

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN HAYAL
GÜCÜNE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Cansu AKDENİZ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Harun ER

BARTIN-2019

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN HAYAL
GÜCÜNE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Cansu AKDENİZ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Harun ER

BARTIN-2019

BARTIN-2019

KABUL VE ONAY

Cansu AKDENİZ tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Yönelik Bir Eylem Araştırması” başlıklı bu çalışma 24.09.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Harun ER

Üye : Doç. Dr. Ogulhan KARADENİZ

Üye : Doç. Dr. Ayşe T. TURAL

Bu tezin kabulü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih vesayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ

(Enstitü Müdürü)

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Harun ER'in danışmanlığında hazırlamış olduğum "Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Yönelik Bir Eylem Araştırması" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24/07/2019

İMZA

Cansu AKDENİZ

ÖN SÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam; öğrencilerin sosyal bilgiler dersini eğlenerek öğrenebilmelerini, öğrendiklerini günlük hayatta kullanabildiklerini fark etmeleri için lisans döneminden bu yana üzerinde yoğunlaştığım yaratıcı drama yönteminden oluşmaktadır.

Lisans dönemi ve yüksek lisans tez konumun seçiminden tezimi savunmama kadar olan süreçte, bilgilerini benimle paylaşan, desteğini her daim hissettiğim, yılmadan yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Harun ER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma sürecimde desteklerini bir an olsun esirgemeyen, annem Serpil AKDENİZ'e ve babam Tekin AKDENİZ'e, her koşulda yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi ve sevgimi sunarım. Yakın zamanda kaybettiğim fakat sevgisini her zaman kalbimde hissettiğim, başarılarımı gördüğüne inandığım büyükbabam Kenan AKDENİZ'e beni cesaretlendirdiği için minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Araştırmanın uygulamasını gerçekleştirdiğim, İstanbul İli Üsküdar İlçe'sinde bulunan okul müdür ve müdür yardımcılara, araştırmaya gönüllülükle katılan tüm öğrencilere teşekkür ederim.

Cansu AKDENİZ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Yönelik Bir

Eylem Araştırması

Cansu AKDENİZ

Bartın Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Harun ER

Bartın-2019, Sayfa: X + 153

Yaratıcı drama, öğrencilerin kendi oyunlarını üretmeleri ve hayal gücüyle harmanlayıp ürettikleri bu ürünü özgürce sergilemeleri anlamına gelmektedir. Yaratıcı drama sürecinde öğrencilerin kendi metinlerini kendilerinin oluşturmasından, bu anlamda hayal güçlerini kullanmalarından söz edilmiştir. Bu araştırmanın amacı; sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama uygulamalarının hayal gücüne etkisini incelemektir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında 2017-2018 eğitim öğretim yılında 6. Sınıf ile gerçekleştirilen “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanına ilişkin bu uygulamalı çalışmada eylem araştırması yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Üsküdar İlçesi’ndeki özel bir ortaokulun 6. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Ön değerlendirme-son değerlendirme, gözlem, öz değerlendirme, rubrik, günlük, çiz-anlat veri toplama araçlarının kullanıldığı araştırma için ders etkinlik planı hazırlanmıştır. Uygulanan ders etkinlik planı sonucunda öğrencilerin yaratıcı drama yöntemiyle aktarılan derste hayal güçlerini kullandıklarını, öğrenmeyi gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler dersi, Yaratıcı drama, Hayal gücü, Etkinlik, Eylem araştırması.

ABSTRACT

Master's Thesis

An Action Research On The Imagination Of Creative Drama Method In Social Studies

Cansu AKDENİZ

Bartın University

Institute of Educational Sciences Department of Turkish and Social Sciences

Education Department of Social Studies Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Harun ER

Bartın-2019, Sayfa: X +153

Creative drama means that students can freely produce their own games and display this product they produce. In the process of creative drama, it is mentioned that students create their own texts and use their imagination in this sense. The purpose of this research; To examine the effects of creative drama practices on imagination in social studies. Within the scope of social studies course, it is preferred to use the action research method in this applied study related to the eylem Power, Management and Society alan learning area realized with the 6th Grade. The study group consisted of 6th grade students from a private secondary school in Üsküdar, İstanbul. Pre-evaluation - final evaluation, observation, self-evaluation, rubric, daily, line-up data collection tools used for research; course activity plan was prepared. As a result of the lesson activity plan, it was seen that the students used their imagination in the course which was transferred by the creative drama method and they realized the learning.

Keywords: Social Studies course, Creative drama, Imagination, Activity, Action research.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	II
BEYANNAME.....	III
ÖN SÖZ.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLolar LİSTESİ	IX
EKLER LİSTESİ.....	X

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1.Problem.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi	3
1.4.Sayıtlar.....	4
1.5.Sınırlılıklar	4
1.6.Tanımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.1.Yaratıcılık Kavramı ve Eğitim.....	5
2.1.2.Hayal Gücü Kavramı	6
2.1.3.Drama Kavramı	7
2.1.4. Yaratıcı Drama Kavramı	12
2.1.5. Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları.....	13
2.1.6. Yaratıcı Dramanın Temel Öğeleri.....	17
2.1.7. Yaratıcı Dramanın Yapılandırılması Aşamaları	19
2.1.8. Eğitimde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama.....	19
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	29
---------------------------	----

3.1. Araştırma Modeli	29
3.2. Çalışma Grubu	30
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	30
3.4. Verilerin Analizi	36
 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	 38
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	77
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	108
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	127
 BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	 138
5.1. Tartışma	138
5.2. Sonuçlar	139
5.3.Öneriler	141
 KAYNAKÇA	 142
EKLER	148
ÖZGEÇMİŞ	161

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
3.1. Araştırma sorularıyla veri toplama araçlarının ilişkilendirilmesi	31
3.2. Eylem araştırması sürecine ilişkin uygulama planı	33
3.3. Eylem araştırmasında veri toplama süreci	33

EKLER LİSTESİ

EK		Sayfa
No		No
1.	Araştırma Eylem Planı/Aşamaları ve Veri Toplama Araçları	148
2.	Resmi İzin Belgesi	154
3.	Etkinlik Uygulama Fotoğraflarından Örnekler	155
4.	Çalışma Takvimi	158
5.	Veli Onam Formu	160

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem

Günümüz eğitim sisteminde uygulanan yapılandırmacı yaklaşım, derslerin aktif bir şekilde yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu sistem ezberden, öğretmenin hâkim olduğu sınıf yönetiminden ve düz anlatımdan uzak bir yapıya sahiptir. Bu sistem öğretmenin yol gösterici, öğrencinin aktif olduğu ve öğrencilerin ders boyunca etkin olabileceği öğretim yöntemlerinin kullanılmasını amaçlar. Bu anlayışta dersin aktif olması kadar, öğrencinin hayal gücünü ortaya çıkaracak uygulamalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle burada bu anlayışa hizmet edecek önemli unsurlardan biri de yaratıcı drama yöntemidir. Yaratıcı drama yöntemi, öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği aynı zamanda hayal gücünü kullanarak aktif olabileceği bir yöntemi ifade etmektedir. Bunun için sosyal bilgiler de dâhil tüm derslerde kullanılabilecek bir öğretim yöntemidir.

Yaratıcılık; bilim, eğitim, teknoloji, psikoloji ve sanat gibi birbirinden farklı birçok alanda araştırma konusu olmuş ve eğitim sistemimizde de kendine yer bulmuş önemli bir olgudur. Bir alana katkıda bulunmak için o alanda daha önce söylenmemiş olanı söylemek, kavramlar arasında yeni ilişkiler kurmak veya kurulan ilişkilerden yeni anlamlar çıkarmak gerekir ki bu da yaratıcılığın kısa bir tanımı olarak görülebilir (Filiz, 2013, s.4). Yaratıcılık bu anlamda yeni bir ürün ortaya çıkarma işlemidir. Yeni bir ürünü ortaya çıkarırken ise birey, hayal gücünü kullanmaktadır. Yaratıcı olan birey, sürekli kendini geliştirme gayreti içerisinde. Yaratıcılık noktasında eğitim alanında; drama ve yaratıcı drama başlığı altında çalışmaların yapıldığı söylenilebilir.

Drama başka bir tanımla şöyle açıklanabilir; öğrencilere gelenek aktarımını sağlayarak, onları hem akademik anlamda donattığı hem de eğlenceli bir süreçte öğretim

gerçekleştirdiği bilinmektedir. Drama yöntemi ile öğrencilerde kendini ifade etme ve bilişsel olarak algılama gelişmektedir. Çocuklar gündelik yaşamdaki karşılımlarına çıkabilecek olayları drama sayesinde yansıtırlar. Böylece farklı örnekleri görerek, birden fazla bilgiye ve beceriyi deneyimlemiş olurlar (Sevinç, 2004). Bu anlamda, farklı yaşam deneyimleri sergileyen öğrencilerin empati değeri de kuvvetlenir. Öğrenciler farklı düşünmeyi, hayal gücünü kullanmayı, başkalarından farklı ürünler ortaya çıkarmayı drama ve yaratıcı drama uygulamalarında deneyimlemiş olur.

Yaratıcı drama; sınıf ortamında ya da ortak bir hedef için bir araya gelen insanların oluşturduğu herhangi bir ortamda öğrencilerin geçmiş yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, hayal gücünü kullanarak bir durumun aktarılmasıdır. Deneyimli kişiler tarafından süreç kontrol edilirken spontaniteye dikkat edilmektedir. Böylece yaratıcı drama bu süreçten yararlanmaktadır (Adıgüzel, 2016). Bu aşamada öğretmenlerin tutumu da önemlidir. Öğretmenin mesleki ve çocuğa yaklaşma bilgisini hangi amaçlar doğrultusunda verdiği, kullandığı metot ve tekniklerin amaca uygunluğu, grup çalışmalarının ortamı, isteklerini aktarırken jest ve mimiklerini kullanması sınıf iklimini ve birçok beceriyi etkilemektedir. Öğretmen adayları sözü edilen becerileri uygulamaya geçirmeden anlamlandırmayacağı için uygulamaya aktarmaları anlamında drama eğitimi önemli bir fırsattır (Doğan ve Şimşek, 2017). Bundan ötürü; kazanımların daha iyi aktarılması, öğrencilerin hayal gücünü etkili bir biçimde kullanabilmesi, öğretim sürecinin daha aktif şekilde geçmesi için derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması gerekmektedir. Öğrenciler sosyal bilgiler dersinde; kültürünü, benliğini, tarihini, yaşadığı bölgenin özelliklerini, haklarını, toplum halinde sorunsuz bir şekilde yaşayabilmek için gereken çoğu bilgiyi öğrenmektedir. Gündelik hayata aktarılması gereken tüm bu bilgileri, ders sürecinde; kendi hayal ederek, üreterek, canlandırarak, aktif kalarak öğrenmesi son derece önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen etkinlik temelli uygulamaların öğrencilerin hayal gücüne olan etkilerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda; 6. Sınıf “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanı “Demokrasinin Serüveni” isimli ünite kapsamında yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanarak gerçekleştirilen etkinlik temelli uygulamaların öğrencilerin hayal gücüne olan etkisi incelenmiştir. Bu amaca ulaşmak için aşağıda verilen sorulara cevap aranmıştır:

1. Yaratıcı drama yönteminin kullanılmadığı dersin öncesinde ve yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı dersin sonrasında çiz-anlat yöntemi ile öğrenciler öğrendiklerini nasıl yansıtıyor?
2. Öğrenme alanına ilişkin yaratıcı drama yönteminin ve günlük uygulamasının, öğrencinin hayal gücüne katkısı nedir?
3. Öğrencilere yaratıcı drama öncesi uygulanan ön değerlendirme sonuçları ve yaratıcı drama sonrası uygulanan son değerlendirme sonuçları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dünyada kişisel gelişimler, sosyolojik ve ekonomik alanda yaşanan değişim ve ilerlemeler her disiplinde olduğu gibi eğitimde de değişim ve ilerlemeleri zorunlu kılmıştır. Bu değişim ve ilerlemeler eğitime bakış açısında da kaçınılmaz değişikliklere sebep olarak eğitim ve öğretim sürecinde öğrencilere bilginin verilmesinde ezberci yöntemin niteliğini kaybetmesine sebep olmuştur. Şimdilerde ise bu zihniyetin yerini öğrencinin bilgiye kendisinin ulaştığı ve bilgiyi geliştirdiği öğrenme sürecine aktif olarak katılımın sağlandığı öğrenci merkezli eğitim yaklaşımları almıştır (Aykaç, 2008). Bu anlamda öğrencinin ders sürecine aktif bir şekilde katılım sağlaması beklenmektedir. Öğrencinin eğlenip aynı zamanda öğreneceği, bunun yanında hayal gücünü kullanacağı ve şekillendireceği bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama karşımıza çıkmaktadır. Her bireyin hayal dünyası çok zengindir ve bu anlamda her birey büyük bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Bu potansiyeli açığa çıkarmaya ve etkin bir şekilde kullanmaya yarayan en uygun yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır. Bu yöntem iletişim, empati, yaratıcılık, kendini ifade edebilme, grup uyumu, duyu ve duygu kontrolü, özgüven, odaklanma, keşif, farkındalık, gözlem vb. becerilerin de gelişmesini sağlar (Oruç, Özdeniz, 2016, s.7).

Yaratıcı drama uygulamaları, ders etkinliklerinde öğrencinin sürece dâhil olması için kullanılan bir öğretim yöntemidir. Bu çalışmada, öğrencinin hem sürece dâhil olması hem de hayal gücünü daha etkili kullanabileceği çiz-anlat, günlük gibi farklı uygulamalara da yer verilmiştir. Nitekim kimi öğrenciler kendini yazarak, kimi canlandırarak, kimi ise resim çizerek en iyi şekilde ifade eder. Bundan dolayı çalışmada öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde tutularak ders etkinlik planları hazırlanmıştır. Unutulmamalıdır ki, her öğrenci biricik ve özeldir. Her öğrenciye ulaşabilmek, ders sürecine katabilmek, farklılıklarının farkında olmak ise öğretmenlerin görevidir.

Alanyazın incelendiğinde drama ve yaratıcı drama alanında yapılan birçok çalışmanın olduğu söylenebilir. Ancak yapılan araştırmada, sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin hayal gücüne etkisine yönelik başka bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Yapılan araştırma ile sosyal bilgiler dersinde öğrencilere yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen etkinlik temelli uygulamaların öğrencilerin hayal gücüne olan etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak benzer çalışmalara yönelik bir fikir oluşturacağı ve örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlılar

Araştırmada aşağıda verilen sayıtlılar belirlenmiştir.

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları yeterlidir.
2. Araştırmaya öğrenciler istekli olarak katılmışlardır.
3. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarındaki sorulara öğrenciler içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Üsküdar İlçesi'ndeki özel bir ortaokulun 6. Sınıfında öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Araştırmadaki bulgular, kullanılan ön test ve son testte yer alan sorular, öz değerlendirme formu, çiz anlat uygulamaları, öğrenci günlük formu ile ve bu maddelere öğrencilerin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

vb: ve benzeri

TDK: Türk Dil Kurumu

Yy: Yüzyıl

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

BÖLÜM II

LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; yaratıcılık ve eğitim, hayal gücü, yaratıcı drama ve eğitimde ve sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama konuları ele alınmıştır.

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Yaratıcılık Kavramı ve Eğitim

Yaratıcılık kavramı çok eski zamanlara dayanmasına rağmen özellikle son beş yüzyılda yalnızca güzel sanatlar alanıyla anılan bir kavram olarak düşünülmektedir. Fakat günümüzde sanattaki yaratıcılık ile birlikte, bilim ve teknikteki yaratıcı düşünceler de önemli bir hal almaktadır. İnsanlar tarafından kendiliğinden ve o anda geliştirilen her çalışmada yaratıcılık bulunmaktadır (San, 1985). Yaratıcılık; daha önceden söz edilmemiş bir konu hakkında düşünme, böylece ortaya yeni bir ürün derleyip sunma işlemidir. Yaratıcı olan kişi, başkalarının kabul ettiği fikri kabullenen değil de, üzerine sürekli eklemeler yapan kişidir. Çok yönlü düşünen ve hayatını bu yönde ilerleten özelliğe sahip bir bireydir. Günümüzde, yetiştirdiğimiz öğrencilerin özgün fikirlere sahip olması, hayal gücünü kullanması, kendini kendi cümleleriyle ifade etmesi açısından eğitimde de yaratıcılık önemli bir yere sahiptir.

Yaratıcılık; bilim, eğitim, teknoloji, psikoloji ve sanat gibi birbirinden farklı birçok alanda araştırma konusu olmuş ve eğitim sistemimizde de kendine yer bulmuş önemli bir olgudur. Bir alana katkıda bulunmak için o alanda daha önce söylenmemiş olanı söylemek, kavramlar arasında yeni ilişkiler kurmak veya kurulan ilişkilerden yeni anlamlar çıkarmak gerekir ki bu da yaratıcılığın kısa bir tanımı olarak görülebilir (Filiz, 2013, s.4). Torrence (Torrence, 1974, akt: Aslan, 2001). yaratıcılığı bir süreç dâhilinde gelişen olay olarak ele almaktadır. Yaratıcılığı; “çözüme kavuşmamış konular, akademik yetersizlik, çıkan olumsuz davranışlar karşısında sağduyulu olma, zorlukları belirleme, çözüm yolları arama tahmin yapma ve eksiklikler ile ilgili genel değerlendirme yapma, hipotezler oluşturma, hipotezleri deneme, sonuca ulaşamayan hipotezler üzerinde değişiklikler yapma ve tekrar deneme ve son olarak sonuca ulaşma” şeklinde tanımlamaktadır. Bu anlamda yaratıcılığın birçok konuda ve farklı alanlarda kullanıldığını söyleyebiliriz.

Yaratıcılık; insanın işitsel, akademik ve fizyolojik özelliklerinin üzerinde durulan alanda diğer çalışmalardan farklı bir ürün ortaya çıkarması olarak tanımlanabilir. Söz konusu ürün bazen bir sanat eseri, bazen bilişsel bir sonuç, bazense estetik hareket olarak ortaya çıkabilir. Yaratıcı drama etkinliklerinde de sanat, bilim ve sosyal yaşantının bir arada kullanımı ve yönlendirmelerle gelişen süreçlerde farklı yansımaların ortaya çıkması söz konusudur. Yaratılan ürün, o anda yaşananların etkisiyle bazen bir şiir taslağı olabilirken bazen de bir mobilya tasarım modeline dönüşebilir (Akoğuz, Akoğuz, 2013, s.9). Beetlostone (1998), “Yaratıcı öğretim, iyi uygulamalarla aynı şekilde görülebilir.” diyerek, eğitim sürecinde yaratıcılığın öneminden söz etmektedir. Yaratıcı olma kavramı, drama eğitimi konusunda oldukça önemlidir. Zira bu anlamda işin temelini teşkil eder. Yaratıcılık olmaksızın eğitici drama yönteminin uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla eğitici drama üzerinde konuşabilmek için yaratıcılık kavramı üzerinde durulması gereklidir. Eğitici drama hem yaratıcılığa bağlı bir yöntemdir hem de çocukta yaratıcılığın gelişebilmesi için uygulanabilecek eğitim yöntemlerinden biridir (Bağdatlı, 2017, s.46). Bunun için, yaratıcılık konusunda hangi bir sonuç almak istiyorsak, süreç o anlamda değişir ve şekillenir. Eğitim söz konusu olduğunda da, kullanılan öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın örnek olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Yaratıcı drama sürecinde, bireylerin hayal gücünü kullanması, belirli bir zamanda konuyla ilgili bir skeç derleyip, doğaçlamalar yaparak bunu şekillendirmesi yaratıcılıktan faydalandığını destekler niteliktedir.

2.1.2. Hayal Gücü Kavramı

TDK’ya göre hayal gücü; “isim, zihnin hayal yaratma yetisi, hayal gücü, imgelem, muhayyile. Geçmiş deneyimlere özgü ifadelerle şimdiki zaman arasında bağ kurma gücü. Bir varlığı, o varlık yanımızda olmadan düşleme ve tasarlama özelliği.” olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, hayal gücü yaratıcılıkla birbirini tamamlayan kelimelerdir.

Phantasia ise daha çok Türkçe’de hayal gücü terimiyle karşılanırsa da aslında Grekçede daha geniş bir anlam çevrelenimine sahiptir. Aristoteles rüyalardan, halüsinasyonlardan ve bellekten bahsederken çoğunlukla onu hayal gücü anlamında kullanmaktadır. Fakat terim *phainesthai* terimine de bağlı olarak hayal gücünden ziyade “görünme”, “açığa çıkma”, “açığa çıkarma”, “görünür kılma” anlamlarına gelmektedir (Çağrı, 2007, s.1). Bu anlamda hayal gücünün, düşünceleri ve bilinçaltındakileri dışa vurma gibi bir özelliği olduğu görülmektedir.

Duffy (2006) ise hayal gücünü; “somut dünyadan kendini ayırma ve somut durumların ötesine geçme.” olarak tanımlamaktadır. Nitekim bakıldığında bireyin olmayan soyut bir konuyu hayal gücü ile anlamlandırdığı görülmektedir. Olmayan, soyut şeyler hayal gücünün alanına girdiği gibi somut bir şeyi farklı şekilde düşünmek, anlamlandırmak yine hayal gücünün kapsam alanındadır. Anlaşılabacağı gibi hayal gücünün sınırı yoktur ve süreç içerisinde değişip yeni haller alır.

Varlık, yaşam ve deneyimleri zihninde tasarlama ve uygulama, drama etkinliklerinde ihtiyaç duyulan bir tasarlama sürecidir. Örnek göstermek gerekirse ısınma çalışmasında öğrencinin kendini, öğretmenin liderliği ile birlikte sıcak bir günde yeşilliğin üzerine uzanmış olarak hayal etmesi rahatlama ve ısınma çalışmasına başlarken faydalı olacaktır (Önder, 2016). Görüldüğü üzere bu tasarımı yaparken bireyin hayal gücünü kullanması; yaşanmışlıkları göz önünde bulundurarak, rollere olayları dağıtması, süreci yönetmesi gerekmektedir. Yönetilen tüm bu süreçte bireye yardımcı olacak kavram ise hayal gücüdür.

Öğrenciler hayal güçlerini kullanarak süreci geliştirirler, değiştirirler. Yapılan el işi oyunları, havuz oyunları, açık havada oynatılan tüm oyunlar çocukların hayal güçlerini kullanmasına ve özgürce aktarmasına imkan sağlar (Uzgören, 2011). Öğrenciler ihtiyaç duyulan destek ve materyalleri bulduklarında jest ve mimikleriyle yeni oyunlar üretmeye yöneleceklerdir. Tüm bu bilgiler ışığında drama tekniğinin hayal gücünü artıran, yaratıcılığı geliştiren bir unsur olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.3. Drama Kavramı

Drama, sözcük olarak Yunanca “dran” dan türetilmiştir. Dran; yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır (Lehmann, 1986, s.255; akt: San, 2006, s.46). Drama kavramı Yunan dilinde herhangi bir işle uğraşma, o işi yapma anlamında kullanılmaktaydı. Başka bir deyişle ve günümüze en yakın anlamda ise oynamak anlamında kullanılırdı. Antik tiyatrunun gelişmesinden sonra ise, bir kesimin izleyici kitlesine anlamı olan herhangi bir durumu aktarması anlamında kullanılmaktaydı (Nutku, 1983).

Drama; geçmiş zamanın eksik yönlerinin belirlenmesi, şimdiki zamanın tecrübe edilmesi ve gelecekte olması muhtemel olayların canlandırılması için vardır. Öğrenci canlandırma sürecinde bilişsel, fiziksel, akademik, insan bilimi ve sosyolojik alanda tecrübe ve deneyim kazanır. Karşısına çıkan olayları böylece yönetir. Drama, canlandırma

sürecinde hayal gücünden, insanın yaşamından ve tecrübelerinden yola çıkarak süreci yönettiği için insana kendini gösteren bir ayna olarak tanımlanabilir. Kişi o zamana kadar hayatında nasıl birikim yaptıysa, ne biliyorsa, ne bilmesi gerekiyorsa ve neleri istediği halde gerçekleştiremiyorsa drama çalışmasına katılan bireyler bu yolculuğa çıkıp, kendilerini görürler (Oruç ve Özdeniz, 2016). Nitekim, drama uygulamalarında birey kendisiyle ve iç dünyasıyla yüzleşir. Bilinçaltında olup bitenleri gün yüzüne çıkarır. Olayların canlandırmasını iyi yönetebilmek adına da, yaşam birikimlerinden faydalanır. Böylece drama uygulamalarında o grup içinde ortak bir kültür oluşur.

Drama eğitimi; aslında herkesin farkında olduğu fakat herkesin bu konu üzerinde yoğunlaşmadığı kendiliğindenlik, metin, rol alma ve rol oynama vb. tekniklerle bireyi geçmiş bilgileri dâhilinde sorgulamalar yaptırarak, muhakeme yeteneğini ön plana çıkararak bireyde çalışılan konu ile ilgili farkındalık kavramını kazandırmaktır (Taşdemir, 2013). Drama kavramı aynı zamanda bireylerin hayatları boyunca devam eden bir olgudur. Bireylerin hayatları boyunca etraflarında olan biteni anlama ve her durumda verdikleri tepkilerde drama olarak tanımlanmaktadır. Bazı araştırmacılara göre drama, sahne gibi yerlerde rol yaparak oynanan oyun olarak tanımlanmaktadır (Güler, 2015, s.5). Drama çalışmalarıyla hayatın her alanında farkındalık kazanan birey; olaylara başka bakış açılarıyla bakmayı, o olay hakkında hayal gücünü genişleterek ve yaratıcılık kabiliyetini kullanarak daha özgün bakmaya çalışmaktadır.

2.1.4.Yaratıcı Drama Kavramı

Canlandırma aşamalarında ve geçmiş deneyim durumlarındaki kritik anların liderlerce, işbirliği ile yansıtılması, yaratıcı drama çalışmaları olarak nitelendirilmektedir. Yaratıcı drama (creative drama) kavramı ise en fazla ABD’de kullanılan bir kavramdır. İngiltere ise yaratıcı drama kavramı konusundaki çalışmalara eğitim süreçlerinde dahil olmaktadır. İngiltere drama ve eğitim kavramlarını birleştiren en deneyimli ülkelerden biridir. Daha çok “eğitimde drama” (drama in education) kavramını kullanmaktadırlar. Almanya’da ise drama kavramının kullanımı, “okul oyunu ya da oyun ve etkileşim” olarak geçmektedir (San, 2018). Almanya’da okullarda eğitim sürecinde dramadan faydalandığı görülmektedir.

Dramanın yaratıcı bir şekilde ortaya çıkması için, öncelikle bireyde yaratıcılık duygusunun olması gerekir. Yaratıcı dramanın önemsendiği ve amaçlarından biri de

yaratıcılığı geliştirmek ve ön plana çıkarmaktır. Bu kapsamda drama konu alanı itibariyle yaratıcılıkla yakından ilgilenmektedir. Yaratıcılık kavramı ile ilgili ilk bilgiler 1940’larda Amerikalı psikolog Alex F. Osborn tarafından ortaya atılmıştır. O yıllarda devam eden ikinci dünya savaşında bu kavram Amerika’nın yaratıcı potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir. Zaman geçtikçe çalışmalar çeşitlenmiş ve çalışmalar farklı disiplinlere de yayılmaya başlamıştır (Orhon, 2011). Yapılan bu araştırmalar nitekim eğitimle de ilgilidir. Yaratıcılık ve eğitim kelimeleri bir araya geldiğinde “yaratıcı drama” kavramı akla gelmektedir. Nitekim yaratıcı drama, drama tekniğinin içinde yer alan bir öğretim yöntemidir.

Eğitim alanında ise yaratıcılık kavramından yaratıcı drama alanında faydalandığı görölmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile süreç devam ettiğinde öğrenciler kaygı duymadan, ifadelerinde yanlış olmasından korkmadan, özgür bir sınıf ikliminde ve güvenli bir şekilde derse aktif katılım göstereceklerdir (Arıkan, 2007). Belli bir yargı kuralları olmadığı için birey kendini özgür bir şekilde ifade edecektir. Böylece hayal gücünü sınırsız olarak kullanacak; doğruların ya da yanlışın olmadığı, yargılanmadığı için kendince özgün bir sonuca varacaktır.

Yapılandırmacı yaklaşım ile yürütölen ders içeriğinde drama önemli bir yere sahiptir. Drama, oyun anlamına gelerek bu süreçte kullanılsa da eğitim ve öğretim ile bir araya geldiğinde uygulanmasının amacı; öğrencinin işitsel, akademik, tutum ve becerilerini geliştirip, ilerletmektir. Eğitimde drama ilerleme, kendini ifade etme, akademik olarak gelişme, hayal gücünü kullanma, problemin ne olduğu fark etme, problemlere karşı çözüm önerileri getirme, dönüşümlü düşünme, muhakeme edebilme, kendi yeterliliklerini fark etme gibi nitelikleri kazandıran bir kavramdır (Genç, 2003). Bu bağlamda, drama birden fazla özelliğı bünyesinde taşıyan bir öğretim tekniğidir. Başka bir kaynakta eğitim ve drama hakkında şöyle söz eder; “eğitim dalının temel unsuru öğrencilere öğrenme fırsatı sunmaktır. Sınıf ortamında verilen senaryolarla yaratıcılıklarını kullanırlar. Gerçek dünyadaki deneyimler, bu senaryoların oluşturulması sınıftaki iletişim açısından faydalı olacaktır.” (Athiemoalam, 2004, s.5). Bu sözden de anlaşılacağı gibi, günlük yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olan olayların canlandırılmasında dramadan faydalanılabilir. Sosyal bilgiler dersi bünyesinde günlük yaşamı barındırdığı için, drama ve yaratıcı drama kullanımı öğrencilerin olayları anlamlandırması açısından önemlidir. Eğitimde drama, liderler sayesinde çalışmaya katılan bireylere; bilişsel, fiziksel ve ruhsal aktarım yoluyla

drama şartlarının oluşturulduğu bir zamanda kendini ifade etme olanağı sunacaktır. O zaman diliminde, bireyin kendi potansiyelinin farkında olma, kendini özgür bir şekilde ifade etme, süreci ilerletme ve empati yaparak düşünebilme gibi tutum ve becerilerin gelişimine önemli bir katkı sağlamasıyla beraber, kişinin kendi özelliklerini bilerek mutlu olmasını sağlayacaktır (Sağlam, 2004). Hayal gücünü kullanma ve geliştirme açısından bu bağlamda önemlidir. Başka bir deyişle drama; içinde hareket olan birden fazla kişiyi içeren, doğayla ya da başka varlıklarla çalışarak bireysel olarak etkileyen ve etkilenen durumları içeren bir olgudur (Adıgüzel, 2016).

Drama ders sürecinde kullanılan bir teknik, yaratıcı drama ise bu tekniğin içinde yer alan bir yöntemdir. Yaratıcı drama ve drama kavramlarının farklı ülkeler, farklı farklı şekillerde kullanılmaktadır. Örneğin, ABD bizim tercih ettiğimiz gibi “yaratıcı drama” adını kullanırken, Almanya “okul oyunu” ya da “oyun” “oyun etkileşimi”, İngiltere ise, dramayı eğitimle iç içe tutarak “eğitimde drama” isimlerini kullanmaktadır (San, 1996, s.148). Farklı kullanım isimleri olsa da içerik olarak eğitimde drama ve yaratıcı drama diğer ülkelerde de sıklıkla kullanılan bir kavramdır. Böylece drama tanımları farklı isimlerle ifade edilmektedir. (Akyol, 2003). Yaratıcı drama; öğrenmenin bir yolu olduğu gibi kişisel ve toplumu etkileyen problemler konusunda bireylerin düşünmesine yardım etmenin de bir yoludur (Üstündağ, 2002, s.200). Sosyal bilgiler dersinde kazanım ve öğrenme alanı olarak asıl konularımız bireysel ve toplumsal sorunları anlamak olduğundan dolayı, yaratıcı drama öğrenme sürecinde etkilidir. Başka bir söylemle; eğitimde yaratıcı drama, çocukların empati yaparak, bireysel olarak kendini tanımasını ve anlamasını farklı pencerelerden sorunlara bakabilmesini kendini ifade etmesini ve yaratıcı olmasını sağlamaktadır (Arıkan, 2007). Bu bağlamda, drama kullanımının empati değeriyle de bağdaştığı görülmektedir.

Drama ve yaratıcı drama kavramları ile ilgili birden fazla tanım yapılmaktadır. Bir diğer örnek şöyledir; “eğitimde yaratıcı drama, verilen bir konu hakkında rol oynama, kendin olma, tekniklerden yararlanarak grupta iş birliği halinde olma, gruptakilerin tecrübe ve deneyimlerinden faydalanma ve bu yaşantılardan yola çıkarak canlandırma sürecini tamamlamak demektir (Adıgüzel, 2006). Böylece öğrencinin aktif olarak kendini ifade ettiği görülmektedir. Eğitim ve öğretimde kabul gören yapılandırmacı yaklaşım nedeniyle ders sürecinde öğrencinin sürece aktif halde katılımını sağlamak amacıyla yaratıcı drama yönteminden faydalanılmaktadır. Yaratıcı drama yöntemi ve drama tekniği ile herhangi bir

konuda öğrenci problem karşısında eleştirel ve yaratıcı düşünerek yeni çözüm yolları üretebilmektedir (Taş, 2008). Öğrenciler günlük hayatı yansıtırken, karşılarına çıkabilecek her türlü sorunla “varmış” gibi mücadele ederler. Bu bağlamda yaratıcı drama, bireyleri aslında hayata hazırlayan bir öğretim yöntemidir. Günümüzde değişen ve ilerleyen eğitim sistemi dâhilinde açık ve net bir şekilde kendini ifade eden, analiz sentez yapabilen, gelişime açık bireyler yetiştirmek istenmektedir. Eğitim sistemi içerisinde bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için en etkili yollardan biri şüphesiz ki dramadır (Kandır, 2003; Köksal-Akyol, 2003). Bu bağlamda bahsedilen bu özellikleri ile drama, öğrencinin ilerlemesini ve yaratıcı düşünmesini destekleyerek öğrenciye önemli katkılar sağlamaktadır (Brewer, 2007, akt: Aral ve Yaşar, 2011, s.70-90).

Yaratıcı drama, düşünme, farkında olma konularında bireye bazı faydalar sağlamaktadır. Yaratıcı dramayla beraber, bireyde aidiyet duygusu oluşur. Bu duygu empatiyi de beraberinde getirir. Empati duygusuyla beraber öğrenciler arasında kıskançlık ve kötü davranışlar yerini iş birliğine bırakır. Öğrenciler bu süreçte aslında sevdiği fakat farkında olmadığı birçok huyu ile yüzleşir. Hobilerini ve fobilerini fark eder (Aytaş, 2008). Bu bağlamda, yaratıcı drama öğrencinin birçok açıdan kendini tanımasına ve keşfetmesine fırsat verir. Yapılan en büyük hatalardan biri ise, yeteneğin tiyatro ile aynı şey sanılıyor olmasıdır. Fakat drama ve tiyatro aynı şey demek değildir. San (2006); grup çalışmaları ve tiyatronun aynı şey olmadığını vurgulamaktadır. Drama herhangi bir metne bağlı olmadan kendiliğinden gelişirken, tiyatro bir metne bağlı kalarak ilerlemektedir. Tiyatro alanından dramaya geçmek isteyen bireylerin ise pedagojik açıdan yeterli olması beklenmektedir.

Oruç ve Özdeniz’e (2016) göre drama tiyatrodan faydalanır. Fakat dramada sahneye çıkıp herhangi bir gösteri yapma amacı bulunmamaktadır. Yaratıcı drama başka bir söylemle; bireylerin kendi tecrübeleri, istekleri, yetenekleri ile metne bağlı kalmaksızın hayal gücünün kullanılmasıyla duygu, durum, düşünce, problem, çözüm yolları ile olayın özgün bir şekilde aktarılmasıdır. Bu anlamda yaratıcı drama doğaçlama ve rol oynamadan sık sık destek almaktadır. Yaratıcı drama çalışmaları, bireylerdeki yaratıcı düşünme, özgüven kendini ifade ederken net ve açık olma, ne istediğini bilme, jest ve mimikleri kullanma, aktif olma, doğanın farkında olma, farklı perspektiften olaylara bakabilme becerisi kazandırmaktadır (Güney, 2009). Böylece, bireyler bir konu hakkında birden çok fikre sahip olmaktadır. Amerika’daki çocuk tiyatrosuna göre özgün bir şekilde, içinden geldiği gibi, metne bağlı kalmaksızın, duyguların ifade edilmesidir. Duygularını ifade

ederken ise, tiyatrodan faydalanmaktadır. Bireyler dram ile yaptığı ve yapabileceği işleri bilir ve yol haritalarını böylece belirler (David ve Behm, Pollisini, 1994, akt: Adıgüzel, 2016).

Eğitim ve öğretimde drama önemli bir yere sahiptir. Tutum ve becerilerin kazandırılmasında en etkili yollardan biridir. Ezberci sistem yerine, düşünen sorgulayan fikir yürüten, dönüşümlü düşünen bireyler ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu sebeple drama bu bilgili ve düşünen bireylerin ortaya çıkması bağlamında önemini korumaktadır. Bununla beraber eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi ilerleten, geliştiren etkili bir yöntemdir (MEB, 1998, s.32). Sosyal bilgiler dersi bu tutum ve becerilerin kazandırılmasında etkisini sürdürecektir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın gerek vizyonunda gerekse genel amaçlarında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi birçok becerinin geliştirilmesi hedefi (MEB, 2005) belirtilmiştir. Yaratıcı dramın kullanıldığı sınıf ortamında bu süreç daha kolay ve başarılı olacaktır. Günümüz eğitiminde bilgiyi hemen alıp ezberlemek yerine, o bilgiye ulaşmak, özünü bulmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, öğrenci yaşayarak, keşfederek, eleştirel düşünerek, sorgulayarak ancak var olan problemin çözümünü anlamlandırabilmektedir. Tüm bu öğrenme basamaklarında öğrenciyi aktif kılacak, düşündürecek, sorgulatacak, merak uyandıracak yöntem yaratıcı drama yöntemidir (Kaf, 2000). Soyut konuların çoğunlukla yer aldığı sosyal bilgiler dersinde, öğrencilere somutlaştırarak etkili bir biçimde aktarım yapılması için yaratıcı drama yöntemi belki de en etkili yöntemlerden biri olacaktır.

Değişen ve ilerleyen toplumsal yapı sonrasında, öğrencilerin içinde bulundukları durumda zorlandığı, sistem sürecinde akademik olarak başarılı olmaya önem gösterildiği, öğretimin ise ezber öncülüğünde yapıldığı düşünüldüğünde eğitimin temel taşlarından olan sosyal uyumun ve sosyal ilişkilerdeki düzenin ikinci planda kaldığı görülmektedir. Yaratıcı drama yönteminde ise grupla iletişim halinde olma, olağan olarak sosyalleşmeyi beraberinde getirmektedir (Kara ve Çam, 2007). Böylece; drama ve yaratıcı dramın eğitimde kullanılması sadece belirlenen disiplinle değil, matematik, fen ve diğer branşlarda da eğitimsel amaçlara fayda sağlaması konusunda yararlı olacaktır (Koç ve Dikici, 2003).

Eğitim sistemi gün geçtikçe gelişmekte ve hızla değişmektedir. Hızla gelişen bu eğitim sisteminde kabullenilip, benimsenen kalıp yargı haline gelen öğretim yöntemleri yerine; öğrencinin daha aktif, öğretmenin yol gösteren, sonuçlara ve kazanılması gereken becerilere öğrencilerin vardığı yöntemler tercih edilmelidir. Nitekim Teyfur, (2009)

“yapılandırmacı yaklaşım sürecinde öğretmen yol gösteren, öğrenci ise yolda olan ve araştırmayı yapan kişidir.” demektedir. Bundan yola çıkarak, yaratıcı drama yapılandırmacı yaklaşımın desteklediği bu öğretim yöntemlerinden biridir. Burada öğrenci derste aktif rol alan, öğretmen ise yol gösterici konumundadır.

Sosyal Bilgiler dersi içinde hayattan birçok kesit bulundurduğu için canlandırma, rol oynama, dramatizasyon ve yaratıcı drama gibi yöntemlerin kullanılabileceği bir derstir. Yaparak yaşayarak öğrenmenin, diğer öğrenmelere göre kalıcılık süresi daha fazladır. Bunun için sosyal bilgiler dersinde, yaratıcı drama yönteminin kullanımı öğrencilerin aktif katılım sergileyip, kalıcılık sürelerini arttırmayı sağlamak için etkili bir yöntem olacaktır. Ayrıca öğrenciler arasında sosyal becerilerin gelişmesi, iletişim bağlarının kuvvetlenmesi açısından avantajlıdır. Bunların dışında öğrencinin; hayal gücünü kullanması, yaratıcılıklarının artması, dil gelişimine katkı sağlaması, problemlere karşı duyarlı olunması, kendini ifade etme becerilerinin gelişmesi, öğrenmenin kalıcı hale gelmesi için dikkat çekmesi, değerlendirme sürecinin yönetilmesi, soyut konuların somutlaştırılarak verilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda yaratıcı drama yönteminin kullanımı, öğrencinin aktif olarak öğrenmesinde etkili olan bir yöntemdir.

2.1.4. Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları

Eğitimin en sık üzerinde durulan amaçlarından birisi çocuğun bir birey ve toplumun bir üyesi olarak sağlıklı, dengeli ve çok yönlü bir şekilde yetiştirilmesidir. Bunu gerçekleştirmek için bazı eğitimsel amaçlar oluşturulmuştur. Eğitim programları çocuğun okuyabilme, yazabilme, aritmetik, bilim, fiziksel, ruhsal ve zihinsel sağlığını, eleştirel düşünme becerisini geliştirmesin, değerler oluşturmasını, benimsediği duyguları ve umutlarını ifade edebilmesini, estetik bakış açısı anlayışını geliştirmesini, edebiyat, ritim ve hareket gibi araçları kullanabilmesini, yaratıcı bir biçimde büyümesini ve kendi yaratıcı sesini dinlemesini sağlamaya çalışmaktadır (McCaslin,1990, akt: Adıgüzel, 2016). Yaratıcı drama belirtilen bu özellikleri karşılayacak nitelikte bir yöntem olsa da, özellikleri kapsayan en etkili ve tek yöntem değildir. Fakat yaşamda karşılaşılan sorunlara karşı, sözcük, renk, ses, hareket, yaratıcı düşünme gibi birçok özelliği bünyesinde barındırır. Yaratıcı drama başka bir anlamda birden fazla kişinin bir araya gelerek oluşturduğu grup çalışmasıdır. Katılımcıların tecrübelerine dayalıdır ve katılımcıları merkeze alır. Özgün bir şekilde aktarma ve canlandırmaya odaklanmış bir fikre sahiptir. Bu canlandırma ise çoğunlukla doğaçlama ve rol oynamaya dayalıdır.

Yaratıcı drama çalışmaları “şimdi ve burada” olgusu ile gerçekleştirilir ve sonuç değil, süreç odaklıdır. Yaratıcı drama disiplinler arası bir alandır, eğitim ve tiyatro yaratıcı dramanın doğrudan yararlandığı iki önemli temel alanı oluşturur (Adıgüzel, 2006, akt: Oruç ve Özdeniz, 2016, s.12). Çok karıştırılsa da yaratıcı drama bir tiyatro değildir, tiyatrodan faydalanır. Bir metne bağlı değildir, metni ve oyunu katılımcılar ile oluşturur. Yaratıcı dramada konu-tema; herhangi bir olay, olgu, soyut ve ya somut bir durum, bir gazete haberi, bir karikatür, yazının (edebiyatın) tüm türleri, yarım bırakılmış herhangi bir edebi metin, bir yaşantı, anı, fotoğraf olabilir. Bir ders konusu, yaratıcı drama da işlenecek konuyu rahatlıkla oluşturabilir (Adıgüzel, 2016, s.24).

Yaratıcı drama kendi içinde alt başlıklara ayrılır. Bunlar; bireyde var olan yaratıcılık duygusu ve hayal gücünü en iyi biçimde geliştirmek, kişinin kendini tanımasına fırsat vermek, ne istediğini bilmek ve böylece kendini gerçekleştirmek, sosyal uyum halinde iletişim yönünü kuvvetlendirmek, adaletli karar vermek, estetik bakış açısıyla olaylara bakabilmek, özgür biçimde düşünebilmek, işbirliğine açık olmak, duyarlı davranma, ifade becerisinin güçlü olması oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2016).

2.1.5. Yaratıcı Dramanın Temel Öğeleri

Yaratıcı drama yönteminin uygulamasında; lider, katılımcılar, mekân ve malzeme önemli öğelerdir.

a.) Drama Lideri/ Eğitmeni/ Öğretmeni

Yaratıcı drama yöntemi uygulanırken, belirlenen amaçlara ulaşmada yol gösterecek, ipuçları verecek, süreci yönlendirecek bir drama liderinin bulunması gerekir. Drama lideri; güven ortamını oluşturmada, zamanı etkili kullanmada, kazanımları ya da belirlenen amaçları öğrencilere/katılımcılara aktarmada önemli bir rol modelidir. Okullarda öğretmen, özel kurumlarda öğretmen ya da drama lideri aynı zamanda çocuğun oyun arkadaşı olmalıdır. Fakat bu oyun arkadaşlığını yaparken aynı zamanda lider olduğunu da unutmamalıdır.

Drama çalışmasında lider olan kişi, öğrencilere aktif katılımı yardımcı olan, yol gösteren, gerektiğinde motivasyonu yükselten çalışmalarda dramanın yöntem olarak uygulanmasında çalışan ve bu konuda yetkinliğe sahip olan kişidir. Gidişatı iyi yönetebilmesi, problemleri daha önceden fark edip probleme çözüm üretebilmesi için ön

bilgilerle hareket etmesi gerekmektedir. Oyun esnasında öğrencinin yaşayacağı muhtemel sorunları kendisinin tecrübe etmesi empati kurabilmesi açısından önemlidir (Aslan, 2008). Bir öğretmen öğrencisiyle beraber herhangi bir konuda rol alabiliyorsa ve çocuğun seviyesine inip onun baktığı yerden bakabiliyorsa, o öğretmen öğrencisini kazanmış demektir (Morgül, 2006). Eğitimci ya da lider, herhangi bir tema belirleyip geliştirmeli ve bunu da materyaller aracılığıyla desteklemelidir. Geliştirdiği materyalleri öğrencilerin işine yarayacak şekilde ve etkili olarak kullanılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin ya da grup üyelerinin kendilerini açık bir şekilde ifade etmelerine imkan sağlamalıdır (Turan ve Yaşar, 1999).

Drama çalışmaları sırasında daha yararlı bir durum ortaya çıktığında hazırlanan planı bırakma yeteneğine ve isteğine sahip olma bir lider için istenen bir özelliktir. Liderin esneklik, nitelikli sorular sorabilme, dinleme gibi özelliklerinin olması da gerekmektedir (Stewing ve Buege, 1994, akt: Akyol, 2003). Nixon (1987) ise drama eğitimcinin sahip olması gereken davranışları aşağıdaki şekilde açıklamıştır;

- Grup üyesi ya da katılımcının grup bilinci konusunda alıştırılması, inanç ve değerlere sahip çıkıp ilerletebilmesi, herhangi bir rolü canlandırabilmesi, bulunduğu rolü ya da durumu çeşitli şekillerde inceleyebilmesi için ona drama çalışmalarında bunları deneme imkânı sağlamalıdır.
- Eğitimci, grup üyesi ya da katılımcının sonraki dönemlerinde kendi duygu düşüncelerini belirleyip, bunları drama ile biçimlendirip aktarma ve tecrübelerini artırma gücü vermelidir.
- Eğitimci, grup üyesi ya da katılımcının öğrencilerin sözel ve yazılı dil alanlarını çeşitlendirmeli, geliştirmeli ve dil kullanımı konusunda önemi açık bir şekilde ifade edebilmelidir.
- Eğitimci, drama çalışmalarında ve daha geniş ortamlar içinde beğendiği hususları ve eleştirel takdirlerini geliştirme, kendilerinin ve başkalarının değerlerini belirlemede etkili ve yardımcı olmalıdır (Saraç, 2015).

Drama liderinin görevleri konusunda birçok özellik eklenebilir. Bir başka bakış açısı da şöyledir; yaratıcı drama lideri, drama sürecinin temel aktörlerinden ve önemli öğelerden biridir. Drama sürecinin canlandırılarak anlamlandırması, liderin hedefleri ve yöntemleri ile ortaya çıkar ve belirlenir. Drama sürecinde ilk ivmeyi veren, sunan, değerlendiren ve yeniden uygulayan liderdir. Ancak yaratıcı drama da sürecin son noktasını lider değil grup üyeleri (katılımcılar ve öğrenciler) belirler. Sürecin nasıl gelişeceğini ve nasıl sonuçlanacağını yaratıcı drama lideri bilemez ancak sürece giden yollarda bir engel, tıkanma söz konusu olduğunda lider yönlendirme görevini yerine getirir. Bu yönüyle lider, oyun dağarcığı gelişmiş, drama teknikleri ile tiyatro alanına ilişkin hem kuramsal hem de uygulama olanaklarına hâkim özellikleri taşımalı, temel

düzeyde oyunculuk ve tiyatro bilgisi olan ya da bu alanların kapsamının farkında ve gerektiğinde bunu aktarabilecek bir donanımda olmalıdır (Adıgüzel, 2016, s.71).

Yaratıcı Drama Süreçlerinde Liderin Uyması Gereken Genel İlkeler Şunlardır:

- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri yapacağı çalışmalar öncesinde amacını, içeriğini, yöntem ve teknikleri ve uygun mekânı belirlemelidir.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri yönergelerinin açık, kısa ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri katılımcıları ile olabildiğince göz ile iletişim kurmaya çalışmalıdır.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri gerek oyunların kuralları gerekse çalışmaya ilişkin kuralları başlangıçta, açık ve anlaşılır biçimde ve olabildiğince katılımcıların da görüşlerini alarak belirlemeli, isteyen her katılımcıya söz hakkı vermeli, olağanüstü durumlar dışında ortak olarak belirlenen kurallar dışına çıkmamalı ve çıkılmasına izin vermemelidir.
- Yaratıcı drama eğitmeni ve lideri, çalışma öncesinde mekânda olmaya özen göstermeli, araç gereç seçimine dikkat etmeli, önceden hazırlamalı, çalışmanın başlangıç ve bitiş zamanlarına dikkat etmelidir.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri, hiçbir biçimde katılımcıların kişiliklerine dönük eleştirilerde bulunmamalı, katılımcılara önyargısız, hoşgörülü ve herkese eşit bir mesafede olacak biçimde demokratik davranmalı, yargılamamalı, yapıcı olmalı, saygılı, tutarlı, alçakgönüllü, güler yüzlü, tarafsız, olabildiğince olumlu dönütler vermeye çalışmalıdır.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri, grubunu üyelerini olabildiğince kısa sürede tanımalı, onlara kendi isimleriyle hitap etmeye çalışmalı, onların devam durumlarını izlemeli, onlarda bir güven oluşturmalıdır.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri alana ve kuramsal bilgiye hâkim olmalı, neyi bilmediğini bilmeli ve bu konuda katılımcısına karşı açık ve dürüst olmalıdır.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri, hiçbir şekilde herhangi bir katılımcının doğrudan öznel problemlerini canlandırma konusu yapmamalı, bu duruma hiçbir zaman izin vermemelidir. Drama yaşantısında, ortaya çıkan olası tüm duygusal ve öznel durumların o atölyede kalmasına özen göstermelidir.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya lideri, uygulayacağı programı oldukça özgün hazırlamalı, merak ve heyecan uyandıracak etkinliklere yer vermeli, katılımcının özelliklerine göre de etkinliklerini geliştirmeli, gerektiğinde uyarmalı, tekrara düşmemeye çalışmalı, öğrettiği oyunları eğer kime ait olduğunu biliyorsa, onun adını vererek, bilmiyorsa en son kimden öğrendiyse, kişi veya kaynak adı vermeyi unutmamalıdır. Bu bilgileri vermenin aynı zamanda kendini büyüteceğini unutmamalıdır.
- Yaratıcı drama eğitmeni veya liderinin yönerge vermesi sırasında katılımcının kendini grubun bir parçası olarak hissetmesi için gerekli çalışmalara öncelik vermeli, ‘‘yap-et’’ gibi emir kelimeleri yerine; ‘‘yapalım lütfen, canlandıralım, gerçekleştirelim’’ türünde eylemleri kullanmaya dikkat etmeli, ‘‘istiyorum’’ kelimesiyle biten cümleleri oldukça az kullanmalıdır.
- Yaratıcı drama da sonucun değil sürecin önemli olduğu, drama da canlandırma biçimlerinde doğru ve yanlışın olmadığı gibi konular olabildiğince sık vurgulanmalıdır.
- Olayların aktarımı sırasında gruplar sırasıyla değil sırasız ve rastgele bir biçimde canlandırmalarını gerçekleştirmeli, lider tarafından dönütler gerektiğinde verilmeli, sunumlar sonrasında da değerlendirme ve tartışmaların yapılmasına çalışılmalıdır.

- Üyelerin kendilerini değerlendirme bölümünde ne hissettikleri, hangi problemlerle karşılaştıkları, nasıl çözüm yolları aradıkları, nasıl etkinlikler hazırladıkları konusunda planlamalar yapılmalıdır. Etkinlikler sırasında ölçme ve değerlendirme geri bildirim yeterli şekilde olmalıdır.
- Drama uygulamalarının bitişinde program objektif bir şekilde değerlendirilmelidir (Adıgüzel, 2016).

b.) Grup (Katılımcılar)

Drama çalışmalarında liderin büyük bir önemi vardır, ancak katılımcılar da önemli bir öneme sahiptir. Çünkü drama bireylerin katkıda bulunmasıyla inşa olmaktadır. Drama çalışmalarında lider de aynı zamanda grup üyelerinden birisidir (O'Neil ve Lambert, 1991, akt: Akyol, 2003). Başka bir söylemle; drama canlandırılırken sonuçta çıkan ürünle değil de süreçte alınan mesajlara bakılmaktadır. Drama çalışmalarında bulunan, canlandırmalar yapan, özgün bir şekilde duygu ve düşüncelerini aktaran bireyler grubu oluşturmaktadır. Yapılan canlandırmalar, oyunlar bu grup içinde gerçekleştirilmektedir. Drama çalışmalarında belirli bir seyirci yoktur. Seyirci de aslında oyunun içindedir. Bunun için çalışma grubunu oluşturan kişiler hem seyirci aynı zamanda iyi bir iç gözlemleyicidir (Adıgüzel, 2013).

Katılımcıların her birinin farklı özelliklere, yaşantılara ve tecrübelere sahip olduğu unutulmamalıdır. Katılımcılara bu özellikleri göz önünde bulundurularak yaklaşılmalı ve uygulamaya bu süreç dâhilinde geçilmelidir. Bu konuyu özetleyecek şekilde şöyle denilebilir; her bireyin değişik deneyimleri ve yaşantıları vardır, her katılımcı tektir.

Drama, herkesin beklentisini aynı oranda karşılayamayabilir. Belirlenen, hedeflenen, sonucu netleştirilmeye çalışılan konularda hedefe ulaşmayabilir. Üyelerin hepsi gelişime ve ilerlemeye açık, hevesli, gönüllü, istediğini yapmak için çabalamalıdır. Üyeler, grup dinamizmini oluşturacağından drama esnasında bu konuya dikkat etmelidir (Saraç, 2015).

Katılımcıların Uyması Gereken Genel İlkeler Şu Şekildedir:

- Üyeler drama canlandırmasında sürece doğrudan katılmalı ve bu konuda istekli olmalıdır. Drama çalışmalarının gönüllülük esasında yapıldığında verimli olacağının bilincinde olmalıdır. Bu nedenle her katılımcı sosyal uyuma, akran desteğine, iletişime, arkadaşlarına karşı destekte bulunmaya, eksikleri kapatmaya ve onarmaya çalışmaya uyumlu şekilde süreci yönetmelidir. Atölyede yapılan canlandırmaların orada kalacağını ve gizlilik esasında sürecin ilerlediğini bilmelidir.
- Üyeler canlandırmalar esnasında eksiksiz ve mükemmel olmaya çalışmamalı, kendini başka üyelerle karşılaştırmamalı, herhangi bir konuya karşı önyargılı olmaktan kaçınmalı, gruptaki diğer üyelerin özel yaşamını yansıtacak canlandırmalar yapmaktan kaçınmalıdır.

- Üyeler motivasyonlarını yapacakları dramaya odaklamalı, tüm süreçlere kendi istekleri ile katılmalı, yapılan canlandırmalar hakkında heves kırarak bir yorumda bulunmamalıdır.
- Üyeler dramalarını canlandırma süreçlerinde dramanın genel çerçevesini bozacak tutum ve davranışlardan kesinlikle uzaklaşmalı, utangaçlık, yapamama, çekinme gibi davranışları göstermemelidir.
- Eğitmenin söylediği yönergeleri dikkatle dinlemeli, verilen yönergelerin hepsi bitmeden sürece başlamamalıdır.
- Canlandırma aşamasında olmaktan mutluluk duymalı ve hevesli bir şekilde süreci kontrol etmelidir.
- Üyeler belirlenen çalışma zamanlarına vaktinde katılmalı, çalışma öncesinde hazırlık evresini kendi oluşturmalıdır.
- Üzerinde emek harcanmamış, görevini iyi yerine getirmeyen canlandırmalardan kaçınılmalı, eğitmen ve ya üyelerle taklit yoluna başvurmada özgün şekilde canlandırmasını yapmalıdır (Adıgüzel, 2016).

c.) Mekân ve malzeme

Yaratıcı drama çalışma her türlü ortamda (açık-kapalı) gerçekleştirilebilir. Katılımcılar bulundukları mekândan etkilenecek canlandırmalarda bulunurlar. Sonuçlara ulaşabilmek için mutlu ortamda uygulama yapmak, lider ve katılımcı için önemlidir. Şartları ayrı bir ortamda drama derslerini gerçekleştirmek için uygun olmayabilir. Ya da gerekli malzemeler bulunmayabilir. Bu konuda Önder (1999), şöyle der; drama canlandırmasında kullanılacak materyaller sınıfta her zaman kullanılan materyaller olabileceği gibi öğrenciler tarafından süreçte de hazırlanabilir. Doğayla ya da hayvanlarla ilgili yapılacak herhangi bir çalışmada malzemeler hazır olarak diktirilebilir. Yaratıcı dramanın da diğer beden eğitimi, görsel sanatlar vb. gibi sanat içerikli türlerde olduğu gibi belli bir mekana sıkışmadığı görülmektedir. Bunun için yaratıcı dramanın belli bir ortamı yoktur. Böyle bir çalışma zamanı ve ortamının oluşması için çok önceden belirlenen drama hedeflerine ulaşılmalı ve hedefe ulaşırken öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılmasına dikkat edilmelidir. Böyle bir süreç hem lidere hem de gruptaki üyelere kolaylık sağlayacaktır (Adıgüzel, 2016).

2.1.6. Yaratıcı Dramanın Yapılandırılması Aşamaları

Grup sayısına göre farklılık gösterse de yaratıcı dramanın belli aşamaları vardır. Isınma çalışmalarıyla başlayan drama, canlandırma aşaması ile devam eder ve sonuca değerlendirme ile ulaşılır.

a.) Isınma

Isınma çalışmaları kendini tanıma, gruptaki diğer bireyleri tanıma, iletişim kurma, ikili iletişimden daha çok kişili iletişim ve etkileşime geçme, grup dinamiğinin doğması, anıların anlatılması, öykü anlatma gibi sözellendirme ve etkileşim çalışmaları, oyun aşamasına geçme biçiminde ilerlemektedir (San, 1996).

Isınma aşamasında, öğrencilerin ya da katılımcıların konuya geçilmeden önce konsantre olması sağlanmış olur. Katılımcıların dikkatlerinin çalışmaya odaklanması, asıl çalışmaya düşünsel ve duygusal olarak hazırlanma ve de fiziksel rahatlama amacıyla yapılan çeşitli oyunların olduğu birinci aşamadır. Isınma aşamasında daha çok oyun tekniği kullanılır. Isınma çalışmaları ile asıl çalışmanın ilişkili olması halinde katılımcılar asıl çalışmaya daha kolay uyum sağlarlar (Aslan, 2009, s.29).

Isınma çalışması 10-12 dakikayı geçmemelidir. Bu aşamada müzik kullanımı ile ritim, dans ve hareket bireylerin eğlenceli bir süreç geçirmesini sağlar. Bu aşamada fiziksel olarak ısınmanın yanında liderin motive etmesi ile de zihinsel ve duygusal ısınma gerçekleşir (Oruç ve Özdeniz, 2016, s.27).

Isınma çalışmalarında duyular eş zamanlı olarak yoğun kullanılır. İçer dönük çalışmalar yapılır. Güven kazanma, uyum sağlama gibi grup dinamiğini oluşturmak için etkinlikler yapılır. Kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen çalışmaları içerir. Zorunlu olmamakla birlikte eğer gerekli görülürse ısınma aşamasının başında ya da sonunda rahatlama, dikkati toplama veya odaklanma amaçlı çalışmalar ile daha çok duyguların paylaşılacağı ara paylaşımlar da yapılabilir (Adıgüzel, 2016, s.103).

b.) Canlandırma

Bu aşama, grubun iletişim ve etkileşimini sağlama, imgelem geliştirme, duyguları geliştirme ve pantomim yoluyla ifade etme becerisini geliştirme, beş duyuyu geliştirmeye yönelik çalışmaları içermektedir (Okvuran, 2001).

Isınma ve değerlendirme dışında, asıl drama çalışmasının yapılacağı aşamadır. Burada o drama çalışması için öngörülen plan uygulanır. Rol oynamalar, doğaçlamalar ve daha pek çok teknik kullanılır (Aslan, 2009, s.29). Canlandırma aşaması, bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği ve diğer katılımcılara sergilendiği tüm oluşum çalışmalarını içerir. Bu aşama aynı zamanda liderin verdiği bir

konuyu canlandırmak için yapılan “canlandırma öncesi” hazırlıkların yapılmasını da içerir. Canlandırmalar; bireysel, ikili olacağı gibi, küçük ya da büyük gruplar veya grubun tamamıyla aynı anda da olabilir (Adıgüzel, 2016, s.104).

Yaşantısal öğrenmeyi gerçekleştiren yaratıcı drama doğaldır, herhangi bir metne dayanmaz. Doğaçlamalar asla öykünme olmamalıdır. Öykünmeler yaratıcılığı yıkarlar. Doğaçlamalardaki özgürlük grup elemanlarının birbirlerini tanımaları ve güvenmeleriyle sağlanabilir. Öğrencilerin sosyal uyumlarının gelişmesinde bu yöntemin iyi bilinip ve doğru olarak kullanılması zorunludur (Genç, 2003, s.196-205).

c.) Değerlendirme

Yaratıcı drama etkinlikleri boyunca gerçekleştirilen rol ve oyunların zihinde yeniden canlandırılması, hatırlananlar paralelinde öğrenmelerin pekiştirilmesi amacıyla değerlendirmeler yapılır. Tartışma ya da paylaşım da denilen değerlendirme, yaratıcı drama etkinliklerinin herhangi bir aşamasından sonra ya da etkinlikler bittikten sonra yapılır. Amaç; etkinlik ve canlandırılan rollerle ilgili duygu, düşünce ve yaşantıların konuşulmasıdır (Akoğuz ve Akoğuz, 2011, s.22). Yaratıcı drama çalışmalarında elde edilen sonuçlar bu aşamada değerlendirilir. Başka bir deyişle, sürecin özü, önemi, niteliği ve niceliği üzerine çeşitli duygu ve düşüncelerin paylaşımı da bu aşamada konuşulur ve tartışılır. Genel olarak eğitsel kazanımlar üzerine ya da ortaya çıkan oluşumlar üzerine tartışmalar bu aşamada yapılır. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp, dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm yaratıcı drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, nasıl anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada söz konusudur (Adıgüzel, 2016, s.104).

2.1.7. Eğitimde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama

Öğrencileri derste aktif tutacak birden fazla yöntem vardır. Yaratıcı drama yöntemi bunlardan biridir ve öğrencilerin hem derse konsantre olmalarını, hem de dersin her aşamasında aktif olmasını sağlayan bir yöntemdir. Öğrenciler yaratıcı drama ile hayal gücünün sınırlarını zorlayarak düşünmeye, üretmeye, yaşantılarından yola çıkarak tecrübelerini olayın içine aktarmaya, yeni ve farklı bir ürün ortaya çıkarmaya odaklanırlar. Yaratıcı drama tüm disiplinler için kullanılan bir yöntemken, yaşanan ve yaşanması mümkün olan konuları barındıran Sosyal Bilgiler dersi için de kullanılması gereken bir öğretim yöntemidir.

Eğitim ortamında drama çalışmaları bireyin empati yapmasını sağlayarak, dönüşümlü düşünmesini destekleyerek, eğitim ve öğretim sürecinde aktif olmasını sağlayan, kendini net bir şekilde ifade etmesine imkan veren bir uygulamadır. Drama canlandırmaları öğrencilerin kendisini en iyi şekilde anlatmasında, enerjilerini aktarmada, sorumluluk bilinci oluşturmada, kendini özelliklerini tanımada ve tanıtmada, özgüven konusunda, duygularını açığa vurmada, hobilerini ve fobilerini fark etmede, karar verme, ifade etme becerilerini geliştirmede, sorgulama ve eleştirel bakış açısıyla olaylara bakmada büyük ve küçük kasların kullanımında etkili ve önemli bir yöntemdir (McNaughton, 2004, Metin, 1999). Bunun için kazanımların aktarılmasında, becerilerin kazanılmasında eğitimde yaratıcı drama yönteminden faydalanılır. Drama; öğrencilerde adalet, hak, hukuk, özgürlük, duyarlılık, alçakgönüllülük, barış, sevgi, birlik, beraberlik, farklı olana saygılı olma gibi değerleri kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin hem akademik hem de duygusal gelişimi açısından hem de toplumların geleceği açısından drama çalışmaları önemlidir. Geleneklerin ve kültürün nesiller boyunca aktarılmasında drama yöntemi etkili olarak kullanılabilmektedir.

Öğrencilerin okula başlamasıyla beraber dikkat edilen ve öncelik verilen ilk husus çocukların iyi birer vatandaş olarak yetiştirilmesidir. Öğrencilere okullarda bu tutum ve beceriler ilköğretim birinci kademesinin birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında Hayat Bilgisi, dördüncü ve beşinci sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Kuşkusuz eğitimde drama yöntemi, I. Kademe Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kolaylıkla uygulanmaktadır. Her iki öğretim programının hedefleri arasında da yer eden; özgüven, pozitif anlamda karşılıklı bağımlılık ve destek, kişinin kimlik gelişimine katkısı, aidiyet duygusu, güven bağı kurma, sosyal uyuma dikkat etme konuları dramanın etkili şekilde kullanılmasından yola çıkmaktadır (Vural ve Somers, 2012).

Çocuklar aktif olarak derse katılımlarını gerçekleştirdikleri zaman, sosyal hayatta yaşamış oldukları ile ayrıntıları fark edebilmek sonuca daha çabuk ulaşabileceklerdir. Çocuk bu şekilde yaşadığı dünyayı, çevresini gözlemleme, araştırma ve keşfetme başarısını gösterecektir. Çocuğun öğrendiği bilgileri davranışlarına yansıtması öğretimin temelini teşkil etmektedir. Bu temel teşkil drama yolu ile sağlanabilir. Drama etkinliği soyut kavramların ağırlıkta olduğu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerin tüm konularında başarıyı arttırmada önemli bir etkinlik olarak uygulanabilir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin kullanmasının sağlayacağı yarar ise, sosyal hayatta karşılaşılan olayların istenildiği anda tekrar canlandırılmasıdır. Böylelikle drama öğrencilerin ulaşamayacağı olayları bizzat yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olur. Bununla birlikte öğrencilerin düşünme, algılama, yorumlama, dinleme, konuşma yeteneklerinin de etkili bir şekilde gelişmesine katkı sağlar. Bunların edinilmesi zaten Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere kazandıracakları davranışları arasında yer almaktadır (Çalışkan ve Karadağ, 2014, s.96).

Drama yönteminin geçmiş yaşantı ve deneyimlere bağlı olarak aktarılması, konuların öğretilmesinde bazı kavramların daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır (Önder, 2004). Bu bilgilerden yola çıkarak öğrencilerin kazanması gereken birçok özelliğin, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verildiği görülmektedir. Benimsenen eğitim yaklaşımı öğrencinin aktif olduğu, öğretmenin yönlendirici olduğu bir sistemdir. Böylece öğrenci merkezini hedef edinmiş bir sistem bulunmaktadır. Öğrencilere eleştirme, araştırma, düşünme, sorgulama imkanı sağlandığında yeni fikirler ve materyaller ortaya çıkmaktadır (Küçükahmet, 1989 akt: Günaydın, 2008). Yaratıcı drama bireyin düşüncelerini özgürce ifade etmesine olanak sağlar ve böylece soyut olarak görülen konuların somutlaştırılmasında faydalı olur (Isenberg ve Jalongo, 1997, akt: Günaydın, 2008).

Yaratıcı drama okulun toplumsal hayat sürecinden bağımsız hale gelmiş bir özellik olmasına engel olur. Okulun gerçek yaşamdan kopmadan, bütünsel bir şekilde bakabileceğimiz bir kurum olmasına olanak sağlar (Hoffman, 2003, akt: Günaydın, 2008). Yaratıcı drama hayatın her alanında etkisini gösterecek şekilde devamlılığını sürdürür. Öğrencinin aktif olmasına, deneyimlerini ve bilgi birikimini açığa vurmada imkân tanır. Her bireyin biricik olma özelliğinden yola çıkarak kendini önemli hissetmesini sağlar. Tüm bu zaman diliminde kişinin kendini en iyi şekilde tanımasına, ifade etmesine, açmasına, sosyal uyum halinde olmasına ve ileri görüşlü olmasına yardımcı olur (Adıgüzel, 2016).

Sosyal Bilgiler dersi ve bu alanın çatısı altında yer alan diğer disiplinler, öğrenenin tümel gelişim açısından oldukça önemli bir noktada yer almaktadır. Sahip olduğu içerik gereğince toplumun geçmişini ele alan ve bundan hareketle geleceğine ışık tutan bir konumda yer alması bir disiplin olarak Sosyal Bilgiler dersinin önemini artırmaktadır. Bu denli önemli bir alanın yeni nesillerce daha iyi özümsebilmesi için öğretim boyutu, yani nasıl öğretileceği noktası son derece önemlidir. Bireyi her yönüyle yani tümel bir şekilde

gelişimini destekleyen yaratıcı drama eğitim yaşantılarının “nasıl” boyutunu gerçekleştirme noktasında ne denli etkin olduğu yapılan bilimsel birçok çalışmayla da desteklenmiştir (Nayci, 2011, s.20).

Öğrencilere eğitim kurumlarında sosyal ve toplumsal alana ilişkin bilgi ve beceriler ilköğretim kademesinin birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında Hayat Bilgisi, dördüncü ve beşinci sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Drama etkinliği soyut kavramların ağırlıkta olduğu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin tüm konularında başarıyı arttırmada önemli bir etkinlik olarak uygulanabilir. Drama yönteminin kullanmasının sağlayacağı bir diğer yarar ise, sosyal hayatta karşılaşılan olayların istenildiği anda tekrar canlandırılmasıdır. Böylelikle drama öğrencilerin erişemeyecekleri olayları bizzat yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olur. Bununla birlikte öğrencilerin düşünme, algılama, yorumlama, dinleme ve konuşma yeteneklerinin de etkili bir şekilde gelişmesine katkı sağlar. Bunların edinilmesi zaten Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere kazandıracakları davranışları arasında yer almaktadır (Karadağ ve Çalışkan, 2006, s.38-39).

Çoruh (1950) yaşanılması mümkün konular hakkında; “panayır, pazar alışverişini, postacılık ve daha bunlara benzer birçok konuları serbestçe dramatize ettirmek, doğaçlama denilen yoldan gerçek bir temsil şekline başvurmak olanaklıdır. Hayat Bilgisi ve bu gibi gözlem ve gezintilerden elde edilenlerle dramatik çalışmalar yaptırmak, bu öğretim aracından gerçek bir yarar temin eden çalışmadır” der (Çoruh, 1950, akt: Adıgüzel, 2008).

Rol yaparak ders işlemenin ayrıca, öğrencilerin grupta diyaloglarını geliştirmeye yardım ettiği bilinmektedir. Böylece öğrenciler, içinde yaşadıkları sosyal çevreden başlamak üzere diğer insanları ve giderek toplulukları tarihi ve coğrafi yönden daha kolay anlayabilir, hayal güçlerini geliştirebilirler. Sosyal Bilgiler programına en iyi hizmet edebilecek yöntemlerden biride dramadır (Koç, 2013, s.22).

Ayrıca soyut kavramların yoğun olduğu Sosyal Bilgiler dersinin hemen hemen tüm konularında drama yönteminin kullanılması başarıya ulaşmada büyük bir etkiye sahiptir. Sosyal hayatta karşılaşılan durumlar drama ile istendiği zaman yeniden canlandırılır. Üstelik drama, öğrencilerin etkili bir şekilde içinde bulunduğu düşünce, yorumlama, algılama, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimi için olumlu yararlar sağlar (Çelikkaya, 2014, s.447-470).

Drama yöntemi sosyal bilgiler dersinde öğrenci ve öğretmenler arasında eleştirisel düşünme ve sorun çözme açısından uygulanabilmektedir. Sosyal bilgiler müfredatında bulunan kültürel, tarihsel ve politik konular üzerinde drama yöntemiyle uygulanan canlandırma sonrası o konu hakkında düşüncelerin tartışılması ve fikir alışverişinden bulunma imkanının olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde tarihi ve kültürel konulara değinmek amacıyla kullanılan gazete veya tarihi belgeler de drama sırasında önemli dokümanlar olarak söylenmektedir. Sosyal bilgiler dersinde drama sürecinde drama liderinin çeşitli alanlarda fikir sahibi olması ve bunları drama süreci içerisinde kullanması gerekmektedir. Drama liderinin sinema, tiyatro, sanat eğitimi, sanat tarihi, resim, mimari, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji 27 gibi alanlarda düşüncelerinin olması sosyal bilgiler dersinde uygulaması oldukça önemlidir (Aslan, 2006, s.391-392). İlk ve ortaokullarda okutulmakta olan Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşmada yaratıcı drama yönteminin kullanması faydalı olacaktır. Sosyal Bilgiler canlandırmaya, rol oynamaya müsait birçok kazanımdan oluştuğu için derslerde yaratıcı drama kullanılabilir.

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Saraç (2015) “Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde; drama yönteminin kullanılmasının öğrencinin tutum başarı ve kalıcılığına etkisi üzerine çalışma gerçekleştirmiştir. Uygulama öncesinde ve sonrasında araştırmacı tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlara göre, drama yöntemiyle uygulamanın yapıldığı deney grubu ile yapılandırmacı öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencileri arasında tutum, başarı ve kalıcılık ile ilgili anlamlı bir farklılık bulunmadığı gözlemlenmiştir. Günlükler incelendiğinde ise, öğrencilerin drama esnasında oldukça eğlendiği, arkadaşlarını izlerken heyecanlandığı, mutlu olduğu aktarılmıştır. Drama ile yapılan derste öğretmene karşı daha ilgili oldukları da bir diğer sonucu oluşturmaktadır. Dersi drama sayesinde daha çok sevdikleri de belirtilmiştir.

Yılmaz (2013) “Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi ile Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi” isimli doktora tezinde; Sosyal Bilgiler derslerinde drama yöntemi ile öğretimin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin; sosyal beceri düzeylerine, empatik beceri düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi olup olmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal beceri bakımından; deney ve kontrol gruplarının son testleri arasında ölçeğin genel puanları, sosyal kurallar alt ölçeği ve beğenilirlik alt ölçeği puanları bakımından deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal açıdan uygun davranmama alt ölçeği puanları bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Deney grubunun ön test-son test sonuçları arasında farklılık sosyal beceri genel puanları, sosyal kurallar alt ölçeği puanları ve sosyal açıdan uygun davranmama alt ölçeği puanları açısından son test lehine anlamlı bulunmuştur. Ön test ve son test beğenilirlik alt ölçeği puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Empatik beceri bakımından; deney ve kontrol gruplarının son testleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Deney grubunun ön test-son test sonuçları arasında son test lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Akademik Başarı bakımından; deney ve kontrol gruplarının son testleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Akkaya (2012) “Sosyal Bilgilerde Göç Konusunun Drama Yöntemiyle Öğretiminin Akademik Başarıya Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, sosyal bilgiler dersi 7. sınıfta bulunan “Ülkemizde Nüfus” ünitesi içerisinde yer alan göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma deneysel desen modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi kullanılmıştır. Sonuçlara göre; deney ve kontrol grubunun, deney öncesi ve deney sonrası öntest ve sontest toplam göç testi başarı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin göç testi başarılarıyla ilgili olarak öntest-sontest başarı ortalama puanları arasında anlamlı bir fark vardır. Deney grubu öğrencileri genel olarak dersin drama yöntemiyle işlenmesinin gerek konunun kalıcılığı gerekse dersin eğlenceli olması gibi olumlu etkiler bıraktığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra çalışma ortamında gürültünün olması ve grup çalışmasının olumsuz etkileri yöntemin sınırlılığı olarak belirtilmiştir.

Nayci (2011) “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi (Şırnak İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde; “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarıları üzerinde etkisi olup olmadığını incelemiştir. Çalışmasını devlet okulu ve özel okulda ön test son testlerden alınan puanlara göre şekillendirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları karşılaştırıldığında; öğrencilerin son test puanları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna göre, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarıları üzerinde anlamlı bir düzeyde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile değerlendirme formundan elde edilen sonuçlar, nicel araştırma yöntemi sonucunda elde edilen verileri destekler niteliktedir.

Toivaren ve diğerleri (2011) çalışmalarında, “Öğretmenleri yaratıcı olarak öğretmeye nasıl hazırlamalıyız? Tiyatro ve doğaçlama, öğretmen yetiştirmede ve öğrencilerin etkileşim becerilerinde gelişme sağlar mı?” sorularına yanıt aramışlardır. Araştırmanın hipotezine göre, tiyatro ve doğaçlama eğitim süreçlerinde yaratıcılığa teşvik eder. Hem drama çalışmasının hem de doğaçlama alıştırma çalışmalarının yaratıcılığı arttırmada etkili olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, yapılan araştırmaya göre en iyi öğretim

modellerinden birkaçı; drama ve sözel kendiliğindenlik oyunları, rol oynama ve fiziksel hareket gibi doğaçlamalı alıştırma yoluyla öğretilen çalışmalar.

Aykaç (2011) çalışmasında, İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasını yaratıcı drama yöntemiyle işlemiştir. Deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Yapılan etkinlikler sonucunda yaratıcı drama yöntemiyle derse katılan deney grubunun başarısında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu sonuçtan da çıkarılacağı gibi yaratıcı drama yöntemi sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir bir yöntemdir. Yapılandırmacı yaklaşımdaki belirlenen özellikler ile yaratıcı dramanın kullanılması sonucunda ulaşılan sonuçlar durumu değerlendirir biçimdedir.

Altıkulaç ve Akhan (2010) İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi “Lozan Barış Antlaşması” konusunda yaptıkları çalışmalarında, yaratıcı dramayla beraber altı şapkalı yöntemi kullanmışlardır. Öğrencileri deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayırarak çalışmalarını uygulamışlardır. Kontrol grubunu geleneksel, deney grubunu ise etkinlikler ile sürece dahil etmişlerdir. Sonuç olarak; deney grubunda yapılan etkinliklerin öğrencilerin derse olan ilgisini arttırdığını ve öğretim sürecini daha verimli hâle getirdiğini ortaya koyduğu söylenebilir. Öğrencilerin iletişim becerilerinin bu süreçten etkilendiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin öğretimden memnun kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çokadar ve Yılmaz (2010)’ın çalışmasında, 7. Sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersi başarılarında yaratıcı dramanın etkisini araştırılmıştır. Deney grubuna yaratıcı drama uygulaması, kontrol grubuna ise geleneksel yöntem kullanılmıştır. Sonuç olarak ise, ekolojik kavramların kullanılmasında ve ulaşılmada deney grubunun başarısının daha etkili olduğu anlamlı bir farklılık gerçekleştiği görülmektedir.

Mages (2008) çalışmasında sistematik bir inceleme gerçekleştirerek bir dizi disiplinden araştırma yapar ve bundan bir sentez oluşturur. Yaratıcı dramanın küçük çocukların dil gelişimine olan etkisini incelemek için kullanılan yöntem ve alınması gereken önlemler konusunda bilgi verir. Araştırmaya göre yapılması gerekenlerden biri araştırmacıların, eğitimcilerin ve yöneticilerin erken çocukluk müfredatına, yaratıcı dramanın eklenmesiyle ilgili kararların alınmasıdır.

Kara, Y ve am, F. (2007) “Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi” adlı çalışmasında grupla işbirliği yapma konusunda yaratıcı drama yönteminin etkisi konusuna vurgu yapmaktadır. Deney ve kontrol grubu ile yapılan çalışmada 74 öğretmen görev almıştır. 12 hafta boyunca süreç gözlemlenmiştir. Grupla işbirliği yapma, kontrol etme konusunda yaratıcı drama uygulaması yapılan grubun daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir.

Gökbulut (2007) “Anne Baba Olma Farkındalığı Gelişiminde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılması” isimli çalışmasında, temel değerleri aktarmada farkındalık oluşturmak istenmiştir. Bunun için yöntem olarak yaratıcı drama kullanılmıştır. Sekiz oturum halinde araştırma sürdürülmüştür. Yapılan araştırmada ise amaç olarak okul, aile, velilerde ve öğretmenlerde anne baba olma farkındalığı konusunda yaratıcı drama yönteminin öneminin olup olmayacağı saptanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak aile, veli, öğretmen, öğrenci arasında davranış değişikliğinin yaratıcı drama sayesinde olduğu görülmüştür.

Adıgüzel (2006) “Yaratıcı Drama Derslerine (okul öncesinde drama ve ilköğretimde drama) İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi” isimli çalışmada, likert tipi ölçme aracı geliştirilmesini amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcılarını sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği öğrenimine devam eden 550 öğrenci oluşturmuştur. Yapılan analizler sonucunda; bu anabilim dallarında okuyan öğrencilerin Yaratıcı drama derslerine ilişkin tutum ölçeği geliştirdikleri saptanmıştır. Kayhan (2006) “Hukuk Eğitimi ve Uygulamasında Yaratıcı Drama” isimli çalışmada; hukuk eğitiminde ezber ya da anlatım tekniği yerine, yaşantıya dayalı eğitimin olması gerektiği belirtilmiştir. Yaratıcı dramanın hukuksal gerçekliğin yaratılmasına etkin olarak müdahale etmeyi içerecek yöntemler barındırdığına değinilmiştir. Tuğrul (2006), “Okul Öncesi Dönemde Düşünme Becerilerinin Gelişmesinde Yaratıcı Bir Süreç Olarak Drama” adlı çalışması, okul öncesi dönemde fiziki, sosyal, duygusal ve zihinsel dönemlerin dinamikliğinden söz eder. Tüm bu özelliklerin gelişimi için drama tekniğinin öneminden söz etmiştir.

Zayimoğlu (2006) İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya ve Dünyamız” Ünitesinde “Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı drama ile düz anlatım yoluyla

yapılan ders sonucunu değerlendirmiştir. Sonuç olarak yaratıcı drama ile yapılan ders sürecinde başarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

elik (2006) “Disiplinler Arası Yaklaşımla Değer ğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması” isimli doktora tezinde; değer ğretiminde yaratıcı drama yönteminden faydalanmıştır. Yapılan araştırmada karma model kullanılmıştır. Nicel olan kısım n test ve son test ile belirlenmiştir. Nitel kısım ise araştırmacı gözlemlerine nitel görüşme yöntemlerine yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan formlara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda disiplinler arası yaklaşımla değer ğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ğrencilerinin, ele alınan değerlere yönelik tutum puanlarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca deney grubu ğrencilerinin duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü tutum leğinden ve bilimsellik tutum leğinden aldıkları ön test-son test tutum puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilirken, kontrol grubu ğrencilerinin ön test-son test puanları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Disiplinler arası yaklaşımla değer ğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı, öğrenciler için eğlenceli ve mutlu oldukları bir öğrenme ortamı oluşturduğu ve değer ğretiminde karşılaşılan bazı sorunların çözümüne katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Athiemooram (2004) alışmasında, öğrencilerin pasif olduğu bir ortamda, sınıfı etkinleştirmek için öğretmenlerin yeni arayışlara başvurması gerektiğini belirtmiştir. İngilizce hedef dili kullanmada pasif öğrencilerin, ilgisiz olacağına vurgu yapmıştır. Öğrencilerin aktif hale gelmesi için drama eğitiminin yapıcılığından bahsetmiştir. Ayrıca İngilizce konuşma becerilerinin gelişiminde drama eğitiminin öneminden söz edilmiştir.

Akoğuz (2002) alışmasında, drama atölyesine katılarak iletişim becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bireylerden oluşan bir araştırma yapmıştır. Araştırma 9-13 yaşlarında olan örneklemeden oluşmaktadır. 12 hafta boyunca süreçte öğrencilerin iletişim becerileri gözlemlenmiştir. Yapılan gözlemler sonucunda yaratıcı drama yönteminin iletişimi etkilediği konusunda anlamlı bir farklılık grlmştir.

Kaf, (2000) “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi” adlı tezinde, Hayat Bilgisi Dersi kapsamındaki “Köyü Tanıyalım” nitesinde selam verme, çevreyi koruma ve paylaşma-işbirliği sosyal

becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmada selam verme ve paylaşma-işbirliğini becerilerini kazandırmada yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu, çevreyi koruma sosyal becerisini kazandırmada ise etkinin anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Ülkemizde 1980’lerde yaratıcı drama yönteminin temelleri atılmaya başlanmıştır. İnci San ve Tamer Levent’in bu konuda uzlaşması ve beraber yurt dışı seminerlere katılması yaratıcı dramanın ülkemiz için önemini artmış, yenilikler uygulaması ülkemizde de görülmüştür. İnci San ve Tamer Levent’in dışında Selahattin Çoruh, Ömer Adıgüzel, Emin Özdemir ve Naci Aslan yaratıcı drama yönteminin uygulanması konusunda ülkemizin öncülerindendir. Üstündağ (1997)’ın yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim sekizinci sınıf Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinde yer alan “Hürriyetçi Demokrasimizde Temel Hak ve Ödevlerimiz” ünitesinin öğretiminde, yaratıcı dramanın öğrencilerin erişilerine ve derse yönelik tutumlarına etkileri araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubunda bilişsel alanın bilgi düzeyinde yaratıcı dramayla öğretim daha etkili olduğu fakat bilişsel alanın bilgi üstü düzeyinde yaratıcı dramayla öğretimin geleneksel yöntemle aynı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin toplanması, verilerin analizine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma modellerinden biri olan “aksiyon/eylem araştırması” (action research) modeli ile gerçekleştirilmiştir. Nitel yöntem nicel yöntemden bazı özellikler olarak farklılaşır. Süreçleri ortak olsa dahi nitel yöntemler imgesel verilere dayanır ve veri analizinde özgünlüğe sahiptir (Merriam, 2013). Eğitimde eylem araştırmasının temelleri John Dewey'in çalışmalarına dayanmakla birlikte İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Colombia Üniversitesi profesörlerinden Stephen Corey eylem araştırmasına öncülük etmiş ve bu araştırma yöntemini eğitsel sorunların çözümünde sistemli bir şekilde uygulayan ilk kişi olmuştur (Aksoy, 2003, s.479). Eylem araştırması var olan uygulamaların sınanması, yeni uygulamaların hayata geçirilmesi ve sonuçların değerlendirilerek var olanın geliştirilmesini hedefleyen döngüsel bir süreçtir (Balcı, 2016, s.56).

Eylem araştırması, gerek akademisyenler gerekse de süreç içerisinde araştırmacı rolü üstlenen öğretmenler tarafından aktif olarak kullanılan ve eğitimin çeşitli konularında sistematik ve bilimsel olarak bilgi elde etme ve uygulamaları geliştirme amacıyla yararlanılan bir yöntem olarak görülmektedir. Eylem araştırmasının eğitim alanındaki en önemli amacı ise, eğitim dünyasında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve değiştirerek geliştirmeye çalışmaktır (Kuzu, 2009, s.427). Eylem araştırmasının 10 anahtar özelliği bulunmaktadır. Bunlar;

1-Eylem araştırması sistematiktir. Veriler belli bir özgürlükte toplanabilse, analiz edilebilse ve sunulabilse bile sistematik bir bakış yolu yaratmak zorundasınız. 2-Bir yanıtla başlamazsınız. Herhangi bir araştırmanın altında yatan varsayım, ne bulacağınızı bilmememizdir; önyargısız gözlemcisiniz. 3-Bir eylem araştırmasının kesin veya etkili olması için karmaşık veya ayrıntılı olması gerekmez. Birçok yeni araştırmacı, titiz olmak gayretiyle araştırmalarının her ayrıntısının yoğun betimlemesini yaparak hata yaparlar. Bu sıklıkla amacı bozabilir. 4-Veri toplamaya başlamadan önce araştırmanızı yeterince planlamalısınız. Veri toplamaya başlamadan önce bir plan ve program olması sistematik bir sorgulamayı, izlenimci

dayanan bakıştan ayıran şeydir. 5-Eylem araştırması projeleri çeşitli uzunluktadır. Bir eylem araştırmasında verileri toplamanın uzunluğu; sorularınız, sorgulamanızın doğası, araştırma ortamı ve veri toplama parametrelerinize göre belirlenir. 6-Gözlemler düzenli olmalı fakat uzun olmak zorunda değildir. Gözlemlerin süresi 1 dakikadan bir saate veya daha fazla olabilir. 7-Eylem araştırma projeleri basit ve resmi olmayandan, ayrıntılı ve resmi olana kadar bir aralıkta yer alır. Belirtildiği gibi, bazı ilginç araştırma projeleri kısa ve basittir. 8-Eylem araştırması bazen kurama gömüktür. Soruları, bulguları ve sonuçları var olan bir kuramla ilişkilendirmek araştırmanızı anlamak için bağlam sağlar. 9-Eylem araştırması nicel araştırma değildir. Eylem araştırmalarını yapmaya yeni başlayanlarla konuşulduğunda bu nokta zihin karışıklığının en yaygını olarak gözükmemektedir. 10-Sayısal eylem araştırması projelerinin bulguları sınırlıdır. Eylem araştırmasında nicel yöntemler kullanılabilmesine rağmen, daha büyük bir kitleye uygulamada daha ayrıntıcı olmak gerekmektedir (Uzuner ve Girgin, 2014).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmacı tarafından, tez uygulama sürecine başlamadan önce İstanbul ili kapsamında, araştırmacıya mesafe açısından en yakın olan özel bir okul tercih edilmiş ve araştırmanın burada yürütülmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu seçilirken amaçlı örneklemede, kolay ulaşılabilir örnekleme yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.123). Bu yaklaşım doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu; İstanbul ili Üsküdar ilçesinde, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında özel bir okulun 6.sınıfında öğrenim görmekte olan 12'si kız ve 8'i erkek olmak üzere 20 kişilik bir öğrenci grubu oluşturmuştur.

Çalışma grubunun ortaokul 6. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin nedeni, 6. sınıf sosyal bilgiler dersi “güç, yönetim ve toplum” öğrenme alanının özellikle çok sayıda soyut kavram barındırması hayal gücüne dayalı konuları içermesi ve yaratıcı drama uygulamalarına uygunluk arz eden bir yapıda olmasıdır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma süresince aşağıda yer alan veri toplama araçları kullanılmıştır:

- Öğrenci öz değerlendirme formu
- Gözlem

- Öğrenci günlüğü
- Ön değerlendirme- son değerlendirme
- Çiz- anlat uygulamaları

Bunlarla ilgili olarak ise, Tablo 1’de hangi araştırma sorusunda hangi veri toplama araçlarından yararlanıldığı gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırma sorularıyla veri toplama araçlarının ilişkilendirilmesi

Araştırma sorusu	Veri toplama araçları
1.Öğrenciler yaratıcı drama yöntemiyle uygulanan dersin sonunda çiz anlat yöntemi ile anladıklarını nasıl yansıtıyor?	• Öğrenci günlüğü • Gözlem • Çiz-anlat
2.Sosyal Bilgiler dersi 6. sınıf “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanı, “Demokrasinin Serüveni” ünitesinde, yaratıcı drama uygulamaları ve günlük uygulaması ne kadar etkilidir?	• Gözlem • Öğrenci günlüğü • Çiz-anlat
3.Öğrencilere uygulanan ön test- son test arasındaki farklar nelerdir?	

Bu araştırma sürecindeki eylem aşamaları ve kullanılan veri toplama araçlarıyla ilgili olarak uygulama planı Tablo 2’de gösterilmiştir (EK-1).

Tablo 2: Eylem araştırması sürecine ilişkin uygulama planı

Eylem Aşamaları*	Veri toplama araçları
1. Ön bilgi ve durum tespiti (1 ders saati)	• Ön-değerlendirme • Gözlem
2. Eylem/Uygulama 1 (Demokrasinin temel ilkeleri) (2 ders saati)	• Gözlem • Çiz anlat • Öğrenci günlüğü
3. Eylem/Uygulama 2 (Demokratik yönetim anlayışları) (2 ders saati)	• Öğrenci günlüğü • Çiz anlat • Gözlem
4. Eylem/Uygulama 3 (Haklarımız) (2 ders saati)	• Gözlem • Öğrenci günlüğü • Çiz anlat
5. Eylem/Uygulama (İnsan haklarının gelişim süreci) (2ders saati)	• Gözlem

	• Öğrenci günlüğü • Çiz-anlat
6. Son değerlendirme (2 ders saati)	• Öz değerlendirme formu • Son-değerlendirme

3.3.1.1. Öğrenci Öz Değerlendirme

Öğrenci öz değerlendirme formu, etkinlik uygulamalarına yönelik öğrencilerin yaşayarak yaptıkları sonucunda neler öğrendiği ile uygulama sürecinde iyi yapabildikleri, zorlandıkları ve yardıma ihtiyaç duydukları durumlar ile öğrencilerin etkinliklere ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmış ve kullanılmıştır. Burada öğrencilerin kendilerini değerlendirmesi amaçlanmıştır. Formda toplam beş açık uçlu soruya yer verilmiştir.

3.3.1.2. Gözlem

Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin insan, toplum ya da doğa gibi belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi suretiyle toplanması sürecini tanımlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015, s.143). Gözlem formu ise, kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan, araştırmacının her oturum bitiminde doldurması beklenen, oturum boyunca doğal olarak yaptığı gözlemleri aktardığı bir formdur (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.169). Araştırmacı eylem planına özgü üç farklı gözlem formu hazırlamış ve bunu aşamasal olarak kullanmıştır. Gözlem formları için sadece uzmanlardan görüş alınması yeterli görülmüştür. Bu formu kullanmakta ki amaç, eylem planına özgü uygulanan etkinliklerin sürecine ve sonucuna ilişkin doğal ortamında gözlem yaparak veri toplayabilmektir. Gözlem formu, hem öğrenci için hem araştırmacı tarafından ayrı ayrı doldurulmuştur. Bunun yanında araştırmacı tarafından çalışmanın tüm uygulama sürecine yönelik yapılandırılmamış gözlem notları da tutulmuştur.

3.3.1.3. Öğrenci Günlüğü

Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre, eylem araştırmalarında araştırma sürecinde, öğretmen, öğrenciler ya da araştırmaya katılan diğer bireylerden bir uygulama ya da sorunla ilgili olarak günlük tutmaları istenebilir. Günlükler bireysel gözlemlere, duygulara,

tepki ya da yorumlara ve açıklamalara ulaşmada yararlı olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.301). Bu çalışmada eylem planları doğrultusunda öğrencilerin dört farklı etkinlik için günlük tutmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin etkinlik uygulamalarına yönelik duygu ve düşüncelerine ilişkin veri toplamak amacıyla günlükler kullanılmıştır. Günlükler, yapılandırılmamış olup öğrencilerden kompozisyon şeklinde yazmaları istenilmiştir. Yapılandırılmamış günlük kullanılmasının nedeni ise öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir araç olmasını sağlayarak onların edindikleri deneyimler ile birlikte düşüncelerini derinlemesine keşfedebilmektir. Özgürce yazılan günlüklerde, öğrencilerin hayal gücünü sınır koymadan yazmaları da desteklenmektedir.

3.3.2. Verilerin Toplanması

Çalışma, Bartın Üniversitesi Etik Kurulu ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alındıktan sonra, 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında araştırmacı tarafından İstanbul İli Üsküdar İlçesi'nde bir özel okulda 6. sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan eylem araştırmasında veri toplama süreci Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Eylem araştırmasında veri toplama süreci

• Öğretmen ve Öğrencilerle Tanışma, Ön Gözlemler (08-01-2018 / 15-01-2018)
• Eylem Planının Hazırlanması (03-01-2018 / 06-02-2018)
• Uzman Görüşü Alınması (10-02-2018 / 24-02-2018)
• Ön Uygulama (27-02-2018)
• Uzman Görüşü Alınması (10-02-2018 / 24- 02- 2018)
• Etik Kurulu ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Süresi (08-03-2018 / 22-03-2018)
• Ön Bilgi ve Durum Tespiti (09-03-2018) (Ön değerlendirme uygulamasının yapılması)
• Eylem/Uygulama 1 (12-03-2018) (2 ders saati) (<i>“Hepsini öğren, tarafını seç” Uygulaması, yaratıcı drama etkinliği, çiz-anlat, öğrenci günlüğü</i>)
• Eylem/Uygulama 2 (19-03-2018) (2 ders saati) (<i>“Tarih Benden Sorulur” Etkinliği, yaratıcı drama uygulaması, çiz-anlat, öğrenci günlüğü</i>)
• Eylem/Uygulama 3 (26-03-2018) (2 ders saati) (<i>“Haklarımın Farkındayım” etkinliği, yaratıcı drama uygulaması, çiz-anlat, öğrenci günlüğü</i>)
• Eylem/Uygulama 4 (02-04-2018) (2 ders saati) (<i>“Yasalar” etkinliği, yaratıcı drama uygulaması, çiz-anlat, öğrenci günlüğü</i>)
• Son Değerlendirme (09-04-2018) (2 ders saati) (Son değerlendirme, Öz Değerlendirme Formu)

Tablo 3'te tüm araştırma boyunca gerçekleşen veri toplama sürecinin genel çerçevesi çizilmiştir. Bu aşamaların bazıları birbirinin devamında gerçekleşirken bazıları eş zamanlı olarak yapılmıştır.

Öğretmen ve Öğrencilerle Tanışma / Ön Gözlemler: Araştırmacı eylem araştırmasını yapacağı okul ve sınıfı tespit edebilmek amacıyla İstanbul Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nü ve Üsküdar İlçe merkezinde yer alan ortaokul müdürlerini ziyaret etmiştir. Araştırmaya gönüllü destek verecek bir okul ve burada öğrenim gören 6. sınıf öğrencileri belirlenmiştir.

Eylem Planının Hazırlanması ve Uzman Görüşü Alınması: Eylem planının hazırlanması için, araştırmacı ve danışmanın yanında bir sınıf öğretmeni ve bir sosyal bilgiler öğretmeninden oluşan ekip oluşturulmuştur. Alanyazın taraması ile birlikte ekip tarafından beyin fırtınası yöntemi ile eylem planı oluşturulmuştur. Hazırlanan eylem planı uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler değerlendirilerek eylem planında tüm uzmanların görüş birliğine vardıkları unsurlara yer verilmiştir. Uzman görüşü alma sürecinde en önemli değişiklik, öğrenme alanının seçiminde ve öğrenci günlüğünün yapılandırılmamış olarak kullanılmasına karar verilmesiyle olmuştur.

Ön Uygulama ve Uzman Görüşü Alınması ile İzin Süreci: Araştırmacı tarafından hazırlanan eylem planında yer alan veri toplama araçlarından ön değerlendirme uygulamasında yer almayan 20, 6. sınıf öğrencisine (12 kız, 8 erkek) uygulanmıştır. Ön değerlendirme uygulaması 30 dakika sürmüştür. Araştırmacı özellikle, öğrencilere herhangi bir ipucu vermemiş ve onları yönlendirmemiştir. Aynı gruba, çiz-anlat uygulaması 20 dakika, yaratıcı drama uygulaması 30 dakika olmak üzere ön uygulama yapılmıştır.

Uzmanlarla (sosyal bilgiler ve sınıf eğitimi) ön uygulama sonuçları paylaşılmış, eylem planına son şekil verilerek araştırma ile ilgili Etik Kurulu ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü izinleri alınmıştır. İlgili resmi kurumların onayı ile ilk başvuru sonucuna göre çalışma planının aksamaması için, eylem planı aşamalarının uygulamasına geçilmiştir.

Eylem / Uygulama 1: 12-03-2018 tarihinde iki ders saatinde araştırmacı tarafından hazırlanan plana uygun olarak öğrenci merkezli bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı dersin başında, etkinliğin amacı hakkında öğrencilere açıklama yapmıştır.

Etkinliğin adı “Hepsini Öğren, Tarafını Seç!” olarak belirlenmiştir. Sonrasında ısındırma çalışması olarak ritim çalışması uygulanmıştır. Ritim sesi verilerek, öğrencilerden aynı ritmin uygulanması istenmiştir. Tüm sınıftan ortak sesler gelince, bir sonraki aşamaya geçilmiştir. Öncelikle metin içinde yazısı çok kısa tutulmuş bilgilerden ve görsellerden oluşan PowerPoint sunusu yapılmıştır. Sonrasında öğrenciler gruplar halinde ayrılmış ve yaratıcı drama uygulaması için bir canlandırma hazırlamaları istenmiştir. İkinci ders saatinde ise, öğrencilerden tasarladıkları uygulamaların canlandırmaları izlenmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Sonrasında çiz-anlat etkinliği yaptırılmıştır. Ödev olarak ise öğrencilere günlük verilmiştir.

Eylem / Uygulama 2: 19-03-2018 tarihinde iki ders saatinde araştırmacı tarafından hazırlanan plana uygun olarak öğrenci merkezli bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Öncelikle bir önceki uygulamanın ödev olarak verildiği, günlükler toplanmıştır. Araştırmacı dersin başında etkinliğin amacı hakkında öğrencilere açıklama yapmıştır. Etkinliğin adı “Tarih Benden Sorulur” olarak belirlenmiştir. Sonrasında ısındırma çalışması uygulanmıştır. Yürüyerek ısınma çalışması gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler, verilen komutlarla beraber; yavaş yürüme, hızlı yürüme, geri geri yürüme, sırtında yük varmış gibi yürüme, ayağının altında çamur varmış gibi yürümeyi gerçekleştirmişlerdir. Sonrasında metin içinde yazısı çok kısa tutulmuş bilgilerden ve görsellerden oluşan PowerPoint sunusu yapılmıştır. Öğrenciler gruplar halinde ayrılmış ve yaratıcı drama uygulaması için bir canlandırma hazırlamaları istenmiştir. İkinci ders saatinde ise, öğrencilerden tasarladıkları uygulamaların canlandırmaları izlenmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Sonrasında çiz-anlat etkinliği yaptırılmıştır. Ödev olarak ise öğrencilere günlük verilmiştir.

Eylem / Uygulama 3: 26-03-2018 tarihinde iki ders saatinde araştırmacı tarafından hazırlanan plana uygun olarak öğrenci merkezli bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Öncelikle bir önceki uygulamanın ödevi olan günlükler toplanmıştır. Araştırmacı dersin başında etkinliğin amacı hakkında öğrencilere açıklama yapmıştır. Etkinliğin adı “Haklarımın Farkındayım” olarak belirlenmiştir. Sonrasında ısındırma çalışması ardından ayna çalışması uygulanmıştır. Gruplar eşleşerek karşı karşıya durmuşlar, herkes eşinin gözünün içine bakmış ve yaptığı hareketi vücut hareketleriyle taklit etmiştir. Birkaç denemeden sonra konsantre sağlandığı fark edildiğinde çalışma sonlandırılmıştır. Sonrasında metin içinde yazısı çok kısa tutulmuş bilgilerden ve görsellerden oluşan PowerPoint sunusu yapılmıştır. Öğrenciler gruplar halinde ayrılmış ve yaratıcı drama uygulaması için bir

canlandırma hazırlamaları istenmiştir. İkinci ders saatinde ise, öğrencilerden tasarladıkları uygulamaların canlandırmaları izlenmiş ve değerlendirme yapılmıştır. “Eğer bu haklarımız olmasaydı ne olurdu?” sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır. Sonrasında çiz-anlat etkinliği yaptırılmıştır. Ödev olarak ise öğrencilere günlük verilmiştir.

Eylem / Uygulama 4: 02-04-2018 tarihinde iki ders saatinde araştırmacı tarafından hazırlanan plana uygun olarak öğrenci merkezli bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Öncelikle bir önceki uygulamanın ödevi olan günlükler toplanmıştır. Araştırmacı dersin başında etkinliğin amacı hakkında öğrencilere açıklama yapmıştır. Etkinliğin adı “Yasalar” olarak belirlenmiştir. Sonrasında ısındırma çalışması uygulanmıştır. “Eşini bul” oyunu müzik eşliğinde oynatılmıştır. Bu oyunda; gruplar ikili olarak eşleşir müzik eşliğinde öğrenciler eşlerden bağımsız olarak dans ederler. Müzik kapandığında en hızlı şekilde eşini bulmaya çalışırlar. Sona kalan oyundan çıkar. Oyunun tamamlanmasının ardından kısaca yasalar hakkında bilgiler verilmiştir. Sonrasında metin içinde yazısı çok kısa tutulmuş bilgilerden ve görsellerden oluşan PowerPoint sunusu yapılmıştır. Öğrenciler gruplar halinde ayrılmış ve yaratıcı drama uygulaması için bir canlandırma hazırlamaları istenmiştir. İkinci ders saatinde ise, öğrencilerden tasarladıkları uygulamaların canlandırmaları izlenmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Sonrasında çiz-anlat etkinliği yaptırılmıştır. “Geçmişten günümüze insanlar neden kanun yapma gereksinimi duymuş olabilir?” sorusuna cevap düşünecek şekilde günlük yazımı için ödev verilmiştir.

Son Değerlendirme: 09-04-2018 tarihinde uygulama planına uygun bir şekilde son etkinlik yapılmıştır. Son uygulamanın ödevi olan günlükler toplanmıştır. Öncelikle dersin ilk saatinde öğrencilere son değerlendirme uygulaması yapılmış, ikinci ders saatinde ise öz değerlendirme formu doldurulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel veri sayılar biçiminde olmayan ve görgül dünya bilgisidir ve çoğu kez sözcükler olarak tanımlanır (Punch, 2005, s.58). Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada daha geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşmak için veri toplama araçları (öz değerlendirme, gözlem, günlük, çiz-anlat, ön uygulama son uygulama) birlikte kullanılmıştır. Büyüköztürk ve diğerlerine (2015, s.285) göre, veri toplama yöntemlerinin birlikte kullanılması, veri toplamada zenginleştirme olarak da bilinen çeşitlemenin

(triangulation) sağlanmasında daha uygun olur. Araştırmacının, araştırmanın amacını güden kişi olarak verilerin çözümlenmesinde istemeden de olsa yanlı davranabileceği mutlaka dikkate alınmalı ve çözümleme sürecinin güvenilirliği için uzman görüşü alınması, değerlendiriciler arası uyum düzeyine bakılması önerilir. Bu bağlamda çalışmada tercih edilen eylem araştırması sonuçlarında iç ve dış geçerliği sağlamak için, araştırmanın her aşamasında özellikle sınıf ve sosyal bilgiler alanındaki uzmanlardan (dört kişi) görüş alınmıştır. Yeni araştırmalarla desteklenmesi gereken ve küçük bir öğrenci grubu (yirmi kişi) ile gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçlarına ilişkin genelleme yapılmamasına dikkat edilmiştir.

Büyüköztürk ve diğerlerine (2015, s.285-287) göre eylem araştırmasının kalitesini belirleyen ölçütler, farklı bakış açılarından yararlanmak, araştırma sonuçlarının sorunun çözümü olup olmadığını sınamak, etik kanıtlar ve uygulanabilirliktir. Bu eylem araştırmasının niteliğinin artırılmasına yönelik olarak şunlar yapılmıştır:

- Araştırmanın tüm aşamalarında özellikle sınıf ve sosyal bilgiler alanında çalışan ikisi öğretmen ikisi öğretim üyesi olmak üzere toplam dört uzmanın görüşü alınmıştır. Eylem araştırması uygulama planında yer alan toplam beş uygulama için uzmanlarla ayrı ayrı görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- Araştırma sonuçlarının sorunun çözümü olup olmadığını sınamak için, araştırma kapsamında uygulanan etkinliklerle birlikte nelerin değiştiği anlık olarak gözlenerek kayıt altına alınmış ve tüm bu kayıtlardan bulgularda yeri geldikçe faydalanılmıştır.
- Araştırma için tüm izinler alınmış ve araştırmanın tüm aşamaları fotoğraf ile kayıt altına alınmıştır.
- Araştırmanın uygulanabilirliğine yönelik olarak ise çalışmanın planlamadan uygulamaya tüm aşamaları açık olarak raporlanmıştır.

Betimsel analiz ile çözümlenen araştırmanın nitel verileri, çalışmanın alt problemleri çerçevesinde belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Araştırmacı tarafından tüm veri toplama araçlarıyla elde edilen nitel veriler ayırt edilmeden dikkate alınmış ve alt problemlere göre sınıflandırılarak bulgular bölümünde sunulmuştur. Öğrencilerin ifadelerinden yapılan alıntılar K1, E2, K3 şeklinde kodlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında araştırmanın güvenilirliğine yönelik araştırmacı ve danışmanı dışında, bir sosyal bilgiler

öğretmeni de analiz sürecine katılmıştır. Araştırmacılar arasında analizlerde görüş birliğine varılan şekliyle raporlama yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama uygulamasının hayal gücüne etkisine yönelik etkinlik temelli uygulamaların etkilerini incelemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, eylem araştırması sürecinde toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

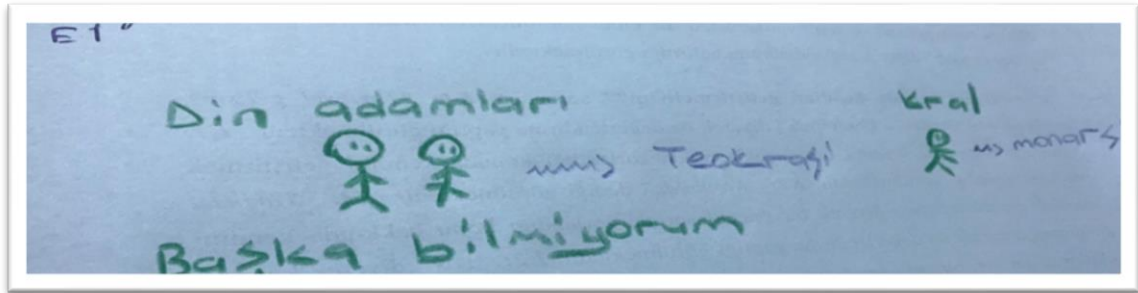
4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaratıcı drama yönteminin kullanılmadığı dersin öncesinde ve yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı dersin sonrasında çiz-anlat yöntemi ile öğrenciler öğrendiklerini nasıl yansıtıyor? problemine ilişkin, çiz-anlat etkinliğine dayalı olarak bulgular analiz edilmiştir.

Yaratıcı drama yönteminin kullanılmadığı dersin öncesinde öğrenci çiz-anlat etkinliğinden elde edilen bulgular

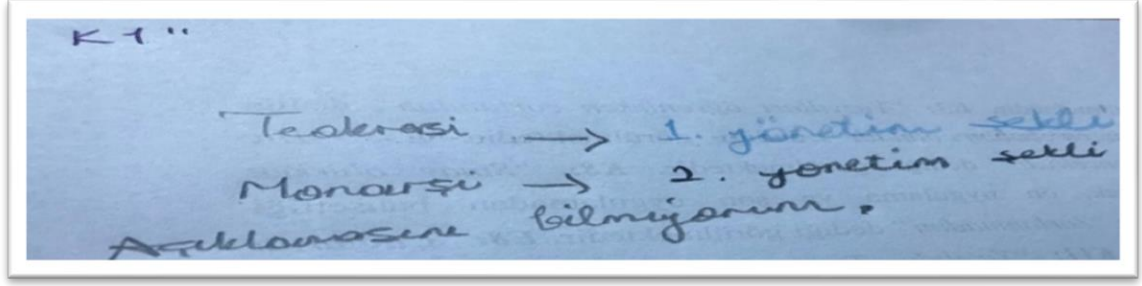
“Hepsini öğren, tarafını seç” etkinliğinde çiz-anlat uygulaması;

E1’e göre;

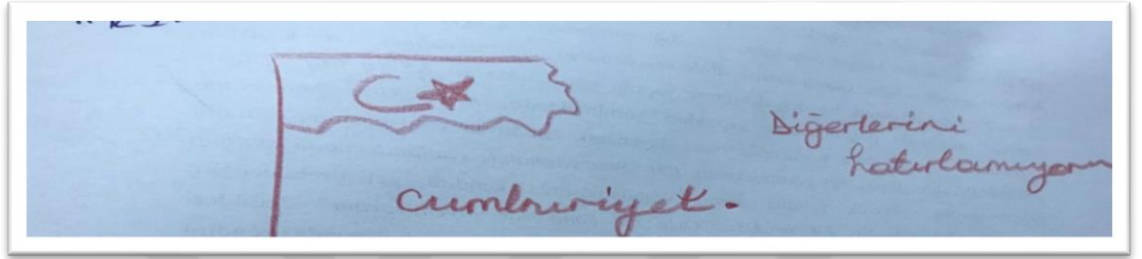
E1: “Din adamları, teokrazi. Kral, monarşi. Başka bilmiyorum.” Yazarak konunun içeriğine dair var olan bilgisini de yansıtamadığı görülmektedir.

K1’e göre;

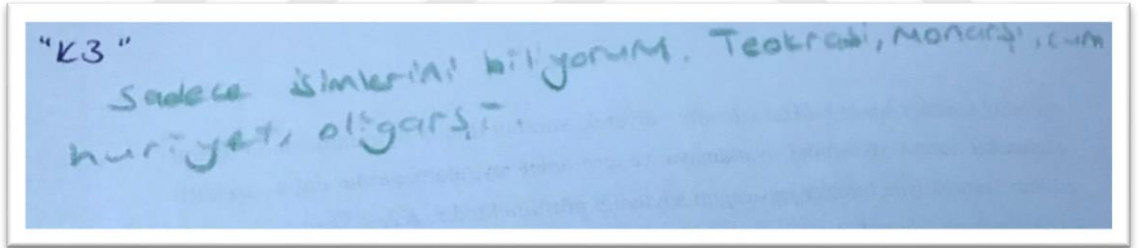

K1: “Teokrasi ve monarşiyi.” Yazdığı fakat açıklamasını yapamadığı görülmektedir.

K2’ye göre;

K2: “Cumhuriyet.” Yazarak bayrak çizmiştir. Yaratıcı uygulamasından önce yapılan çalışmada öğrencinin diğer yönetim şekillerini yansıtamadığı görülmektedir.

K3’e göre;

K3: “Sadece isimlerini biliyorum. Teokrasi, monarşi, cumhuriyet, oligarşi.” Dediği fakat herhangi bir açıklama yapamadığı çizim olarak aktarım yapamadığı görülmektedir. Öğrencinin yönetim şekillerinin adını bilse bile içeriğini yansıtamadığı söylenebilir.

E2’ye göre;

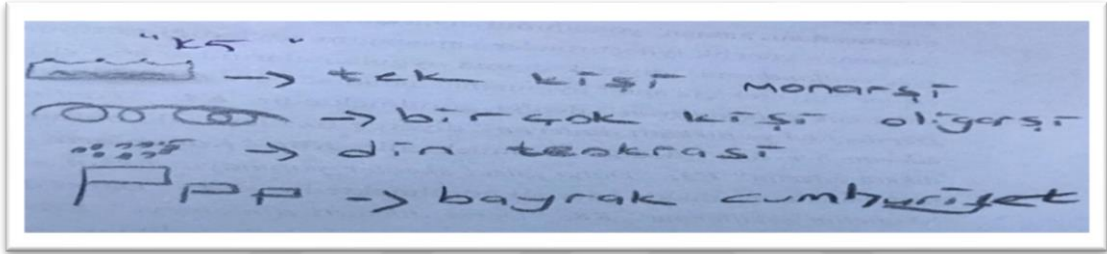
E2: “ Monarşi, oligarşi, cumhuriyet, teokrasi.” Yazdığı fakat açıklama yapamadığı görülmektedir.

K4’e göre;

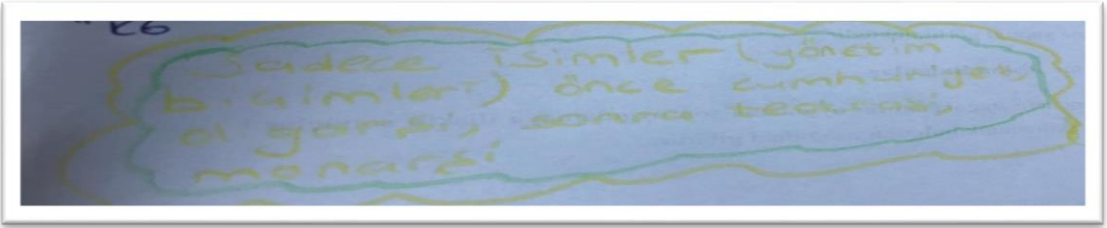
K4: “Bilmiyorum öğretmenim.” Diyerek yönetim biçimleriyle ilgili açıklama yapamadığı ve herhangi bir çizim yapamadığı görülmektedir.

K5’göre;

K5: “ Tek kişi, monarşi. Birçok kişi, oligarşi. Din, teokrasi. Bayrak, cumhuriyet.” Açıklamasında bulunduğu görülmektedir. Yapılan açıklamada detaya inilmediği, öğrencinin hayal dünyasına yönelik ek bir bilgiye değinilmediği söylenebilir.

K6’ya göre;

K6: “Sadece isimler. Cumhuriyet, oligarşi, teokrasi, monarşi.” Yazarak herhangi bir açıklama yapmadığı görülmektedir.

K7’ye göre;

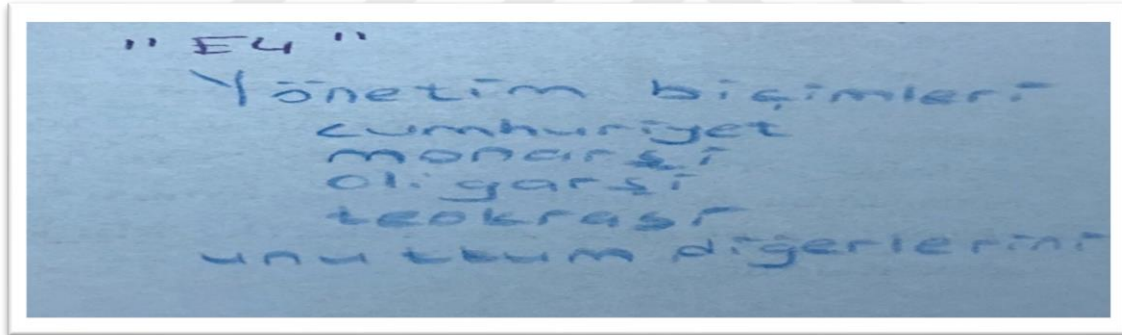
K7: “ Oy, kral, cumhuriyet.” Yazarak yönetim şekillerini anımsatan sözler yazdığı görülmektedir. Fakat hangi çizimi hangi yönetim biçimi için yazdığı hakkında ayrıntılı ve anlaşılır bir bilgi yazmadığı görülmektedir.

E3’e göre;

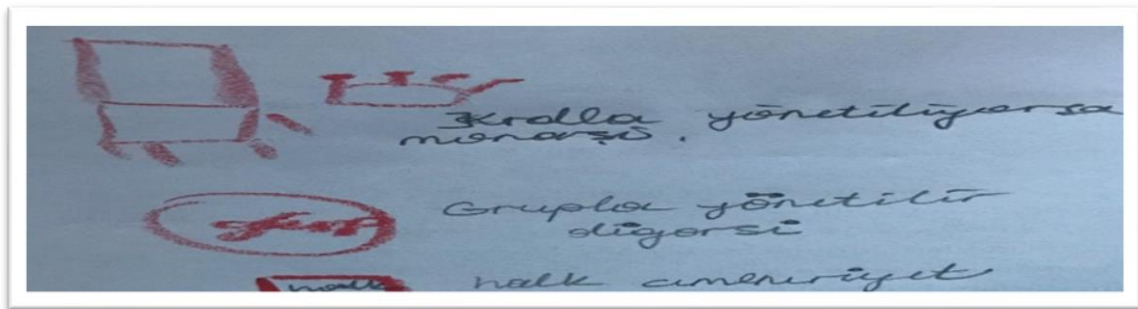
E3: “ Grup, oligarşi. Din adamı, teokrasi. Bayrak, cumhuriyet.” Yazarak yönetim biçimlerini yazmıştır. Fakat yönetim biçimleriyle ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşamadığı söylenebilir. Monarşi hakkında ise herhangi bir bilgi vermediği görülmektedir.

E4’e göre;

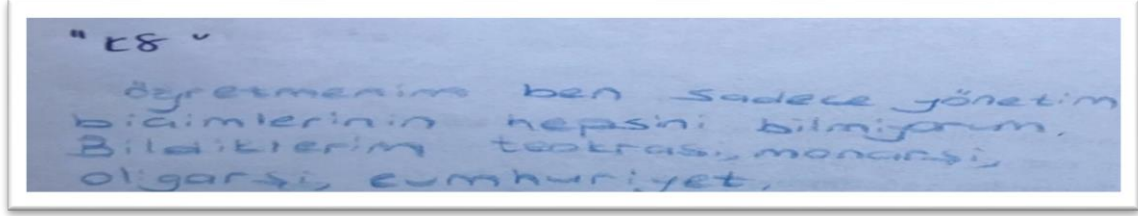
E4: “ Cumhuriyet, monarşi, oligarşi, teokrasi.” Yazdığı herhangi bir açıklama yapmadığı görülmektedir. Öğrencinin var olan bilgisini içerik olarak aktaramadığı söylenebilir.

E5’e göre;

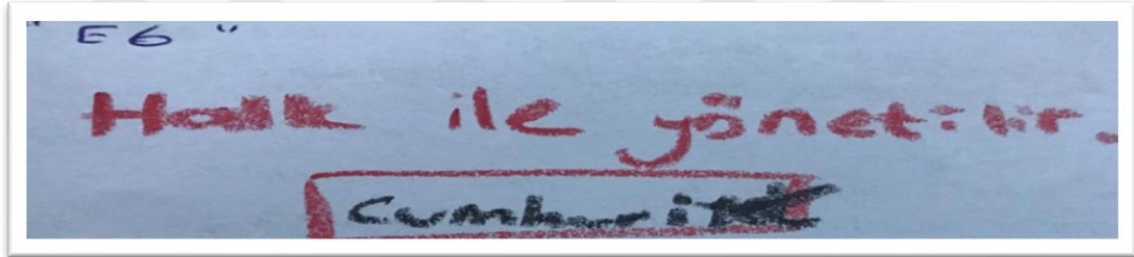
E5: “Kralla yönetiliyor, monarşi. Grupla yönetiliyor, oligarşi. Halk, cumhuriyet.” Dediği görülmektedir. Öğrencinin var olan bilgisi ışığında kendi hayal dünyasını yansıtacak herhangi bir detaya ulaşılamadığı söylenebilir.

K8’e göre;

K8: “Teokrasi, monarşi, oligarşi, cumhuriyet.” Dediği yönetim biçimleriyle ilgili herhangi bir açıklama yapamadığı görülmektedir.

E6’ya göre;

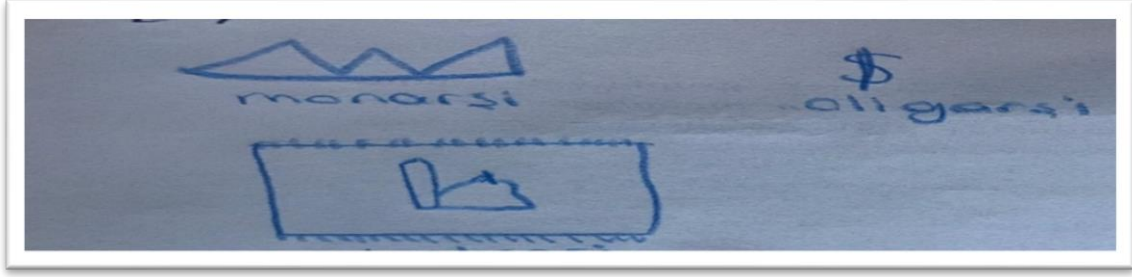
E6: “Halk ile yönetilir. Cumhuriyet.” Yazdığı diğer yönetim biçimleriyle ilgili açıklama yapamadığı görülmektedir. Öğrencinin yönetim biçimleriyle ilgili eksik bilgiye sahip olduğu ya da var olan bilgisini yansıtamadığı söylenebilir.

K9’a göre;

K9: “Tespih, teokrasi.” Yazdığı din ile ilgili detaylı bilgi vermediği görülmektedir. Öğrencinin oligarşi, monarşi, cumhuriyet hakkında bilgi vermediği ve çizim yapmadığı tespit edilmiştir.

E7’ye göre;

E7: “ Monarşi, oligarşi, teokrasi.” Hakkında bilgi verdiği kral tacı, cami, dolar çizerek yönetim biçimlerini hatırlatan çizimde bulunduğu görülmektedir.

K10’a göre;

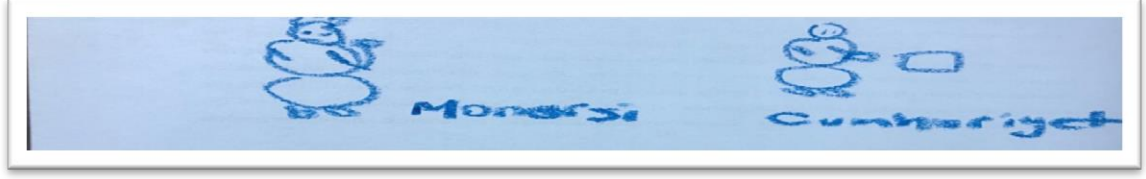
K10: “ Monarşi, oligarşi, teokrasi, cumhuriyet.” Yazdığı yönetim biçimlerinin içerikleriyle ilgili herhangi bir bilgi vermediği görülmektedir. Öğrencinin yönetim biçimlerinin adını bilse bile özelliklerini yansıtamadığı söylenebilir.

E8’e göre;

E8: “ Cumhuriyet.” Yazarak oy kullanan bir bireyi çizdiği görülmektedir. Öğrencinin oligarşi, monarşi, teokrasi hakkında herhangi bir bilgi vermediği ve özelliklerini anlatmadığı söylenebilir.

K11’e göre;

K11: “ Monarşi ve cumhuriyet.” Yazdığı iki insan çizdiği fakat anlatmaya çalıştığını ‘Anlat’ bölümünde ayrıntılı anlatamadığı görülmektedir. Öğrencinin teokrasi ve oligarşi hakkında herhangi bir bilgiye ve çizime yer vermediği görülmektedir.

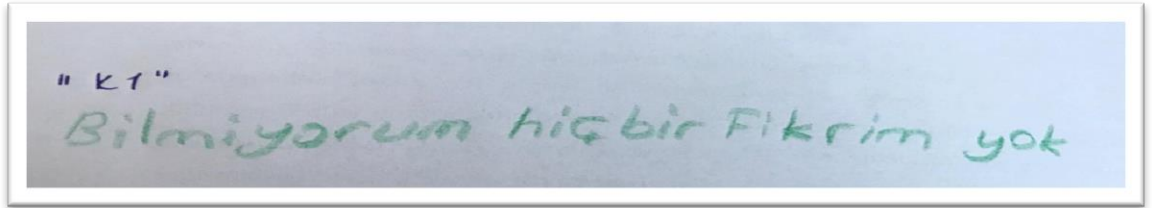
K12’ye göre;

K12: “Teokrasi, oligarşi, monarşi.” Yazarak yönetim biçimlerinin içeriğiyle ilgili herhangi bir açıklamada bulunmadığı görülmektedir. Nitekim yazmış olduğu yönetim biçimleri ile ilgili çizim yapmadığı, sadece oligarşiyi andıran çizim yaptığı onda da açıklamada bulunmadığı söylenebilir.

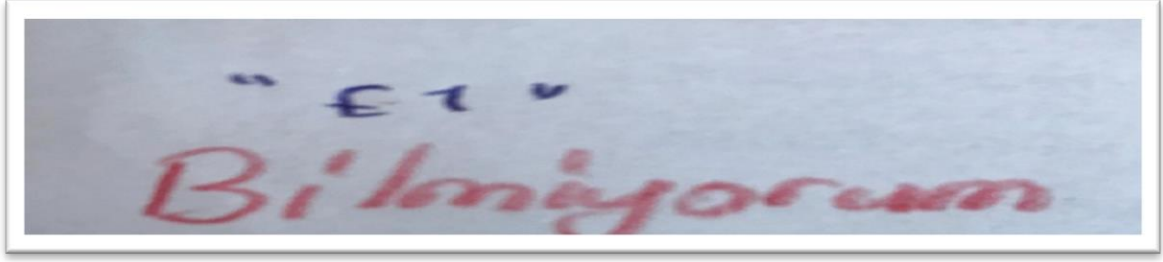
“Tarih benden sorulur!” etkinliğinde çiz-anlat uygulaması;

K1’e göre;

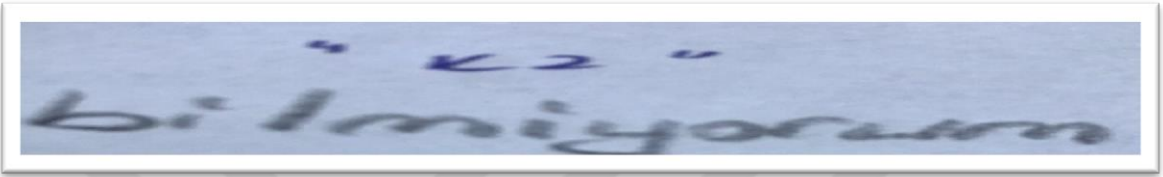
K1: “Bilmiyorum hiçbir fikrim yok.” Diyerek öğrencinin demokratik süreçlerdeki tarihsel gelişimler hakkında yeterli teorik bir bilgiye sahip olmadığı bunun için yorum yapamadığı söylenebilir.

E1’e göre;

E1: “ Bilmiyorum.” Diyerek K1 gibi yeterli teorik bilgiye sahip olmamasından ötürü yorum yapamadığı söylenebilir.

K2’ye göre;

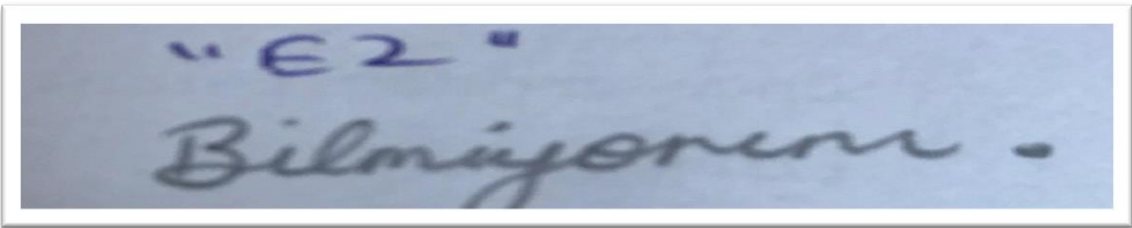
K2: “ Bilmiyorum.” Diyerek demokrasinin gelişimi hakkında kendi fikirlerini katarak bir açıklama yapmadığı söylenebilir.

K3’e göre;

K3: “ Bilmiyorum.” Diyerek herhangi bir yorumda bulunmadığı görülmektedir.

E2’ye göre;

E2: “ Bilmiyorum.” Diyerek demokrasinin tarihsel gelişimi hakkında kendi fikirlerini belirtmemiş ve konu hakkında herhangi bir bilgi vermemiştir. Öğrencinin demokrasinin tarihsel gelişimini hayal dünyasınca yorumlamadığı söylenebilir.

K4’e göre;

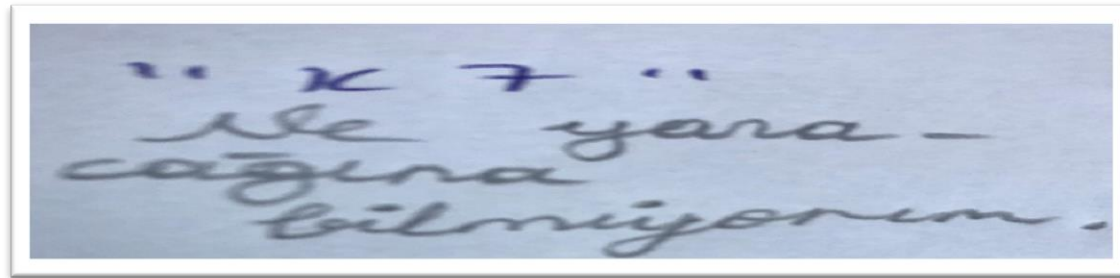
K4: “ 1. Dünya Savaşı, 2. Dünya Savaşı, demokrasi.” Diyerek öğrencinin savaşlardan dolayı demokrasinin gelişimini yansıttığı görülmektedir. Fakat Antik dönem, 18. Ve 19. Yüzyıl, 20. Yüzyıl hakkında herhangi bir bilgi vermediği ve yorum yapmadığı söylenebilir. **K5’e göre;**

K5: “ Bilmiyorum.” Diyerek, demokrasinin gelişimi ile ilgili fikirlerinden oluşan bir açıklamaya yer vermediği görülmektedir. **K6’ya göre;**

K6: “Fikrim yok.” Diyerek, konuyla ilgili açıklamada bulunmadığı görülmektedir. **K7’ye göre;**

K7: “ Ne yazacağımı bilmiyorum.” Diyerek tarihsel gelişim hakkında herhangi bir bilgi verip çizim yapmadığı görülmektedir. Öğrencinin bu konuyla ilgili yeterli teorik bilgiye sahip olmadığı için hayal gücünü aktif olarak kullanamadığı yorumlanabilir.

E3’e göre;

E3: “ Yapamadım.” Diyerek herhangi bir açıklamada bulunmadığı tarihsel gelişim hakkında çizim yapamadığı ve nispeten teorik bilginin yetersizliğinden dolayı hayal gücünü kullanarak aktarım yapamadığı söylenebilir.

E4’e göre;

E4: “ Tarihsel gelişimi bilmiyorum.” Diyerek demokrasinin tarihsel gelişimi hakkında teorik bir bilgi veremediği görülmektedir. Teorik bilgi yetersizliğinden dolayı fikirlerini çizim olarak yapamadığı söylenebilir.

E5’e göre;

E5: “ Konuyu bilmiyorum.” Diyerek teorik bilgide eksik olduğu görülmektedir. Eksiklikten dolayı herhangi bir çizim yapmadığı, fikir sahibi olmadığı bir konu hakkında düşüncelerini aktaramadığı yorumu yapılabilir.

K8’e göre;

K8: “ Gerçekten bilmiyorum.” Diyerek öğrencinin bilmediği bir konu hakkında çizim yapamadığı açıklama olarak bilmediğini anlatan bir açıklama yaptığı görülmektedir.

E6’ya göre;

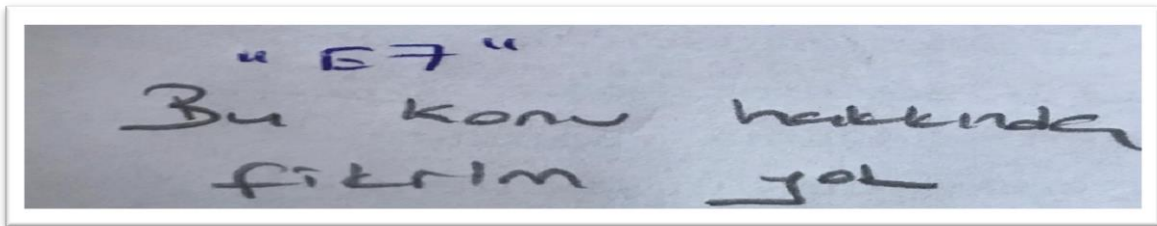
E6: “Tarihsel gelişimlerin isimlerini bilmiyorum.” Diyerek demokrasinin tarihsel gelişimi hakkında çizim yapamadığı ve nitekim yorumlayamadığı söylenebilir.

K9’a göre;

K9: “Bilmiyorum.” Yazarak öğrencinin herhangi bir yorumda bulunamadığı söylenebilir.

E7’ye göre;

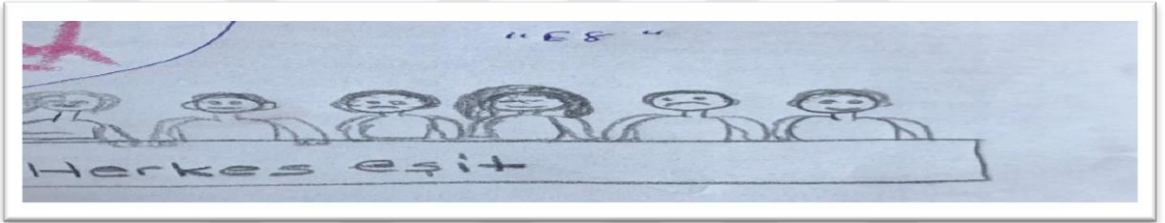
E7: “ Bu konu hakkında fikrim yok.” Diyerek öğrencinin demokrasinin tarihsel gelişimi hakkında bilgisinin olmadığı ya da var olan bilgiyi çizimle aktaramadığı söylenebilir.

K10’a göre;

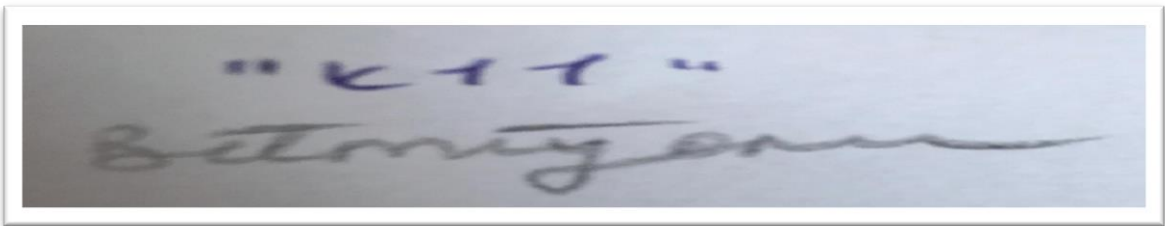
K10: “ Demokratik yönetim anlayışı Atatürk’ün padişahlığı kaldırmasıyla olmuştur.” Diyerek Atatürk ve padişah çizerek altında tarihsel gelişimi anlatan çizim yaptığı görülmektedir. Fakat durumu anlatan kendi fikirlerine, çizilen karakterlerin duygularını yansıtan hayal gücü hakkında yorum yapılabilecek herhangi bir bilgiye rastlanılmadığı söylenebilir.

E8’e göre;

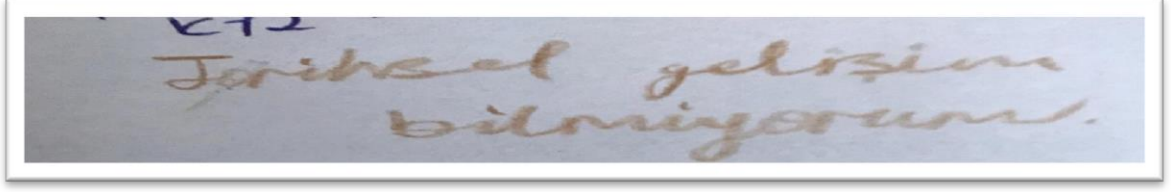
E8: “ Demokratik yönetim herkesin eşit olması ve şu an yürütülen yönetim biçimidir.” Dediği görülmektedir. Fakat anlatmaya çalıştığı konu ile demokratik gelişimin tarihsel süreci örtüşmemektedir. Öğrencinin bu konu hakkında yetersiz bilgiye sahip olmasından ötürü yansıtmaları yanlış yaptığı kısmen söylenebilir.

K11’e göre;

K11: “ Bilmiyorum.” Diyerek konuyla ilgili herhangi bir yorum yapamadığı ve fikirlerini çizime aktaramadığı söylenebilir.

K12’ye göre;

K12: “ Tarihsel gelişimleri bilmiyorum.” Diyerek genel olarak diğer katılımcılar gibi herhangi bir yorum yapmadığı ve teorik bilgi dahi vermediği görülmektedir. Eksik bilgi nedeniyle çizim yapamadığı böylece hayal dünyasındaki fikirleri yansıtamadığı söylenebilir.

“Haklarımın Farkındayım!” etkinliğinde çiz anlat uygulaması;

K1’e göre;

K1: “ Kuş çizerek özgür olmak.” Yazdığı görülmektedir. Öğrencinin ‘Anlat’ bölümünde ise kuşun özellikleri ya da özgürlükle ilgili detay belirtmediği fikirlerini net bir şekilde aktarmadığı söylenebilir.

E1’e göre;

E1: “ Anne, güven, özgürlük.” Dediği fakat annenin kişilik ya da fiziksel özelliklerinden ‘Anlat’ bölümünde söz etmediği ayrıntı vermediği yorumlanabilir.

K2’ye göre;

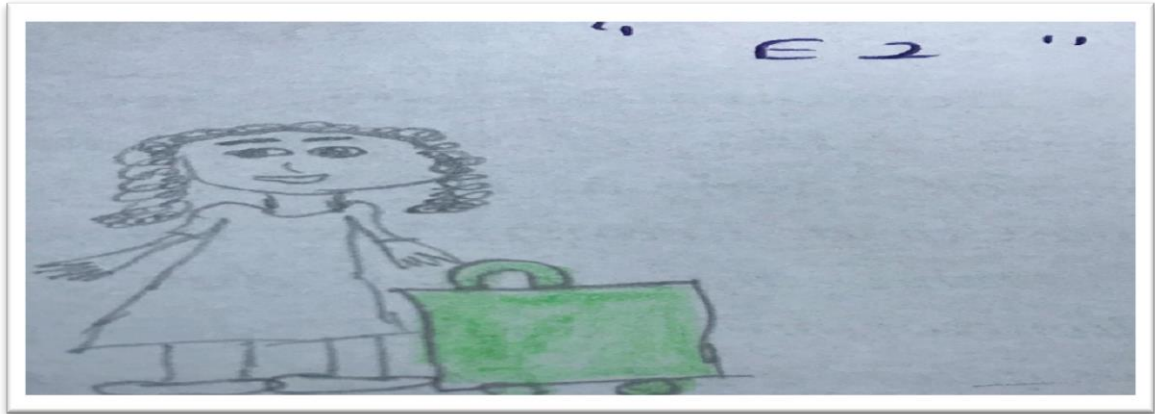
K2: “Barınma.” Yazarak öğrencinin kazak ve etek çizdiği görülmektedir. Fakat bu hakla ilgili ‘Anlat’ bölümünde kısa bir hikaye ya da hayal gücünü yansıtacak özellikler hakkında bir şey yazmadığı söylenebilir.

K3’e göre;

K3: “Yaşama, öğrenme, barınma, konuşma hakkı.” Diyerek konuşan iki kişiyi çizdiği fakat çizdiği karakterlerin özelliklerini belirtmediği görülmektedir.

E2’ye göre;

E2: “Seyahat etme, miras bırakma hakkı, polislerin söylediği susma hakkı.” Deddiği görülmektedir. Öğrencinin seyahat hakkını anlatan çizim yaptığı görülmektedir. Fakat seyahat hakkı ile ilgili karakterin kim olduğu, nereye gittiği vs. hayal gücünün ürünü olan özellikler hakkında bir yorum yapmadığı söylenebilir.

K4'e göre;

K4: “ Sağlık hakkı.” Diyerek hastahane ve doktor çizmeye çalıştığı fakat ‘Anlat’ bölümünde herhangi bir özelliğinden söz etmediği görülmektedir.

K5'e göre;

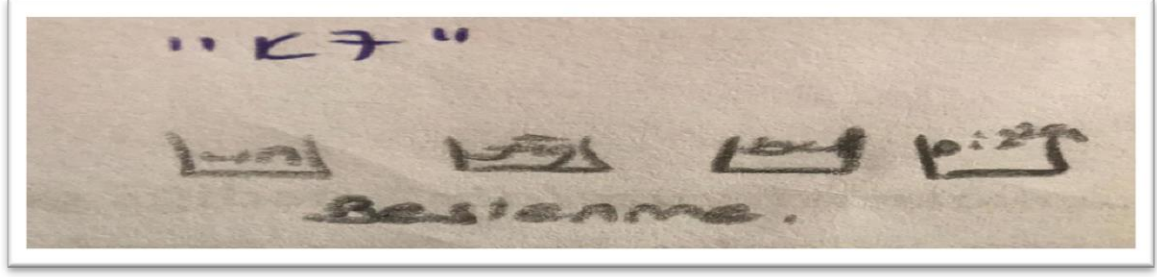
K5: “ Başkalarının özgürlüklerini kısıtlamadan yaşamak.” Diyerek yüksek sesle müzik dinleyen ve ondan rahatsız olan birini çizmiştir. Öğrencinin bu hakkın adını net olarak yazamadığı ve diğer haklardan söz etmediği söylenebilir.

K6'ya göre;

K6: “ Seyahat hakkı, sağlık hakkı.” Diyerek sağlık hakkını içeren bir çizim yaptığı görülmektedir. Fakat diğer haklar hakkında bir bilgi vermediği ve açıklamasını ayrıntılı şekilde yapmadığı söylenebilir.

K7'ye göre;

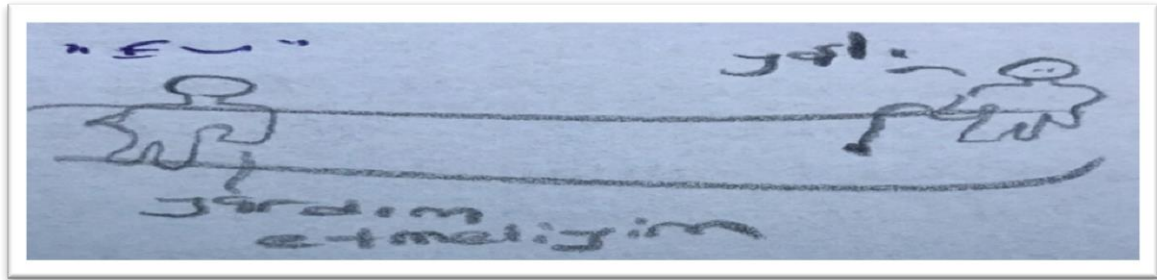
K7: “ Barınma, beslenme.” Diyerek besin ürünleri çizdiği görülmektedir. Fakat ‘Anlat’ bölümünde ayrıntılı ya da açıklamalı olarak bu hakkı anlatmadığı ve hayal gücüyle yorumlamadığı söylenebilir.

E3’e göre;

E3: “ Sıcak bir evde yaşamak, oy kullanmak.” Dediği görülmektedir. Öğrencinin ateş başında ısınan bir karakter çizdiği görülmektedir. Fakat karakterin özelliklerini yansıtmadığı söylenebilir.

E4’e göre;

E4: “ Sevme, yardım etme.” Dediği ve karşıdan karşıya geçen yaşlı yardıma ihtiyacı olan biri çizdiği görülmektedir. Öğrencinin hakların isimlerini net bir şekilde yazmadığı ve açıklama yapmadığı söylenebilir.

E5’e göre;

E5: “Yaşam ve sağlık hakkı.” Yazıp yaşama hakkını kalp çizerek anlattığı görülmektedir. Haklar konusunda detaylı bir bilgi vermediği fikirlerini özgün bir şekilde cümleler halinde anlatmadığı söylenebilir.

K8’e göre;

K8: “Yaşama, eğitim-öğretim, düşünme hakkı.” Yazarak eğitim yazan bir tahta ve onun önünde duran bir öğrenci çizdiği görülmektedir. Öğrencinin bu hak ile ilgili özgün bir metin oluşturmadığı ve yorum yapmadığı söylenebilir.

E6’ya göre;

E6: “Oy kullanma, yeme, içme.” Dediği haklar konusunda net bir bilgi aktarmadığı görülmektedir. Oy kullanmayı anlatan bir çizim yaptığı fakat ‘Anlat’ bölümünde yer, zaman, kişilere dayanarak bir metin aktarmadığı ve hayal gücünden faydalanarak ayrıntılar vermediği söylenebilir.

K9’a göre;

K9: “Konut hakkı.” Diyerek evler çizdiği görülmektedir. Öğrencinin çizimine ve ‘Anlat’ bölümüne bakıldığında detaylı bir bilgiye, özgünlüğe, hayal gücünü yansıtan detaylara ulaşılamadığı söylenebilir.

E7’ye göre;

E7: “Eğitim, sağlık.” Dediği görülmektedir. Öğrenci eğitim ve sağlık hakkının adını yazsa da açıklamada bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca bu haklar ile ilgili farklı bir açıklamada yapamadığı söylenebilir.

K10’a göre;

K10: “Seçme ve seçilme hakkı.” Dediği oy kullanmaya giden birey çizdiği görülmektedir. Öğrencinin diğer haklar konusunda bir açıklama yapmadığı görülmektedir.

E8’e göre;

E8: “ Oy verme, sağlık hakkı.” Açıklamasında bulunarak zarf ve sandık çizdiği görülmektedir. Öğrencinin sağlık hakkıyla ilgili bir çizim yapmadığı, diğer haklar konusunda da açıklama yapmadığı görülmektedir.

K11’e göre;

K11: “ Kadın erkek eşitliği, yaşama hakkı.” Yazdığı ve kadın erkeklerin eşit olduğunu anlatan çizim yaptığı görülmektedir. Yaşama hakkıyla ilgili herhangi bir çizim yapmadığı, diğer haklara değinmediği görülmektedir.

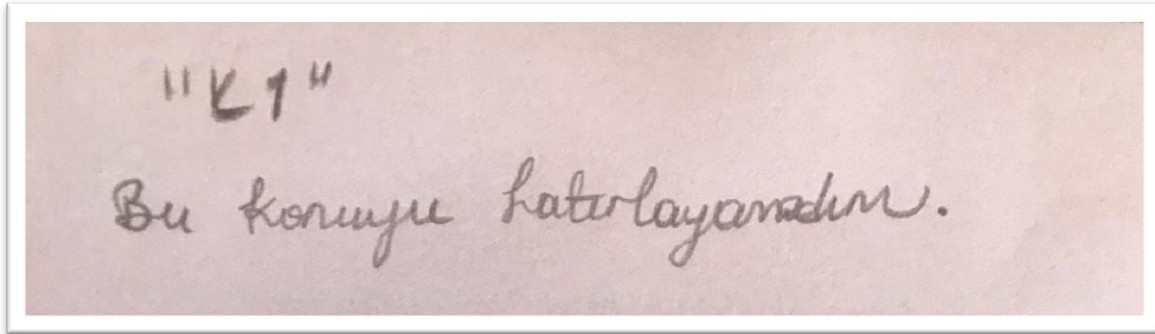
K12’ye göre;

K12: “ Özgürlük hakkı.” Diyerek uçan balon çizdiği görülmektedir. Fakat hayalinde balonların ne anlama geldiği, renklerinin ne ifade ettiği konusunda herhangi bir bilgi verilmediği söylenebilir.

“Yasalar” etkinliğinde çiz-anlat uygulaması;

K1’e göre;

K1: “ Bu konuyu hatırlayamadım.” Diyerek, demokrasinin gelişiminde tarihsel belgelere örnek veremediği söylenebilir.

E1'e göre;

E1: “ Bir fikrim yok.” Diyerek teorik ve açıklama olarak tarihsel belgelere bir yorum yapamadığı görülmektedir.

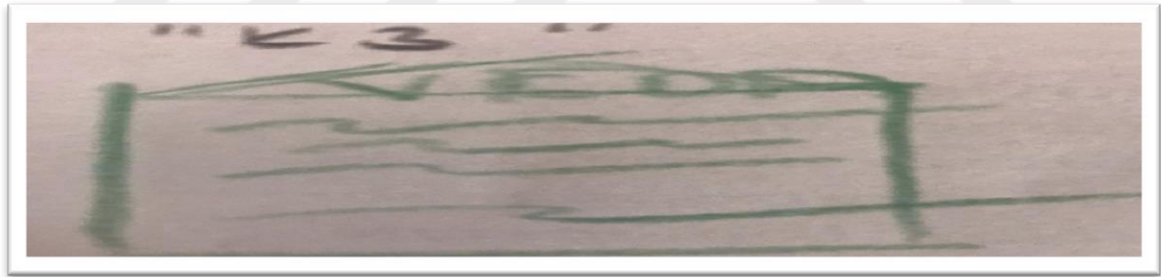
K2'ye göre;

K2: “ Bilmiyorum.” Diyerek, demokrasinin gelişmesine örnek veremediği görülmektedir.

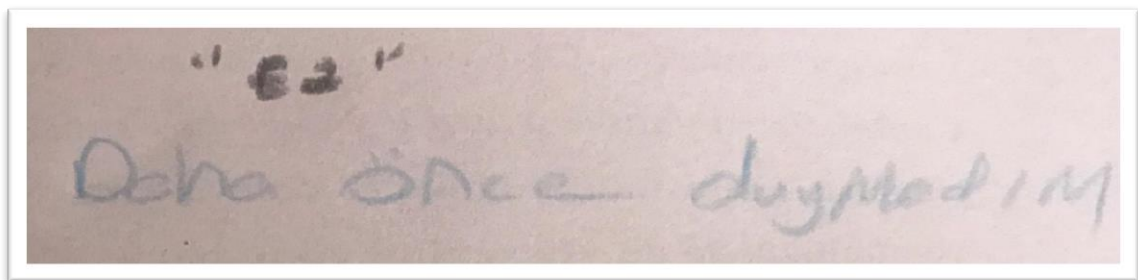
“Hepsini öğren, tarafını seç” etkinliğinde çiz-anlat uygulaması;

K3'e göre;

K3: “ Veda.” Diyerek, var olan bilgisini Veda Hutbesi'ni anlatmaya çalışarak aktardığı söylenebilir.

E2'ye göre;

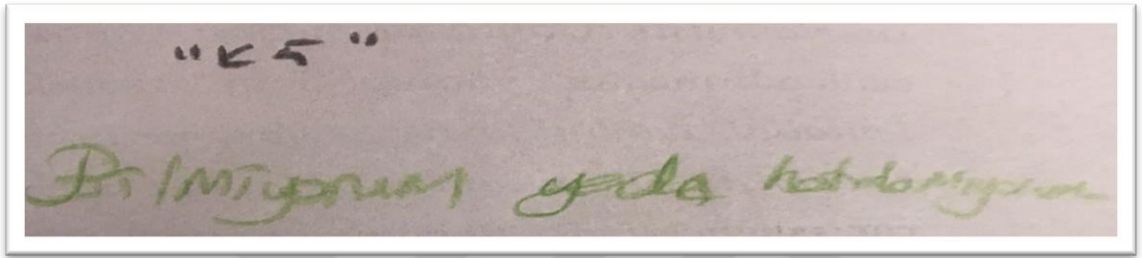
E2: “ Daha önce duymadım.” Diyerek, demokrasinin gelişimiyle ilgili tarihsel belgeler konusunda bilgi aktarımı yapamadığı söylenebilir.

K4’e göre;

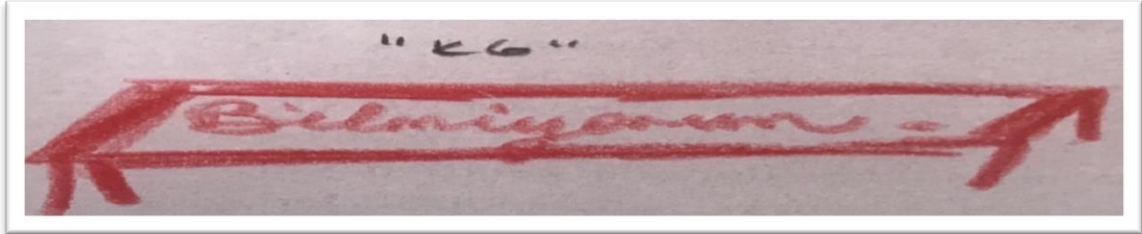
K4: “Bilmiyorum.” Diyerek konuyla ilgili herhangi bir bilgi veremediği söylenebilir.

K5’e göre;

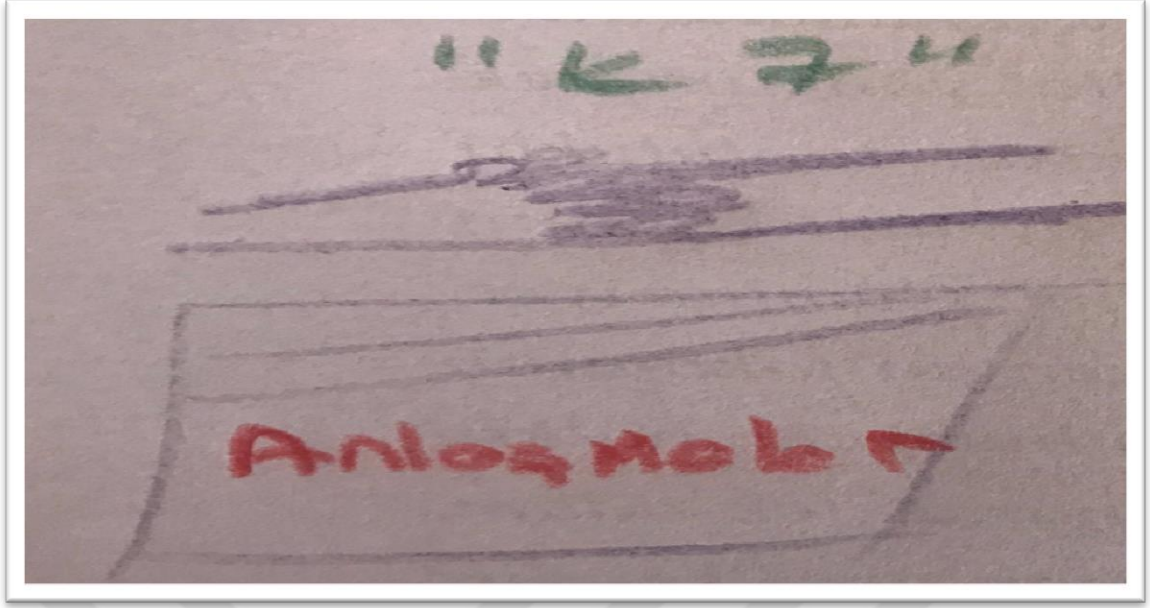
K5: “ Bilmiyorum ya da hatırlamıyorum.” Diyerek demokrasinin gelişiminde tarihi belgelere örnek veremediği görülmektedir.

K6’ya göre;

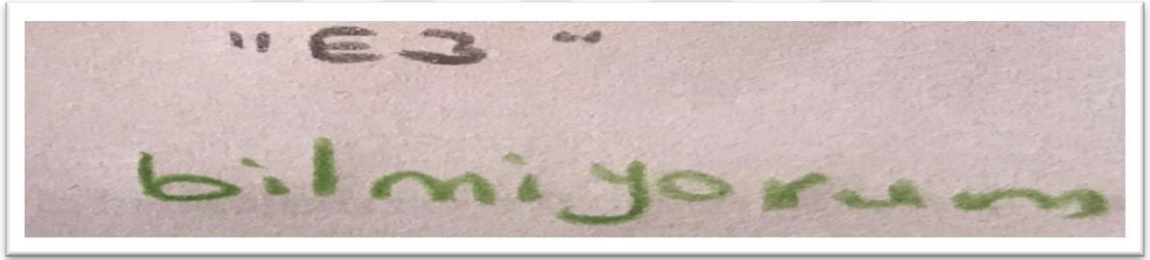
K6: “Bilmiyorum.” Diyerek, tarihi belgelere örnek veremediği görülmektedir.

K7’ye göre;

K7: “ Anlaşmalar.” Diyerek, tarihi belgelere örnek verdiği fakat açıklama yapmadığı görülmektedir.

E3’e göre;

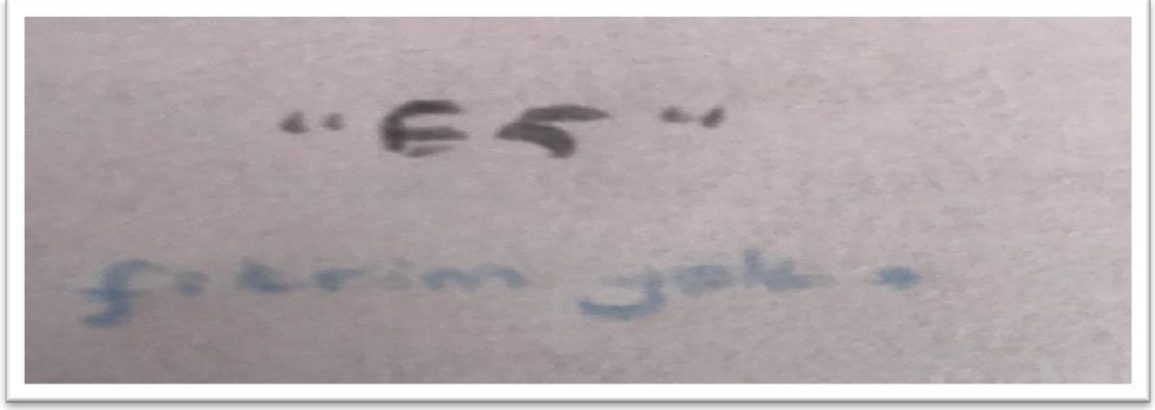
E3: “ Bilmiyorum.” Diyerek tarihi belgeler konusunda açıklama yapamadığı ve örnek veremediği görülmektedir.

E4’e göre;

E4: “ Bilmem.” Diyerek, demokratikleşme sürecindeki tarihsel belgelere örnek veremediği ve açıklayamadığı görülmektedir.

E5’e göre;

E5: “ Fikrim yok.” Diyerek yasalar etkinliğinde demokratikleşme sürecindeki tarihsel belgelere örnek veremediği söylenebilir.

K8'e göre;

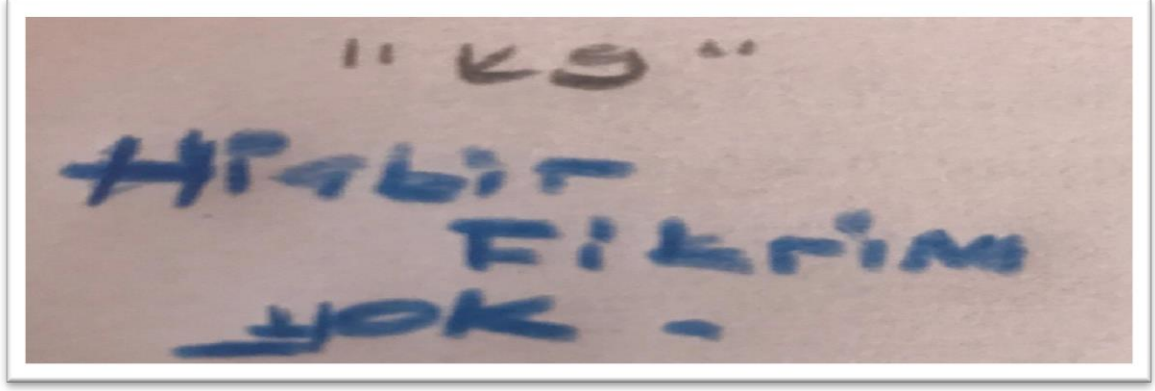
K8: “ Fikrim yok.” Diyerek tarihsel belgeler hakkında yorum yapamadığı söylenebilir.

E6'ya göre;

E6: “ Fikrim yok.” Diyerek, demokratikleşme sürecinde tarihsel belgelere örnek veremediği yorumlanabilir.

K9'a göre;

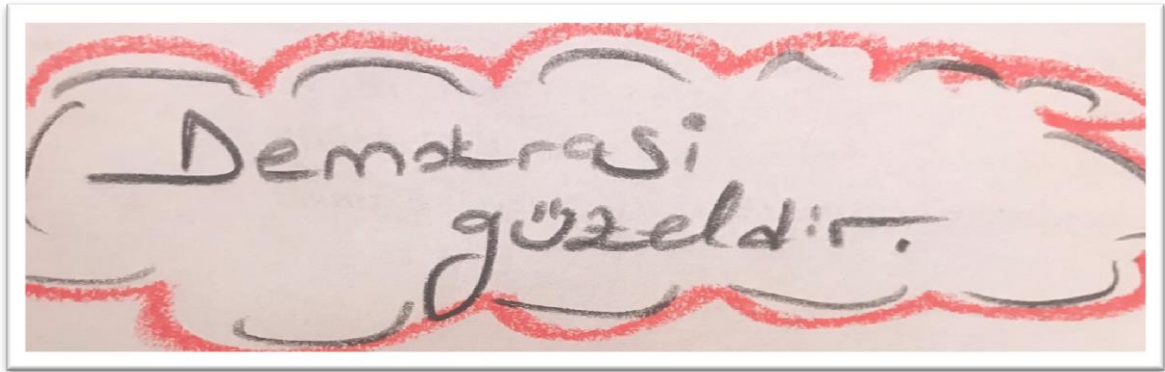
K9: “Hiçbir fikrim yok.” Diyerek demokratikleşme sürecindeki belgeler hakkında fikrinin olmadığı görülmektedir.

E7’ye göre;

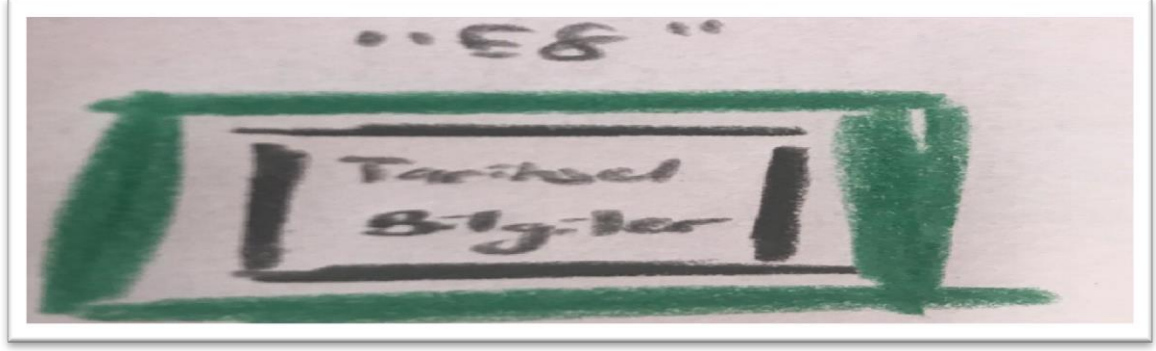
E7: “Böyle bir şeyi daha önce duymadım.” Diyerek, tarihsel belgelere örnek veremeyip açıklayamadığı görülmektedir.

K10’a göre;

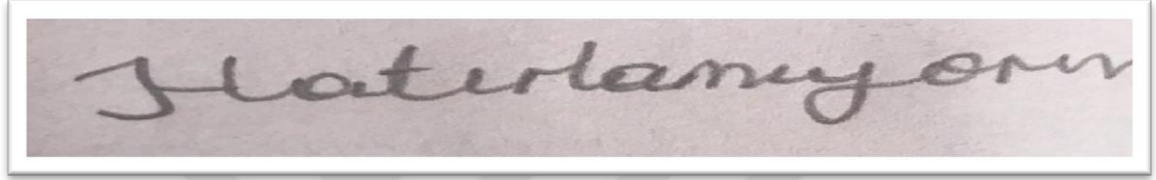
K10: “ Demokrasi güzeldir.” Diyerek tarihsel belgeler hakkında örnek vermediği görülmektedir.

E8’e göre;

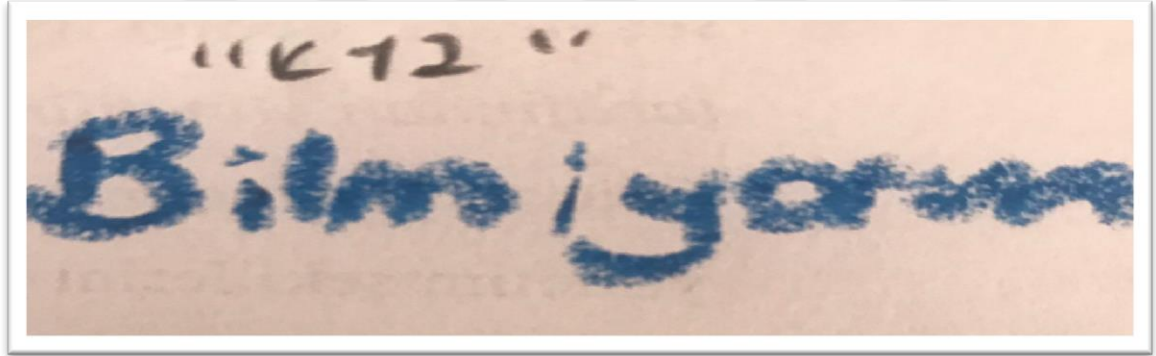
E8: “Tarihsel bilgiler insanların haklarını koruyan belgelerdir.” Diyerek tarihsel belgelere örnek veremese bile açıklama yaptığı görülmektedir.

K11’e göre;

K11: “Hatırlamıyorum.” Diyerek, tarihsel belgelerle ilgili yorum yapamadığı söylenebilir.

K12’ye göre:

K12: “ Bilmiyorum.” Diyerek demokratikleşme sürecindeki tarihsel belgelere örnek veremediği görülmektedir. Etkinlikte genel olarak yaratıcı drama öncesi çiz-anlat uygulamasında öğrencilerin hayal gücünü kullanarak yansıtmada bulunamadığı yorumu yapılabilir.

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı dersin sonrasında öğrenci çiz-anlat etkinliğinden elde edilen bulgular

“Hepsini Öğren Tarafını Seç!” etkinliğine dair çiz-anlat uygulaması;

K1: “ Monarşiyi anlattım” diyerek, tahtta oturan bir kral, etrafında da kişiler çizmiştir. ‘Anlat’ bölümünde; ‘Monarşiyle yönetilen bir yerde kral en üst bölümdedir. Bunun için kralı en üst kısma çizdim. Ayrıca bu kral gösteriştan uzak olduğu için tacını boyamadım. Halkıyla konuştuğu bir anı çizdim. Kral bu resimde halkın isteklerini dinliyor. Ve onlara yardımsever olarak gülümsüyor.” Demiştir. Görüldüğü üzere öğrenci, konuyu anlamış ve hayal gücüne göre anlamlandırarak, monarşiyi anlattığı görülmektedir. Öğrencinin resmettiği bireydeki duygu durumlarını açıklaması hayal gücüyle açıklanabilir. Nitekim, Dilek’in (2009) yaptığı benzer çalışmada, yoruma dayalı olarak yapılan çalışmalarda öğrencilerin imge konusunda zenginleşeceğini içeren ifadeler yer verdiği görülmektedir.

E1’e göre:

E1: “ Monarşi, teokrasi, cumhuriyet” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. Kâğıdı dörde ayırdığı ilk bölümde kral tacı çizip monarşiyi, ikincisinde tabaka çizip en üstte bulunan bir kişi çizerek oligarşiyi anlattığı görülmektedir. Üçüncü bölümde ise, oy kullanan biri çizerek cumhuriyeti çizdiği ve açıklamasını yaptığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde “Bir gün sınıfta arkadaşlarına yönetim biçimlerini anlatmak için Ali görevlidir. Tahtaya çıktığında ortadan ikiye çizgi çizer. Önce büyük bir kral tacı çizer. Bu çok güçlü bir kralı anlatmaktadır. Güçlü krallar ülkeyi monarşiyle yönetir. Yan tarafta insanlar arasında ayırım yapan Mısır piramitlerine benzeyen bir şey çizer. Piramidin en üstünde çok zengin bir insan var. Alt tarafa ise oy kullanmaya giden birini çizer. Son bölümde eksik olan bölümü ise arkadaşlarına sorarak ne sorduğunu öğrenmek ister. Böylece Ali bir günlüğüne sınıfta öğretmen olmuş olur.” Sözleriyle hayal gücünü işin içine katarak rol dağılımı yapıp durumun değerlendirmesini yaptığı söylenebilir. Aslan ve Arıdağ’ın (2012) yaratıcı drama etkinliği ile oluşturduğu tasarım çalışmasının sonucu olarak, hayal gücü zenginliğini çeşitlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama olarak benzer olan iki çalışmadan yola çıkarak bu tür çalışmaların öğrencilerin hayal dünyalarını kullanma imkanı verdiği söylenebilir.

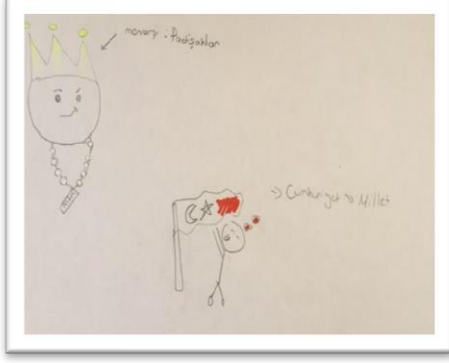
K2’ye göre:

K2: “ Ön sayfada monarşiyi anlatmak istedim, yönetilen devletlere monarşi denir” dediği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kral her şeyi bilen bir bilgisayar gibi. Kralın ailesinden başka biri yanına gelip soru sorduğunda, ya da sıkıntısını anlattığında çözüm bulur. Bunu sadece kral yapıyorsa buna monarşi denir işte.” Dediği görülmektedir.

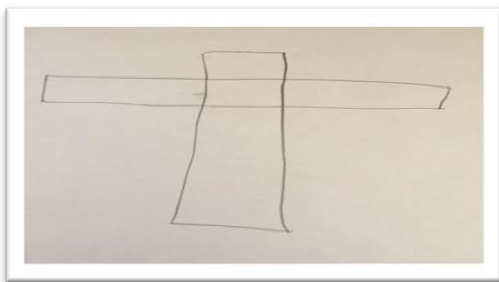
Öğrencinin hayal dünyasında kralı bilgisayarla bağdaştırdığı, her şeyi çözebileceği potansiyele sahip olduğu algısı bulunduğu söylenebilir.

K3'e göre;

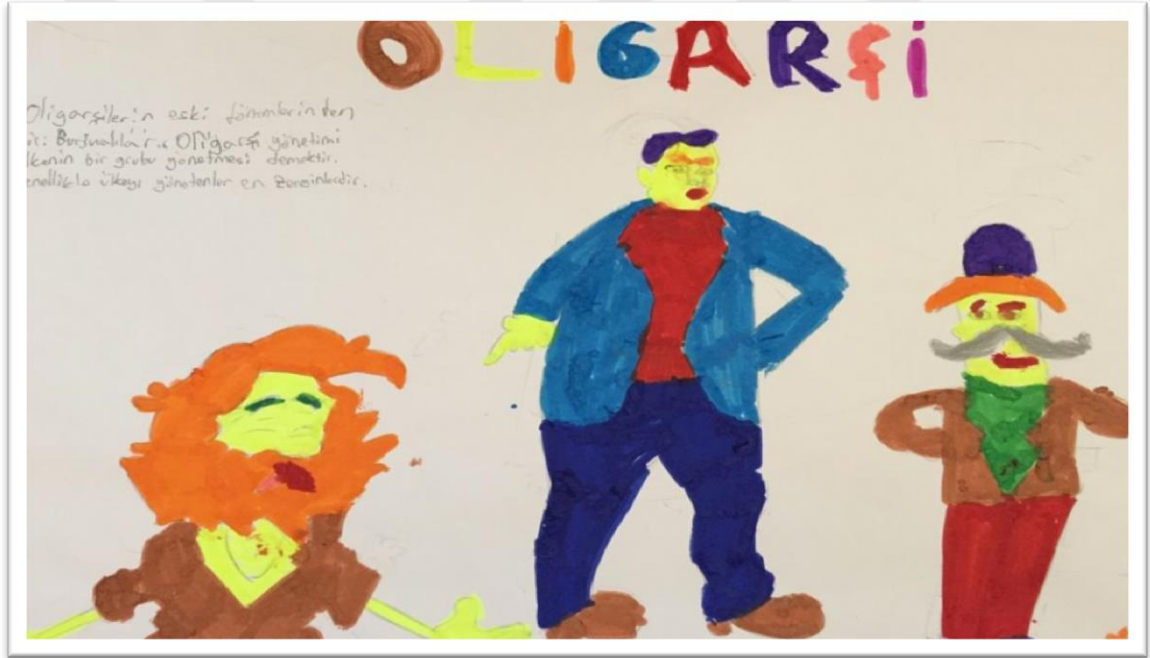
K3: “Kralın olduğu resimde monarşiyi anlattım. Bir kişi tarafından yönetilen sistem. İkincisi ise cumhuriyet. Biri bayrağı taşıyor. Bizim ülkemizde cumhuriyet var” sözlerinden monarşi ve cumhuriyet sistemini yansıttığı, ülkemizde bağdaşan sistemi örnek verip çizdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kralın tacını sarı kalemle boyadım. Böylece dışarda çok uzaktan dikkat çekerek tacından kralı tanıyacaklar. Saygılı davranacaklar. Monarşide krala saygılı davranmak çok önemlidir. Ayrıca kralın boynuna bir tane de kolye çizdim. Bu kolye ona da babasından kalmış bir kolye. Kral kolyeyi kendi oğluna verdiğinde onun kral olduğu anlaşılacak. Böylece benim krallığımda kolye kimdeyse kral o olmuş olacak. Ama günler geçince cumhuriyet ile tanışılacak. İnsanlar bayrağı çok sevecek. Ve cumhuriyeti isteyecekler.” Sözlerinden anlat bölümünde öğrencinin kendi krallığında olanları yansıttığı görülmektedir. Nitekim bu süreçte öğrencinin hayal gücünü kullandığı, yaratıcı drama etkinliklerinden etkilenecek süreci anlattığı söylenebilir.

E2'ye göre;

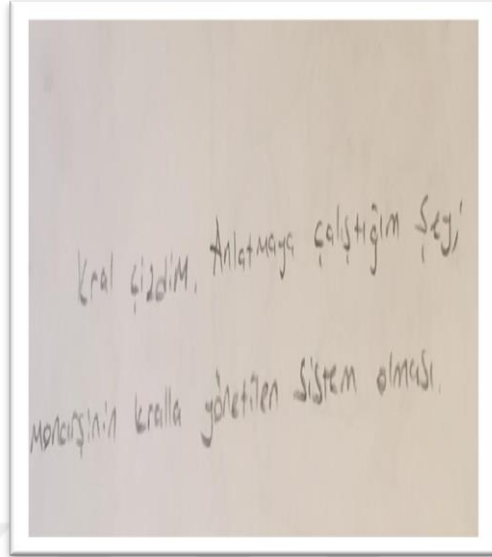
E2: “Teokrasi din ile yönetim” diyerek, haç resmi çizip bunu din ile bağlayıp teokrasi olarak açıklama yaptığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ ..Dinler ülkesinde her şehir hangi dini benimsiyorsa o din adamı tarafından yönetilir. Din ülkesinin rengiyse gri. Burada din adamlarının sözünden çıkılmaz. Din adamlarını kızdırdığınızda ülkenin rengi siyah olur. Onların koyduğu kurallara her zaman uyulması gerekir. Kurallara uyduğunuzda renk beyaza dönüşür. Din ülkesinden memnun kalmayanlar olduğunda oligarşi, monarşi, cumhuriyet ülkesine giderdi.” Sözlerinden teokrasiyi bir ülke olarak hayal ettiğinden söz edilebilir. Yaratıcı drama uygulamaları sonrasında canlandırmalardan örnek alarak din ile yönetilen bir ülke oluşturup kurallar koyduğu görülmektedir. Ayrıca değişen renklerle var olan durumu değerlendirdiği, hayal dünyasınca renklerde değişim yaptığı söylenebilir.

K5’egöre;

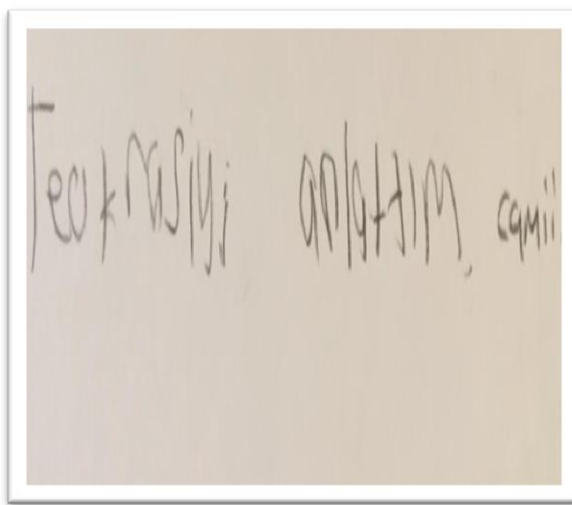
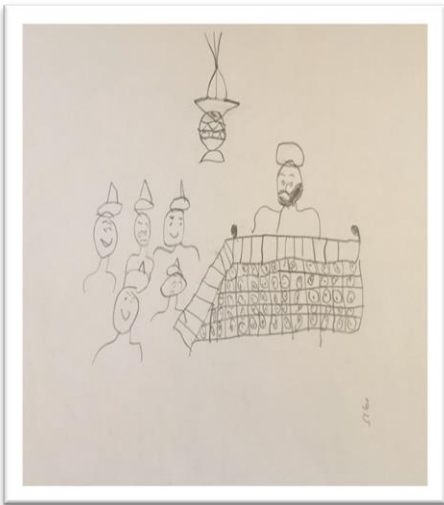
K5: “Oligarşilerin eski dönemlerinden bir burjuva.” Çizdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ Ortada duran uzun boylu kaşlarını çatmış olan zengin bir burjuvadır. Ülkeyi yönetir. Böylece ülke oligarşiyle yönetilir. Zengin olduğu için o ne derse herkes dinler. Yanında bıyıklı kişi yardımcısıdır. Gülse bile burjuvanın sürekli sinirli olmasından sıkılmıştır. Bu durumu fark eden turuncu saçlı iyi yürekli adam burjuvayı uyarmıştır.” Diyerek kendi belirlediği roller ve duygu belirlemeleri ile oligarşiye anlattığı görülmektedir. Öğrencinin iyi-kötü temasının üzerinden hayal gücünü kullanarak teorik bilgiyi sürece kattığı sonucuna ulaşılabilir.

K4'e göre;

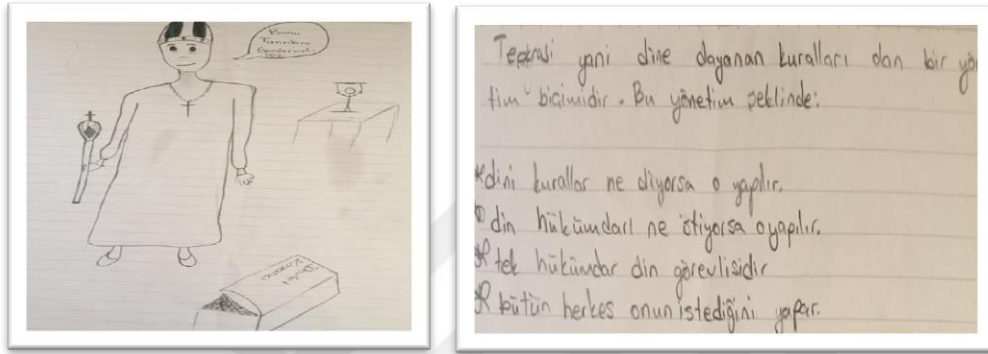
K4: “Kral çizdim. Anlatmaya çalıştığım şey; monarşinin kralla yönetilen sistem olması” Diyerek, tahtta oturan bir kral çizerek, kralın hakim olduğu sistemde monarşiyi anlattığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ Yaşlı kral monarşiyle yönetilen devlette üzgün ve bitkin bir şekilde oturuyormuş. Monarşiyle yönetilen bu devlette insanlar krallarını çok severmiş. Ama kral bu ülkeyi yönetmekten yorgun düşmüş. Bunu onu sevenlere nasıl söyleyeceğini düşünürken daha çok yoruluyormuş.” Diyerek monarşi ile ilgili kendi hayal dünyasınca teorik bilgiye de yer verdiği açıklama yapmıştır. Öğrencinin öğrendiği bilgiye kendi fikirlerini katarak özgün bir aktarım oluşturduğu söylenebilir.

K7'ye göre;

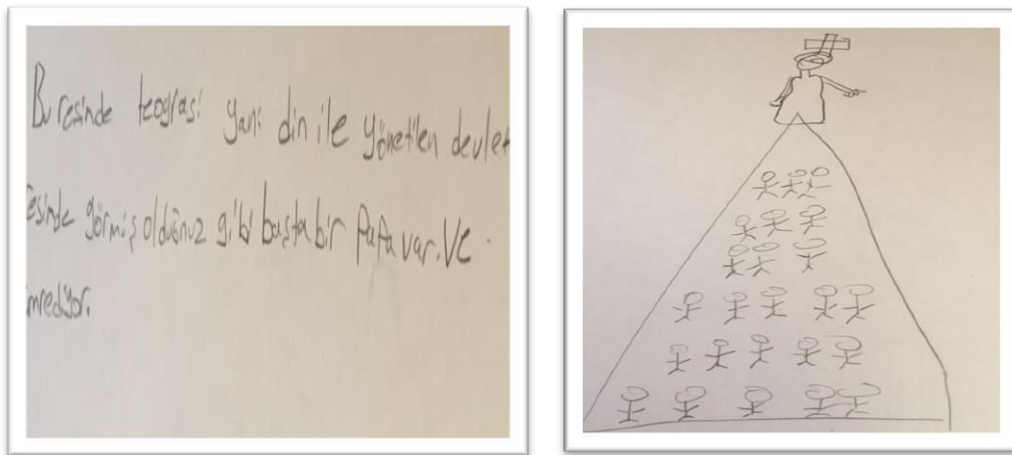
K7: “Teokrasiyi anlattım. Camii” diyerek, dinle teokrasi sistemini örtüştürdüğü ve ülkemizdeki din sistemini yansıttığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ Bir gün cuma namazında din ile yönetilen ülkede yönetici imam ülkesine mutlu haberler getirmiştir. Bu mutlu haber, yoksul ailelere yardım etmektir. Ülkesindekiler bu duruma gülümseyerek cevap vermişlerdir.” Dediği ve teorik bilgiyi kendi düşünceleriyle harmanlayıp yansıttığı söylenebilir.

K6’ya göre;

K6: “Teokrasi yani dine dayanan kuralları olan bir yönetim biçimidir. Bu yönetim şeklinde; dini kurallar ne diyorsa o yapılır. Din hükümdarı ne istiyorsa o yapılır. Tek hükümdar din görevlisidir. Bütün herkes onun istediğini yapar” diyerek, hayal gücünü kullanarak papa çizmiş, yere de devlet kazancı adını verdiği bir sandık çizmiştir. Böylece dine dayalı sistem olarak teokrasiyi anlattığı görülmektedir.

E3’e göre;

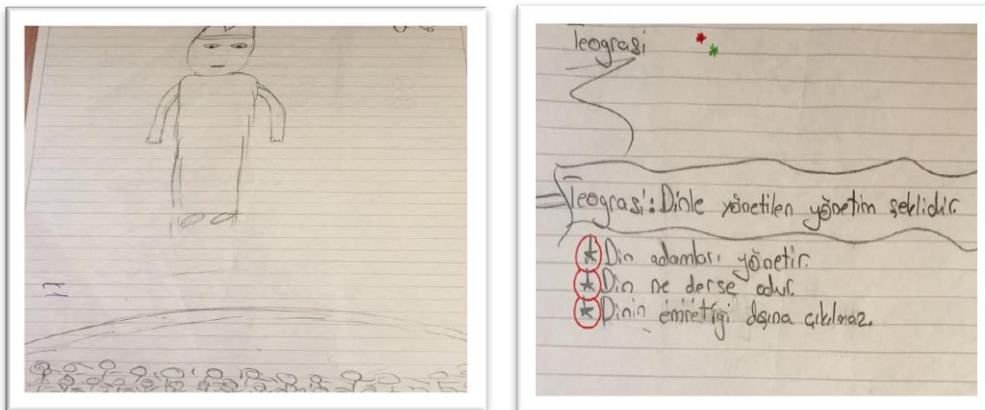
E3: “Bu resimde teokrasi yani din ile yönetilen devlet resimde görmüş olduğunuz gibi başta bir papa var. Ve emrediyor” diyerek, hayal gücünü kullanarak en yüksekte bir papa çizerek, altında halkı çizdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde “ Papa en yüksek tepeye çıkarak artık bu devletin tek sözü bende. Her şeyi bana soracaksınız.” Yazarak din adamıyla yönetilen devleti kendi fikirleriyle aktardığı söylenebilir.

E4’ göre;

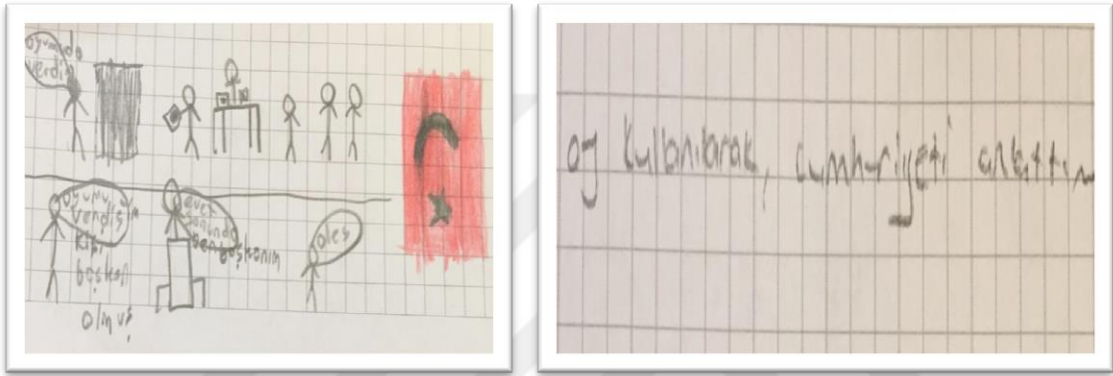
E4: “Monarşi” açıklamasında bulunarak, hayal gücünü kullanarak kral resmi çizdiği ve monarşiyle bu durumu bağdaştırdığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde “ Kırmızı pelerinli kahraman kral ülkeyi monarşiyle yönetmek için gelmiştir. Kahraman olduğu için halkı ona çok güvenir. Ama kral bu zamana kadar böyle bir görev yapmadığı için telaşlıdır. Halkını mutlu etmek için çalışır. Tacı gibi altından kalbi vardır.” Sözleriyle monarşi yönetimini anlatırken kralın duygu durumundan, mecaz anlamlardan oluşan durumlardan söz ettiği görülmektedir. Öğrencinin hayalinde oluşturduğu kral tanımlamasını yansıttığı söylenebilir.

E5’e göre;

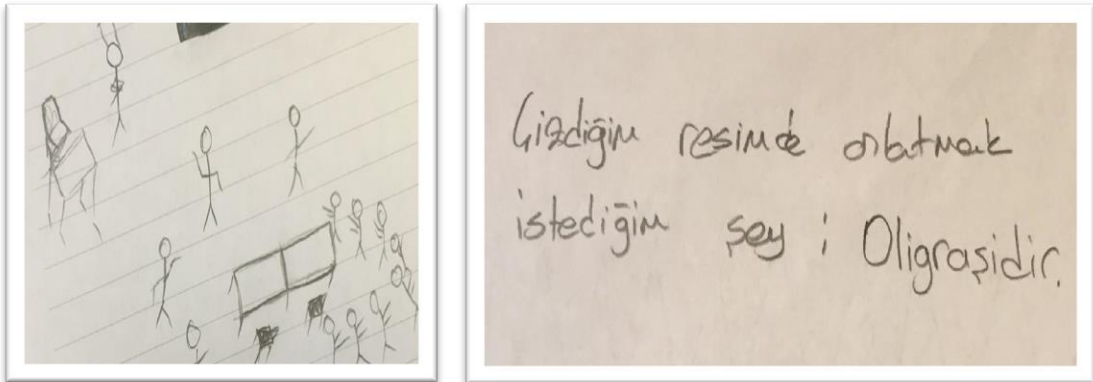
E5: “Teokrasi, dinle yönetilen yönetim şeklidir. Din adamları yönetir. Din ne derse odur. Dinin emrettiği dışına çıkılmaz” diyerek din adamı çizerek, teokrasiyi anlattığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ İnsanlara oturduğu evin balkonundan uzaktan bakan din adamı teokrasiyle yöneteceği devlet için iyilikler düşünmektedir. Kafası karışık olsa da onu merakla bekleyen halkını izler.” Sözlerinden öğrencinin hayal dünyasında oluşturduğu din adamı ve olay örgüsü görülmektedir. Özgün bir içerikle duygularını yansıttığı söylenebilir.

K8’e göre;

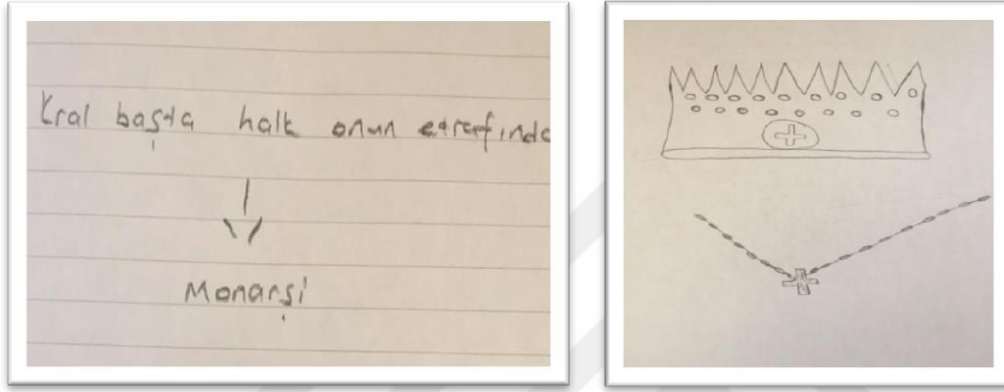
K8: “Oy kullanılarak, cumhuriyeti anlattım” diyerek; cumhuriyet sistemini, demokrasi anlatmış bayrağımızı da çizerek cumhuriyeti anlattığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ 18 yaşına gelen Alya büyük merakla oy kullanmaya gider. Sırasını bekler. Oyunu kullanır. İlk kez kullanacağı için heyecanlıdır. Çünkü onun oyunun ülkeyi yönetecek kişiyi de etkileyeceğini bilir. İşte bu cumhuriyettir.” Sözlerinden öğrencinin cumhuriyet yönetim biçimiyle oy kullanmayı bağdaştırdığı ve yazdığı kısa hikaye ile aktardığı söylenebilir.

K9’ya göre;

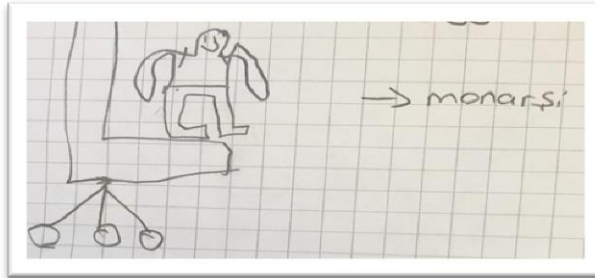
K9: “Çizdiğim resimde anlatmak istediğim şey; oligarşidir” diyerek, bir topluluk çizdiği etrafında halkı temsil eden insanlar çizdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ İnsanlar oligarşi ile yönetildiğini duyunca hemen yöneticisine bakmaya gider. Ama yöneticiler zengin ve güçlü olduğu için onları kabul etmez. İki güvenlikten geçemeyen halk geri döner.” Açıklamasından oligarşi ile ilgili zengin ve güçlü oldukları için halkla görüşmek istemeyen yöneticileri yansıttığı söylenebilir.

E7’ye göre;

E7: Kral başta, “ halk onun etrafında: monarşi” diyerek, kral tacı çizerek monarşiyi anlattığı görülmektedir. Haç işareti çizdiği görülmektedir, fakat teokrasiyle ilgili bir açıklama yapmamıştır. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kral çok heyecanlıdır. Çünkü o gün ilk defa tacını takacaktır. Tacı özenle hazırlanmış pahalı taşlardan oluşmaktadır. Tacını takmak için sabırsızlanmaktadır.” Sözlerinden monarşi ile ilgili yönetim sisteminde kralın duygularını anlatan yorumda bulunduğu söylenebilir.

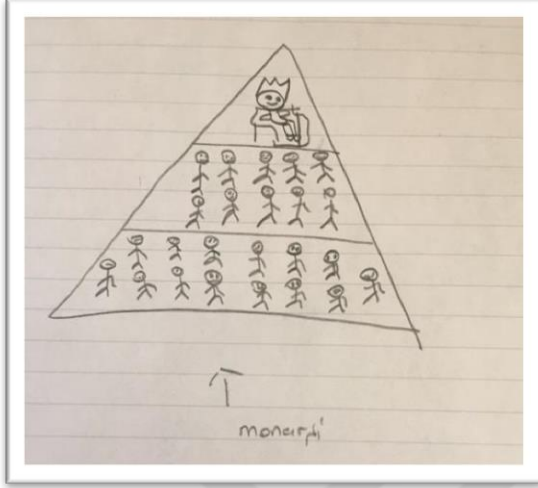
K10’a göre;

K10: “Monarşi” açıklamasını yaparak, oturan kral çizdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümü olarak; “ Her gün spor yapan kral güçlü kollara sahiptir. Gücünün farkında olan kralın tek sorunu boyunun kısa olmasıdır. Bu durum onu aslında üzse bile insanlar onunla dalga

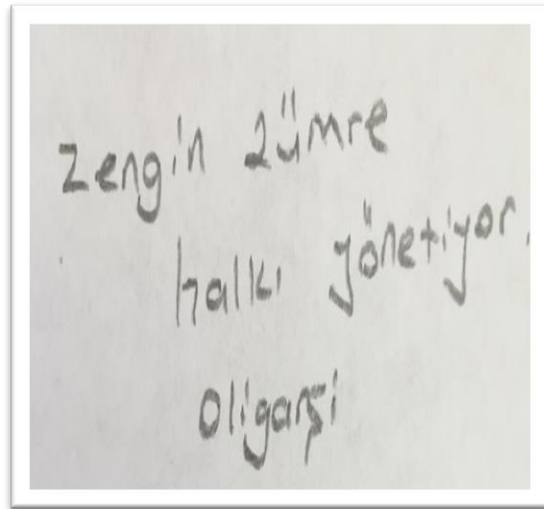
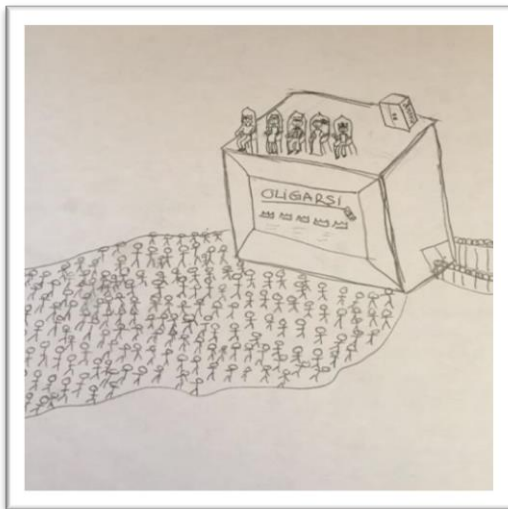
geçmesin diye güçlü olmak için çabalamaya ve ülkesini tek başına yönetmek istemektedir.” Sözlerinden tek kişi ile yönetimin monarşi yönetim biçimi olduğu ve kralın fiziksel özellikleri hakkında öğrencinin kendi fikirlerini özgünce aktardığı söylenebilir.

E8’e göre;

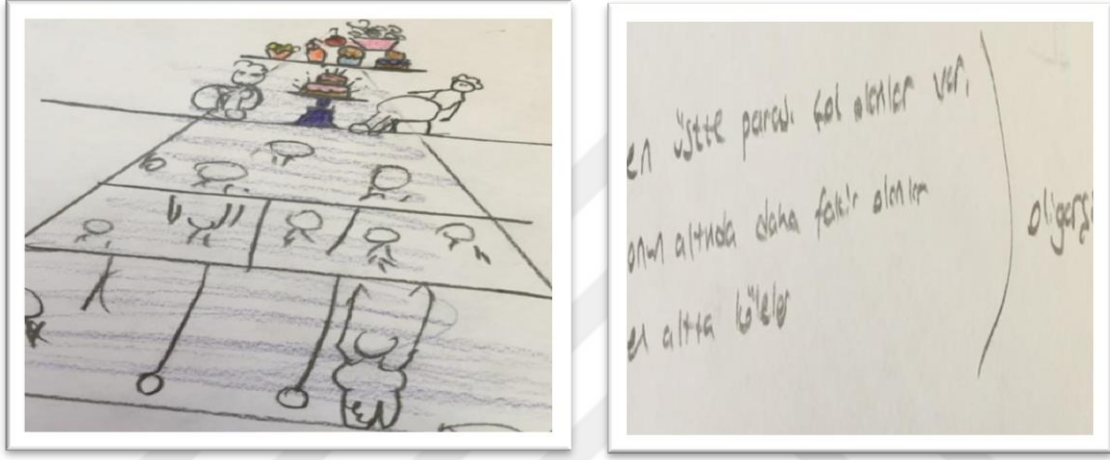
E8: “Monarşi” açıklamasını yaparak, en üstte kral altında da halkı çizdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “Arda kral bir gün toplantı yapmak ister. Ama tek şartı vardır. Ülkeyi tek başına yönettiği için en üstte o oturmak ister. Dediğini yerine getirirler. Ama bu seferde insanları rahat göremediği için mutlu değildir. Arda kralı memnun etmek çok zordur.” Sözlerinden krala isim verdiği, duygu durumlarını yansıttığı, monarşi hakkında bilgi verdiği olarak yorumlanabilir.

K11’e göre;

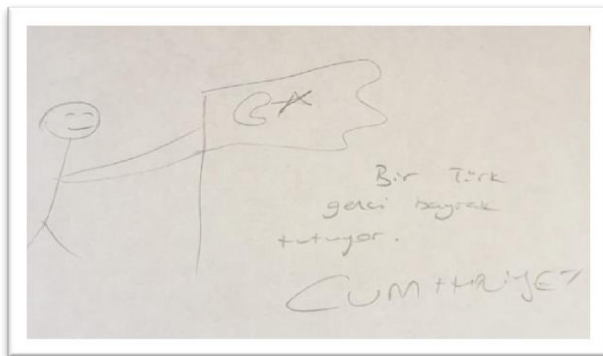
K11: “Zengin zümre halkı yönetiyor: Oligarşi” açıklamasını yaparak, hayal gücünü kullanarak halktan daha üst bir yerde duran yöneticileri, asansör ayrıntısını çizerek yansıttığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde “ Perşembe günü buluşan yönetici ve halk resmen caddelere akın etmiştir. Güçlü ve zengin zümreyle karşılaşanlar biraz korkmuştur. Ama onları yönetenler çok iyi davranmışlardır. Halk ‘oligarşi oligarşi!’ diye bağırılmışlardır.” Sözlerinden oligarşi yönetim biçimiyle ilgili bilgi verdiği ve hayal dünyasında ürettiği oligarşi sistemini yansıttığı söylenebilir.

K12’ye göre;

K12: “En üstte parası olanlar var. Onun altında daha fakir olanlar. En altta köleler: Oligarşi. Şişman ve her şeyi olan oligarşi güçleri diğer insanların nasıl olduğunu umursamaz. İnsanlar buna üzülse bile korktukları için bir şey demezler. Keşke biraz bize de para verseler diye düşünürler” açıklamasını yaparak, tabakalar halinde oligarşiyi anlattığı görülmektedir. Öğrencinin oligarşi sistemindeki güçleri fiziksek olarak yorumladığı, kişilik özelliklerini belirlediği söylenebilir.

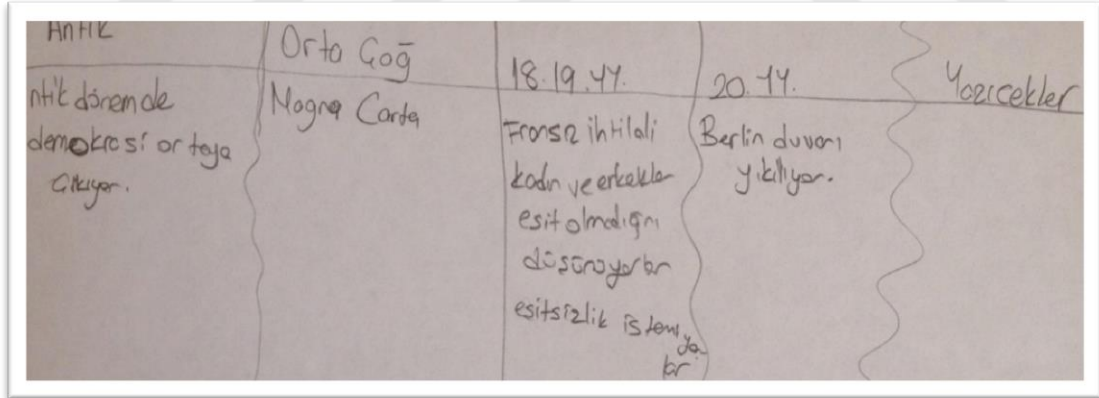
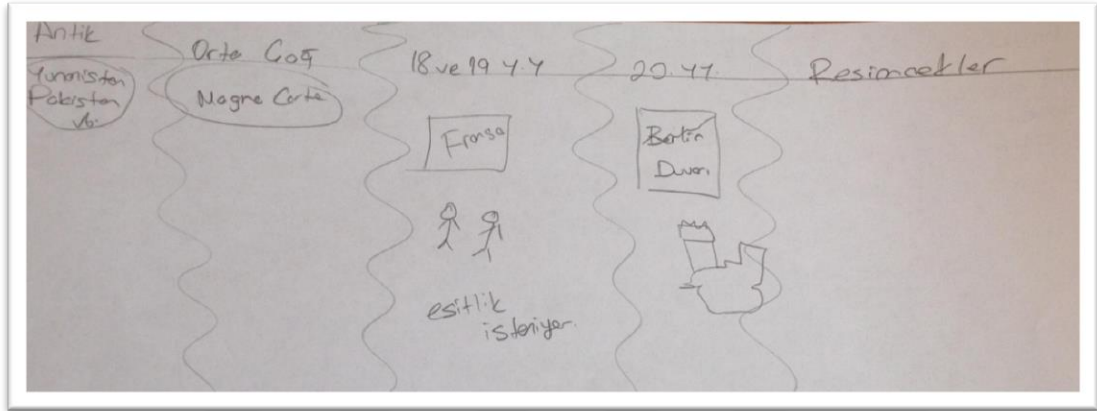
E6’ya göre:

E6: “Bir Türk genci bayrak tutuyor: Cumhuriyet” açıklamasında bulunarak, ülkemizle cumhuriyet sistemini bağdaştırıp, gülümseyen bir gencin Türk bayrağı tuttuğunu çizip anlattığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde “ Düşen bir bayrağı her zaman genç birileri tutar. Cumhuriyet bunu gerektirir.” Diyerek gençlerin cumhuriyette olan rollerini kendi düşünceleriyle ve hayal gücüyle yansıttığı söylenebilir.

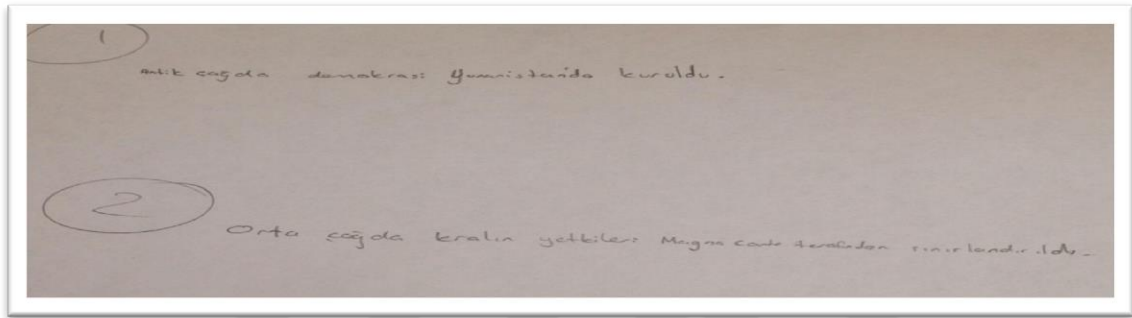
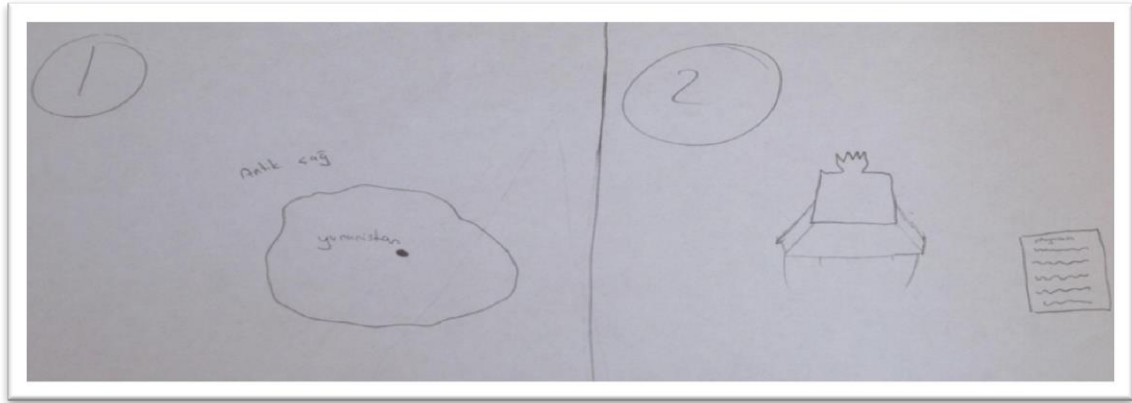
“Tarih Benden Sorulur!” etkinliğine dair çiz- anlat uygulamasına dair bulgular;

K1’e göre;

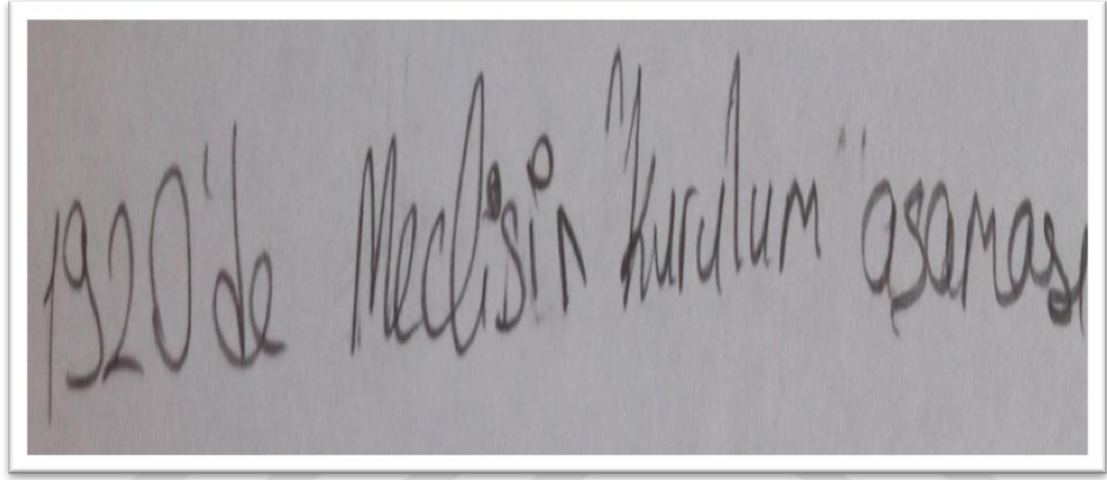
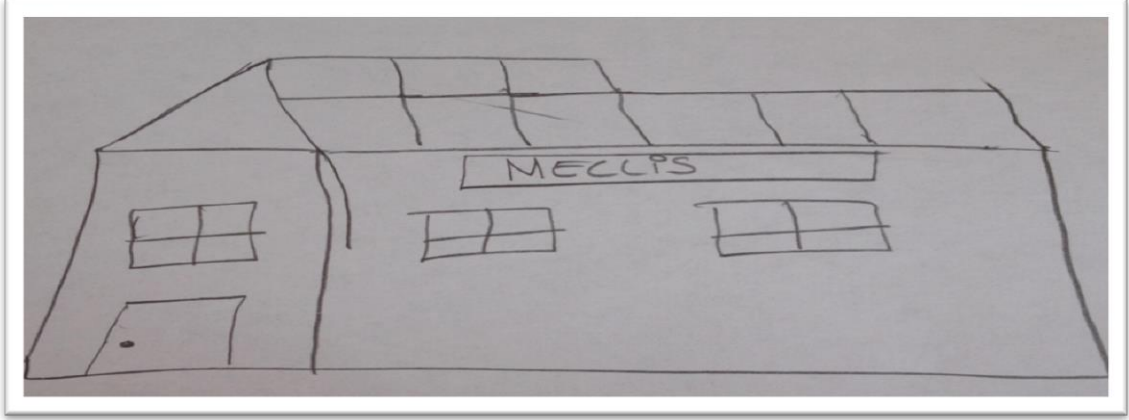
K1'e göre, öğrencinin dönemleri dört bölüm halinde böldüğü ve her bölüm için açıklama yaptığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Merhaba arkadaşlar bugün size muhteşem demokratik gelişmeleri anlatacağım. Burada bana yardımcım Demo yardımcı olacak. Başlayalım Demo. Demo: Antik dönemden başlayan güzel gelişmeler 20. Yüzyıla kadar sürmüştür. Yunanistan’da temeli atılan gelişmeler 18. Ve 19. Yüzyılda da hız kesmeden sürmüştür.” Diyerek kendine karakterler ve roller belirleyerek hayal gücünü kullanarak tarihsel gelişimi aktardığı söylenebilir.

El'e göre:

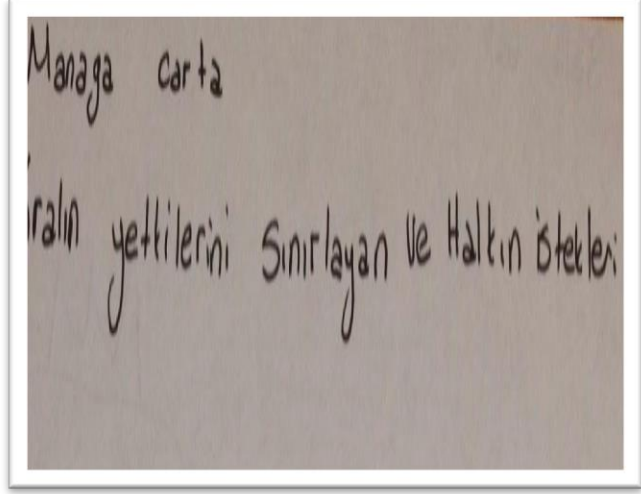
El'in, iki bölüm halinde bu bölümü anlattığı görülmektedir. İlk bölümde Antik Çağ'ı anlatırken, Yunanistan'ı örnek gösterdiği, ikinci bölümde ise Orta Çağ'da Magna Carta'yı örnek gösterdiği görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Kral bir gün avluya çıktığında kötü haberi alır. Yetkileri sınırlandırılmıştır. Bunu duyan kral çok sinirlenir. Ama yapacağı hiçbir şey kalmamıştır. Artık yetkileri elinden alınmıştır. Avluda ağlaya ağlaya içeri girmiştir." Diyerek Magna Carta ile ilgili duygularını hayal dünyasını kurarak yorumladığı söylenebilir.

K2'ye göre;

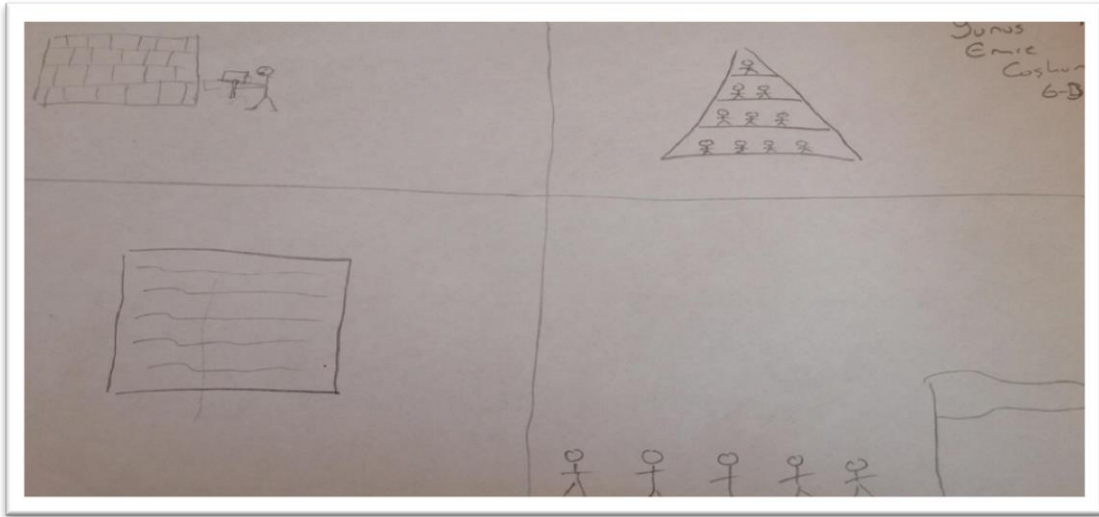
K2'nin, meclisin resmini çizip, "1920'de meclisin kurulum aşaması" açıklamasını yaptığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "1920 sabahı, meclis açılması vardır. Herkes çok heyecanlıdır. Elinde yazıyla koşa koşa gazeteyle bir çocuk gelir ve güzel haberi bağıra bağıra herkese anlatır." Sözüyle hayalinde meclisin kurulduğu ilk günü anlatan bir yazı yazdığı görülmektedir. Öğrencinin hayal gücünü kullanarak bu yorumu yaptığı söylenebilir.

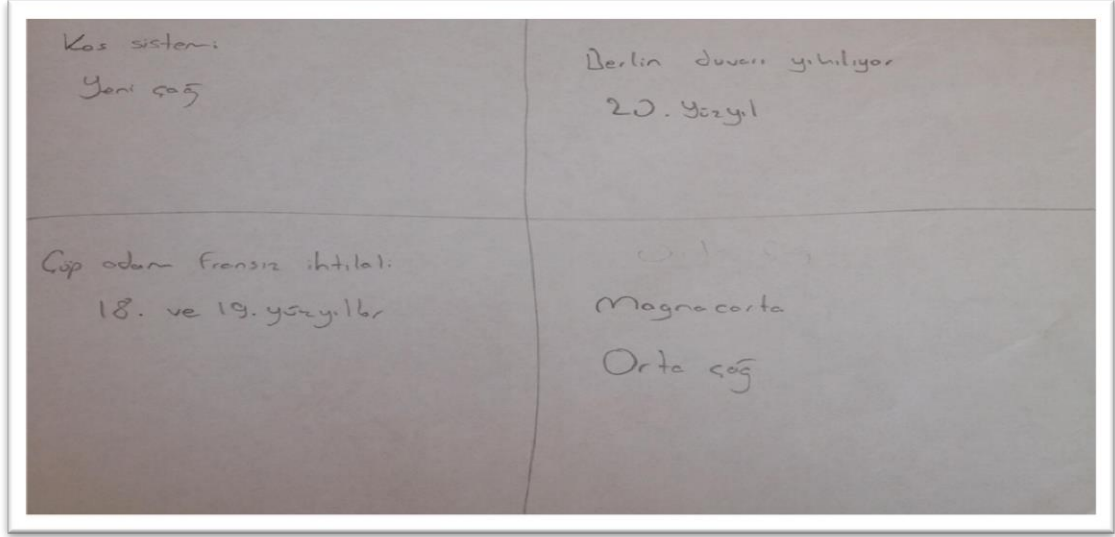
K3' göre;

K3'ün kral resmi çizip, altına da Magna Carta ile ilgili açıklama yaptığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, “ Kralın yetkilerinin sınırlandığını duyunca kral üzüntüden ve şaşkınlıktan düşer bayılır. Yetkileri sınırlandığı için kimse yardıma da gelmez. Ama bu yaptıkları doğru değildir. Hemen gitmeleri gerekiyordu.” Sözüyle öğrencinin kralın yetkileri sınırlanınca duygularını anlatan bir yazıyla durumu hayal gücüyle yorumladığı söylenebilir.

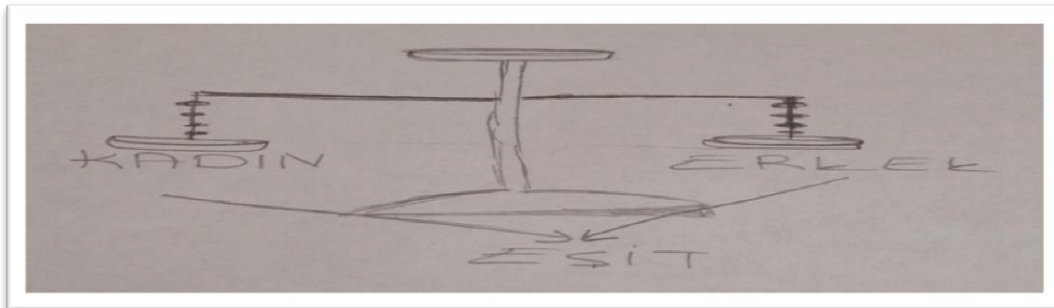
E2'ye göre;

E2'nin çiz- anlat etkinliğini sayfayı dörde bölerek kullandığı görülmektedir. İlk bölümde kast sistemi, ikinci bölümde Berlin Duvarı, üçüncü bölümde, Fransız İhtilali, dördüncü bölümde ise Magna Carta anlatılmaktadır. 'Anlat' bölümünde; "Tarihte yolculuğa çıkan Eren'in dört mekân gezme hakkı vardır. Öncelikle kast sisteminin olduğu ülkere seyahat eder. İkinci gideceği yer ise insanları birbirinden ayıran duvar, Berlin duvarını görmektir. Duvarı görünce o duvarı orada yıkmak ister ama gücü yetmez. Üçüncü olarak sokakta gezen ve eşitlik isteyen insanları görür. Böylece 18. Yüzyılda Fransız İhtilali'nin içinde olduğunu anlar. Dördüncü olarak Magna Carta'nın yayımlandığı yere ışınlanır. Kralın artık yetkileri az kalmıştır. Sınırlı yetkilerle kralı bırakıp günümüze ışınlanır." Diyerek hayalinde canlandırdığı dönemleri kendi fikirleriyle harmanlayıp aktardığı söylenebilir.

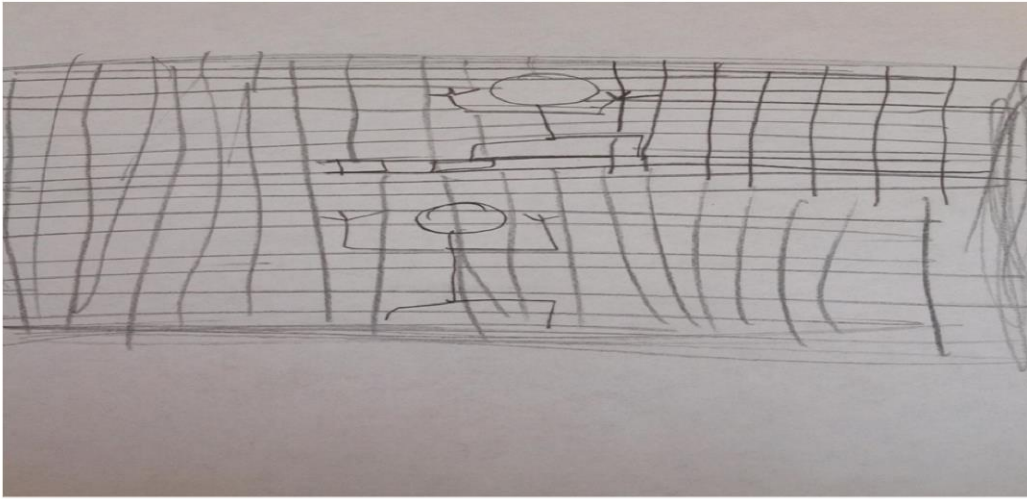
K4'e göre;

Berlin çizdiğim resimde
anlatmak istediğim şey;
Fransız ihtilali'dir.

K4, bir terazi çizerek kadın ve erkeklerin eşit olduğunu anlatan resim çizerken, açıklamasını Fransız İhtilaline yönelik yaptığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Kadın ve erkek bir gün aynı anda farklı terazilere çıkmışlar. Bakıldığında ikisinin gücü ve kilosu aynı çıkmış. Dünyada erkeklerin yaptığı her şeyi kadınlar da yapabilir." Diyerek kadın ve erkek eşitliğini anlatan bir ifadeye bulunduğu görülmektedir.

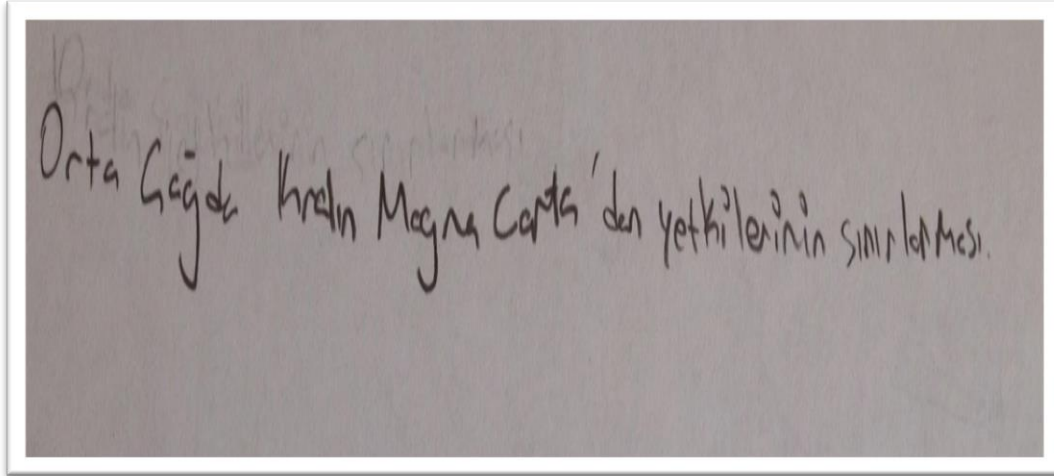
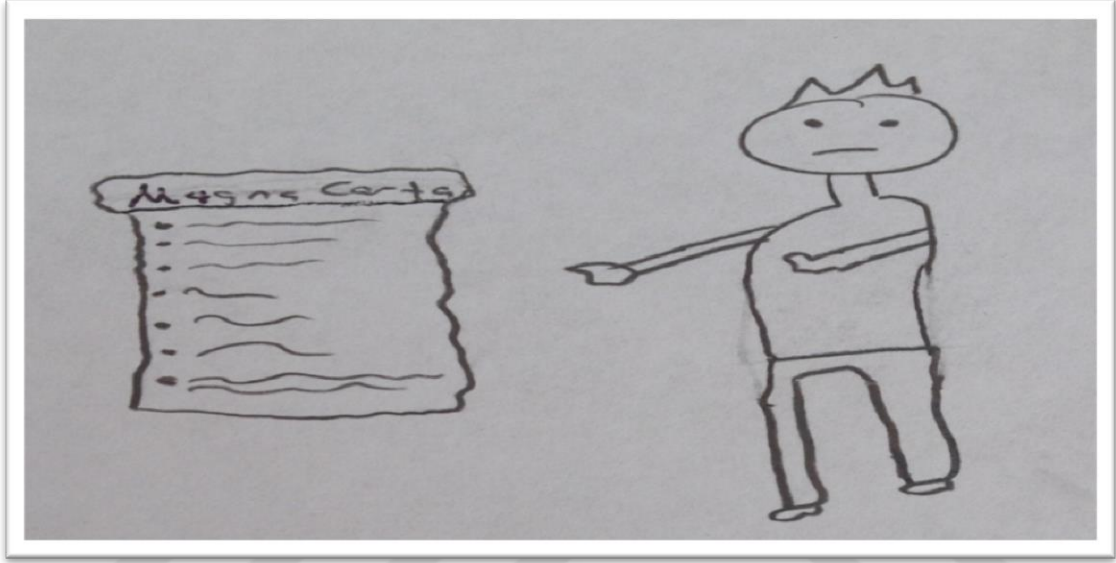
K5'e göre;

20. Yüzyıl
Berlin
İhtilali

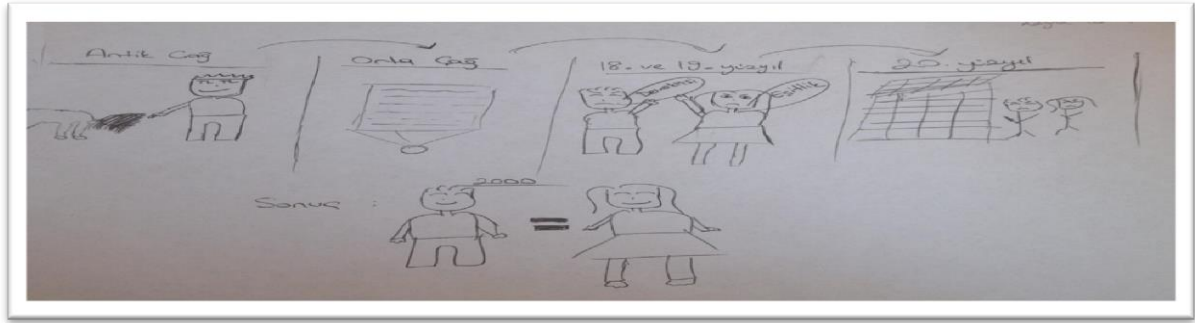
K5'in duvar ve iki insan figürü çizerek, Berlin Duvarını anlatmaya çalıştığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde; “ Berlin duvarının orada iki insan var. Birbirlerini çok seviyorlar. Ama onlar bu durumda yan yana gelemez. Duvar buna engel oluyor. İyi kalpli insanlar gelip yardım edene kadar biraz beklemeleri gerekiyor.” Diyerek Berlin duvarı hakkında özgün fikirlerle durumu anlattığı söylenebilir.

K6'ya göre;

K6'nın kral çizerek, Magna Carta'yı anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde; “ Yazı geldi. Yazıda kralın yetkileri azaltılmıştı. Kağıt krala uzatıldı. Kral kağıdı yere fırlattı ve gülümserken birden yüzü üzgün oldu. Orta çağda her şey onun elindeyken birden yetkilerinin sınırlandırılması onu hem üzdü hem de kızdırdı.” Sözleriyle Magna Carta ile ilgili kralın duygu durumunu hayal dünyasınca yorumladığı söylenebilir.

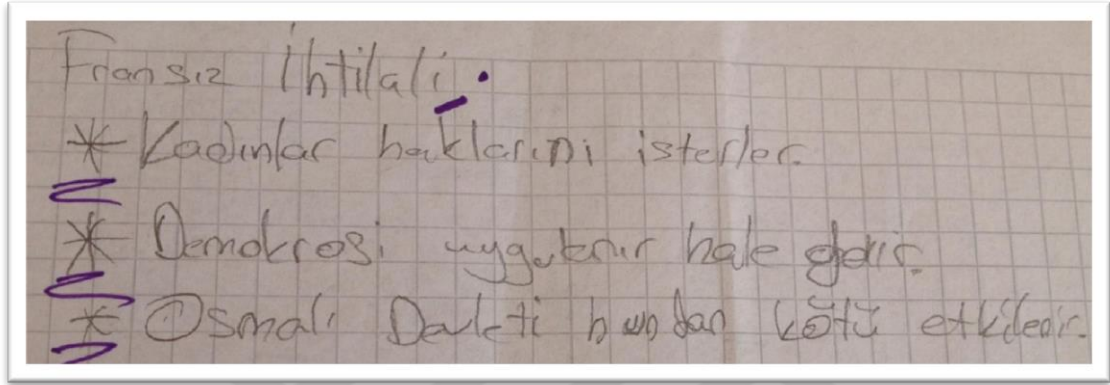
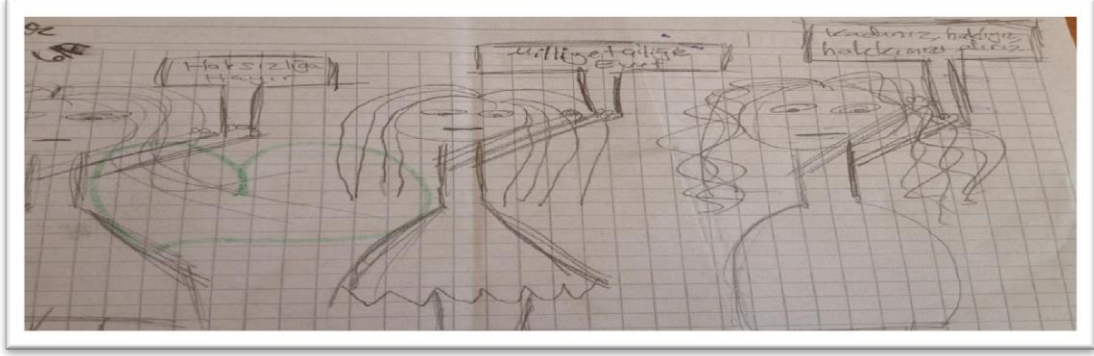
K7'ye göre;

Ben çizdiğim resimde demokrasinin
serüveninin gelişmesini ve en
son sonucunu açıkladım.
İlk bölüm → Yunanistan.
İkinci bölüm → magna Carta.
Üçüncü bölüm → Fransız İhtilali.
Dördüncü bölüm → Berlin Duvarı.
Son → Eşitlik.

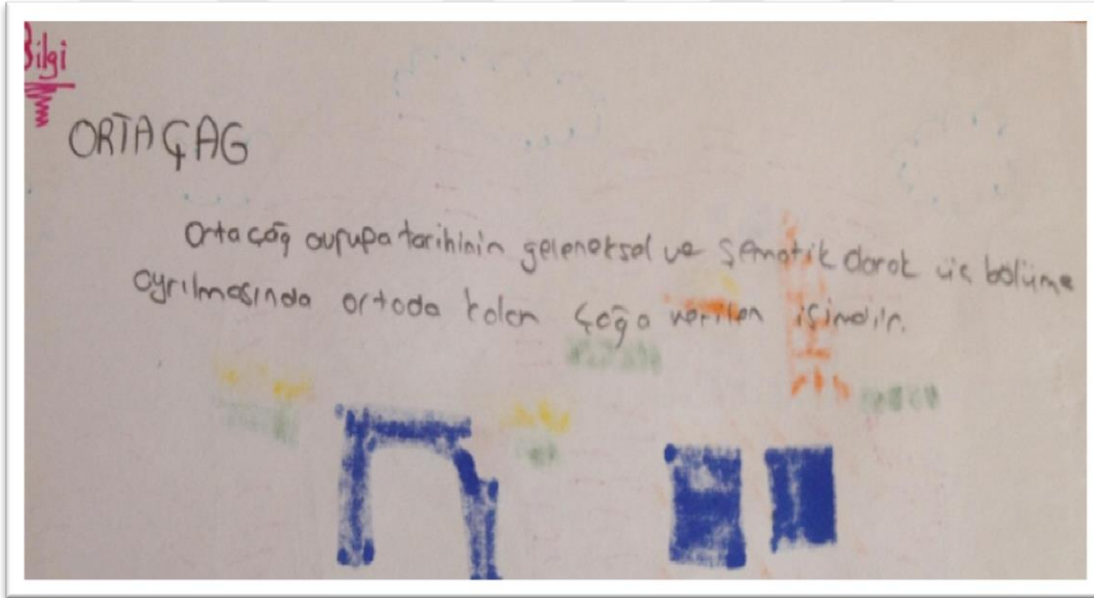
K7, resmini beş bölümde çizerek; ilk bölümde Antik Çağ, ikinci bölümde orta çağ, üçüncü bölümde 18. ve 19. yüzyıl, dördüncü bölümde 20. yüzyılı çizmiştir. Günümüzü ise eşitlik olarak nitelendirdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde “ Bir serüvene başlıyoruz. Bu serüvenin kahramanı benim. Size demokratik gelişimlerin tarihini bir bir anlatacağım. Öncelikle demokrasinin ilk temellerinin atıldığı bembeyaz şehir Yunanistan’dan başlamak gerekiyor. Buradan kötü kralın yetkilerinin yok edilmesi var. Halkın sevincini görüyorsunuz. Şimdi sırada bir ihtilal var. Bağırın adalet isteyen insanların sokakta olduğunu görebilirsiniz. Bu Fransız İhtilalidir. Buraya kadar gelmişken Eyfel Kulesi’ni görüp gitmek gerekir. Not olsun. Almanya’ya geçiyoruz şimdi. Berlin duvarıdır bu bölümdeki. Son olarak artık herkesin eşit olduğu mutlu olduğu son bölüme geçtik. Şimdilik bu kadar hoşçakalın.” Diyerek hayal gücünü kullanarak ülkeleri özellikleriyle verdiği, karakterlerin duygularını içeren cümleler kurduğu söylenebilir.

K8'e göre;

K8, Fransız ihtilaline neden olan hareketlenmelerden birini çizerek, kadın haklarına vurgu yapmıştır. Anlat bölümünde ise Fransız İhtilaline dayalı açıklamalar yaptığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kızlarla buluşup eşitlik istemek için bizde destek verdik. Elimize pankart alıp adalet, eşitlik, özgürlük istediğimizi anlattık. Demokrasinin uygulanır hale gelmesi için elimizden geleni yaptık.” Diyerek Fransız İhtilali’nde kendine rol verip, canlandırma yaptığı hayal gücünün etkisiyle kendi görevini belirttiği söylenebilir.

E3’e göre;

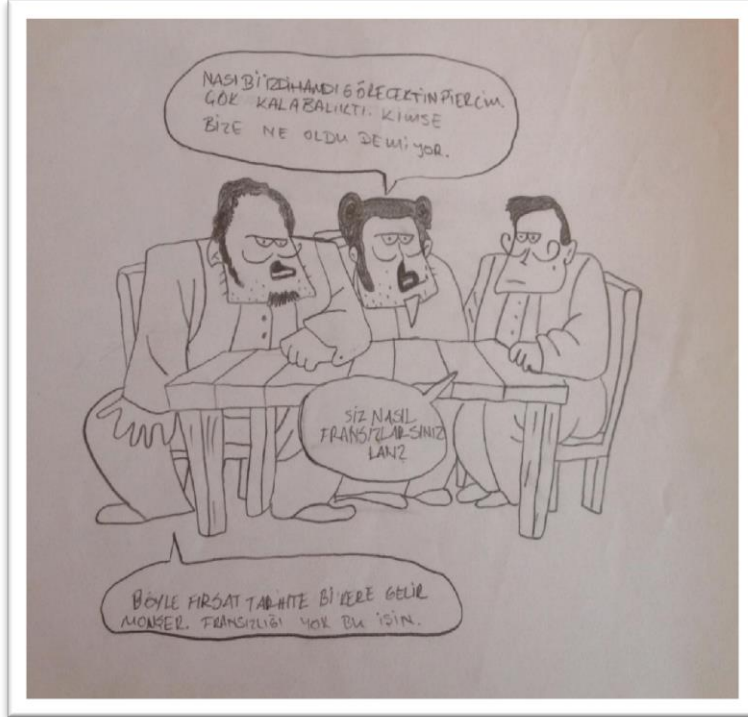
E3, çiz anlat etkinliğinde; elinde ferman olan birini çizerken, açıklama kısmında orta çağdan bahsettiğini içeren bir açıklama yazdığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “Orta Çağ’da yaşayan insanlar. Burada çok fazla yerleşim olmadığı için mutsuz olan bir erkek var. Kemerli geçitlerden evlere geçilen bir bölüm bulunmaktadır. Orta Çağ bölümünde çok fazla eşitlik olmadığı için insanlar bir süre daha mutsuz olmaya devam edecektir.” Diyerek Orta Çağ döneminde yaşayan insanların hayatlarını hayal gücünü kullanarak yansıttığı yorumlanabilir.

K9’a göre;

K9, özgürlük isteyen resimler çizerken, açıklama kısmında Fransız ihtilalinden söz ettiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ Altıma asker pantolonu giyip, üstüme kırmızı bir askılı giyip hemen sokağa fırladım. Yanıma kardeşimi de aldım. Bu İhtilal hepimizin çabasıyla olacaktı çünkü. Elimize yazılar alıp bizde kimseye zarar vermeden hakkımızı aradık. Ve İhtilal hakkını arayan bizlerin oldu.” Diyerek kendini ihtilale destek veren biri gibi hayal edip o günü düşünceleriyle aktardığı söylenebilir.

E4’e göre;

E4, devlet adamlarının konuşmalarını içeren bir resim çizerken, Fransız İhtilalini açıkladığı

görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Fransız İhtilali olurken içerde yöneticilerin oturduğu bir an düşündüm. Çok telaşlılar. Ne olacaklarını ve bu isyanın nereye gideceğini bilmiyorlar. Herkes birbirine bakıyor. Ama kimse bir şey de yapamıyor. Onlar için çok üzücü bir o kadar da endişeli bir durum. Sonucu merakla bir odada saklanıp bekliyorlar.” Diyerek Fransız İhtilali olurken yöneticilerin duygu durumlarını aktaran bir yansıtma yaptığı, hayal gücünü kullandığı söylenebilir.

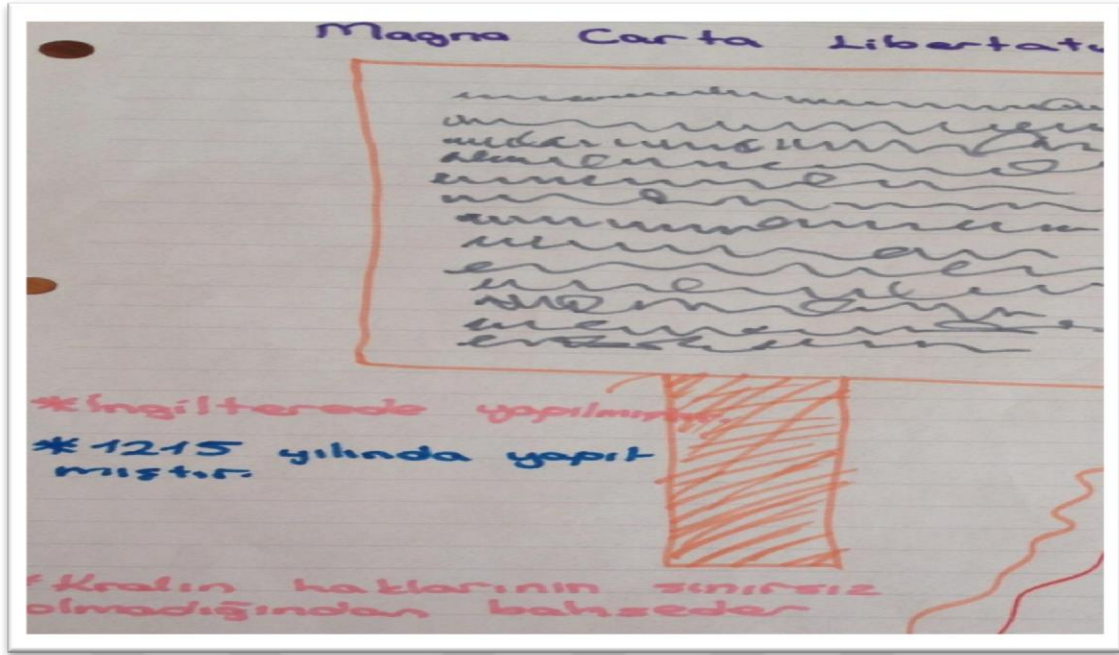
E5’e göre;

18.ve 19. Yüzyılda fransız ihtilali oldu ve köler,kadınlar seçime giremiyor.

E5’in, kadın ve kölelere yönelik, seçim haklarını kullanamamalarını anlatan resim yaptığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ 18. Ve 19. Yüzyıla gittiğinizde kadınların ve kölelerin seçimlere katılmadığını ve söz hakkının olmadığını görürsünüz. Böyle bir yerde yaşasam çok mutsuz olurum. Ben erkek olsam bile kadınların böyle olmasına üzülürüm. Annemi düşünürüm.” Diyerek 18. Ve 19. Yüzyılda yaşayan biri olduğunu düşünerek kadın erkek eşitliğini kendi fikirleriyle aktardığı söylenebilir.

E6’ya göre;

E6'nın Magna Carta'yı resmettiği ve onunla ilgili açıklama yaptığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Magna Carta kralın yetkilerinin sınırlandırılmasıdır. Bu 1215'te İngiltere'de olmuştur. Kralın yerinde olsam üzülürdüm. Halktan biri olsaydım sevinirdim. O dönemde böyle bir şeyin olması kralın elinden sihirli gücünü almış gibi bir şey olmuştur." Diyerek Magna Carta'yı yorumladığı söylenebilir. Kralın sihirli güçleri olduğunu düşünerek bu şekilde yorumlamada bulunduğu söylenebilir.

E7'ye göre;

E7'nin, kralın haklarının sınırlandırılması ile ilgili bir resim çizdiği görülmektedir. Çizdiği

bir figürün “kralın haklarının sınırlandırılması” tabelası taşıdığı, diğer iki kişinin de ona el kaldırarak katıldığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “Kilolu, saçları yapılı kahverengi saçlı, dediğim dedik kral halka sırtını dönerek onları duymazdan gelir. Fakat bu kralın aklından çıkardığı bir şey vardır. Halk onun hakkından gelecektir. Gülen yüzü hakları sınırlandığında düşecektir.” Diyerek, kralın haklarının sınırlandığını yansıttığı bölümde, kralın hayalindeki fiziksel özelliklerinden söz ettiği söylenebilir.

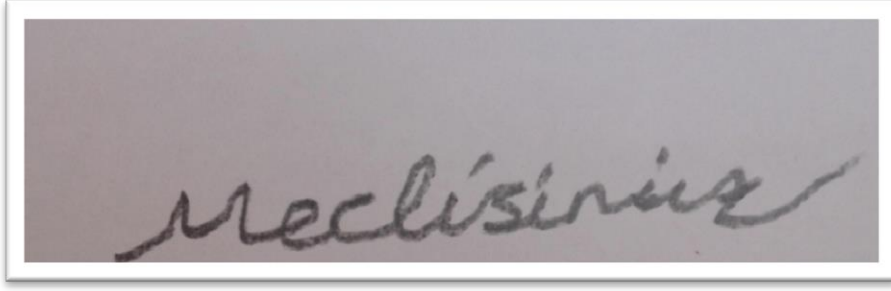
K10’a göre;

K10, oy kullanan birini resmetmiş ve bunu, “cumhuriyet, oy” olarak açıkladığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “Monarşiden, oligarşiden, teokrasiden sıkılan bireyler cumhuriyeti savunmuşlardır. Cumhuriyet gelince oy atmaya giderler. İlk kez oy attıkları için heyecanlı ve mutludurlar.” Diyerek ilk kez oy kullanan bireylerin duyguları hakkında hayallerini yansıttığı söylenebilir.

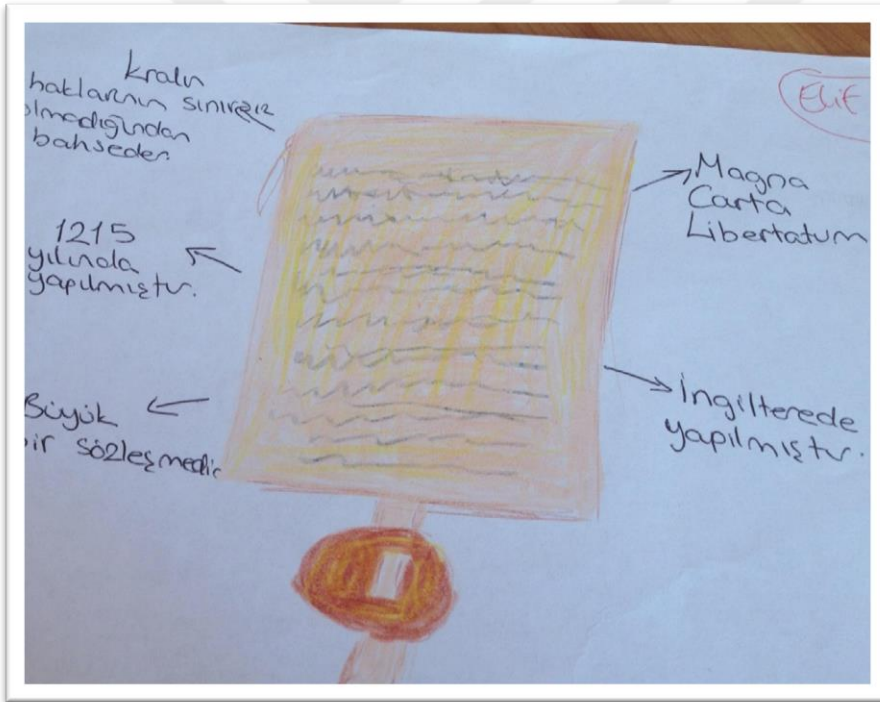
E8’e göre;

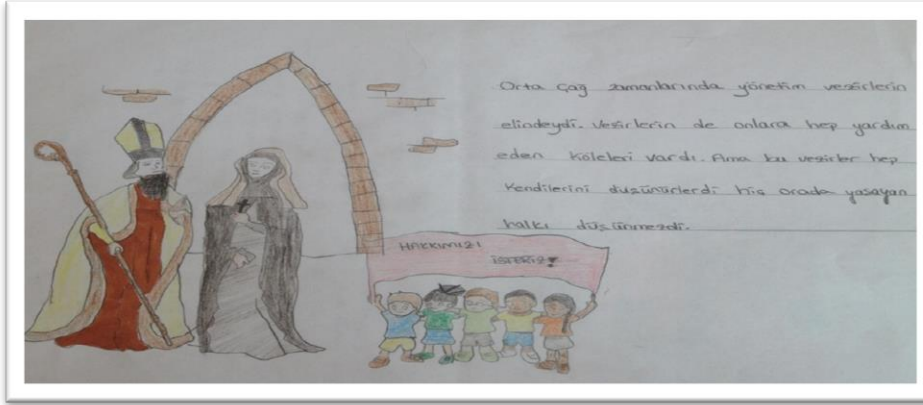
E8'in, Türkiye Büyük Millet Meclisini çizerek, "Meclisimiz" açıklamasında bulunduğu görülmektedir. Böylece 20. yüzyıl hakkında bilgi vermektedir. 'Anlat' bölümünde, "İhtişamlı bir bina ile karşınızdayız. Çamlıca spikeri Erdem (yani ben) size meclisi anlatacağım. Bu bir 20. Yüzyıl harikası. Bayrağımız hep burada dalgalanacak." Diyerek meclisin açılış günü kendini spiker olarak hayal ederek yorumladığı söylenebilir.

K11'e göre;

K11'in, bir Magna Carta çizerek üzerinde açıklamalarına yer verdiği görülmektedir. Böylece K11'in, Orta Çağ hakkında bilgi verdiği söz edilebilir. 'Anlat' bölümünde, "Turuncu bir kağıdın üzerinde kralın yetkilerini sınırlandıran kurallar yazmaktadır. Artık kral tek başına söz sahibi değil. Kral buna alışmalı." Diyerek Magna Carta'nın metninin turuncu bir kağıtta yazıldığını hayal ederek aktardığı söylenebilir.

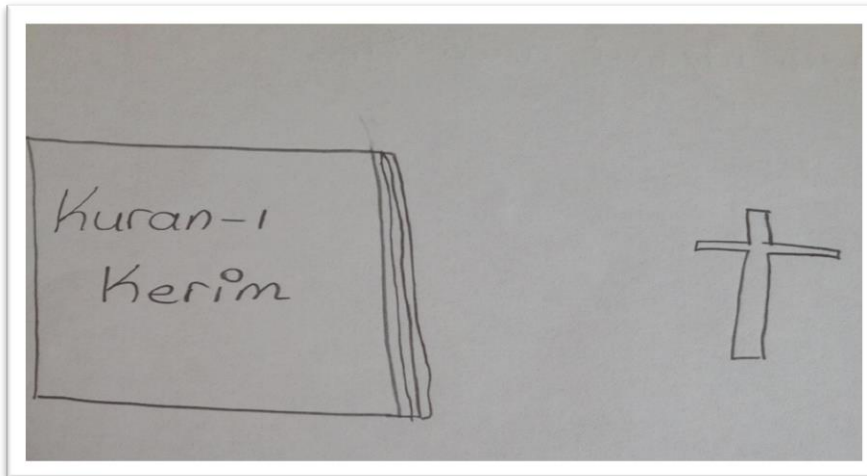
K12'ye göre;

K12'nin, Orta Çağ hakkında resim yaptığı ve durum hakkında açıklama yaptığı görülmektedir. Böylece K12'nin, 18. ve 19. yüzyıla yönelik bir bilgi verdiği söylenebilir. 'Anlat' bölümünde, "Papa ve rahibeler bir gün görevini yaparken bir sesle irkilmişlerdir. Dışarı çıktıklarında 'hakkımızı isteriz!' yazısıyla karşılaşmışlardır. Korkan rahibe papaya korkulu gözlerle bakar. Fakat papanın da elinden hiçbir şey gelmez." Diyerek Orta Çağ dönemini papa ve rahibeler üzerinden hayal ederek yansıttığı yorumlanabilir.

"Haklarımın Farkındayım" Etkinliğine dayalı olarak çiz- anlat uygulamasında,

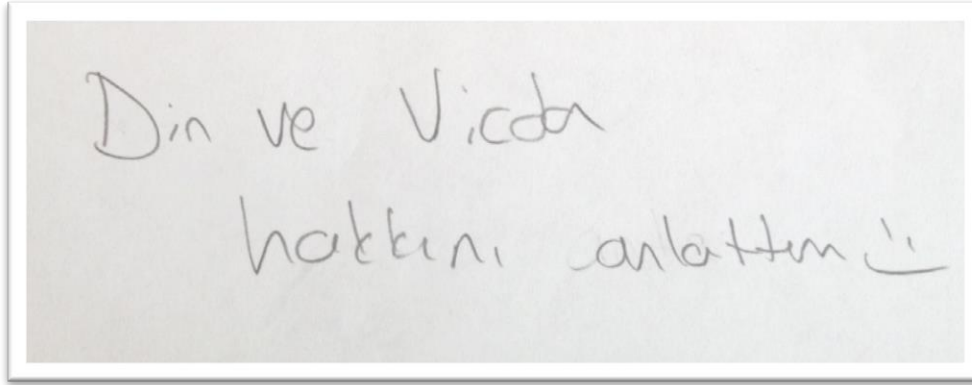
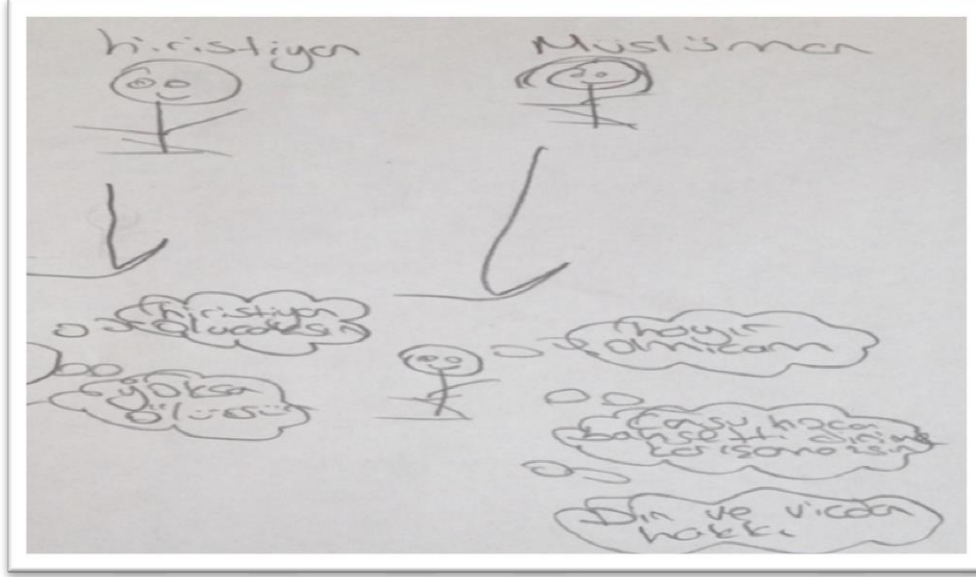
K1'e göre;

Resimde din özgürlüğünü anlattım

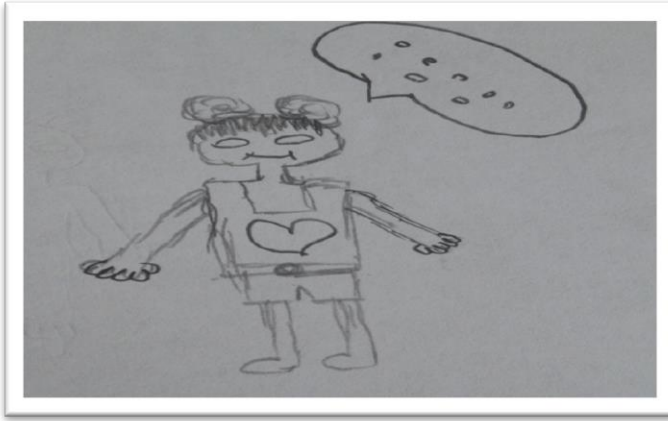
K1, Kur'an-ı Kerim ve haç işareti çizdiği, insanların dini seçimlerinde özgür olduğunu anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Kur'anı Kerim ve haç işareti gösterilse birine, istediğini tercih edebilir. Eğer biri neden onu seçtin diye sorarsa ona dini seçimlerde özgür olduğunu söylerim. İnsanlar özgür olamadığında, kanatları kırılmış kuş gibi olurlar." Diyerek özgür olmayan insanları kanadı kırılmış kuş olarak hayal ederek aktardığı söylenebilir.

El'e göre;

El, örneklendirme yaparak din konusunda resim çizmiş, açıklama olarak da "din ve vicdan hakkını anlattım" dediği görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Kimse kimseye zorla din değiştirmeye zorlayamaz. Örneğin biri sana Hristiyan ol ya da Müslüman ol diyemez. O senin kendi kararıdır. Zorla kimse kimseye bir şey yaptıramaz. İnsan ömrü boyunca zorla bir şeye bağlı kalmaz. Bu elleri kolları bağlanmış biri gibi olur. Mutsuz olurlar." Diyerek din ve vicdan özgürlüğünü kullanamayan insanları elleri kolları bağlanmış biri olarak hayal ederek aktardığı söylenebilir.

K2'ye göre;

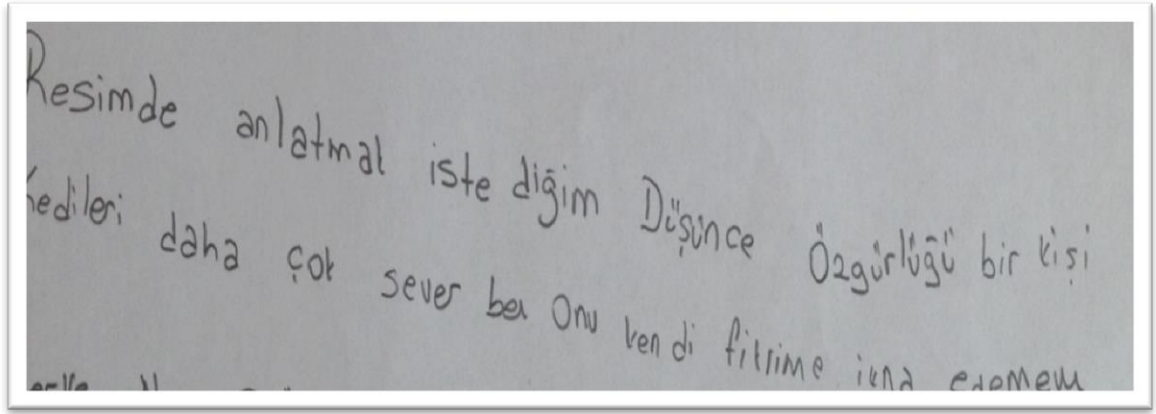

Düşünme habi

K2, düşünen bir figür çizerek, bunu düşünme hakkıyla bağdaştırmıştır. ‘Anlat’ bölümünde, “Mutlu bir kız vardır. Bu mutlu kız, düşünme hakkının olduğundan habersizdir. Oysa ki derslerde görmüştür. İnsanlar düşünce ve ifade özgürlüğüne sahiptir. Saçları toplu mutlu kız, bu hakkını kullanabileceğini öğrendiğinde kalbi yerinden çıkacak gibi atar.” Diyerek düşünce ve ifade özgürlüğünü kullanan kız karakterin duygu durumlarını ve fiziksel özelliklerini hayal ederek yansıttığı yorumlanabilir.

K3'e göre;

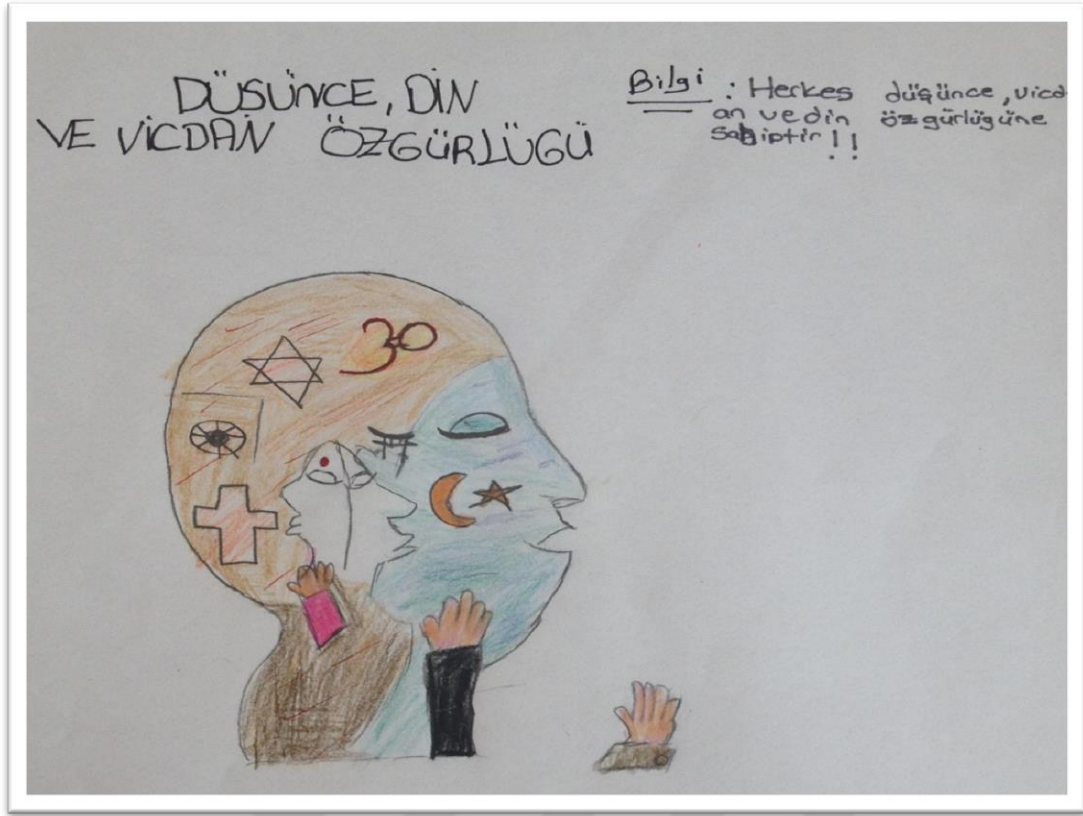
K3, düşünme balonlarına biri kediye seviyorken, diğeri kuşu seven iki ayrı karakter çizmiştir. Öğrencinin, hayal gücünü ve özgünlüğünü kullanarak çizdiği bu resimde de anlaşıldığı üzere düşünce ve ifade özgürlüğünü açık bir şekilde sergilediği yorumlanabilir.

E2'ye göre;

E2'nin, birbirine sinirle bakan iki kişi çizerek, kişi dokunulmazlığı başkalarına zarar vermeme üzerinden anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Sinirli iki insan karşı karşıya gelir. Bir adam ona karşı yürümeye başlar. Sonra aklına gelir: Ona zarar veremez! Çünkü karşısında sinirli bakan, uzun yüzlü, koca gözlü adama zarar verme hakkı yoktur. Kötü bir şey olmaması için hemen oradan ayrılır." Diyerek hayalinde ürettiği karakterlerin fiziksel ve duygu durumlarını aktaran bir metin oluşturduğu söylenebilir. Metinden yola çıkarak kişi dokunulmazlığı hakkını aktardığı görülmektedir.

E3'e göre;

E3'ün çizdiği resimde din ve vicdan özgürlüğü aynı zamanda düşünce ve ifade özgürlüğünü resmettiği görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Düşünce özgürlüğü olarak, içinde dini düşünen bir kafa yapısı vardır. Bir beynin içinde birden fazla düşünce sistemi olabilir. Ama bu insan bir tanesine daha yakındır. Onu kendi seçmiştir. Kimse onu zorlayamaz." Diyerek beyni içinde birden fazla özellik içeren bir şekilde hayal edip yansıttığı söylenebilir. Bundan yola çıkarak din ve vicdan özgürlüğüne vurgu yaptığı görülmektedir.

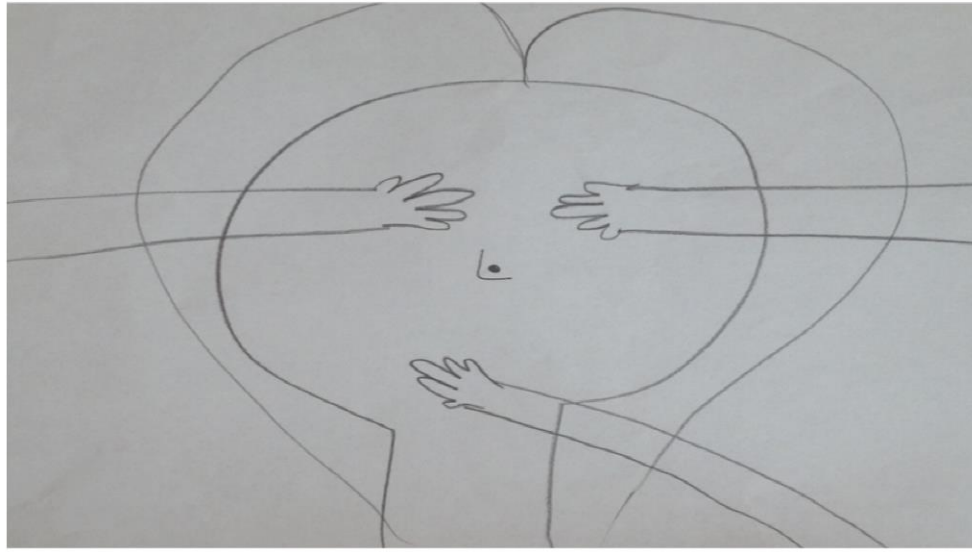
K4'e göre;

Bu resimde insanların yani her insanın yaşama hakkı olduğunu gösteriyor.

K4, evlatları kız olduğu için, gömmeye çalışan bir babaya engel olan anneyi anlatıyor. Annenin “ Olmaz, dünyada herkesin yaşamaya hakkı var” sözleri, öğrencinin yaşama hakkından söz ettiğini açıkça göstermektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kalbi kötülükle dolu bir baba sadece kız olduğu için çocuğunu öldürmek ister. Bunu gören annesi ağlar, yalvarır. Ama zalim baba bu durumdan vazgeçmek istemez. Çare olarak anne koşarak komşusuna gider. Okumuş bir kız olan Betül, kızının yaşama hakkı olduğunu babanın bunu yaparak büyük suç işleyeceğini söyler. Baba ikna olur.” Diyerek hayalinde yaşama hakkını kız çocukları üzerinden yansıttığı yorumlanabilir.

K5’e göre;

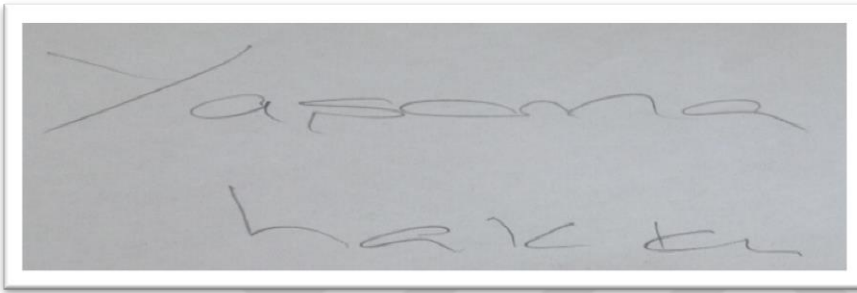

kişi düşünce özgürlüğü hakkı

K5, gözleri ve ağzı kapalı bir figür çizerek düşünce özgürlüğünü anlatmaktadır. ‘Anlat’ bölümünde, “Susturulan bir kız varmış. Bu kızın saçları uzun, burnu küçücükmiş. O kadar güzel ve iyi bir kızmış ki ama üvey annesi onu her durumda sustururmuş. İşte ben bu kıza yardım etmek için okuyup, avukat olacağım.” Diyerek hem kendi hayallerinden hem de

hayalinde oluşturduğu bir karakterin fiziksel ve duygu durumundan söz ederek düşünce özgürlüğüne vurgu yaptığı söylenebilir.

K6'ya göre;

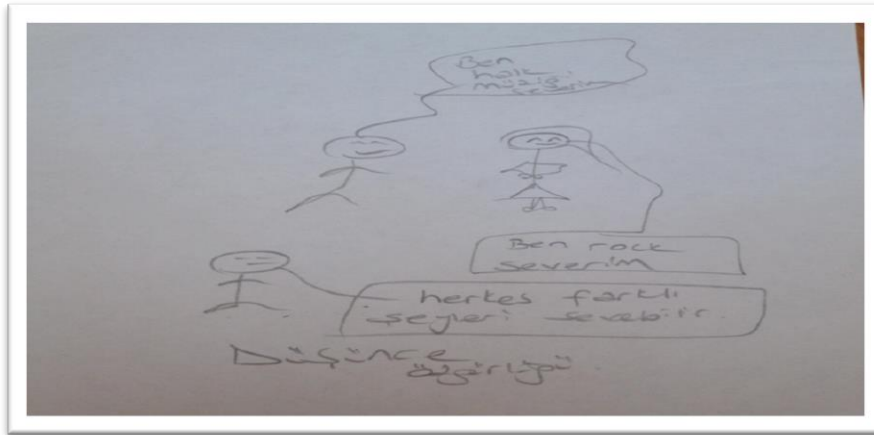
K6'nın, özgün bir şekilde haneler çizerek yaşama hakkını anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Birden fazla apartmanın olduğu caddenin nefes alamadığı beton yığınlarında yaşamaya çalışan insanlar var. Tüm bu sıkışıklıkta insanlar yaşamaya çalışıyor. Herkesin bu hakkı var." Diyerek beton yığınlarında caddelerin nefes alamadığını hayal ederek, insanların böyle ortamda yaşama hakkını olabildiğince kullanabildiğini söylediği yorumlanabilir.

K7'ye göre;

K7'ye göre, baba kızının yaşam hakkını elinden alırken, anne ona engellemektedir. Öğrencilerin günlük yaşamda etkilendiği çoğu olayı hayal gücüyle yansıttığı söylenebilir. 'Anlat' bölümünde, "Nihal'in mezarı kazılmıştı. Suçu kız olarak doğmasıydı. Annesinin ağlamaktan gözleri şişmişti. Babası bu durumda bile gülüyordu. Annesinin özenle sardığı battaniyesinin içinde Nihal her şeyden habersizdi. Annesi o kadar yalvardı ki babası kızı gömmekten vazgeçti." Diyerek kızların yaşama hakkını hayal gücüyle aktardığı söylenebilir.

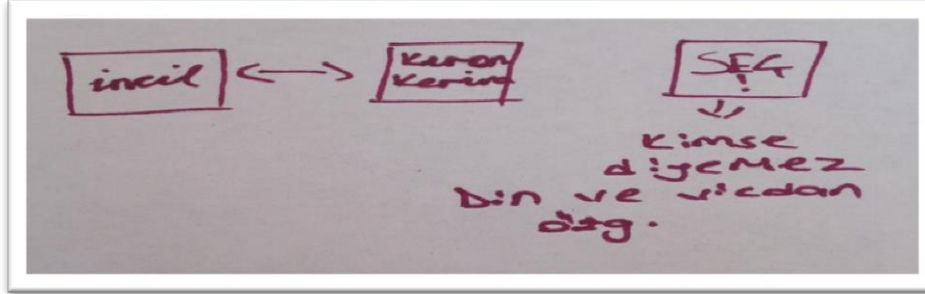
E4'e göre;

E4'e göre; farklı müzik türlerini seven insanlara saygı duyulmalıdır. Bunu da düşünce özgürlüğü ile bağdaştırıp açıkladığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Arkadaşlarımızla canlı müziğe gitmeye karar verdik. Ben okulun korosunda görevliyim. Ve halk müziği üzerinde çalışıyoruz. En yakın arkadaşım rock seviyor. Ortak bir yer bulmak için yola

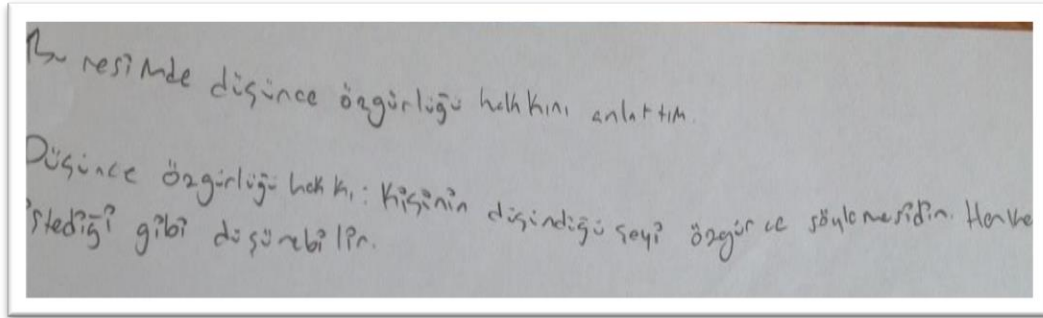
çıktık. Çünkü herkes farklı şeyleri sevebilir.” Diyerek hayalindeki bir olayı yansıttığı bunu da düşünce ifade özgürlüğü ile aktardığı söylenebilir.

E5’e göre;

E5, kimsenin dini olarak bir dayatma yapamayacağını söyleyerek, din ve vicdan özgürlüğü hakkında bilgi verdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Erdem krallığında bir gün halka İncil ve Kur’an-ı Kerim sunulmuş ve zorla ikisinden biri seçmeye zorlanmıştır. İnsanlar karar verememiştir. O dönem bu dönemden çok daha uzun süre önceymiş. Sonra cesur biri çıkıp insanları böyle bir şeye zorlamaması gerektiğini din ve vicdan özgürlüğü olduğunu söylemiştir.” Diyerek kendi hayalindeki krallıktan ve olaylardan söz ettiği söylenebilir.

K8’e göre;

K8’in, bu etkinlikte düşünce özgürlüğüne dayalı resim yapıp, açıklamada bulunduğu görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “ Yüzü hiç gülmeyen arkadaşına gülümseyerek

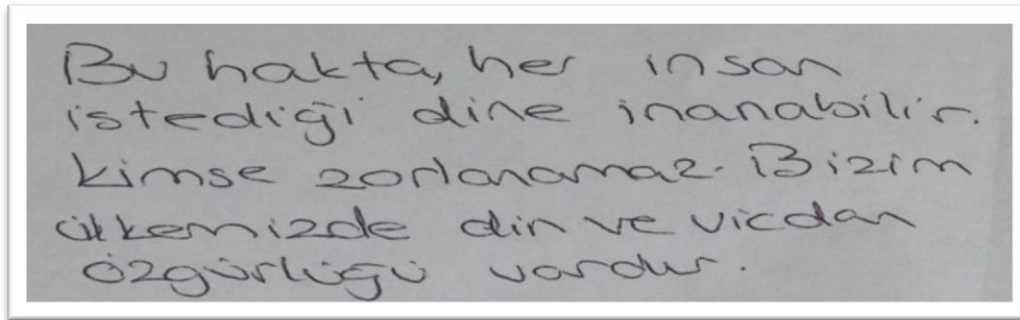
yaklaştım. Düşüncelerimiz farklı olsa bile arkadaş olabileceğimizi söyledim.” Diyerek gülmeyen biri hayal ederek ona nasıl yaklaştığı ve düşünce özgürlüğüne dair yansıtmalarda bulunduğu söylenebilir.

E7’ye göre;

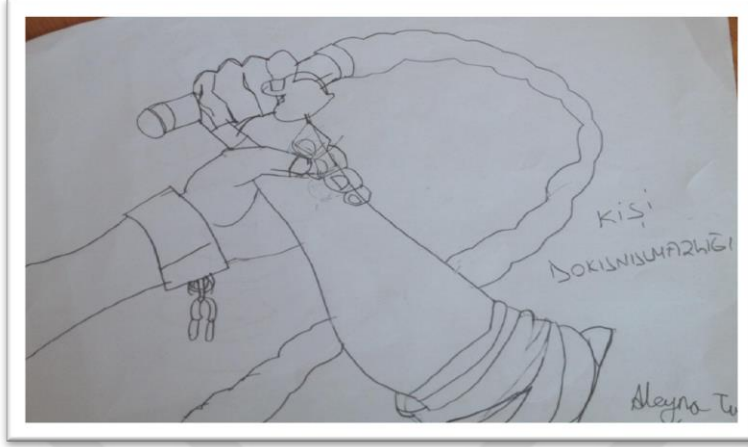
E7, din ve vicdan özgürlüğüyle ilgili olarak, herkesin istediği dine mensup olduğunu anlatan bir çalışma yaptığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Hangi dini kabul edeceğini bilemeyen Vefa’nın kafası çok karışıktır. John onu Hristiyan olmaya zorlar. Can buranın Türkiye olduğunu ve istediğini seçebileceğini ona söyler. Bunu duyan Vefa çok etkilenir.” Diyerek kendi belirlediği karakterlerle hayal gücünü yansıtarak din ve vicdan özgürlüğünü aktardığı söylenebilir.

E6’ya göre;

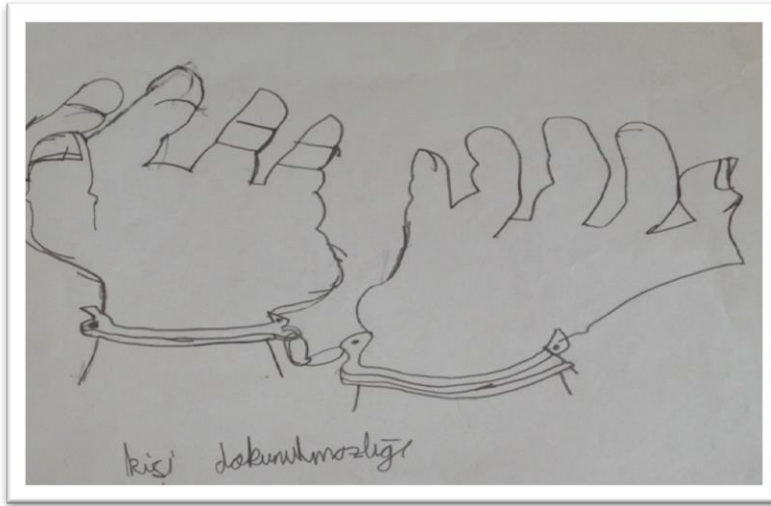
E6'nın; isteyen herkesin özgür bir şekilde istediği dine inanabileceğini anlatan resim çizip, açıklama yaptığı görülmektedir.

K9'a göre;

K9'un, şiddet içerikli bir resimle kişi dokunulmazlığını anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Çok sesli bir yere doğru koşmaya başladık. Elinde sert bir ip olan biri diğerine vurmaya başlayacaktı. Sımsıkı bir el onu tuttu ve durdurdu. Buna hakkı yoktu. Kişi dokunulmazlığı hakkı vardı." Diyerek hayalinde hem işitsel hem de görsel temalara vurgu yapıp kişi dokunulmazlığı hakkını yansıttığı yorumlanabilir.

K10'a göre;

K10 ise, bileklerinde kelepçe olan bir figür çizerek, kişi dokunulmazlığını anlatmaktadır. 'Anlat' bölümünde, " Kelepçeli iki el gördüm. O kadar üzüldüm ki. Tüm hakları orada düğüm olmuş gibiydi. Kendimi onun yerine koyduğumda ağlamak istedim." Sözleriyle hayalindeki metine empati yeteneğini de ekleyerek kişi dokunulmazlığını yansıttığı söylenebilir.

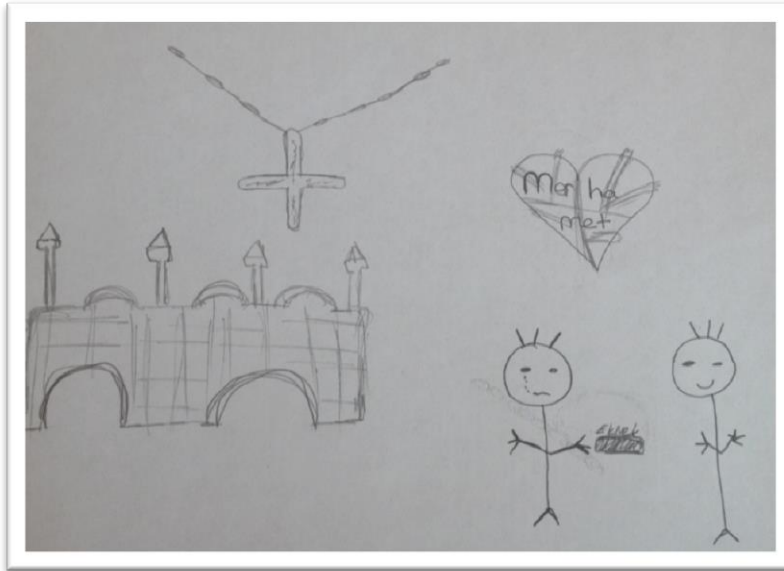
E8'e göre;

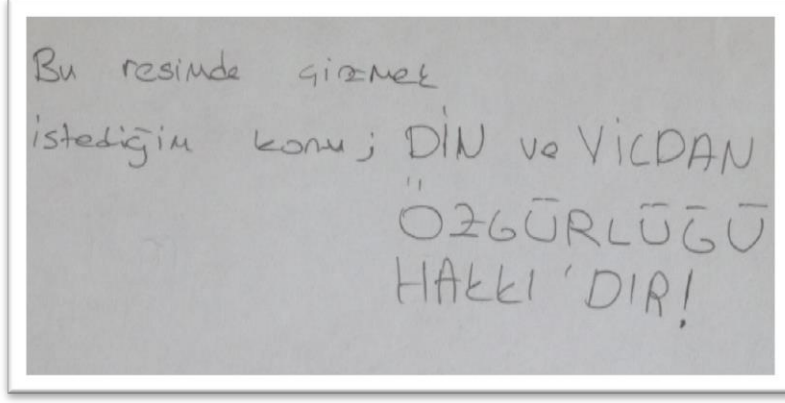

özgür düşünce hakkı,
bir kişi bir konu hakkında istediğini düşünebilir ve buna
kimse karışamaz

E8, iki farklı durumu anlatan resim çizerek, insanların istediğini düşünebileceğini vurgulamaktadır. İnsanların farklı düşünebileceğini hayal ederek çizimi ele aldığı söylenebilir.

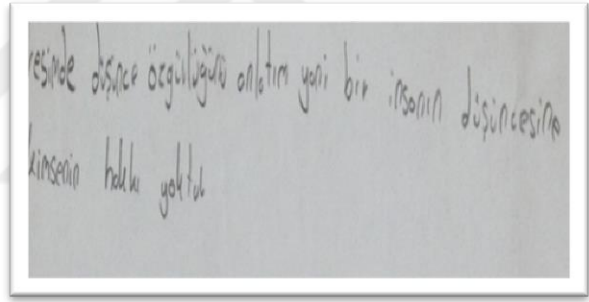
K11'e göre;

K11'in, farklı dinleri bir araya getirerek, din ve vicdan özgürlüğünü anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Dinine karar veremeyen biri ağlamaya başlar. Camiinin önünde onu bekleyen biri merhametiyle karar vermesi gerektiğini söyler." Sözleriyle hayal gücünü kullanarak aktardığı metinle din ve vicdan özgürlüğünü yansıttığı söylenebilir.

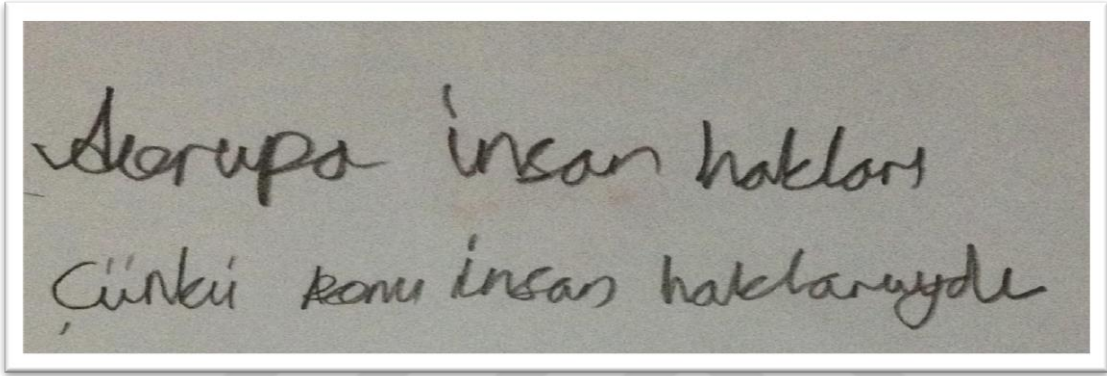
K12'ye göre;

K12'nin, düşünce ve ifade özgürlüğünü anlatan bir çalışma yaptığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Susturulan bir kız var. Hiçbir şeye izin verilmiyor. Unutulan şey onun da düşünce ve ifade özgürlüğü var." Sözleriyle hayal dünyasında susturulan bir kızı aktardığı ve onun da haklarının olduğunu söylediği yorumlanabilir.

"Yasalar" Etkinliğine dair çiz-anlat uygulaması;

K1'e göre;

K1'in, insan figüründe kalbi daha büyük çizerek, Avrupa İnsan Haklarını anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde "Kalbi adalet için atan biri var. Avrupa insan hakları mahkemesini duyunca heyecanlanıyor. İnsan adaletli olmak için yaşar." Sözleriyle adalet için hayalindeki karakterin duygularını aktardığı söylenebilir.

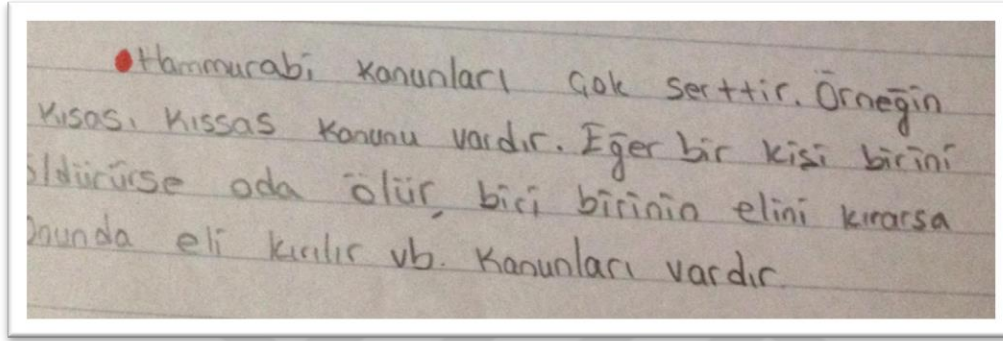
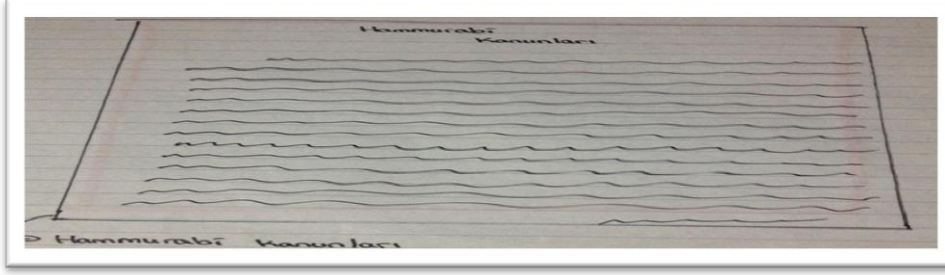
El'e göre;

El'in, hayal gücünü ve özgünlüğünü kullanarak kral tacında iki olayı anlattığı görülmektedir. Bir bölümde, "kardeş katli vaciptir" sözünü anlatan kanunnameyi anlatırken, diğer yandan Magna Carta anlattığı söylenebilir. 'Anlat' bölümünde, "Kral tacı şeklindeki krallıkta iki ayrı bina vardır. Bir tarafta kardeşini öldürerek padişah olmak uygundur. Diğerinde kralın hakları azaltılır. Zıtlıklarla dolu bir binadır bu." Sözleriyle

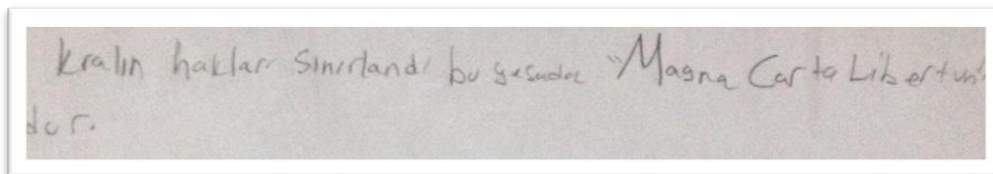
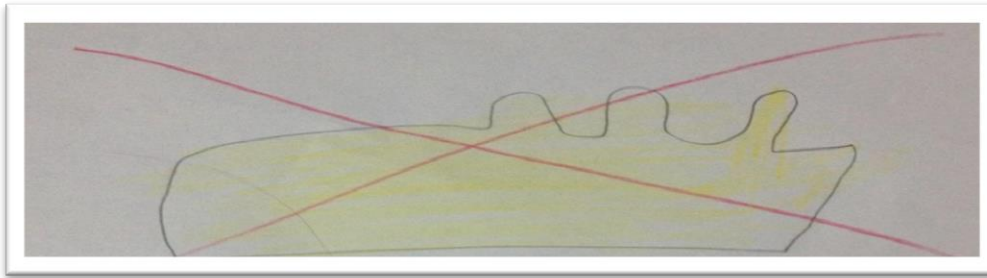
hayal gücünü Magna Carta ve Kanunname ile aktardığı söylenebilir.

K2'ye göre;

K2'nin, Hammurabi Kanunlarını anlatan bir resim çizip, açıklama kısmında ise örneklerle teorik verdiği görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, " Bir gün Hammurabi Yasası ile yönetilen devlette hırsızlık yapılmış. Kral hırsız olanı yanına çağırıp hangi eliyle onu yaptığını sormuş. Gösterdiğinde de cezasını orada vermiş. Hammurabi böyledir. Acımasızdır. Böyle yasa olmaz olsun." Sözleriyle hem yasaları eleştirdiği hem de hayal gücüyle durumu yansıttığı söylenebilir.

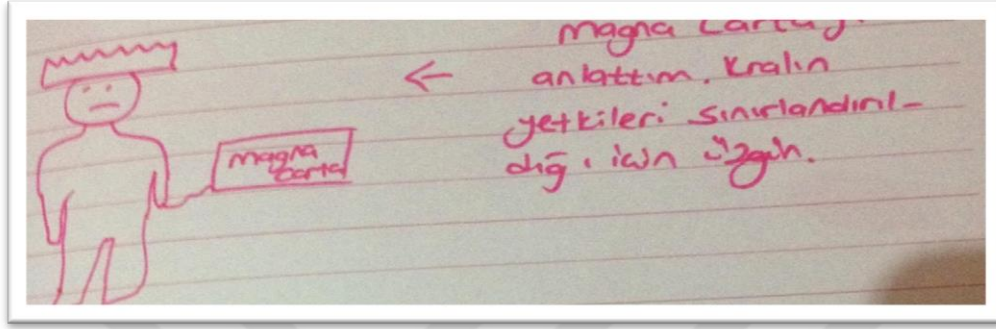
K3'e göre;

K3'ün, kral tacı çizip üstünü kırmızı kalemle çarpı işareti yaptığı görülmektedir. Böylece

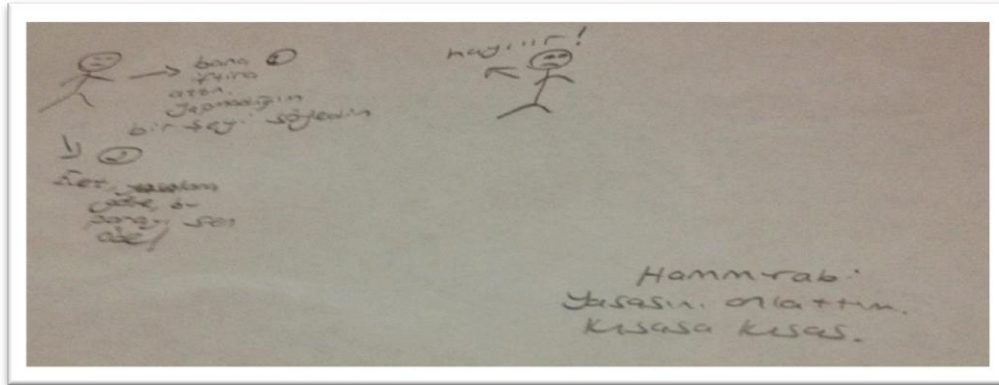
kralın yetkilerinin sınırlandırıldığını anlattığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kral ne yaptıysa yetkilerinin azalmasını engelleyemedi. Eskiden kralı sarı bir taçla gösterirdik. Artık üstüne kırmızı işaret yaptık. Çünkü bize söz geçiremiyor.” Diyerek kendini krallıkta yaşayan biri gibi hayal ederek, yeni sisteme amblem oluşturduğu söylenebilir.

E2’ye göre;

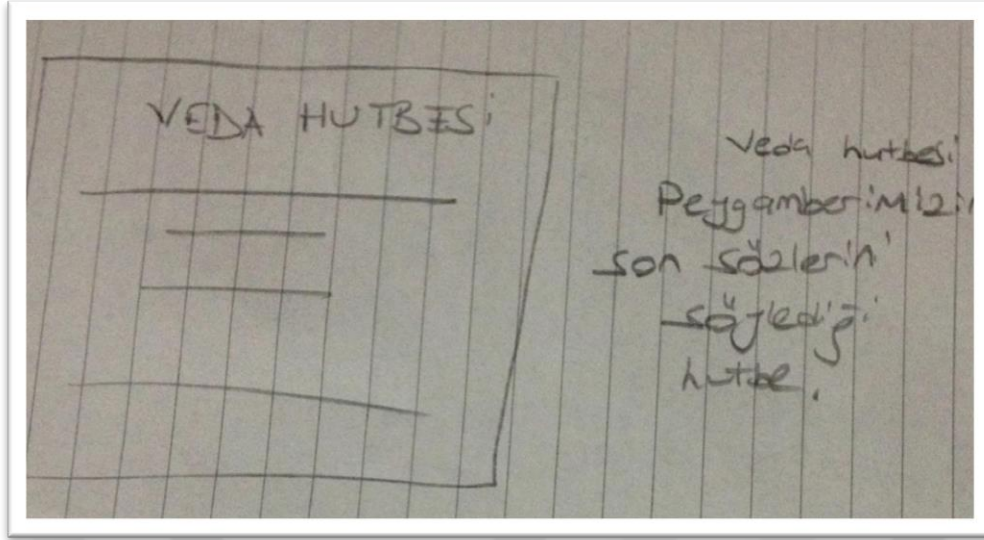
E2, kralın bileğine takılı “Magna Carta” yazısı kullanarak resmini çizmiş, açıklamasında da “Magna Carta’yı anlattım. Kralın yetkileri sınırlandırıldığı için üzgün” dediği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kral çok mutsuzdur. Artık hakkı kalmamıştır. Bu durum onu üzmüştür. Ona mendil uzatarak bu durumda da yanında olduğumu söylemem lazım.” Diyerek kralın Magna Carta’yı duyduğunda duygu durumunu ve kendi yapacaklarını hayal ederek aktardığı söylenebilir.

K4’e göre;

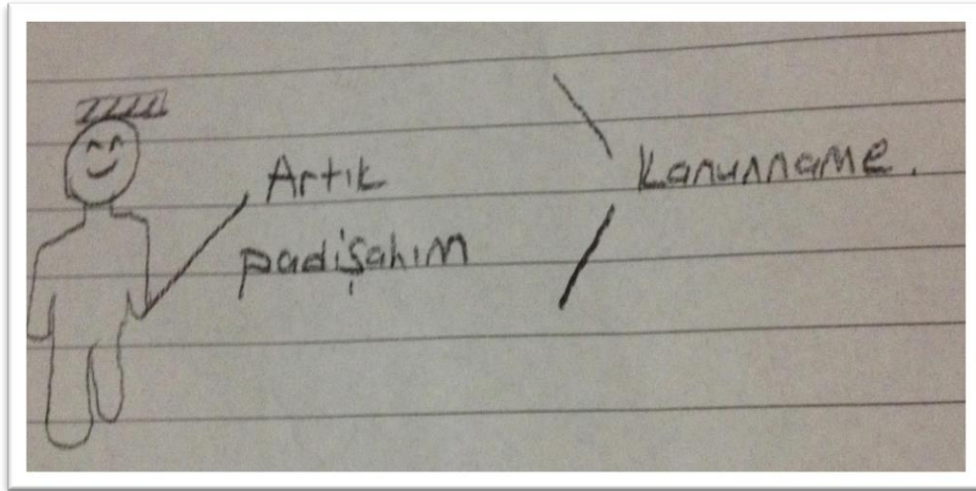
K4’ün, iki kişi arasında yaşanan bir olayı anlattığı ve bunu Hammurabi Yasası ile özdeşleştirdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Kralın yardımcısı krala yetkilerinin sınırlandırıldığını söyler. Kral bu duruma çok sinirlenir. Halkını mutlu etmek için hep uğraştığını ama başaramadığını söyler. Bence iyilerin başına hep böyle şeyler geliyor.” Diyerek, hayalindeki kralın iyi olduğunu ve Magna Carta’yı yansıttığı söylenebilir.

K5'e göre;

K5'in Veda Hutbesi olarak çizdiği bir sayfa görülmektedir. Açıklamasında da "Peygamberimizin son sözlerini söylediği hutbe" dediği görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Veda hutbesinin okunduğu gün çok büyük bir kalabalık vardır. Peygamber Efendimize veda ediliyor. Herkes ağlıyor. Sözlerini akılda tutmaya çalışıyor. O'nu çok seviyor." Diyerek Veda Hutbesi'nin okunduğu yerde olduğunu hayal ederek duygularını yansıttığı söylenebilir.

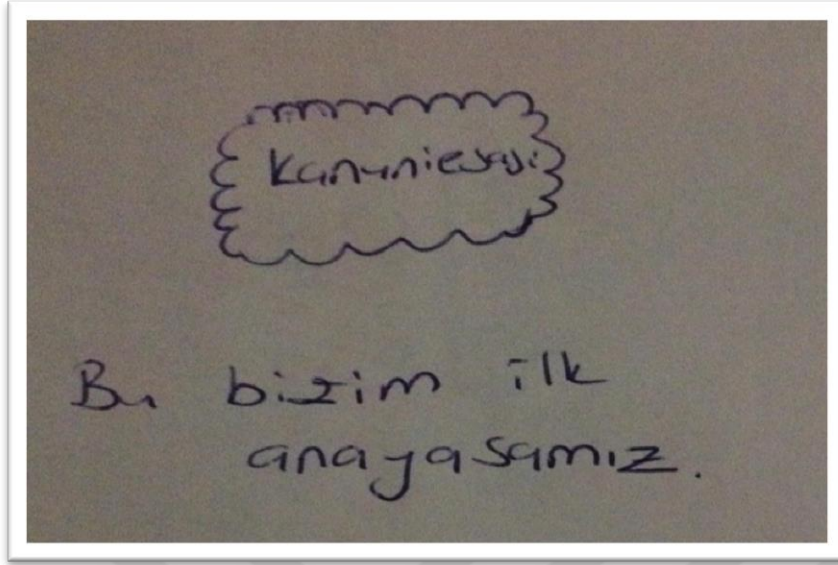
K6'ya göre;

K6'nın, "kardeş katli vaciptir" sözüne dayanarak, çizdiği figür ve açıklamasında kanunname yazısı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Kardeşini öldürdüğü için padişahın içi karmakarışıktır. Ama devleti için bunu yapmak zorunda kalmıştır. O gün halkın yanına gittiğinde gülümsese bile kardeşi hep aklındadır." Diyerek hayalindeki kanunname anını

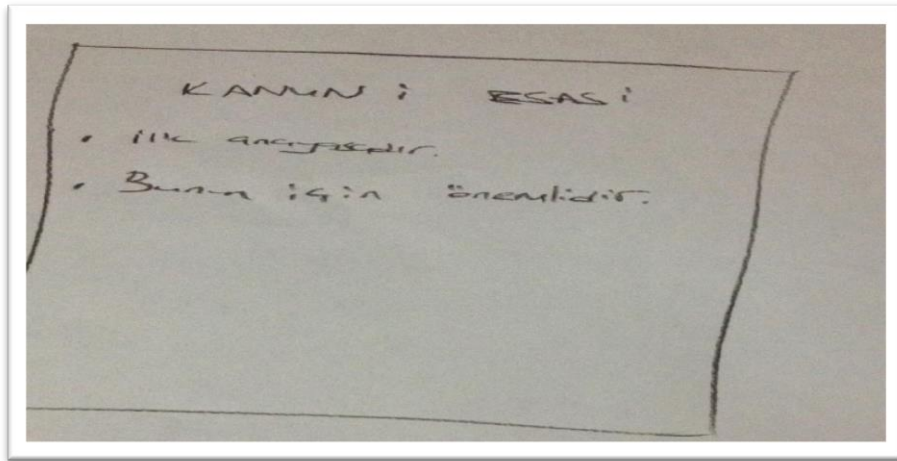
yansıttığı yorumlanabilir.

K7'ye göre;

K7'nin çizdiği bir karenin içine kanuni esasi yazdığı, açıklama kısmında da ilk anayasamız dediği görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "İlk yasamızın çıktığı gün herkes çok mutludur. Yeni şeyler her zaman heyecanlandırır. Kimse iyi ya da kötü diye yorum yapmadan bu duruma sevinir." Diyerek Kanuni esasinin çıktığı günü hayal ederek yansıttığı yorumlanabilir.

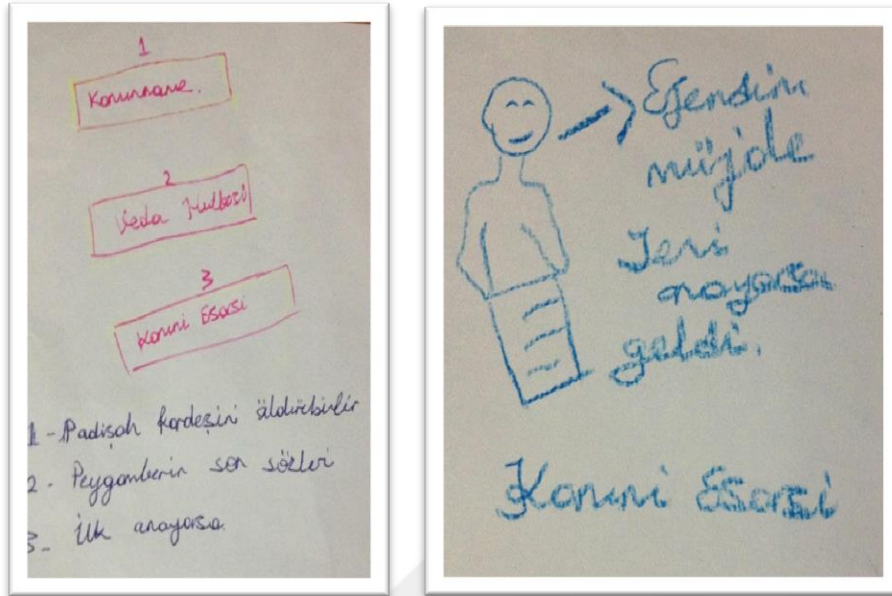
E3'e göre;

E3'ün, hem resmi çizip, aynı zamanda resmin içinde açıklama yaptığı görülmektedir. Kanuni esasinin ilk anayasa olduğundan bahseden teorik bilgi verildiğinden söz edilebilir. 'Anlat' bölümünde, "Küçük bir çocuk heyecanla eve girer. Bu çocuk haberleri hep takip eden biridir. İlk anayasanın çıktığını ailesine sevinçle haber verir. Durumu anlatır." Diyerek kanuni esasi hakkında hayalindeki küçük çocuğun heyecanını aktardığı

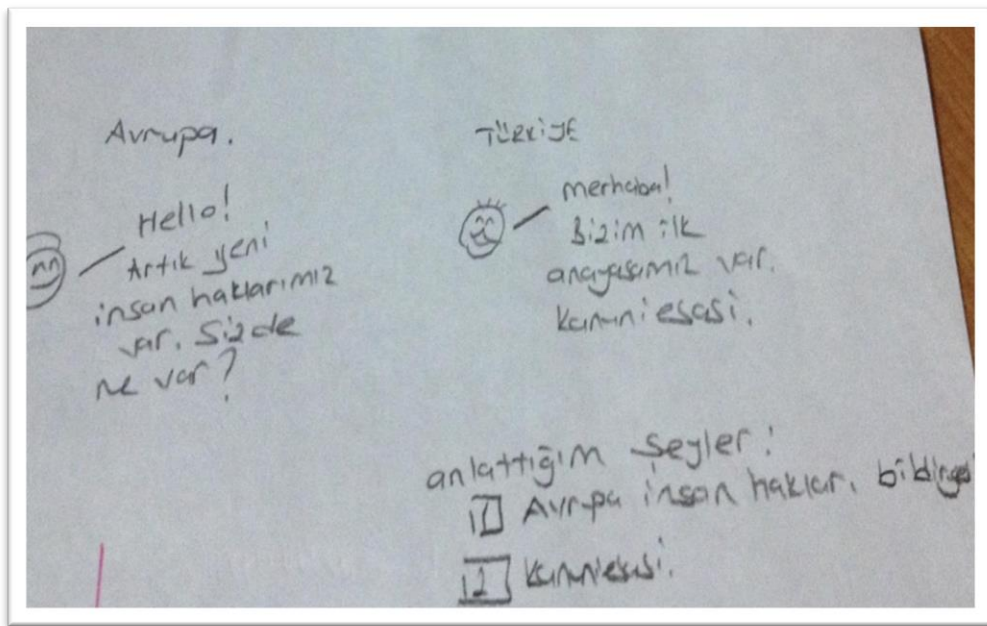
söylenebilir.

E5'e göre;

E5'in Kanun-i Esasi hakkında resim çizip, yeni anayasa olarak açıklama yaptığı görülmektedir. Üç şekil halinde bildiklerini yazıp, açıkladığı görülmektedir. Kanunname, Veda Hutbesi, Kanuni Esasi olarak resim bölümünde kareler halinde yazıp, kısaca anlattığından söz edilebilir. "Efendim müjde!" diyerek yeni anayasanın çıkmasına sevinen birini hayal ederek yansıttığı söylenebilir.

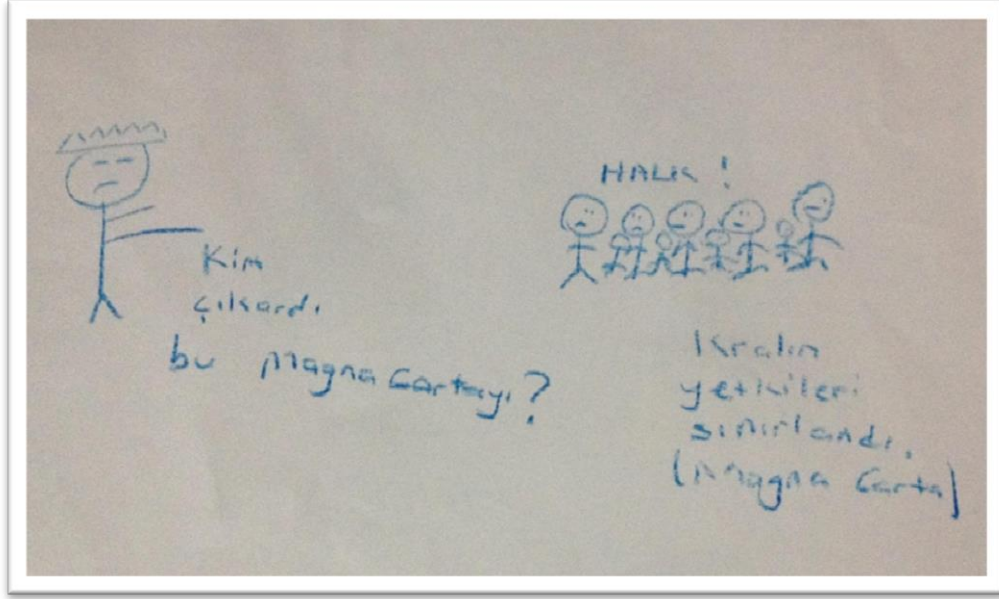
K8'e göre;

K8'in, Avrupa ve Türkiye üzerinden, Avrupa İnsan Hakları bildirgesini ve ilk anayasamızı

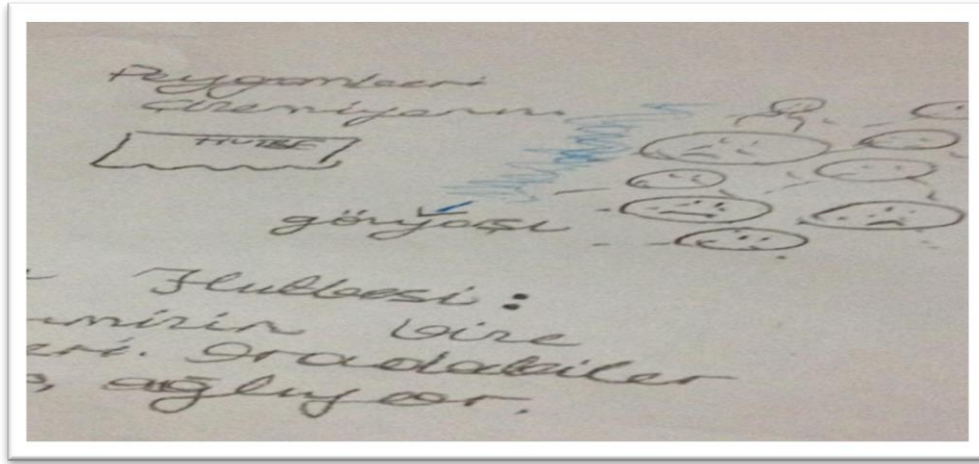
anlattığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Bir gün Avrupalı ve Türk biri karşı karşıya gelir. Avrupalı olan insan hakları olduğunu söyler ve hava atmak ister. Türk’ün büyüklüğünden habersizdir. Türk hemen ilk anayasasının olduğunu söyler. Avrupalı bakar kalır. Türk’le savaşılamayacağını dedesinden de öğrenememiş.” Diyerek, hayalindeki Türk’ün büyüklüğünü içten duygularıyla yansıttığı tarihten de örnek vererek Kanuni esasi ve Avrupa İnsan Hakları’nı anlattığı söylenebilir.

E6’ya göre;

E6, Magna Carta’nın ortaya çıkmasıyla beraber kralın buna sıcak bakmadığını anlatan bir resim çizerken, açıklama kısmında kralın yetkilerinin sınırlandırılması olarak bilgi verdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Halk küçükten büyüğe sokakta dolaşır. Birden karşlarına mutsuz bir kral çıkar. Tacı hala başındadır. Ama yetkileri çok yoktur. Bunun hesabını halktan sormaya kalkar. Halk hemen oradan uzaklaşır.” Diyerek hayalindeki kralın yetkilerinin sınırlandırılmasını aktardığı söylenebilir.

K9’a göre;

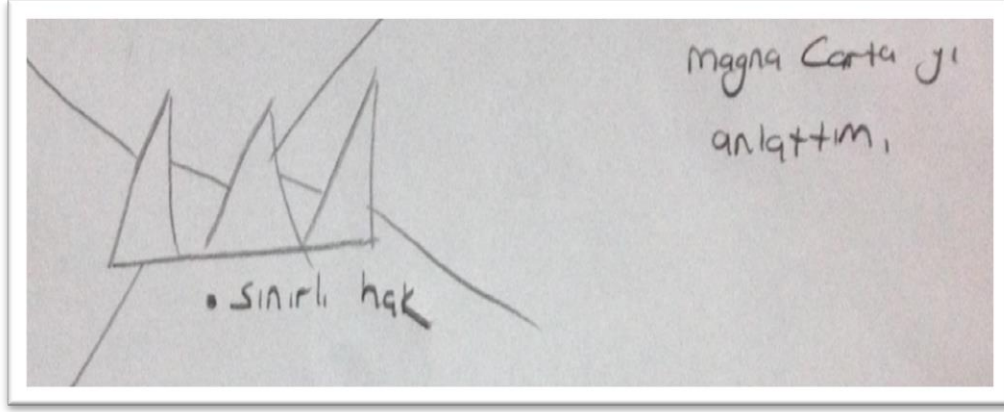
K9'un, Veda Hutbesini, Peygamberimiz son sözlerini söylerken etrafındakilerinin ağlaması olarak resmettiği görülmektedir. Öğrencinin hayalindeki Veda Hutbesi'nde ağlayan öğrencileri yansıttığı söylenebilir.

E7'ye göre;

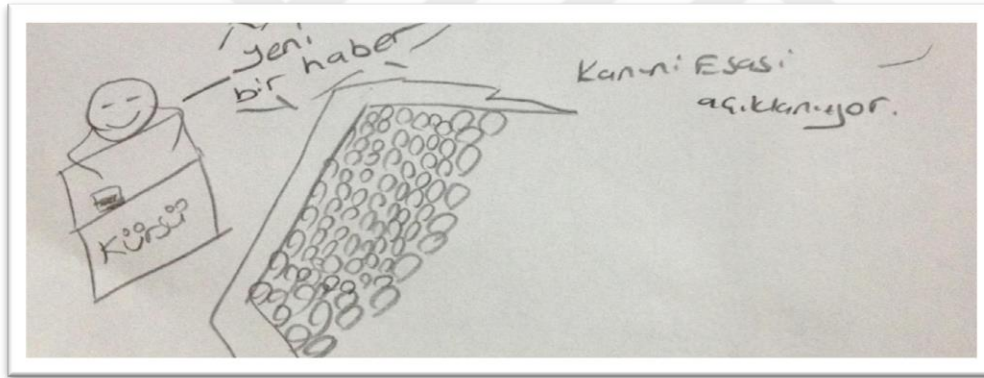
E7'nin, örneklerle Hammurabi Yasasını anlattığı görülmektedir. 'Anlat' bölümünde, "Bir kavgada kolu kırılan biri krala şikâyet eder. Kral kolunu kran adamı hemen yanına çağırır. Acımasızca onun da kolunu kırdırır. Hammurabi böyledir. Herkes ne yaparsa aynısı ona yapılır." Diyerek hayalindeki olayları Hammurabi Yasası ile birleştirip aktardığı söylenebilir.

K10'a göre;

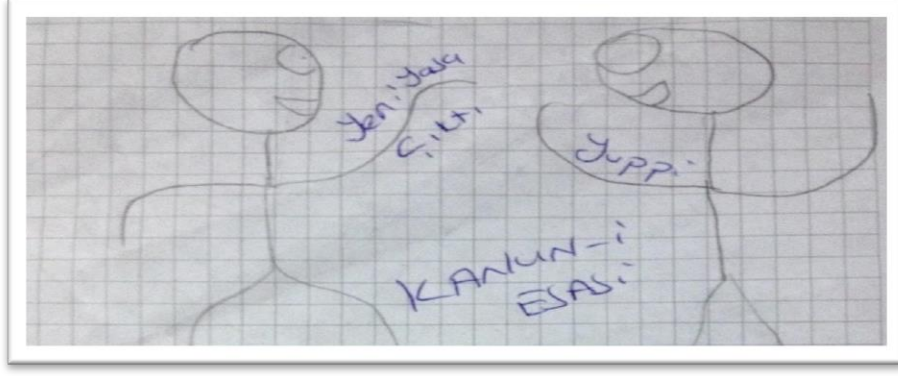
K10, kral tacının üzerini çizerek, kralın yetkilerinin sınırlandırıldığını göstermek istediği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Genç kral tüm yetki elindeyken herkese çok kötü davranır. Bu durumdan sıkılan fakir insanlar bir araya gelir ve isyan eder. İsyan büyür ve artık kralın yetkileri sınırlandırılır.” Diyerek hayalindeki Magna Carta’yı aktardığı yorumlanabilir.

E8’e göre;

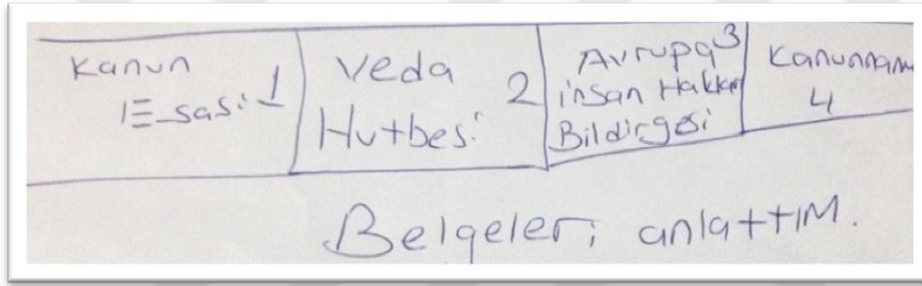
E8, ilk anayasanın halkın gözü önünde duyurulduğunu resmetmiş, açıklama kısmına da “Kanun-i Esasi açıklanıyor” yazdığı görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ O gün yeni haber için halk toplanmıştır. Öyle bir kalabalık vardır ki çok sıkıcıdır. Sıcak vurunca kalabalık dayanılmaz bir hal alır. Tam o sırada yeni bir haber verilir. Kanuni Esasi açıklanır.” Diyerek hayalindeki Kanuni Esasi gününü yansıttığı söylenebilir.

K11’e göre;

K11, yeni yasanın çıkmasını iki insan çizimiyle resmetmiş, üzerindeki yazılarla da bilgi verdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde, “ Dans etmeye giden iki kişi yeni yasayı kutlar.” Sözüyle hayalindeki yasanın mutluluk verici bir şey olduğu söylenebilir.

K12’ye göre;

K12’nin, ders sürecini dörde bölerek anlattığı, Kanuni Esasi, Veda Hutbesi, Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi ve Kanunnameye yer verdiği görülmektedir. ‘Anlat’ bölümünde; “Belgeler dörde ayrılır. Önce Kanun-i Esasi vardır. İnsanlar bunu duyunca mutluluktan uçacaktır. İkincisi Veda Hutbesi’dir. Bu hutbe insanlara değişik duygular hissettirir. Hem hüzün hem mutluluk. Üçüncüsü Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi. Ve son Kanunname.” Diyerek belgelerin duyulduğu an halkın duygu durumu hayal edilerek aktarıldığı söylenebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal Bilgiler dersi 6. sınıf “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanı, Demokrasinin Serüveni ünitesinin, yaratıcı drama uygulamaları ve günlük uygulaması ne kadar etkili? araştırma sorusuna yönelik öğrenci günlüklerine dayalı veriler toplanmış, nitel verilerin betimsel analizi yapılmıştır.

Öğrenci günlüklerinden elde edilen bulgular:

“Hepsini öğren, tarafını seç!” etkinliğine dair öğrencilerin günlüklerinde yazdıkları; **K1’in:** *“Sınıfta ritim çalışması yaptık. Ritimlere göre ellerimizi çırpıttık. Çok eğlenceliydi. Ondan sonra hoca, devlet yönetimlerini anlattı. Devlet yönetimleriyle ilgili skeç yazdık. Ve onları sergiledik sözleri, öğrencinin derse karşı ilgili ve anlatılan konuyla ilgili aktif konumda olduğunu gösterir. E1’in:* *“Hoca sınıfa geldi. Önce bize müzik açtı. Aynı sesleri çıkarmamızı istedi. Hem dans ettik hem ellerimizi birbirine vurduk. Çok eğlenceliydi. Sonra bizi tekrar yerlerimize oturttu. Devlet yönetim şekillerini anlattı. Anlatırken, bize sorular sordu. Benim grubuma monarşi geldi. Monarşiyle ilgili yazı yazdık. Akıllı tahtanın önünde yazdığımızı oynadık. Çok eğlendim. Benim oyundaki görevim kral olmaktı”* sözleri, öğrencinin dersi dikkatlice takip ettiğini ve kendi canlandığı konuya yoğunlaşıp, içselleştirdiğini göstermiştir. **K2’nin:** *“Monarşi tek bir kişi tarafından yönetmektir. Oligarşi bir grup ayrıcalıklı grup tarafından yönetmektir. Cumhuriyet demokrasi ile yönetmektir. Bizim grup oligarşiyi canlandırdı. Ben köylü oldum. Bir topluluğun sözlerini dinledik. Heyecanlandım ama arkadaşlarım gülüp, alkışlayınca heyecanım geçti. Çok eğlendik”* sözleri, öğrencinin hem eğlenip hem de öğrendiğinin göstergesidir. **K3’ün:** *“Teokrasi din ile ülkeyi yöneten kişilerin sistemidir. Monarşi, eski Osmanlı Devleti ile alakalı olan bir yönetim şeklidir. Cansu Hoca, ‘monarşi denilince aklınıza padişah ve kral tarafından yönetilen devlet gelsin’ dedi. Cumhuriyet, halkın kendi iradesi ile ülkesini yönetme biçimidir. Oligarşi ülkede soylu kişilerin ülkeyi yönetme biçimidir”* sözleri; tüm yönetim şekillerini anladığını ve verilen örneklerin aklında kalmasını sağladığının göstergesidir. **E2’nin:** *“Bugün öğretmen bize, monarşi (padişahlık yönetimi), oligarşi (küçük önemli bir grupla yönetim), teokrasi (din ile yönetim) ve cumhuriyeti (demokrasi ile yönetim) anlattı. Teokrasi ile ilgili papayı örnek verdi”* sözleri, öğrencinin yönetim biçimlerini sayabildiğini, açıklayabildiğini ve örnek verebildiğini göstermektedir. Bu da etkinliğin amacına ulaştığının göstergesidir. **K4’ün:** *“... Teokrasi: Din, Monarşi: Padişah, Cumhuriyet: Oy, biz”* sözlerinden, öğrencinin ‘oy, biz’ demesi öğrendiği yönetim biçimleri arasında eleme yapıp, kendi ülkesinin yönetim biçimini farkında olduğunu gösterir. **K5’in:** *“Cumhuriyet: Demokrasi ile yönetim şekli. Teokrasi: Din ile yönetim şekli, papa. Monarşi: Padişah ile yönetim şekli”* sözleri, öğrencinin yönetim şekillerini tanımlayabildiğini göstermiştir. **K6’nın:** *“Bugün Sosyal dersinde Cansu hoca geldi. Bize ülkelerin yönetilme biçimlerini anlattı ve ben çok eğlendim. Bize oligarşi geldi. İlk önce ona bir skeç yaptık. Ve çok eğlendik. Sadece belirli bir zümrenin bir ülkeyi yönetmesiyle ortaya çıkan yönetim biçimine oligarşi denir”* sözleri öğrencinin derse

aktif katılım sağladığı ve dersin ilgisini çektiğini göstermektedir. **K7'nin:** “O gün, yönetim biçimlerini işledik. Bana önce zor geldi. Ama sonra anladıkça kolay geldi. Sırasıyla; monarşi, oligarşi, teokrasi, cumhuriyettir. Monarşi; tek kişinin geçerli olduğu yönetim biçimidir.(Padişah, kral, sultan vb.) Oligarşi; Küçük bir azınlığın yönetimde olduğu yönetim biçimidir. Teokrasi; dini kurallara dayanan yönetim biçimidir. Cumhuriyet; milletin egemenliğine dayanan yönetim biçimidir. Not: Ülkemiz bu yönetim biçimindedir” sözleri, öğrencinin tüm yönetim şekillerini örnek vererek açıklayabilecek şekilde konuyu anladığını gösterir. Öncelikle zorlansa da etkinlik sonrası kolaylaştığı görülmektedir. **E3'ün:** “..öğretmen bize ritim çalışması yaptırdı. Şarkıdaki bazı kısımları dikkatlice dinledik ve sonra o kısımları alkışlayarak gösterdim. Bu çalışmadan sonra asıl derse başladık. Öğretmen ilk olarak monarşi, oligarşi, teokrasi, cumhuriyeti anlattı. Sonra sınıfı dört gruba ayırdı. Ve her gruba bir yönetim şekli verdi. Bu yönetim şekliyle ilgili bir skeç yazmamızı istedi sonra bunu canlandıracağımızı söyledi. Aklımızdaki şeyleri planladık. Teokrasi hakkında bir arkadaşımızı papa yaptık. Bizde o derse istediklerini yapacağız. Bugünkü dersi çok sevdim, bu çalışmaları daha çok yapacağımız dersleri dört gözle bekliyorum” sözleri, öğrencinin her ayrıntıyı fark ettiğini ve derse ilgili olduğunu gösterir. Kendi görevinin farkında olması ve bir sonraki dersi sabırsızlıkla beklemesi etkinliğin etkili olduğunu göstermiştir. **E4'ün:** “Cansu hoca önce müzik açıp, sese göre aynı alkışı yapmamızı istedi. Sonra bize yönetim şekillerini anlattı. Sonra anladıklarımızla ilgili bir yazı yazdık, onu canlandırdık. Bizim konumuz cumhuriyetti. Oy vermeyi canlandırdık. Eğlenceli ve heyecanlıydı” sözleri, öğrencinin derse aktif katılım sağladığı ve cumhuriyet yönetim anlayışını nasıl aktardığını göstermektedir. **E5'in:** “Bugün derste öğretmenimizle önce ritim çalışması yaptık. Sonra öğretmenimiz yönetim şekillerini anlattı onu dinledik. Sonra bizi gruplara ayırdı. Bizden oligarşiyle ilgili senaryo yazmamızı istedi. Bizde yazdık ve canlandırdık” sözleri, dersi özetleyen niteliktedir. **K8'in:** “Pazartesi olan dersimizde ilk ritim çalışması yaptık. Sınıfta dans ettik ve duyduğumuz ritmi yaptık. Sonra yönetim biçimleri yani; oligarşi, teokrasi, cumhuriyet, monarşiyi işledikten sonra öğretmenimiz bizi gruplara ayırdı. Anladığımızı hikaye olarak yazmak çok eğlenceli.” sözleri; anladıklarını yazarken öğrencilerin ilgili olduğunu göstermektedir. **E6'nın:** “O gün gerçekten arkadaşlarımla çok eğlendim. Birlikte senaryo yazıp uygulamak gerçekten çok iyi bir duygu” sözleri, etkinliğin etkili bir şekilde uygulandığının göstergesidir. **K9'un:** “Bugün çok güzel bir gündü. Çok eğlendik. Öğretmen, önce müzik açtı. Müziğe göre bizde alkış tuttuk. Sonra bir sunum açtı. Sunumda devlet yönetim şekillerini anlattı. Sonra bizden kısa

bir oyun yazmamızı istedi. Kısaca çok güzel bir dersti. Bütün sınıf olarak çok eğlendik” sözleri öğrencinin, derse katılım sağladığını göstermektedir. **E7’nin:** *“Bugün derste dört yönetim şeklini öğrendik. Ve bu öğrendiğimiz yönetim şekillerinin ismi teokrasi (yani dinle), monarşi (yani kralla), oligarşi (yani grupla), cumhuriyettir. (yani demokrasiyle halkla yönetim) Bize bunlardan cumhuriyet denk geldi. Cumhuriyeti canlandırdık”* sözleri yönetim şekillerini anladığını ve örnek vererek açıklayabildiğini göstermektedir. **K10’un:** *“İlk başta ritim çalışması yaptık. Bu çalışmadan sonra derse başladık. Öğretmen önce, monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyeti anlattı. Sonra bize görevler verdi. Bizim gruba teokrasiyi verdi. Bizden onunla ilgili hikaye yazmamızı istedi, sonra da canlandırmamızı. Bence çok eğlenceli geçti”* sözleri, öğrencinin derse katılım gösterdiği ve eğlendiğini göstermektedir. **E8’in:** *“Hoca bize ritim yaptırdı. Çok eğlenceliydi. Başta dans ettik, sonra da dinleyip alkışladık. Hoca bize çok ilginç bilgiler öğretti. Bizim gruba aralarından monarşi geldi. Bunu tiyatroyla anlattı. Çok eğlendim”* sözleri, öğrencinin derse ilgi gösterdiğini ve görev almanın onu mutlu ettiğini göstermektedir. **K11:** *“Önce ritim çalışması yaptık. Ardından bize bazı bilgiler verdi. Ve bu bilgilerden doğaçlama yapmamızı istedi. Metnimizi yazdık sonra canlandırdık. Çok heyecanlıydık”* sözleri, öğrencinin ders için yapılan etkinliklerde görev aldığını göstermektedir. **K12:** *“Öğretmen sınıfa geldi. Önce nasıl olduğumuzu sordu. Biraz konuştuktan sonra bize bir müzik açtı. Bizde sıraları geriye doğru çektik. Müziği dinleyip, el çırdık. Aynı zamanda dans ettik. Çok eğlenceliydi. Sonra yerimize oturduk. Öğretmenimiz bize devlet yönetim şekillerini anlattı. Teokrasi, monarşi, oligarşi ve cumhuriyet. Sonra senaryo yazıp, canlandırdık. Arkadaşlarımızı izlemek çok keyifliydi”* sözleri, sadece kendileri canlandırma yaptıklarında değil, arkadaşlarını izlerken de ilgi çekici olduğu göstermektedir.

“Tarih Benden Sorulur!” etkinliğine dair öğrencilerin günlüklerinde; **K1’in:** *“Bugün Cansu hoca derse girdi bize çok güzel bilgiler verdi. Mesela ilk demokratik hareketlerin Yunanistan’da başladığını öğrendim. Orta Çağ’da Magna Carta’nın olduğunu öğrendim. Cansu hocanın derslerde hem eğlendirmesi, hem de bize tarihimizi öğretmesi çok iyi oluyor”* sözleri, tarihini öğrenme bilincinin oluşturulması ve eğlenerek bilgileri öğrenmesinin göstergesidir. **E1’in:** *“Bugün derste Antik dönem, Fransız ihtilali, Orta Çağ işledik. Orta Çağ’da Magna Carta Libertatum’u gördük. Bu belge kralın yetkilerini sınırlandırmış. Fransız ihtilalinde ise milliyetçi politika hakim olmuş”* sözleri öğrencinin tarihi süreçte önemli olayları dikkate aldığını göstermektedir. **K2:** *“Öncelikle Cansu hocayı çok seviyorum. Ve dersi çok iyi anlatıyor bence. Önce derse ‘antik dönemi’*

anlatarak başladı. Sonra sırayla; Orta Çağ, 18. ve 19 yüzyıl, Amerika Bağımsızlık Birliği ve Fransız İhtilalini işledik. Grubumuzla Antik Çağ'ı canlandırdık. Hindistan ve Yunanistan'da demokrasi sürecini canlandırdık. Daha sonra Cansu hoca aklımızda kalan bu süreçle ilgili resim çizip, arkasına anlattığımızı yazmamızı istedi. Bence bu dersler çok eğlenceli geçiyor” sözleri, öğrencinin derse katılımının yüksek ve derse karşı olumlu düşüncelerde olduğunu göstermektedir. **K3:** “Derse Antik Dönemi işlemekle başladık. Ev ödevi olarak günlük yazıyoruz. Okulda da aklımızda kalanları bir kağıda çizip, arkasına çizdiğimiz şeyleri yazıyoruz. Dersler böylece aklımda kalıyor. Eve gidince anneme ezber yapmadan anlatıyorum. Ayrıca canlandırma yaparken arkadaşlarımı izlemek çok eğlenceli oluyor” sözleri, öğrencinin derste aktif olduğunu ve ezberlemek yerine katılımı yüksek olduğu için konuların aklında kaldığını göstermektedir. Aynı zamanda canlandırma yaparken arkadaşlarını izlemesi derse aktif katılım gösterdiğinin bir başka göstergesidir. **E2'ye göre:** “Bugün derste İngiltere'deki kralların haklarının kısıtlanması ve Yunanistan'da demokrasi uygulamalarını yani kendi yöneticilerini kendilerinin seçmelerini öğrendik. 1989 yılında Almanya'da Berlin duvarının yıkılmasını ve 2000 yılında 120 ülkeye yakın ülkenin cumhuriyet ve demokrasiyi tercih etmesini öğrendik. Fransız ihtilalini işledik. Bu ihtilalin Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilediğini öğrendik. Çünkü Osmanlı Devleti çok farklı milletin bir araya gelmesiyle oluşuyor. Hepsi özgürlük istediğinde karışıklıklar oluyor. Biz de grubumuzla bu olayı canlandırdık çok heyecanlı ve güzeldi” sözleri öğrencinin neden sonuç ilişkisinde değerlendirdiğini, canlandırma yaparken öğrencinin mutlu olduğunu göstermektedir. **K4'e göre:** “Bugün önce ritim çalışması yaptık. Sonra Antik Çağ, Orta Çağ, 20. Yüzyıl ve Fransız İhtilalini işledik. Benim hatırlamam çok iyi değil ama Cansu hocanın söyledikleri aklımda kaldı. Sonra metin yazdık, oynadık. Bu ders çok eğlenceli” sözleri öğrencinin anlatılan konuları dikkatlice dinleyip, eğlendiğini, kendi yazdığı rolleri canlandırıldığını göstermektedir. **K5'e göre:** “Bu derste ilk olarak bir önceki dersin kısa bir tekrarını yaptık. Ritim çalışması yaptık. Ayağının altında buz varmış gibi yürü gibi komutlarla müzikle dans ettik. Sonra Antik dönem, Orta Çağ, 18. 19. ve 20. Yüzyıldaki demokrasi anlayışını işledik. Orta Çağ'da Magna Carta ile kralın yetkileri sınırlandırıldı. 18. Ve 19. Yüzyılda Fransız İhtilali ortaya çıktı” sözleri öğrencinin demokrasi sürecini kavradığını Magna Carta ve Fransız İhtilalini hatırladığını gösterir. **K6'ya göre:** “Bugün Cansu hoca dersimize girdi. İlk önce geçen derste öğrendiğimiz yönetim şekillerini sordu. Sonra da demokrasinin serüvenini işlemeye başladık. Sırasıyla Antik çağ; Yunanistan ve Hindistan'da olduğunu gördük. Hindistan'da

kast sisteminin olduğunu gördük. Sonra Orta Çağ'da eşitsizliklerin olduğunu gördüm. 18. ve 19. Yüzyılda bu durumdan sıkılan halk sokaklara dökülmüş. Bu olaya da Fransız İhtilali denmiş. 20. Yüzyılda ise Berlin duvarı yıkılmış” sözleri demokrasi sürecini öğrencinin anladığını ve olay örgüsü şeklinde anlattığını göstermektedir. **K7'ye göre:** “Cansu hoca derse girdi ve bize ritim çalışması yaptırdı. Örneğin, ayağınızın altında cam varmış gibi yürüyün dedi. Bence bu ders çok eğlenceli geçiyor. Ve sonra demokrasi serüvenini öğrendik. İyi ki böyle bir ders var. Ben çok seviyorum” sözleri, öğrencinin ısınma çalışmasında eğlendiğini göstermektedir. **E3'e göre:** “Bugün sosyal bilgiler dersinde çok eğlendik. Öğretmenimiz ilk olarak şarkı açtı ve buzlu bir yerdeymişiz gibi yürümemizi istedi. Ardından çamurlu ve sırtımızda çok ağır bir yük varmış gibi yürümemizi istedi. Tüm bunları yaptıktan sonra öğretmenimiz bize demokrasinin dönemlerini anlattı. Öğretmenimizin söylediğine göre demokrasiyi, Antik Çağ, Orta Çağ, 18 ve 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl olarak ayırırız. Demokrasi çağlarını öğrendikten sonra öğretmen bizi gruplara ayırdı. Ve bir senaryo yazıp oynamamızı söyledi. Bu gerçekten de çok eğlenceliydi. Çok güzel bir derstti. Yeniden olmasını istiyorum” sözleri öğrencinin hem eğlendiğini, hem öğrendiğini gösterir. **E4'e göre:** “Hoca bize ritim çalışması yaptırdı. Şarkıda hocanın söylediği şeylere göre dans ettik. Önce çamurda yürüdük. Sonra ayağımızda buz var gibi yürüdük. Çok eğlenceliydi. Yeni bilgiler öğrendik. Tiyatroda bizim grup cumhuriyeti canlandırdı. Ben Mustafa Kemal Atatürk oldum. Cumhuriyeti ilan ettiğimde arkadaşlarım beni alkışladı. Çok heyecanlandım. Ve duygulandım” sözleri öğrencinin ders sürecinde eğlendiğini, canlandırma kısmında ise heyecanlanıp duygulandığını görevini en iyi şekilde yapma isteğini göstermektedir. **E5'e göre:** “Bugün sosyal bilgiler dersinde, ilk ısınmak için eğlenceli hareketler yaptık. Öğretmenimiz müzik çalarken dedi ki; ‘ayağınıza cam batmış gibi yürüyün, sonra yerde çamur varmış gibi yürüyün’ vs. dedi. Sonra öğretmenimiz tarihi çağları öğretti. Sonra bizi dört gruba ayırarak öğretmenimiz her gruba bir çağ verdi. Bizim gruba Orta Çağ tarihini verdi. Hatta dur! Hatırlıyorum. Diğer anlamı ise kralın haklarının sınırlandırılması. Neyse, pardon en son nerede kalmıştık? Hatırladım! Sonra arkadaşlarımla senaryoyu çeşitli fikirler vererek senaryoyu hazırladık. Tabii ki ben kraldım. Neyse, sonra tiyatromuzu oynadık. Öğretmenimiz çok beğendi. Tabii benim usta oynayışım da daha da güzelleşti. Tabii arkadaşlarım da çok iyi oynadı. Sonra öğretmenimiz günlük yani bu ödevi verdi. Ondan önce resim çizip arkasına çizdiğimiz anlatmamızı istedi. Benden bu günlük bu kadar. Sevgilerle” yazarak; dersin tüm ayrıntılarını, ders sürecindeki kendi duygularını açık yüreklilik ve samimiyetle dile getirdiği görülmektedir.

K8'e göre: “Merhaba, bugün yine drama yaptık ve sosyal dersi işledik. Çok eğlenceliydi. Bu sefer, çamurda kırılmış camda, buzda, sırtımızda yük varmış gibi yürüdük. Sonra Cansu hoca ders anlatmaya başladığında dikkatlice dinlemeye başladık. Bugün hoca çağlardan ve olaylardan bahsetti. Ve hoca dersi anlattıktan sonra yine aynı gruplara ayrıldık. Bir skeç yazdık canlandırdık. Keşke bu ders tüm yıl olsa.” sözleri öğrencinin derse karşı olumlu fikirler barındırdığını ve uzun solukta böyle dersler işleme isteğini göstermektedir.

E6'ya göre: “Bugün dersimize Cansu hoca girdi. Onunla beraber ders işlerken çok eğleniyoruz. Her zaman gülüyoruz. Bize hiç kızmıyor. Bu sefer şarkıyla buzun üstünde yürüme, ayağında çamur varmış gibi yürüme vb. şeyler yaptık. Sonra öğretmenimiz genel bilgiler verdi. Doğaçlama yapmamızı istedi. Ödev olarak günlük ödevi verdi. Okulda resim çizdik konuyla ilgili. Son” sözleriyle, öğretmeniyle olumlu bir bağ kurduğunu anlatmış ve ders sürecindeki genel bilgilerden söz etmiştir.

K9'a göre: “Merhaba günlüğüm, bugün derste bize öğretmenimiz müzik açtı. Çamurda yürür gibi cam kırılmış gibi ağır yük varmış gibi hareketlerle dans etmeye çalıştık. Sonra derse geçti. Orda antik çağ, orta çağ, 18 ve 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıl anlattı. Çok eğlendik. Sonra canlandırma yaptık. Canlandırma yaparken daha çok eğlendim” sözleriyle öğrencinin ısındırma çalışmasına aktif şekilde katıldığı, canlandırma sürecinden de olumlu şekilde söz ettiği görülmektedir.

E7: “Merhaba, bugün yine bir drama dersi yaptık. Çok eğlenceliydi! İlk olarak derse başlamadan önce alıştırma yaptık. Bu sefer çamurda, kırılmış camda, buzda ve sırtımızda yük varmış gibi yürüdük. Bu dersimizde çağları öğrendik. Skeç yazıp canlandırdık. Bu seferki geçen yaptığımızdan daha güzel oldu bence. Herkes rolünü en iyi şekilde yaptı. Eğlenceli bir ders daha bitti” sözleriyle bir önceki ders ile son dersi karşılaştığı ve ilerleme olduğunu fark ettiği gözlenmektedir.

K10: “Bugün dersimizde Cansu hocayla ritim çalışması yaptık. Öğretmenimiz bize çamur, cam kırıkları, yük varmış gibi yürümemizi istedi. Çok eğlenceliydi. Sonra yerlerimize oturduk. Öğretmenimiz bize 18. ve 19. Yüzyıl, Fransız ihtilalini ve 20. Yüzyıl, orta çağı anlattı. Sonra bizden skeç yazmamızı istedi” sözleriyle dersin gidişatı hakkında bilgi verebildiği gözlenmiştir.

E8: “Bugün Cansu hoca derse geldi. Müzik açtı ama farklı şeyler yaptık. Mesela altında cam, toprak, ağır yük varmış gibi yürümemizi istedi. Sonra öğretmen slayt açtı ve bize çağları anlattı. Sonra biz drama gösterisi hazırladık. Baştan özetlemek gerekirse bugün de çok güzeldi” sözleriyle öğrencinin ısınma çalışmasından değerlendirme aşamasına kadar eğlendiği gözlenmiştir.

K11: “..Cansu hocayı ve dersini çok seviyorum. Cansu öğretmen dünyanın en iyi öğretmeni. Dersimizde Orta çağ, antik çağ gibi kavramlar öğrendik.

Öncesinde ayağımızın altında buz, çamur varmış gibi yürüyüp dans ettik. Sırtımızda ağır bir yük varmış gibi çok eğlendik. Umarım tüm derslerimiz böyle eğlenceli geçer” sözleriyle ısındırma çalışmasında en çok sırtında yük varmış gibi hareket ederken eğlendiği gözlenmiştir. **K12:** “Hoca bize müzik açtı. Bizde verilen hareketlere göre yürüdük. Sonra öğretmenimiz demokrasinin tarihini anlattı. Ve hepimize gruplar halinde bir dönem verdi. Bu dönemler hakkında bir skeç yazdık. Sonra da bu skeçleri sunduk. Çok eğlendik. Ben haber spikeri oldum Berlin duvarının yıkılışını anlattım” sözleriyle grup içindeki kendi rolünden söz ettiği görülmektedir.

“Haklarımın Farkındayım” etkinliğine dayalı olarak günlük çalışmasında **K1:** “Bugün derse başlamadan önce ikişerli grup olup, karşılıklı aynı hareketleri yapmaya çalıştık. Çok eğlenceliydi. Cansu hoca her dersin başında böyle şeyler yapıp bizi eğlendiriyor. Sonra yerlerimize oturmamızı istedi. Bize bugün haklarımızı anlattı. Düşünce, din ve vicdan, kişi dokunulmazlığı, yaşama hakkı bunları öğrendik. Cansu hocayı çok seviyorum. Çok güzel anlatıyor ve ben çok iyi anlıyorum. Ders bitince canlandırma yapıyoruz. Artık her ders daha güzel şeyler yapıyoruz. Sonra resim çizip çizdiğimiz şeyleri yazıyoruz. Ders işliyoruz oyun gibi geçiyor. Zil çalınca şaşıyorum. Eğer bu haklarımız olmasaydı hayatımızda olmaması gereken olurdu. Suçlular artardı” sözleriyle derse sıkılmadan katılarak, sürenin geçtiğinin farkında olmadığını dile getirdiği aynı zamanda hakları olmadığında suçluluk oranının artacağı düşüncesinin olduğu gözlenmektedir. **E1:** “Bu derste yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğünü işledik. Yaşama haklarımız olmazsa diğer haklarımız işe yaramaz. Bu ders, Cansu hocayla diğer derslerimiz gibi çok eğlenceli geçti. Hakkım olmasaydı isteyen herkes istediğini bana söyleyebilirdi. Bu çok kötü” sözleriyle haklarını öğrendiği ve kendince örneklendirerek açıkladığı aynı zamanda hakları olmadığında kendine karşı söylenebilecek kötü ithamlardan çekineceği kısmen kişi dokunulmazlığına vurgu yaptığı görülmektedir. **K2:** “Bugün yaşama hakkını, kişi dokunulmazlığı hakkını, din ve vicdan özgürlüğünü ve düşünme hakkını işledik. Yaşama hakkımız olmadığında diğer haklarımızı kullanamayacağımızı öğrendim. Kişi dokunulmazlığının kişinin bedensel ve ruhen zarar görmeme hakkı olduğunu öğrendim. Öğretmenimiz haklarımız olmadığında ne olacağını sordu. Eğer böyle haklarımız olmasaydı kötü olurdu. Din ve vicdan özgürlüğünün kimsenin dinine karışamayacağını ve düşünce hakkının insanların özgürce düşünebilmesi olduğunu çok iyi anladım” sözleriyle haklarını ve özelliklerini öğrendiği görülmektedir. **K3:** “Öncelikle tekrar tekrar söylemekten usandım ama yine de söyleyeceğim. Cansu

hocayı çok seviyorum. Öncelikle derste işlediğimiz konular; yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü hakkı. Bu haklarım olmasaydı istediğimi söylemez, istediğim dini kabul edemezdim” sözleriyle öğretmenle kurulan olumlu bağın aynı zamanda derse olumlu yansıdığı gözlenmektedir. Aynı zamanda haklardan düşünce ve ifade özgürlüğü ve din ve vicdan özgürlüğünü özümseyip kendi üzerinden kurduğu cümlelerle haklarının öneminden söz ettiği görülmektedir. **E2:** “Bugün Cansu hocanın dersinde bizim insanlık haklarımızı öğrendim. Bunlar; yaşama hakkı, dokunulmazlık hakkı, din ve vicdan hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı. En önemli hakkım yaşama hakkı. O olmazsa diğer haklarım işe yaramaz” sözleriyle haklarını öğrendiğini ve öncelikle hakkının yaşama hakkı olduğunu ifade ettiğinden söz edilebilir. **K4:** “İlk olarak eşleşip aynı hareketleri yaptık. Sonra yaşama hakkını işledik. Yaşama hakkı en önemli hakkımızdı. Her insanın yaşama hakkı vardı. Ve kişi dokunulmazlığı hakkı ise her kişinin ruhen ve fiziken kişi dokunulmazlığı hakkı vardır. Ve sonraki hakkımız dini özgürlük hakkımız vardı. Yani her insanın din ve ibadeti farklı olabilir. Düşünce hakkımız vardı. Her insan farklı düşünceye sahip olabilir. Bir kişiyi zorla başka bir düşünceye inandırmamalıyız. Bu haklar önemli haklarımızdır. Sonra bunları canlandırdık. Biz Müslüman olmak isteyen birini canlandırdık. Herkes din ve vicdan özgürlüğüne sahipse Hristiyan, Müslüman olabilir” diyerek, kendi canlandırma konularından örnek vererek din ve vicdan özgürlüğünü kavradığını gözlenmektedir. **K5:** “Bugün Cansu hocayla dersimiz vardı. Cansu hoca derse girince alkışladık, çünkü hoca gelince sınıfta mutlu oluyoruz. Oyunlar oynuyoruz. Bugünkü konumuz haklarımızdı. Ama ondan önce ben arkadaşımın grup oldum ve onun yaptığı hareketleri müzik eşliğinde yapmaya başladım. Sonra o benim yaptıklarımı taklit etti. Çok komikti. Yerlerimize oturduktan sonra yaşama hakkı, din hakkı, dokunulmazlık hakkı, düşünme hakkını işledik. Sonra gruplara ayrılıp tiyatro yaptık. Din konusunu anlatan arkadaşlarımız bence en komiği oldu. Haklarımız olmasaydı yaşarken zorlanırdık” sözlerinden yola çıkarak derse aktif bir şekilde katıldığı, olumlu düşünceler barındırdığı, arkadaşlarını da dikkatlice izlediğinden söz edilebilir. **K6:** “Bu ders çok güzeldi, çünkü en sevdiğim öğretmen Cansu öğretmenim vardı. Derste işlediğimiz konulardan biri düşünce hakkıydı. Düşünce hakkı şudur, mesela ben farklı düşünürüm başka bir arkadaşım farklı düşünür. Başka işlediğimiz konu din ve vicdan özgürlüğüydü. Mesela ben Müslümansam başka birini Müslüman olmaya zorlayamam. Haklarımızın olması çok güzel” sözleri öğrencinin, derse mutlu bir şekilde katılım sağladığının, verilen örneklerin günlüklere de yansıdığının göstergesidir. Var olan haklarını bildiğini, bu hakları

olmadığında ihtimal durumları örneklendirerek açıkladığı görülmektedir. **K7:** “Bugün derste dört hakkımızı öğrendik. İlk olarak en önemli hakkımız olan yaşama hakkını öğrendik. İkinci olarak kişi dokunulmazlığını öğrendik. Kişi dokunulmazlığı, yaşama hakkına karşı çıkılmayacağını anlatmaktadır. Üçüncü olarak din ve vicdan özgürlüğü yani; çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede başka bir dindeysen o dini yaşamak istemen dini haktır. Düşünce hakkı ise; bir kişi bir düşünce düşünüyor, başka biri de başka bir düşünce düşünüyor. Herkes kendi düşüncesini ifade edebilir, bu düşünce özgürlüğüdür. Bu konudan çok keyif aldım” sözleriyle derse karşı olumlu bir yorumda bulunduğu ve örneklerle hakları açıkladığı görülmektedir. **E3:** “Bugün Cansu hoca dersimize girdi. Bize yine çok güzel bilgiler verdi. İnşallah her zaman derslerimize girer çünkü çok eğlenceli. Öncelikle yaşama hakkından bahsettik. Sonra düşünce, din ve vicdan hakkını işledik. İyi ki dersimize geldi ve bize bu bilgileri verdi. Cansu hoca dersimize girince çok mutlu oluyorum” sözleriyle derse karşı düşüncelerini dile getirdiği gözlenmektedir. **E4:** “Bugün haklarımızı öğrendik. Mesela yaşama hakkı, din hakkı, düşünme hakkı, dokunulmaz hakkını öğrendik. Derse başlamadan müzikle aynı hareketleri yapmaya çalıştık. Tiyatroda biz kişi dokunulmazlığı hakkında senaryo yazdık. Birinin evine izinsiz girmeyi ve sonuçlarını canlandırdık. Bir ara yazdığımız bölümü unuttum. Arkadaşlarım yardım etti. Unuttuğumuz an çok komikti. Bugün de eğlendik” sözlerinden öğrencinin, canlandığı oyunu unuttuğunda akran yardımıyla sorunlarını kendileri çözdüğü görülmektedir. **E5:** “Merhaba günlüğüm, bugün derste taklit oyunu oynadık. Oyunda iki kişi var. Taklit eden ve taklit edilen. Taklit edilen oyuncu taklit yapıyor. Taklit eden ise onun yaptığı hareketleri yapıyor. Sonra derse geçtik. Derste haklarımızı işledik. Yaşama hakkı, din ve vicdan, kişi dokunulmazlığı, düşünce. Bize kişi dokunulmazlığı denk geldi. Biz de canlandırdık. Sonra diğerlerini izledik. Ve ders bitti” sözleriyle ısınma çalışmasını ayrıntılarıyla açıkladığı bu anlamda öğrencinin dikkatini çektiği görülmektedir. **K8:** “Merhaba! Bugün drama dersi son dersti. Heyecanla beklemiştim. İlk olarak derse başlamadan önce ayna çalışması gibi bir şey yaptık. Herkesin bir tane partneri oldu. Ve birisi hareketi yaparken diğeri onu taklit etti. Ondan sonra asıl derse başladık. Bu sefer haklarımızı işledik. Yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü. Yaşama hakkı insanın en temel hakkıdır. Kişi dokunulmazlığı kişinin hem ruh hem de bedensel dokunulmazlığıdır. Din ve vicdan özgürlüğü, zorlamadan istediğimiz dini seçebilme özgürlüğü. Düşünce özgürlüğü, cumhuriyet olan ülkelerde vardır. Ve insanlara kötü laf etmeden istediklerini söyleyebilmelidir. Sonra hoca, yine bizi gruplara ayırdı. Bize din ve

vicdan özgürlüğü geldi. Çok güzel olmuştu. Bizimki ama biraz uzundu. O ders çok eğlenceliydi. Neyse bugünlük bu kadar yeter” sözlerinden öğrencinin dersin her aşamasında ilgili bir şekilde derse katılım sağladığı gözlenmektedir. **E6:** “Derse hoca geldi. Bize ayna çalışmasını anlattı. Çok eğlenceliydi. İki kişi var, biri taklit ediyor diğeri aynısını yapıyor. Sonra hoca bize yaşama hakkı, düşünce hakkı, dokunulmazlık hakkı vb. anlattı. Sonra bizden drama gösterisi yapmamızı istedi. Bize yaşama hakkı geldi. Her zamanki gibi çok eğlendik” sözlerinden öğrencinin dersin sürecinde eğlendiği, derse katılım sağladığı, ısınma çalışmasını dikkatle takip ettiği görülmektedir. **K9:** “Sevgili günlük son dersimizde Cansu öğretmenimiz, ısınma çalışması olarak karşımıza bir arkadaşımızı almamızı ve onun aynısıymış gibi davranmamızı söyledi. Ben ve Elif bunu yaptık. Ve daha sonra konulara geçtik. Canlandırmada bize din ve vicdan özgürlüğü geldi. İlk önce skecimizi yazdık. Ve sonra öğretmenimiz ödevlerimizi verdi” sözlerinden ısınma çalışmasının dikkatini çektiğini söyleyebiliriz. **E7:** “Bugün sosyal bilgiler dersinde, ilk olarak öğretmenimiz bizi arkadaşımızla eşleştirip ayna rolü yapmamızı istedi. Ardından bize kişisel haklarımızdan dört tanesini anlattı. Yaşama hakkı, dokunulmazlık hakkı, din ve vicdan, düşünce özgürlüğü. Ardından kendi senaryomuzu yazdık. Çok güzeldi” sözleriyle dersin gidişatı hakkında bilgi verdiği görülmektedir. **K10:** “Hoca derste eşimizle karşı karşıya birbirimizi taklit etmemizi istedi. Sonra derste haklarımızı işledik. Sonra öğretmenimiz bizi dört gruba ayırdı. Ve bizim gruba din ve vicdan özgürlüğü geldi. Sonra biz çeşitli fikirlerle senaryoyu yazdık. Bence en güzel biz yaptık. Sonra diğer gruplar yaptı. Ödev olarak günlük yazıyoruz. Canlandırmamız bitince de anladığımız konuları resim çizmemizi istedi öğretmenimiz. Ve daha sonra ders bitti” sözleriyle öğrencinin yaratıcı drama çalışmalarında özgüven konusunda fikirler beyan ettiği görülmektedir. **E8:** “Bugün üçüncü dersimize Cansu hoca geldi. Sıraları geri itmimizi istedi. Sonra hepimiz ayağa kalktık ve hocanın açtığı müziği karşılıklı hareketlerle yaptık. Bugün haklarımızı öğrendik. Çok eğlenceliydi. Kendimiz canlandırma yaptık, sonra arkadaşlarımızı izledik. Konuyla ilgili resim çizdik. Ödev olarak günlük yazıyoruz” sözlerinden öğrencinin ders sürecinde canlandırma yaptığı ve arkadaşlarını izlediği görülmektedir. **K11:** “Önce öğretmenimiz bizi iki kişi halinde eşleştirdi. Biri taklit edecek diğeri taklit edecekti. Ben yüz yıkama, esneme, uyanma, saç tarama ve diş fırçalamayı yaptım o da taklit etti. Sonra yerimize oturduk. Öğretmenimiz yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din özgürlüğü hakkı ve düşünce haklarını bize anlattı. Sonra da skeç yazıp, canlandırdık. Bize verilen bu haklar çok önemli” sözleriyle, ısınma çalışmasında öğrencinin aktif şekilde katılım gösterdiği aynı

zamanda canlandırma kısmında da aktif olduğu, haklarını benimsediği görülmektedir. **K12:** *“Bugün daha değişik bir etkinlik yaptık. Ve yine çok eğlendik. Öğretmen ikişerli grupları seçti. Karşıdaki kişi diğerinin yaptıklarını yapıyordu. Bir de sunum vardı. Her insanın haklarını belirtiyordu. Bize yaşama hakkı çıktı. Ve bir drama hazırladık. Ben ‘baba’ oldum. Diğer arkadaşlarım; ‘anne, bebek, dış ses’ oldu. Yine çok eğlendim. Bu haklarım olmasaydı belki okula gelemezdim. Böyle haklarımın olması güzel. Pazartesi günü son dersimiz olacak. Bir daha böyle ders işlemeyeceğiz. Keşke bitmese. İnşallah seneye de olur”* sözlerinden öğrencinin kendi görevini benimsediği, arkadaşlarının da görevlerini hatırladığı anlaşılmaktadır. Haklarının bilincinde olduğu ve aynı zamanda sınıf ortamından olumlu etkilenip dersin sürekliliğini talep ettiği gözlenmektedir.

“Yasalar” etkinliğine dayalı günlük çalışmasında, **K1:** *“Bugün hoca geldi yine sıralarımız geriye çektik. Hoca müzik açtı dans ettik, müzik durduğunda hepimiz eşimizi bulduk. Çok eğlenceliydi. Sonra hoca Hammurabi yasalarını, Veda hutbesini vb. şeyleri anlattı. Bize Veda hutbesi ve Hammurabi yasaları geldi. Bu konuyla ilgili bir skeç yaptık. Skeçte Hammurabi suçlunun kolunu kırıyordu. Sonrasında hoca bununla ilgili resim çizmemizi istedi. Ben bu dersi çok seviyorum, çok eğleniyorum. Eğer bu yasalar olmasaydı suçlular aynı şeyi yapmaya devam edebilirdi”* sözleriyle ısıdırma çalışmasında eğlendiğinden, kendi canlandığı konuyu anlayıp canlandırma yaptıklarından söz etmiştir. Aynı zamanda yasalar olmadığında suçluların aynı suçu işlemekte ısrarcı olabileceklerini ifade ettiği görülmektedir. **E1:** *“Hammurabi kanunları çok serttir. Örneğin kısasa kısas vardır. Eğer bir kişi birini öldürürse o da ölür. Biri birinin elini kırarsa o da onun elini kırar vb. kanunları vardır. Kanunlar bu kadar ağır olmamalı”* sözleriyle Hammurabi Kanunlarından söz etmiş ve çok ağır bir içeriğe sahip olduğundan dolayı eleştirdiği görülmektedir. **K2:** *“Bu ders çok eğlendik. İlk eş olup sınıfta dolaştık. Sonra şarkı durunca birbirimizi bulmaya çalıştık. Sonra öğretmenimiz yazılı belgeleri yanı Magna Carta, Kanun-i Esasi, Kanunname ve Avrupa insan hakları sözleşmesi vb. şeyleri anlattı. Sonra her gruba iki konu verdi. Bize Magna Carta ve kanunname verdi. Sonra skeç yazdık. Skeçte kral kardeşini öldürüp tahta geçiyor. Sonra meclis bir karar alıp kralın haklarını kısıtlıyor. Ve çok eğlenceliydi”* sözlerinden dersin gidişatı hakkında sıkılmadan katılım gösterdiği, hayal gücünü kullanıp drama çalışmasında etkin rol aldığı gözlenmektedir. **K3:** *“Sevgili günlük, yine çok eğlenceli bir ders işledik. İlk olarak herkes eş oldu. Müzik çaldı biz dans ettik. Sonra şarkı durduğunda herkes eşini buluyordu. Sonra öğretmen bize yasalarla ilgili bilgi verdi. Veda hutbesini canlandırdık. Çok duygusaldı.*

Yasaların olması güzel bir şey” sözleriyle drama çalışmasındaki görevinden söz ettiği ve yasaların olmasından dolayı memnun olduğu gözlenmektedir. E2: “O gün zil çalmıştı. Öğretmenimiz derse başlamadan önce bize müzik esnasında dağılıp, müzik durunca eşlerimizi bulmamızı istedi. Daha sonra öğretmenimiz bize eski yasaları, veda hutbesini vs. anlattı. Daha sonra bizi tekrar dört gruba böldü. Ve bizim gruba Hammurabi yasaları ve Veda Hutbesi geldi. Çeşitli fikirlerle senaryoyu yazdık. Sonra öğretmen derste yaptıklarımızı ödev olarak evde yazmamızı istedi. Bu yasalar olmasaydı bugün kullanılan yasalar gelişmezdi” sözleriyle dersin gidişatı hakkında söz etmiş ve yasaların gelişerek günümüze kadar geldiğini ifade ettiği gözlenmektedir. K4: “Bugün sosyal bilgiler dersinde çok eğlendik. İlk olarak öğretmenimiz herkesi birbiriyle eşleştirdi. Sonra şarkı açtı ve dans etmemizi istedi. Şarkıyı kapattığında ise eşimizi bulmamızı istedi. Ardından öğretmenimiz yasaları anlattı. Bence Hammurabi yasaları korkunçtu. Böyle yasalarımız olmasaydı bir şey kaybetmezdik” sözleriyle ısındırma çalışmasından söz ettiği, Hammurabi yasalarının ağır bir yasa olduğu için tercih etmeyeceği ifadelerinin gözlemlendiğinden söz edilebilir. K5: “Derste hoca, bizi gruplara ayırdı. Amaç: Kendi grubundaki arkadaşını bulmak. Sonra derse girdik. Hammurabi Kanunları, Veda Hutbesi, Kanunname, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesini işledik. Sonra gruplara ayrıldık. İki konu seçtik. Canlandırma yaptık” sözlerinden, derste işlenen konuyla ilgili yasa ve sözleşme isimlerini söyleyebildiği gözlenmektedir. K6: “Bugün dersimizde yasaları öğrendik. Avrupa insan haklarını anlattı öğretmenimiz. Çok eğlendik. Yine canlandırma yaptık. Ama bu son dersimizdi” sözlerinden anlatılan konuyla ilgili Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini hatırladığı görülmektedir. K7: “Sevgili günlük, bugün öğretmenimiz geldiğinde dans edip müzik durunca eşlerimizi bulma oyunu oynadık eğlenceliydi. Sonra kanunnameleri canlandırdık. Biz artık canlandırma yapmayı öğrendik. Utanmadan yapabiliyoruz. Bu yasalar iyi ki varmış düzen olmalı” sözleriyle canlandırma tekrarı arttıkça gelişimlerini fark ettikleri gözlenmektedir. E3: “...Hammurabi yasaları çok ilginç İnsanlar korkudan hiçbir şey yapamaz bence. Arkadaşlarımız canlandırırken çok eğlendik. Yasalar olsun ama bu kadar ilginç değil” sözleriyle Hammurabi yasalarını ilginç bulup, günümüzde bu kadar ilginç yasaların olmaması gerektiğini ifade etmiştir. E4: “Bugün derse başlamadan dans edip, eşlerimizi bulduk. Cansu hocayla her hafta derse başlamadan böyle bir oyun oynuyoruz. Eğlenceli oluyor. Gerçi dersin sonu da eğlenceli oluyor. Sonra öğretmenimiz yasaları anlattı. Osmanlı Devleti’nde kardeşini öldürüp tahta geçebiliyormuşsun. Canlandırma yaptık. Yasalar bence hayatımız güzel olsun diye var” sözleriyle önce ısınma

çalışmasındaki mutluluğundan daha sonra, ‘kardeş katli vaciptir.’ Anlatımını unutmamış ve günlüğünde de yer verdiği görülmektedir. Ayrıca yasaların hayatımızı düzenlemek için var olduğunu anlatan bir ifade kullandığı da görülmektedir. **E5:** “*Derse öğretmenimizin müzik açıp, dans etmemizle başladık. Sonra yasaları öğrendik. Veda hutbesi, kanunname, Avrupa insan hakları, Magna Carta, Fransız İhtilali gibi. Magna Carta ile kralın yetkileri sınırlandırmıştı. Canlandırmasını yaptık*” sözleriyle öğrencinin Magna Carta Libertatum’u canlandırmasını yaptığı için özellikle hatırladığı görülmektedir. **K8:** “*..biz Fransız İhtilalini canlandırdık. Öğretmenimiz Osmanlı Devleti’ne olumsuz etkilerinin olduğu söylemişti. Onun için ayaklanma varmış gibi yapıp Osmanlı’daki durumu anlattık. Bence çok eğlenceliydi. Ben ayaklanma çıkaran gruptan oldum. Çok eğlendik. Yasalar olmalı çünkü böyle ayaklanmalar olursa kurallarla gider*” sözleriyle canlandırma yaptıkları konudan söz ettiği ve görevini yaparken eğlendiğinden söz etmektedir. Yasaları ise, her türlü ayaklanma, kavga, düzeni bozan durumlardan kurtuluş yolu olarak gördüğü gözlenmektedir. **E6:** “*..bugün derste Evrensel insan haklarını işledik. Tüm dünya için geçerli. Biz onlardan başka kurallar da koyduk. Sınıfça bu kurallara uyacağız vb. Çok eğlendik. Drama yaparken çok güldük*” sözleriyle canlandırdıkları duruma kendi hayal gücünü kullanarak başka kurallar da ekleyerek canlandırmayı güçlendirdikleri görülmektedir. **K9:** “*Bugün önce dans edip, müzik durunca eşlerimizi bulma oyunu oynadık. Ama biz en geç bulduğumuz için elendik. Arkadaşlarımızı izlemek güzeldi ama. Öğretmen bu oyuna katılan herkesin kazandığını söyleyince mutlu oldum. Biz evrensel hakları canlandırdık bugün. Bu yasalar olmasaydı insanların herkesin uyacağı kurallar olmazdı. İyi ki var*” sözleriyle tüm insanlığın uyduğu kuralların olmasının iyi olacağından söz ettiği görülmektedir. **E7:** “*..kanunnameleri canlandırdık. Ben padişah oldum. Öğretmen canlandırırken neler hissettin diye sordu. Heyecanlanmadım ama padişah olma duygusu biraz tuhaftı. Ne dersem yapacak birilerinin olması güzel. Ama geçen ders düşünce özgürlüğünü işlemiştik. Her dediğimi yapan birileri olacak ve onlar buna karşı gelemeyecek. Bence bu kötü*” Sözleriyle geçmiş derslerle en son işlediği ders hakkında muhakeme yaptığı görülmektedir. **K10:** “*..bugün eğlendim. Ama Hammurabi yasalarını anlatan arkadaşlarımız en komik olanıydı*” sözleri dersi dikkatlice takip edip, en komik olanını kendince belirlediği görülmektedir. **E8:** “*Merhaba, bugün dans ettik. Öğretmen müziği durdurma yerine basınca da eşlerimizi bulduk. Eğlendik. Sonra yasaları öğrendik. Fransız ihtilalini canlandırdık. Ayaklanma yaparken bağırdık. Çok eğlenceliydi. Yasalar bizim için var*” sözleriyle ders içinde kendi görevinden bahsetmiş ve duygu durumunu

ifade ettiği gör÷lmektedir. **K11:** “Sevgili günlük, bugün Cansu hocayla eğleneceğımız son dersimizdi. Biraz üzgündük. Ama derse başladığımızda dans edip oyun oynadık. Yine eğlendik. Sonra öğretmen bize Hammurabi, kanunname, Fransız ihtilali, Magna Carta, Kanuni Esasi, Avrupa İnsan Haklarını, Evrensel hakları anlattı. İlk anayasamızı öğrendik. Bu yasalar olmazsa bence suçlular artar” sözleriyle derste ilk anayasayı öğrendiğı ve yasalar olmadığında ÷lkemizde suçluluk oranının artacağını düşünmesinden söz edilmektedir. **K12:** “..bugün ilk anayasamızı canlandırdık. Ben sunucu oldum ve yasayı tanıttım. Sadece padişahın yetkisi değil, artık bu yasaya da bakacağız dedim. Çok havalıydı” Sözlerinden ilk anayasayı tanıtımına dayalı, ÷lkenin yönetiminde artık sadece padişah kararlı değil anayasa etkili de bir devlet sistemi olduğunu kavradığı gör÷lmektedir.

Öz değerlendirme formuna ilişkin bulgular

“Bu etkinlikteki görevlerim nelerdi?” sorusuna; **K1:** “Senaryolar, dersi dinlemek, ödev yapmak” sözlerinden ‘senaryo’ kelimesinden yaratıcı dramının ders içinde görev olarak nitelendirdiğı gör÷lmektedir. **E1:** “Şarkılara ritim uydurmak, hikaye yazmak, canlandırmak, günlük yazmak” Sözlerinden ısındırma çalışmasını görevlerinin arasında sıraladığı gör÷lmektedir. **K2:** “Evdeki görevlerim; günlük yazmak. Okuldaki görevlerim; resim çizmek, tempo yapma, drama” sözlerinden etkinlik süresince görevlerini ev ve okul olarak ikiye ayırdığı gözlenmektedir. **K3:** “Derste öğrendiklerimle ilgili skeç yapmak, dersi dinlemek, ritim tutmak, günlük yazmak, resim çizmek” dediğı gör÷lmektedir. **E2:** “Ödev yapmak, dersi iyi dinlemek, resim çizip anlatmak, skeç yazmak” sözleriyle; ödev yapmak kapsamında günlük yazma görevinden, resim çizip anlatmak kapsamında çiz-anlat görevinden, skeç yazmak kapsamında da yaratıcı drama uygulamalarından bahsettiğı gör÷lmektedir. **K4:** “Hikaye canlandırmak, yeni bilgi öğrenmek, hikaye yazmak, resim çizmek, günlük yazmak” sözlerinden; hikaye yazmadan kasıtlı olarak yaratıcı dramada canlandıracağı sözlerden, resim çizmek derken de, çiz- anlat görevinden söz ettiğı gör÷lmektedir. **K5:** “Dersi dinledim, ödev yaptım, günlük yazdım, resim çizdim, derste hikaye yazdım, drama yaptım” sözleriyle görevlerini anlattığı gör÷lmektedir. **K6:** “Günlük yazmak, hikaye canlandırmak, hikaye yazmak, tempo tutmak” sözleriyle görevlerini anlattığı gör÷lmektedir. Tempo tutmak kapsamında ısındırma çalışmasında yaptığı uygulamalardan söz ettiğı gör÷lmektedir. **K6:** “Hikaye yazmak, günlük yazmak, hikaye canlandırmak, tempo tutmak” Sözleriyle görevlerini anlattığı gör÷lmektedir. **K7:** “Hikaye yazıp canlandırmak, günlük yazmak, resim çizmek” sözleriyle görevini anlatırken; **E3:**

“Senaryo yazıp, senaryoda oynama, dersle ilgili günlük yazma, resim yapma” derken, **E4:** “Senaryoda oynamak” diyerek, görevini tek cümle ile anlattığı görülmektedir. **E5:** “Hikaye yazmak, hikaye canlandırmak, günlük yazmak, işlediğimiz konu ile ilgili resim yapmak, ısınma çalışması yapmak, resmi anlatmak” sözleriyle ders etkinlik planında da yer alan çiz- anlat ve yaratıcı drama uygulamalarını, ödev olarak yaptığı (rubrik) günlük görevinden söz ettiği görülmektedir. **K8:** “Ödev yapmak, hikaye yazmak, skeç hazırlamak, ısınma egzersizleri yapmak, günlük yazmak, resim çizmek” sözlerinden, derse başlamadan önce yapılan ısınma çalışmasından söz ettiği gözlenmektedir. **E6:** “Günlük yazma, resim çizmek, arkasına resmi açıklamak, tempo tutmak, skeç yazmak” olarak görevlerini açıklarken, **K9:** “Karakterlerim; bebek, devlet başkanı, protestocu, kadın. Senaryo yazıp, canlandırmak” sözlerinden rol aldığı karakterleri görevi olarak nitelendirdiği görülmektedir. **E7:** “Senaryo yazarak yazdığım senaryoyu oynamak” Görevini yaratıcı drama uygulaması olarak aktardığı görülmektedir. **K10:** “Günlük yazma, hikaye yazma” Olarak görevlerini anlatırken, **E8:** “Dersi dinlemek, hikaye yazma” anlattığı görülmektedir. **K11:** “Tarihimi tekrar hatırlamam sağlandı. Bu etkinlikteki görevim tarihi unutmamak” diyerek görev konusuna başka bir bakış açısıyla cevap verdiği görülmektedir. **K12:** “İlk görevim dersin başındaki müziğe ayak uydurmak, ikincisi rol yazmak, rolümü oynamak, resim çizmek, ödevim günlük yazmak” sözleriyle ödevini de görevleri arasında saydığı görülmektedir.

“Bu etkinlikte neler öğrendim?” sorusuna; **K1:** “Devlet yönetim şekillerini, demokrasinin tarihsel olaylarını, kişilerin haklarını, demokrasi belgelerini öğrendim” **E1:** “Yönetim şekillerini, haklarımı, çağları öğrendim” **K2:** “Yönetim şekillerini” **K3:** “Yönetim biçimlerini” diyerek derste öğrendikleri teorik bilgilerden söz ettikleri görülmektedir **E2:** “Sosyal bilgiler ile ilgili ayrıntılı ve eğlenceli bilgiler öğrendim” diyerek derste eğlenerek öğrendiğini anlatan bir cümle kullandığı görülmektedir. **K4:** “Her şeyi öğrendim. Arkadaşlarımı dinlemeyi, beraber düşünmeyi” diyerek, grupta çalışmanın katkısını anlattığı görülmektedir. **K5:** “Demokratik haklar, yönetim biçimleri, tarihsel gelişim, tarihsel belgeleri öğrendim” diyerek derste öğrendiği teorik bilgilerden söz ettiği görülmektedir. **K6:** “Demokratik tarihsel dönemler, yönetim şekilleri, belgeler, haklarımız, grupta skeç yazma, empati yapma. Arkadaşlarımız oynarken konuşmama” diyerek sosyal açıdan da bir yorum yaparak empati kelimesini kullandığı görülmektedir. **K7:** “Tarihsel süreçler, tarihsel belgeler, yönetim şekilleri, demokrasi süreci, drama yapmayı, hızlı düşünmeyi” sözleriyle hem teorik bunun yanında uygulama olarak dramayı öğrendiğini ve

hızlı düşünme becerilerini geliştirdiği görülmektedir. **E3:** “Tarihsel gelişmeler, dramanın iyi bir ders olduğunu öğrendim” sözleriyle dramayı öğrendiğini söylediği gözlenmektedir. **E4:** “Bu etkinlikte tarih ile ilgili birçok şey öğrendim. Oyun yazıp oynamayı, eğlenmeyi, düşünmeyi” sözlerinden düşünmeyi ve oyun yazıp oynamayı sözlerinden hayal gücünü kullanıp yeni bir ürün ortaya çıkararak bu ürünü canlandığı gözlenmektedir. **E5:** “Yönetim biçimlerini, haklarımızı, demokratikleşme sürecini” **K8:** “Yönetim biçimleri, haklarımız, yazılı anıtlar, tarihsel çağlar” **E6:** “Demokrasi ile alakalı konular öğrendim” **K9:** “Yönetim şekillerini, kanunlar, anayasalar, tarih” **E7:** “Tarihle ilgili birçok şey öğrendim” **K10 ve E8:** “Tarihsel gelişim” diyerek teorik anlamda öğrendiklerini aktardıkları görülmektedir. **K11:** “Hocam bir sürü şey öğrendim. Demokratik gelişim, kişi özgürlükleri, ülkelerin nasıl yönetildiği, kanunlar” **K12:** “Sosyal bilgiler ile ilgili ayrıntılı ve eğlenceli bilgiler öğrendim” sözlerinden dersin dikkat çekici olduğu görülmektedir.

“Neyi iyi yaptım? Neden?” sorusuna, **K1:** “Bence hepsini iyi yaptım. Dersler çok eğlenceliydi. Bu sayede çok iyi anladım” diyerek her aşamadaki görevini yerine getirdiği görülmektedir. **E1:** “Çağlar. Çünkü çağları çok iyi biliyordum” sözlerinden tarihsel süreçteki yaptığı canlandırmadan söz ettiği görülmektedir. **K2:** “Ritimi” diyerek ısındırma çalışmasındaki ritim çalışmasında iyi olduğunu düşündüğü görülmektedir. **K3:** “Hakları, çok basitti” sözlerinden haklar konusundaki canlandırmayı iyi yaptığı görülmektedir. **E2:** “Bence skeçleri grubumla beraber çok güzel yaptık. Çünkü dersi iyi dinledik” sözlerinden yaratıcı drama etkinliğini iyi yaptığını düşündüğü gözlenmektedir. **K4:** “Hepsini iyi yaptım” diyerek her aşama için iyi olduğunu söylediği görülmektedir. **K5:** “Yönetim biçimlerini iyi yaptım. Çünkü konuyu çok sevdim. Ve çok eğlenceliydi” sözlerinden yönetim biçimleri etkinliklerini iyi yaptığı gözlenmektedir. **K6:** “Tempo tutmak, çünkü bir şeyi eğlenerek yaparken daha iyi anlıyorum” diyerek ısındırma çalışmasındaki görevini iyi yerine getirmesinden ve yaratıcı drama uygulamasındaki eğlenerek öğrenmesinden bahsettiği görülmektedir. **K7:** “Günlük yazmakta çok iyiydim, yazmak için uğraştım” Sözlerinden ödevini iyi yaptığı görülmektedir. **E3:** “Hikaye canlandırmak. Çünkü arkadaşım çok iyi yönetiyordu” sözlerinden yaratıcı drama uygulamasından söz etmektedir. Aynı zamanda öğrencinin son cümlesinden, grupla çalışmanın verimli geçtiği görülmektedir. **E4:** “Bence ritim çalışmalarında iyiydim. Çünkü ritmi çok dikkatlice dinleyip, uyguladım” sözlerinden öğrencinin ısındırma çalışmalarında iyi olduğu, konsantre sağlama açısından da dikkatlice dinlemesini söylemesi çalışmanın başarılı geçtiğini göstermektedir. **E5:** “Senaryoda oynamak, çünkü çok eğlenceli” sözlerinden

yaratıcı drama uygulamasını eğlenerek uyguladıkları görülmektedir. **K8:** “*Resim yapmayı, en iyi yaptım. Çünkü konular eğlenceli olduğu için aklıma güzel resimler geldi*” diyerek, bazı öğrenciler canlandırmayı iyi yaptığını düşünürken bazı öğrencilerin de resim yaparken mutlu olduğu görülmektedir. Yine görülmektedir ki, bu etkinlikte öğrenciler farklı şeylerden mutlu olup, eğlenmiştir. **E6:** “*Öğretmenin verdiği ödevleri. Çünkü hoca beğendi*” Sözlerinden, öğrenci ödev sonrası aldığı dönütlerden dolayı ödevlerini iyi yaptığını düşündüğü görülmektedir. **K9:** “*Her şeyi iyi yaptım, dersi dinledim*” sözlerinden her aşamayı iyi yaptığını düşündüğü görülmektedir. **E7:** “*Senaryoları iyi yazdım çünkü hayal gücüm güzel*” sözlerinden öğrencinin yaratıcı drama uygulamalarında hayal gücünü kullandığı vurgulayarak iyi ürünler ortaya çıkardığını söylediği görülmektedir. **K10:** “*Yönetim biçimleri. Çok kolaydı*” sözlerinden yönetim biçimleri konusunda iyi olduğunu yazdığı görülmektedir. **E8:** “*Yönetim biçimleri*” dediği görülmektedir. **K11:** “*Skeçleri. Çünkü çok eğlenceliydi. Ve hemen grupça iyi şeyler çıkardık*” sözlerinden zaman yönetimini iyi kontrol ettikleri görülmektedir. **K12:** “*Hocam yönetim şekillerinde iyiydim*” dediği görülmektedir.

“**Hangi bölümde zorlandım, neden?**” sorusuna; **K1:** “*Hiçbir bölümde zorlanmadım. Çünkü eğlenirken, öğrendim*” sözlerinden eğlendiğini aynı zamanda öğrendiğini anlattığı görülmektedir. **E1:** “*Hakları. Çünkü konuları iyi bilmiyordum*” sözlerinden eksik konuları canlandırmada zorlandığı görülmektedir. **K2:** “*Yönetim biçimleri ve ritimler. Ritme ayak uyduramadım*” sözlerinden ısındırma çalışmasında zorlandığından söz edilmektedir. **K3:** “*Ben tarihsel olaylarda zorlandım çünkü zordu. Onlarda daha fazla düşündük*” sözlerinden teorik kısımda zorlandığı görülmektedir. **E2:** “*Hiçbirinde zorlanmadım*” dediği görülmektedir. **K4:** “*Tarihsel gelişimde çünkü konuyu dinlerken dikkatimi toplayamadım*” dediği görülmektedir. **K5 ve K6:** “*Zorlanmadım.*” dediği görülmektedir. **K7:** “*Ritimlerde dans etmek. Çünkü çok kötü dans ederim*” diyerek öz eleştiride bulunduğu görülmektedir. **E3:** “*Yüzyılları öğrenirken zorlandım*” dediği görülmektedir. **E4:** “*Zorlandığım bölüm olmadı*” dediği görülmektedir. **E5:** “*Hiç zorlanmadım, çünkü çok eğlenceliydi*” dediği görülmektedir. **K8:** “*Sınav olurken zorlandım, heyecanlıydı*” diyerek, ön uygulama ve son uygulamadan bahsettiği görülmektedir. **E6 ve K9, E7, K10:** “*Zorlanmadım*” dediği görülmektedir. **E8:** “*Çağlarda zorlandım*” dediği görülmektedir. **K11:** “*Yazılıda. Tarihsel gelişimin ayrıntılarında*” diyerek ön uygulama ve son uygulamadan söz ettiği görülmektedir. **K12:** “*Zorlanmadım her şey kolaydı*” diyerek zorlanmadığını belirttiği görülmektedir.

“Hangi konuda kendimi geliştirmeliyim?” sorusuna, **K1:** *“Tarihsel gelişme, çünkü tarihler ve olaylar detaylıydı”* diyerek öz değerlendirme yaptığı görölmektedir. **E1:** *“Haklar konusunda”* diyerek bir önceki soruda zorlandığı konuda kendini geliştirmek istediğini söylediği görölmektedir. **K2:** *“Kanunlar”* dediği görölmektedir. **K3:** *“Tarihsel olaylarda geliştirmeliyim”* diyerek bir önceki soruda zorlandığı konu hakkında kendini geliştirmek üzere bir öz değerlendirme yaptığı görölmektedir. **E2:** *“Yok”* diyerek kendini geliştirmesi gereken bir yer olmadığını söylediği görölmektedir. **K4:** *“Tarihsel gelişimde kendimi geliştirmeliyim. Çünkü konuyu dinlerken kendimi toplayamadım”* diyerek dikkat eksikliğine dayalı olarak bir değerlendirme yaptığı görölmektedir. **K5 ve K6:** *“Hiçbir konuda”* sözleriyle değerlendirme yaptıkları görölmektedir. **K7:** *“Ritim konusunda edebilirim”* diyerek ritim konusunda buna dayanarak ısındırma çalışmasında kendini geliştirebileceğini düşündüğü görölmektedir. **E3:** *“Skeç yazmak ve canlandırmada kendimi geliştirmeliyim”* diyerek yaratıcı drama uygulamasında kendini geliştirebileceğini söylediği görölmektedir. **E4 ve E5:** *“Öyle bir konu var diyemiyorum”* dedikleri görölmektedir. **K8:** *“Resimleri çizerken”* sözlerinden çiz-anlat uygulamasında kendini geliştirebileceğini söylediği görölmektedir. **E6, K9, E7 ve K10:** *“Öyle bir bölüm yok”* sözleriyle geliştirebilecekleri bölüm olmadığını söyledikleri görölmektedir. **E8:** *“Hikaye yazmada”* diyerek yaratıcı drama uygulamasında geliştirebileceği bir yer olduğunu söylediği görölmektedir. **K11:** *“Canlandırmada”* diyerek yaratıcı drama uygulamasında canlandırma bölümünde geliştirmesi gerektiğini söylediği görölmektedir. **K12:** *“Konu aklıma gelmiyor”* diyerek kendini geliştireceği bir konu olmadığını söylediği görölmektedir.

“Aynı çalışmayı bir kez daha yapsam nelere dikkat ederim?” sorusuna; **K1:** *“Öğretmen ders anlatırken notlar alırdım”* dediği görölmektedir. **E1:** *“Hızlı skeç yazmaya, resimleri boyama dikkat ederdim”* diyerek, yaratıcı drama uygulamasında ürünü oluştururken zaman yönetimini ayarlamaya ve çiz anlat uygulamasında daha dikkatli çalışmaya yönelik iyileştirmeler yapacağını söylediği görölmektedir. **K2:** *“Skeç yazmak ve skeç canlandırma”* diyerek drama uygulamalarından söz ettiği görölmektedir. **K3:** *“Güzel çizime”* diyerek çiz anlat uygulamasından söz ettiği görölmektedir. **E2:** *“Daha iyi dinleyip, daha çok çalışmalıyım”* dediği görölmektedir. **K4:** *“Tarihsel gelişimde dikkatli olurum. Dersleri iyi ve dikkatli dinlerim”* diyerek öz eleştiride bulunduğu görölmektedir. **K5:** *“Not ederim her şeyi”* dediği görölmektedir. **K6:** *“Kanunlara dikkat ederim”* **K7:** *“Çağlara dikkat ederim”* **E3:** *“Daha güzel skeçler yapmaya dikkat ederim”* diyerek yaratıcı drama

uygulamalarına dikkat edeceği görülmektedir. **E4:** “Dersi daha konsantreli dinlerim” **E5:** “Yönetim şekillerine” **K8:** “Dersi dikkatli dinlemeyi” **E6:** “Dersle ilgili daha fazla not almaya” **K9:** “Her aşamada dikkat etmeliyim” dedikleri görülmektedir. Bu soruyla ilgili; **E7:** “Hikayeleri daha güzel yazabilmeye” diyerek yeni bir ürün ortaya çıkarırken daha dikkatli olması gerektiğini söyleyen bir cümle kurduğu gözlenmektedir. Aynı sonuca varan bu konuyla ilgili; **K10:** “Hikayelerimi daha güzel yazarım” dediği görülmektedir. **E8:** “Öğretmenimi daha iyi dinlerdim. Aynı hataya bir kez daha düşmek istemezdim” dediği görülürken, **K11:** “Aynı çalışmayı bir daha yapsam arkadaşlarım skeçlerini yaparken onları daha dikkatli dinlerdim” dediği görülmektedir. Son olarak **K12:** “Bence bir kez daha yapmama gerek yok. Çünkü her şeyi iyi yaptığımı düşünüyorum” diyerek özgüvenli bir şekilde değerlendirme yaptığı görülmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilere uygulanan ön uygulama-son uygulamaya ilişkin sonuçlar verilmiştir? Problemine ilişkin olarak bulgular aşağıdaki gibidir:

Ön Uygulama

Öğrencilerin konuyla ilgili değerlendirmelerini yapabilmek amacıyla ön uygulama ve son uygulama olmak üzere iki uygulama yapılmıştır.

Bunlardan birincisi, “Yönetim biçimleri nelerdir?, Açıklayınız” sorusuna **K1:** “Teokrasi monarşi vardı ama açıklama yok” dediği görülmektedir. **E1:** “Teokrasi, din adamları yönetir. Monarşi, kral kraliçe yönetir” dediği, diğer yönetim şekillerini hatırlamadığı görülmektedir. **K2:** “Cumhuriyet, bizim yönetim şekli” diyerek kendi ülkemizdeki sistemden söz ettiği görülmektedir. **K3:** “Teokrasi, monarşi, cumhuriyet, oligarşi” dediği fakat açıklama yapamadığı görülmektedir. **E2:** “Monarşi, oligarşi” diyerek, cumhuriyet ve teokrasi sistemini yazmadığı ayrıca açıklama yapmadığı görülmektedir. **K4:** “Bilmiyorum” diyerek hiçbir açıklamada bulunmamıştır. **K5:** “Cumhuriyet: Yönetim halkta. Monarşi: Yönetim tek kişide. Teokrasi: Yönetim din adamları. Oligarşi: Yönetim tek bir grupta” diyerek hepsini açıkladığı görülmektedir. **K6:** “Monarşi, Oligarşi, Teokrasi, Cumhuriyet” diyerek, yönetim şekillerini belirttiği fakat açıklama yapamadığı görülmektedir. **K7:** “Oylama, kral, başbakan” yazarak yönetim şekillerini anımsatan sözler yazdığını fakat yönetim şekillerini yazamadığı gözlenmektedir.

E3: “Monarşi, babadan oğula geçmesi. Oligarşi: Grup şeklindedir. Teokrasi: Din adamları ile ilgili karar verilmesi. Cumhuriyet: Herkes özgür karar verir” diyerek yönetim şekillerini yazıp açıklamıştır. **E4:** “Cumhuriyet, monarşi, oligarşi, teokrasi. Unuttum” diyerek, yönetim şekillerini yazıp, açıklama kısmına unuttum yazmıştır. **E5:** “Monarşi, kralla yönetilir. Oligarşi grupla yönetilir. Teokrasi din adamı yönetir. Demokrasi halk yönetir” açıklamasına bulunduğu görülmektedir. **K8:** “Teokrasi, monarşi, oligarşi, demokrasi” yazarak, açıklama yapmadığı görülmektedir. **E6:** “Monarşi, oligarşi, teokrasi, cumhuriyet. Cumhuriyet herkesin eşit olduğu yönetim şekli” diyerek yönetim şekillerini yazdığı fakat sadece cumhuriyet yönetim şeklini açıkladığı görülmektedir. **K9:** “Cumhuriyet, demokrasi. Teokrasi din adamları” diyerek, yönetim şekillerinden iki tane yazıp açıklama yaptığı fakat oligarşi ve monarşiyi hatırlamadığı görülmektedir. **E7:** “Monarşi, oligarşi, teokrasi” diyerek üç yönetim şeklini yazdığı açıklama yapmadığı görülmektedir. **K10:** “Monarşi, oligarşi, teokrasi, cumhuriyet” diyerek, yönetim şekillerini yazdığı fakat açıklama yapmadığı görülmektedir. **E8:** “Cumhuriyet: Oy birliği ile başkan seçmek. Monarşi: Kral tek bir kişi ülkeyi yönetmesi. Oligarşi: Cumhurbaşkanı ve yanında danışanlar olması. Teokrasi: Din adamını başkan olması” diyerek, tüm yönetim şekillerini yazdığı ve açıkladığı görülmektedir. Fakat, oligarşi sistemini yanlış açıkladığı görülmektedir. **K11:** “Monarşi: Şah kağan gibi. Teokrasi: din adamları. Cumhuriyet: Demokrasi” diyerek, oligarşi sistemini yazmadığı görülmektedir. **K12:** “Oligarşi, monarşi, teokrasi” yazdığı fakat açıklama yazmadığı ayrıca cumhuriyet sistemini yazmadığı görülmektedir.

“Demokratik yönetim anlayışı hangi tarihsel gelişimlerden geçmiştir?” sorusuna; **K1:** “Bilmiyorum hiçbir fikrim yok” dediği görülmektedir. **E1, K2, K3 ve E2:** “Bilmiyorum” derken, **K4:** “1. ve 2. Dünya Savaşı’ndan sonra demokrasi yayılmıştır” cevabını verdiği görülmektedir. **K5:** “Bilmiyorum, bir fikrim yok” derken, **K6, K7, E3 ve E4:** “Bilmiyorum” açıklamasında bulunmuştur. **E5:** “Bu konu hakkında bir fikrim yok ve bilmiyorum” dediği görülmektedir. **K8, E6 ve K9:** “Bilmiyorum” derken, **E7:** “Bu konu hakkında bir fikrim yok” dediği görülmektedir. **K10:** “Demokratik yönetim anlayışı, Atatürk’ün padişahları kaldırmasıyla demokratik yönetim başlamış. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra cumhuriyet ilan edilmiş” derken, **E8:** “Demokratik yönetim herkesin eşit olması ve şu an yürütülen yönetim biçimidir” dediği görülmektedir. **K11 ve K12:** “Bilmiyorum, bu konuda bir fikrim yok” dediği görülmektedir. Görüldüğü üzere, bu sorudan verilen

cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin çok az kısmının yorum yaptığı, diğerlerinin çoğunlukla ‘Bilmiyorum’ cevabını verdiği görülmektedir.

Bireylerin sahip olduğu haklar nelerdir? Açıklayınız. sorusuna; **K1:** “Özgür olmak” cevabını verirken, **E1:** “Güven, özgürlük” yorumunda bulunduğu görülmektedir. **K2:** “Giyinme, barınma hakkı” cevabını verirken, **K3:** “Yaşama, öğrenme, barınma, konuşma hakkı” dediği görülmektedir. **E2:** “Seyahat etme, miras bırakma hakkı, polislerin söylediği susma hakkı” yorumunda bulunurken, **K4:** “Sağlık hakkı” dediği görülmektedir. **K5:** “Başkalarının özgürlüklerini kısıtlamadan yaşamak” diyerek cevap verirken, **K6:** “Seyahat hakkı, sağlık hakkı” dediği görülmektedir. **K7:** “Barınma, beslenme” derken, **E3:** “Sıcak bir evde yaşamak, oy kullanmak, doymak” diyerek aslında barınma hakkından bahsettiği görülmektedir. **E4:** “Sevme, yardım etme” derken, **E5:** “Yaşam ve sağlık hakkı” dediği görülmektedir. **K8:** “Yaşama, eğitim-öğretim, düşünme hakkı” dediği görülmektedir. **E6:** “Oy kullanma, yeme-içme” derken, **K9:** “Konut hakkı” dediği görülmektedir. **E7:** “Eğitim, sağlık, özgürlük hakkı” derken, **K10:** “Seçme ve seçilme hakkı” dediği görülmektedir. **E8:** “Oy verme, sağlık hakkı” derken, **K11:** “Kadın erkek eşitliği, yaşama hakkı”, **K12’nin ise:** “Özgürlük hakkı” dediği görülmektedir.

Demokratikleşme sürecindeki tarihsel belgelere örnek verip, açıklayınız? sorusuna, **K1:** “Bu konuyu hatırlayamadım” dediği görülmektedir. **E1:** “Bilmiyorum, fikrim yok” derken, **K2:** “Bilmiyorum”, **K3 ise:** “Veda Hutbesi, Hammurabi kanunları, Magna Carta, Fransız insan hakları bildirgesi, BM İnsan Hakları” dediği görülmektedir. **E2:** “Daha önce duymadım” derken, **K4:** “Bilmiyorum”, **K5:** “Bilmiyorum ya da hatırlamıyorum” dediği görülmektedir. **K6:** “Bilmiyorum bir fikrim yok”, **K7:** “Anlaşmalar”, **E3, E4, E5 ve K8:** “Bilmiyorum” derken, **E6’nun:** “Hiçbir fikrim yok” dediği görülmektedir. **K9:** “Bilmiyorum, çok zor” derken, **E7:** “Böyle bir şey daha önce duymadım”, **K10:** “Bilmiyorum, demokrasi güzeldir” dediği görülmektedir. **E8:** “Tarihsel bilgiler insanların haklarını koruyan belgelerdir. Ama örnek belge bilmiyorum” derken, **K11:** “Hatırlayamıyorum”, **K12 ise:** “Bilmiyorum” dediği görülmektedir.

Son Uygulama

Yönetim Biçimleri nelerdir? Açıklayınız. sorusuna, **K1:** “Teokrasi, din ile yönetim şekli. Cumhuriyet, halkın yönettiği yönetim şekli. Monarşi, tek adamın yönettiği yönetim şekli. Oligarşi, zenginlerin yönettiği yönetim şekli” diyerek yönetim biçimlerini

yazıp, açıkladığı görülmektedir. **E1:** “Oligarşi, ayrıcalıklı grubun yönetme şeklidir. Monarşi, tek adamın yönettiği yönetim şeklidir. Teokrasi, Din adamının yönettiği yönetim şeklidir. Cumhuriyet, halkın yönetimde söz sahibi olduğu yönetme şeklidir” diyerek yönetim biçimlerini yazıp açıkladığı görülmektedir. **K2:** “Monarşi, tek bir adamın yönetmesi. Oligarşi, zenginlerden oluşan grubun devleti yönetmesi. Teokrasi, dine dayalı yönetim şekli. Cumhuriyet, demokrasiye dayalı yönetim şekli” diyerek yönetim şekillerini yazıp, açıkladığı görülmektedir. **K3:** “Oligarşi, ülkenin küçük zengin topluluklarla yönetilmesi. Teokrasi, din ile yönetim. Cumhuriyet, kişinin kendi kendini yönetmesi. Monarşi, ülkenin tek adamla yönetilmesi” dediği görülmektedir. **E2:** “Monarşi, bir kişinin hükümdarlığında olan devlet. Cumhuriyet, halkın yönetimi altında olan devlet. Oligarşi, bir grup zengin insanın yönetimi altında olan devlet. Teokrasi, dini bilgilerle yönetilen devlet” dediği görülmektedir. **K4:** “Monarşi, tek adamın devleti yönetmesi. Teokrasi din ile yönetim. Oligarşi, zengin bir grubun bir araya gelmesi. Cumhuriyet, halkın kendi kendini yönetmesi.(demokrasi)” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **K5:** “Oligarşi, ayrıcalıklı yönetim biçimi. Cumhuriyet, insanların kendi kendini yönetim biçimi. Monarşi, tek adam. Teokrasi, papa” diyerek açıklamasını örnek vererek yaptığı görülmektedir. **K6:** “Monarşi, tek adam. Oligarşi, zengin grup. Teokrasi, din adamlarıyla yönetim. Cumhuriyet, egemenlik ve yönetim” diyerek yönetim biçimlerini açıkladığı görülmektedir. **K7:** “Monarşi, tek kişinin yönettiği yönetim biçimi. Oligarşi, birçok zengin grupla yönetilen. Teokrasi, din ile yönetilen. Cumhuriyet, egemenlik ile yönetilen” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E3:** “Oligarşi, burjuva. Monarşi, tek bir insan. Cumhuriyet, demokratik yönetim” açıklamasında bulunarak, teokrasi hakkında bilgi vermediği görülmektedir. **E4:** “Oligarşi, devletin zengin bir grubunun ülkeyi yönetmesi. Teokrasi, devletin papa ve ya dine dayalı yönetilmesi. Monarşi, ülkenin kral tarafından yönetilmesi. Cumhuriyet, devletin seçimle başa aldığı birinin yönetmesi” sözlerinden öğrencinin yönetim biçimlerini yazıp, açıklamayı örneklerle yaptığı görülmektedir. **E5:** “Monarşi, tek adam. Oligarşi, bir grupla yönetim. Cumhuriyet, halk. Teokrasi, papa” derken, **K8:** “Monarşi, tek kişiyle yönetilmektedir. (kral gibi) Oligarşi, ayrıcalıklı ve zengin bir grubun ülkeyi yönetmesi. (burjuva) Teokrasi, din ile yönetim biçimi. (papa) Cumhuriyet, milletin kendi kendini yönetmesi”, **E6:** “Monarşi, bir kişinin yönetmesi, teokrasi, dini adamların yönetmesi. Oligarşi, bir grup zenginin yönetmesi. Cumhuriyet, demokrasi” açıklamalarında bulunduğu görülmektedir. **K9:** “Teokrasi, dinle yönetim. Monarşi, kralla yönetim tek kişiyle yönetim. Cumhuriyet, halkla yönetim. Oligarşi, zenginlerden oluşan toplulukla

yönetim” derken, **E7:** “Teokrasi, din ile yönetim biçimi, oligarşi, bir grup ayrıcalıklı sınıf tarafından yönetilir. Monarşi, tek adam yani sadece kral tarafından yönetilir. Cumhuriyet, halk kendisi seçer”, **K10:** “Monarşi, tek kişinin yönetmesi. Oligarşi, bir zengin takımının devleti yönetmesi. Teokrasi, halkın papa tarafından yönetilmesi, Cumhuriyet, halkın demokratik bir şekilde yönetilmesi” açıklamasında bulunurken, **E8:** “Monarşi, tek adam. Oligarşi, zengin insan grupları. Teokrasi, din ile yönetim. Cumhuriyet, insanların kendini seçmesi” dediği görülmektedir. Bu soruyla ilgili; **K11:** “Monarşi, devlet tek bir kişi tarafından yönetilir. Cumhuriyet, halkın kendi kendini yönetmesi. Teokrasi, dinle yönetim. Oligarşi, zengin grup” derken, **K12:** “Cumhuriyet, oligarşi, teokrasi, monarşi” olarak yönetim şekillerini yazdığı fakat açıklayamadığı görülmektedir.

Demokratik yönetim anlayışı hangi tarihsel gelişimlerden geçmiştir? (Tarihsel dönemleri yazıp, açıklayınız) sorusuna, **K1:** “Antik Çağ: Demokratikleşme başlamıştır. (Yunanistan) Orta Çağ: Magna Carta olmuştur. 18. ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali olmuştur. 20. Yüzyıl: Türkiye’nin kurulması (1920)” derken, **E1:** “Antik Çağ: Yunanistan, Orta Çağ: Magna Carta, 18. ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali, 20. Yüzyıl: TBMM” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **K2:** “Antik Çağ, ilk demokratikleşme Yunanistan. Orta Çağ, Magna Carta. Kral haklarını sınırlandırmıştır. İngiltere. 18 ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali. 20. Yüzyıl: Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu” diyerek dönemleri yazarak, örneklerle açıkladığı görülmektedir. **K3:** “Antik Çağ: Yunanistan’da demokratikleşme başladı. Orta Çağ: Magna Carta olan İngiltere’de olmuştur. 18 ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali, 20. Yüzyıl: 23 Nisan 1920” açıklamalarında bulunduğu görülmektedir. **E2:** “Antik Çağ: Yunan, Orta Çağ, Magna Carta. 20. Yüzyıl: Berlin Duvarı yıkıldı” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **K4:** “Antik Çağ: Yunanistan. Orta Çağ: Magna Carta. 18. ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali. 20. Yüzyıl: TBMM kuruldu” derken, **K5:** “Antik Çağ: İlk demokratikleşme hareketidir. Orta Çağ: Magna Carta çıkmıştır. 18. ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali. 20. Yüzyıl: 1920 Türkiye kuruldu” dediği görülmektedir. **K6:** “Antik Çağ: İlk kez demokratik değişim yapılmıştır. Orta Çağ: Magna Carta sunulup, kralın hakları sınırlandırılmıştır. 18. ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali olmuştur. 20. Yüzyıl: Berlin Duvarı yıkılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur” diyerek tarihsel gelişimleri örneklerle açıkladığı görülmektedir. **K7:** “Antik Çağ, ilk demokratikleşme hareketi. Orta Çağ, Magna Carta, Kanuni Esasi, kanunname. 18. ve 19. Yüzyıl, Fransız İhtilali. 20. Yüzyıl: TBMM kuruldu” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E3:** “Antik Çağ, ilk demokratik yönetim anlayışı bu çağda Yunanistan’da başlamıştır. Orta Çağ, Magna Carta çıkmıştır. 18. ve 19.

Yüzyıl, Fransız İhtilali çıkmıştır. 20. Yüzyıl, cumhuriyet bizim ülkemizde kurulmuştur” diyerek cevap verdiği görülmektedir. **E4:** “*Antik Çağ, ilk demokratikleşme süreci başlıyor. Orta Çağ, Magna Carta yayınlandı. 18. ve 19. Yüzyıl Fransız İhtilali oldu. 20. Yüzyıl, TBMM ve Cumhuriyet kuruldu*” dediği görülmektedir. **E5:** “*Antik Çağ: İlk demokratikleşme. Orta Çağ: Hammurabi. Sert kanunların olduğu anayasa. Örneğin, birinin elini kestiysen senin de elin kesilir. 18. Ve 19. Yy., Fransız İhtilali. 20. Yy., Türkiye’de TBMM kuruldu*” cevabını verdiği görülmektedir. **K8:** “*18. ve 19 yy. Fransız İhtilali. Orta Çağ, Magna Carta*” dediği, Antik ve 20. Yüzyıl hakkında bilgi vermediği görülmektedir. **E6:** “*18. ve 19. Yy, Fransız İhtilali. Orta Çağ, Magna Carta. Antik Çağ, Yunanistan. 20. Yy. Cumhuriyetin kuruluşu*” açıklamasını yaptığı görülmektedir. **K9:** “*Antik Çağ; ilk demokratikleşme hareketleri. Orta Çağ: Magna Carta-İngiltere 1215 yılında. 18. Ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali. 20. Yüzyılda: 1923 Türkiye’nin kuruluşu*” açıklamasında bulunduğu, tarihlerle desteklediği görülmektedir. **E7:** “*Antik çağ, Yunanistan. Orta Çağ, Magna Carta. 18. ve 19. Yüzyıl, Fransız İhtilali. 20. Yüzyıl, Türkiye Cumhuriyeti kuruldu*” açıklamasında bulunarak tarihsel döneme örnek verdiği görülmektedir. **K10:** “*Antik: Yunanistan, Orta Çağ: Magna Carta, 18. ve 19. Yüzyıl: Fransız İhtilali, 20. Yy: Cumhuriyet dönemi*” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E8:** “*Antik Çağ, 18. Ve 19. Yy., 20 yy*” cevabını vererek Orta Çağ yazmadığı görülmektedir. **K11:** “*Orta Çağ, Antik Çağ: İlk demokratikleşme*” yazdığı görülmektedir. Orta Çağ’a örnek verilmediği, 18. ve 19. Yüzyıl, 20. Yüzyıl hakkında bilgi vermediği görülmektedir. **K12:** “*Antik, Orta, 18. ve 19. Yüzyıl, 20. Yüzyıl*” yazarak açıklama yapmadığı görülmektedir.

“Bireylerin sahip olduğu haklar nelerdir? Açıklayınız” sorusuna, **K1:** “*Yaşama hakkı: Herkesin yaşama hakkı vardır. Düşünce hakkı, Kişi dokunulmazlığı, din ve vicdan özgürlüğü: Herkes istediği dini seçebilir*” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E1:** “*Yaşama hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, özgür yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı*” yazarak açıklama yapmadığı görülmektedir. **K2:** “*Düşünce özgürlüğü, yaşama özgürlüğü, düşünce ve vicdan özgürlüğü, kişi dokunulmazlığı*” yazdığı görülmektedir. **K3:** “*Yaşama hakkı, en temel hakkımız. Din ve vicdan hakkı, istediğimiz dini benimseyebiliriz. Düşünce hakkı, istediğin şeyi düşünüp söyleyebilirsin. Kişi dokunulmazlığı, ruhen ve bedenen kimseye zarar veremez*” açıklamasını yaparak, bireyin sahip olduğu hakları ve açıklamalarını yaptığı görülmektedir. **E2:** “*..din ve vicdan, kişinin istediği dine geçmesi*” açıklamasında bulunarak, kişilerin din seçme ve değiştirmede özgür olduğunu

anlatmaktadır. **K4:** “Yaşama hakkı, en önemli hakkımızdır. Düşünce özgürlüğü, düşüncelerimizi açıklamamızı sağlar. Din ve vicdan özgürlüğü, istediğimiz dini seçebilmemize yardım eder. Kişi dokunulmazlığı hakkı, kimse istemediği sürece bir şey yapamayız” açıklamasında bulunarak, bireyin sahip olduğu hakları yazıp, açıkladığı görülmektedir. **K5:** “Din ve vicdan özgürlüğü, istediği dini seçme. Düşünce özgürlüğü. Yaşama hakkı, insanın en temel hakkı. Kişi dokunulmazlığı, ruhen ve bedenen kimse kimseye zarar veremez” diyerek sahip olduğu hakları yazmış fakat düşünce özgürlüğünü açıklamadığı görülmektedir. **K6:** “Yaşama hakkı, insanın özgürce yaşaması. Düşünce. Din ve vicdan. Kişi dokunulmazlığı, Kişinin dokunulmaz olması” açıklamasında bulunmuş, fakat düşünce, din ve vicdan özgürlüğünü açıklamadığı görülmektedir. **K7:** “Yaşama hakkı, en temel hakkımızdır. Dokunulmazlık hakkı, insana vurulmasını engeller. Özgür düşünce hakkı, insanın özgürce düşünmesi” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E3:** “Yaşama hakkı, temel hakkımızdır. Yaşamazsak diğer haklarımız olmaz. Din ve vicdan hakkı, bir insan zorla Müslüman ya da Yahudi olamaz. Düşünce hakkı, Bir insanın düşünme hakkı vardır. Kimse onun için suçlayamaz. Kişi dokunulmazlığı, kişi kendi vücuduna özeldir” sözleriyle haklarını yazıp, örneklerle açıkladığı görülmektedir. **E4:** “Yaşama hakkı, en temel hakkımızdır. Kişi dokunulmazlığı, hiç kimse birbirine ceza ve ya işkence yapamaz. Din özgürlüğü, herkes istediği dine girebilir. Düşünce özgürlüğü, herkes düşüncesini açıklayabilir” derken, **E5:** “Yaşama, temel hakkımızdır. Düşünce hakkı. Din ve vicdan özgürlüğü, istediği dine inanması. Kişi dokunulmazlığı” dediği görülmektedir. **K8:** “Yaşama hakkı, en temel hakkımızdır. Din ve vicdan özgürlüğü, insanın istediği dine inanması. Kişisel dokunulmazlık, kişiye zarar vermeme. Düşünce özgürlüğü, insanların fikirlerini söyleyebilmeleri” diyerek haklarını yazıp açıkladığı görülmektedir. **E6:** “Yaşama hakkı, en temel haktır. Din ve vicdan hakkı, istediğin dine mensup olma. Düşünce özgürlüğü. Kişi dokunulmazlığı, insanın ruh ve beden dokunulmazlığı” açıklamasını yaptığı görülmektedir. **K9:** “Yaşama hakkı, en temel hakkımızdır. Eğitim hakkı, eğitim alma hakkı. Düşünce özgürlüğü, herkes istediğini düşünebilir. Din ve vicdan özgürlüğü, herkes istediği dinde olabilir” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E7:** “Yaşama hakkı, en temel hak. Eğitim, herkesin eğitim görmesi. Düşünce özgürlüğü, herkes istediğini söyleyebilir. Din ve vicdan herkes istediği dini seçebilir” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **K10:** “Yaşama hakkı temel haktır. Din ve vicdan özgürlüğü, insanın zorlamadan istediği dini seçmesidir” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E8:** “..düşünce özgürlüğü insana kötü bir şey söylemeden, istediğini düşündüğünü

söyleyebilmesidir” diyerek düşünce özgürlüğü konusunda açıklama yaptığı görülmektedir. **K11:** “..herkesin yaşama hakkı vardır. Bu temel hakkımızdır. Yaşama hakkı olmadan, diğer haklara sahip olamayız” dediği görülmektedir. **K12:** “..kişi dokunulmazlığı insanın ruh ve beden olarak dokunulmazlığıdır” açıklamasında bulunmuştur.

Demokratikleşme sürecindeki tarihsel belgelere örnek verip açıklayınız. sorusuna, **K1:** “*Veda hutbesi, Peygamber efendimizin son hutbedir. Eşitlik ve kardeşlik ile ilgili sözler vardır. Magna Carta, kralın haklarının sınırsız olmadığını gösterir. Kanunname de kral olabilmek için kardeşini öldürmek vaciptir. Hammurabi, kısasa kısas sert kanunlar vardır*” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E1:** “*Veda hutbesi, Magna Carta, Kanunname, Hammurabi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*” tarihsel belgelerini yazmış fakat açıklama yapmadığı görülmektedir. **K2:** “..Magna Carta, kralın hakları sınırlandırıldı” derken, **K3:** “*Veda Hutbesi, eski günlerinize gitmeyin ve kardeş olun demiştir. Hammurabi Kanunlarında, eğer biri, birine iftira atarsa ve açıklayamazsa suçu işleyen suçu atan olur. Kanun-i Esasi ilk anayasamız*” açıklamalarında bulunduğu görülmektedir. **E2:** “*Veda Hutbesi, Hammurabi, Kanunname, Kanun-i esasi. yazmış, fakat açıklama yapmadığı görülmektedir. K4:* “*Veda hutbesi, insanların kardeş olduğunu anlatan Peygamber’in son okuduğu hutbedir. Magna Carta, kralın haklarının sınırsız olmadığını gösterir. Kanunname, kral olmak için kardeşi öldürebilirsin. Hammurabi, sert kanunları vardır*” açıklamasını yaptığı görülmektedir. **K5:** “*Magna Carta (1215), kralın hakları azaltıldı. Veda Hutbesi, Peygamberimizin vefat etmeden önce insanlara öğüt vermesi. Kanunname, kardeşin kardeşi öldürüp tahta çıkması. Kanun-i Esasi, ilk anayasal süreç. Hammurabi ise, çok sert kanunlar vardır*” diyerek tarihsel belgelere örnek verdiği görülmektedir. **K6:** “*Kanunname, Hammurabi, Veda Hutbesi. Magna Carta, kralın hakları sınırlandırıldı*” diyerek açıklamada bulunmuştur. **K7:** “*Kanuniesasi, Hammurabi Yasaları, Magna Carta, Kanunname, Veda Hutbesi*” olarak yazmış, açıklama yapmamıştır. **E3:** “*Hammurabi Kanunları, çok sert kanunlardır. Magna Carta, kralın hakları sınırlanmıştır. Kanun-i esasi, ilk anayasa. Veda hutbesi, müslümanların nasıl yaşaması gerektiğini anlatır* olarak açıklama yaptığı görülmektedir. **E4:** “*Magna Carta, Kanun-i Esasi, Veda Hutbesi, Kanunname*” olarak tarihsel belgeleri yazıp, açıklama yapmamıştır. **E5:** “*Magna Carta İngiltere’de ilk kez kralın hakları kısıtlanmıştır*” diyerek açıklama yaptığı görülmektedir. **K8:** “*Veda Hutbesi, Peygamberin okuduğu son hutbedir. Magna Carta, kralın haklarının sınırsız olmadığını gösterir. Kanunname, kral olmak için kardeş öldürmek vaciptir. Hammurabi, kısasa kısas sert kanunlardır*” açıklamasında bulunduğu görülmektedir. **E6:**

“Magna Carta ile, kralın yetkileri sınırlandırılmıştır. Kanunname, Kanuni esasi vardır” diyerek, Magna Carta’yı açıkladığı görülmektedir. **K9:** *“Hammurabi Kanunları, çok sert kanunlardır. Kanunname, kral olmak için kardeşini öldürebilirsin. Veda Hutbesi, aynı dinde olduğumuz insanlarla kardeş olduğumuzu anlatan belge. Magna Carta, kralın yetkileri sınırlandırıldı* açıklamalarında bulunurken, **E7:** *“Kanunname, sultanların kardeşlerini öldürmesi vaciptir. Kanuni esasi, ilk demokratik sürece girişimiz. Magna Carta, kralın yetkilerinin azaltılması”* olarak bilgi verdiği ve örneklendirdiği görülmektedir. **K10:** *“Veda Hutbesi, Magna Carta, Kanun-i Esasi, Hammurabi”* yazmış, fakat örneklendirme yapmadığı görülmektedir. **E8:** *“Kanuni esasi, ilk anayasa. Kanunname, ferman”* bilgilerini verirken, **K11:** *“Hammurabi, sert yasalar. Kısasa kısas. Magna Carta, ilk kez kral yetkileri sınırlandırıldı”, K12 ise:* *“Veda hutbesi, Hammurabi, Kanunname, Kanuni esasi, Magna Carta”* yazarak tarihsel belgeleri yazdığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Zayimoğlu (2006, s.75) yaptığı çalışmada “Yaratıcı Drama” yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde öğrencinin akademik başarısı ve tutumları üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışmıştır. Sonuç olarak; yaratıcı drama yöntemi, öğrencinin hem derse olan ilgi ve motivasyonunu arttırmakta, bilgiyi yaşayarak öğrenme fırsatları sunarak, öğrenmenin daha zevkli hale gelmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla eğitim programlarında mihver ders olarak yer alan sosyal bilgiler dersinin amaçlarına uygun olarak yaşama dair bir çok bilgi ve becerinin (grupla çalışma becerisi, empati kurma ve iletişim becerileri, etkili konuşma becerisi, araştırma ve eleştiri yapabilme vb.) kazandırılmasında mutlak suretle uygun yer ve zamanda uygulanması gereken bir yöntem olduğu nihayetine ulaşılmıştır. Anlaşılabacağı üzere, soyut olarak nitelendirilen çoğu konunun yaratıcı drama yöntemi ile uygulandığında somutlaştığı, öğrencinin hayal gücünü kullanarak kendi ürününü ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu çalışma sonuçları bağlamında bu anlamda araştırmayı destekler niteliktedir.

Dündar (2018) yaptığı çalışmada çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimsel drama uygulama yeterlikleri ile yaratıcı drama dersine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilere sosyal bilgiler dersini yaparak, yaşayarak öğretilmek amacıyla öğretmen adaylarının olumlu tutumları yapılan araştırmayı destekler niteliktedir. Nitekim derslerin, yaratıcı dramadan faydalanılarak yapılması öğrencilerin hayal gücünü kullanmasına imkan sağladığı, soyut kavramların ise somutlaştırarak verilmesini sağlamaktadır.

Gündoğan (2011) yaptığı çalışmada, yaratıcı hayal gücü testini Türk çocuklarına uyarlamış ve drama yöntemini kullanarak uygulamıştır. Araştırmanın sonucuna göre; hazırlanan drama programının öğrencilerin hayal gücünü geliştirmede etkisinin olduğuna ulaşılmıştır. Bu çalışma ile yapılan araştırmanın sonuçları birbiri arasında tutarlıdır.

Yapılan araştırma çiz-anlat etkinliğinin düzenli ve sürekli bir şekilde devamlılığın hayal gücüne etkisini ortaya koymuş olup, gelişme gösterdiği sonucunu vermiştir. Hem uygulama hem içerik açısından yapılan araştırma ile benzer olan bu çalışmada, fark ise çalışma alanlarının farklı olmasıdır. Gündoğan'ın araştırması sağlık bilimi üzerine yapılmış bir araştırmadır.

Üstündağ (1997) yaptığı araştırmada, vatandaşlık ve insan hakları konusunda, yaratıcı dramada öğretimin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın, yapılan araştırma ile konu bakımından benzerliği sonucu destekler niteliktedir. Nitekim yapılan araştırmada insan hakları kavramına vurgu yapan kavramlar yer almaktadır. Ayrıca konuyla benzer şekilde, "Yasalar" kavramına değinilmiştir. Ve kavram drama yoluyla anlatılmıştır.

Athiemoolam (2004), çalışmasında öğrencilerin pasif olduğu bir ortamda, sınıfı etkinleştirmek için öğretmenlerin yeni arayışlara başvurması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin aktif hale gelmesi için drama eğitiminin yapıcılığından bahsetmiştir. Bu bağlamda yaratıcı dramanın hayal gücüne etkisinin incelendiği bu araştırmada da öğrencilerin yaratıcı drama ile oldukça aktif öğrenmeler gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışmada ise hayal gücünün etkisini anlamak amacıyla öğrencilere drama uygulaması sonrasında çiz- anlat çalışması yaptırılmıştır. Resmederek kendini iyi ifade edemeyen öğrencinin anlatarak hayal gücünü ifade etmesi beklenmiştir. Nitekim iki çalışma birbirini destekler niteliktedir.

Kara, Y ve Çam, F. (2007), "Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi" adlı çalışması, gelişim ve öğrenme dersinde grupta bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme ile kendini kontrol etme sosyal becerilerinin kazandırılmasına yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, grupta bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerini kazandırma konusunda yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu görülmüştür. Bu araştırmada ise drama uygulamasının yapılabilmesi için çocuklar organizasyon becerilerini kullanıp, süreci yönetmişlerdir. Hikayelerini yazarken rol dağılımı yapıp, canlandırma yapmışlardır. Böylece iki çalışmada da drama yönteminin sosyal becerilerin kazandırılması üzerine çalışıldığı görülmektedir.

Akkaya (2012) “Sosyal Bilgilerde Göç Konusunun Drama Yöntemiyle Öğretiminin Akademik Başarıya Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, 7. Sınıf öğrencilerinin katılımıyla beraber göç konusunu yaratıcı drama yöntemi ile aktarmış ve akademik olarak gelişim gösterip göstermeyeceği araştırılmıştır. Yapılan araştırmada deneysel desen modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi kullanılmıştır. Sonuçlara göre; deney ve kontrol grubunun, deney öncesi ve deney sonrası ön test ve son test toplam göç testi başarı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan çalışmada yöntem ve konular arasında farklılıklar görülmektedir. Fakat her iki çalışmada da sonuçlar göstermiştir ki yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin hayal güçleri ile birlikte akademik başarılarını arttırmıştır.

5.2.Sonuç

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin hayal gücüne etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmada, eylem araştırması modeli kullanılmış ve bu doğrultuda bir eylem/uygulama planı hazırlanmıştır. Araştırmanın amacına yönelik hazırlanan eylem planının gerçekleştirilmesi sonucunda; etkinlik temelli uygulamalar öncesi ve sonrasında öğrencilerin yaratıcı drama uygulamalarında, çiz-anlat etkinliğinde hayal güçlerini aktif olarak her uygulamada kullandığı söylenebilir. Ön değerlendirme ve son değerlendirme farkındalık düzeylerinde değişiklikler olduğu söylenebilir. Öğrencilerin etkinlik uygulamaları öncesinde çoğunlukla yönetim şekillerini ve haklarını yazsalar da açıklayamadıkları, tarihsel sürece ve tarihsel belgelere örnek veremedikleri ve açıklama yapamadıkları tespit edilmiştir. Tüm etkinlikler tamamlandıktan sonra ise, son değerlendirme bölümündeki tüm sorulara cevap verip, açıklamada bulundukları görülmektedir.

Öğrencilerin günlüklerinde ve öz değerlendirmelerinde, konuyla ilgili öğrenmeyi gerçekleştirdiklerine yönelik özgüvenlerini dile getiren ifadeler yer vermeleri bu sonucu destekler niteliktedir. Nitekim öz değerlendirme formunda hayal gücünü kullandıklarını, eğlendiklerini, birçok şey öğrendiklerini anlatan cümleler bulunmaktadır. Etkinlik temelli uygulamalar sırasında ve sonrasında, öğrencilerin yaratıcı drama uygulaması yapmadan önce çekingenlik gösterdiği fakat daha sonradan uyum içinde etkinlikleri tamamladıkları görülmektedir.

Öğrencilerin her etkinlik sonrasında özgün metinler oluşturma çabası, arkadaşlarını ciddi bir şekilde izleyip değerlendirme yapmaları sürecin aktif şekilde geçtiğinin göstergesidir. Ayrıca işlenen konunun çiz-anlat etkinliği ve günlükle desteklenmesi, öğrencilerin ekstra düşünmelerine, böylece hayal güçlerini daha fazla kullanmalarında etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ısıdırma çalışmasından ödeve kadar her basamakta keyif aldıkları ve uygulamalara yönelik katılımı isteklilik gösterdikleri aynı zamanda gönüllü bir şekilde sürece dâhil oldukları gözlemlenmiştir.

Öğrenci günlüklerinden elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin ısıdırma çalışmasında eğlendikleri ve mutlu oldukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin sadece kendi canlandırmalarına değil aynı zamanda arkadaşlarının canlandırmalarını da dikkatle takip ettikleri söylenebilir. Bu bağlamda empati ve grupla etkileşimde güçlü bir bağ kurdukları söylenebilir. Rekabetin aksine, birbirlerine yardım ettikleri, komik diye nitelendirdikleri canlandırmaları daha çok beğendikleri söylenebilir. Öğrencilerin günlükte verdiği bilgilerin teorik olduğu aynı zamanda örnek ve açıklamalarla destek verdiği tespit edilmiştir. Çiz-anlat ve canlandırmalardan söz ettikleri, bu bağlamda konuların daha iyi anlaşıldığı söylenebilir. Günlükte verilen örneklerden anlaşılacağı üzere, yapılan canlandırmaların etkisinin olduğu gözlenmektedir. Bu bulgu, yaratıcı drama etkinliğinde günlük kullanımının öğrencilerde etkili olduğu amacına ulaştığı şeklinde değerlendirilebilir.

Öğrenci öz değerlendirme formundan elde edilen bulgular ise genel olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin görev olarak canlandırma yapma, günlük yazma, resim çizme, dersi dikkatlice dinleme, arkadaşlarını dinleme, tempo tutma, skeç- hikaye yazma, ısıdırma çalışmasına katılma ve ritme uygun hareketler yapma gibi görevlerinin olduğunu söyledikleri görülmektedir. Etkinlikte öğrencilerin yönetim biçimleri, tarihsel gelişimi, yasalar gibi teorik bilgiler yanında arkadaşlarıyla ortak bir ürün ortaya çıkarmayı, arkadaşlarını dinlemeyi, hikaye yazmayı öğrendiğini belirten cümlelere ulaşıldığı görülebilir. İlk uygulamalarda arkadaşları önünde canlandırma yapmaktan utansalar da diğer uygulamalarda isteyerek sürece katıldıkları ve eğlendiklerinden söz edilebilir.

Çiz-anlat uygulamasında öğrencilerin, hayal gücünü etkin bir şekilde kullanarak resim çizdiği ve anlattığı söylenebilir. Bu bağlamda, resim yeteneği olmayan öğrencilerin resim üzerinde açıklamalar yaparak süreci olumlu şekilde değerlendirdiği gözlenmiştir.

Öğrencilerin hayal gücünü sınırsız şekilde kullanabilmeleri için, anlatılan konuda istedikleri bölüm hakkında çizim yaptıkları ve böylece özgürce kendilerini ifade ettiklerinden söz edilebilir. Bu bağlamda, günlük ve çiz-anlat uygulamasının kullanılması öğrencilerin hayal gücünü yansıtmada etkili olduğu şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Etkinlikler kapsamında daha çok soyut olan konuların somutlaştırılmasında, canlandırılmasında ve değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Yaratıcı drama uygulamasında eyleme/uygulamaya yer verilse de “yasalar” olarak adlandırılan etkinlikte istenilen sonuç son değerlendirmede görülememiştir. Anlatılan ve üzerinde canlandırma yapılan tüm konuların örneklerle açıklanamadığı görülmektedir. Bu durum eylem planında ve etkinliklerde, tarihsel belgelerden yola çıkarak, insan haklarının gelişim sürecini analiz etme konusuna yeterince yer verilmemesinin bir sonucu olarak görülebilir.

5.3. Öneriler

Gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda, bulgu ve sonuçlara dayalı olarak eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik sunulan önerilen şunlardır:

- Drama ve yaratıcı drama etkinliklerine dayalı uygulamalı çalışmalar yapılarak eğitimcilere örnekler sunulabilir.
- Drama ve hayal gücü ilişkisi kurularak nicel bir araştırma yoluyla çalışılabilir.
- 6. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen bu araştırma, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim sınıflarında da yapılabilir.
- Demokrasinin serüveni ile ilgili farklı öğretim yöntemleriyle etkinlikler gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırma nitel bir çalışma olup yaratıcı drama ile ilgili karma araştırma deseninde uygulamalı ya da deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Hayal gücünü ortaya koyacak, beyin fırtınası ve zihin haritası gibi uygulamalar kullanılabilir.
- Yaratıcı drama uygulaması başka kazanımlarda, farklı sınıf seviyelerinde de uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama derslerine (Okul öncesinde drama ve ilköğretimde drama) İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (2), 8, 5-12.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (1).
- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (5).
- Adıgüzel, Ö. (2016). Eğitimde yaratıcı drama. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akkaya, M. (2012). Sosyal bilgilerde göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin akademik başarıya etkisi. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Akoğuz ve Akoğuz M. (2013). Okul öncesi ve ilkokul için yaratıcı drama etkinlikleri. İstanbul: Fener Kültür Sanat Yayınları.
- Akoğuz, A. ve Akoğuz, M. (2011). Okul öncesi ve ilköğretim için yaratıcı drama etkinlikleri. Final Kültür Sanat Yayınları: İstanbul.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi. Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksoy, N.(2003).Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 36, 474-489.
- Akyol Köksal, A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (1),2.
- Altıkulaç, A. ve Akhan N.E. (2010). 8. Sınıf inkılap tarihi ve atatürkçülük dersinde yaratıcı drama yöntemi ve altı şapkalı düşünme tekniğinin kullanılmasının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 3, 225-247.
- Aral, N. ve Can Yaşar, M. (2011). Türkiye’de okul öncesi drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 70-90.
- Arıkan, Y. (2007). Tiyatro ve drama eğitimi ilkokulları için. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Aslan, E. (2011). Torrance Yaratıcı düşünme testi türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Aslan, N. (2009). Drama öğretimi, eğitimde drama. (Ed. Naci Aslan) *Türkiye 10. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Oluşum Yayınları: Ankara.
- Aslan, N. (2006). Eğitimde alternatif bir yöntem: yaratıcı drama, H.Ö. Adıgüzel. (Editör). *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. İkinci Baskı*, Ankara: Naturel Yayıncılık.

- Aslan, N. (2011). İlköğretimde drama, dramatik eğitimin ülkemizdeki tarihi. Kritik Yayınları: İstanbul.
- Aslan, L. ve Arıdağ E. (2012). Tasarım çalışmaları-1 stüdyosunda uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin mimarlık öğrencilerinin yaratıcı düşünce becerilerinin gelişimine etkisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, *Megaron*, 7(1), s.49
- Athiemoolam, L. (2004). Drama in education and its effectiveness in english second/ foreign language classes, *the first international language learning conference(ILLC)*, Erişim adresi: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.497.7137&rep=rep1&type=pdf>
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yaratıcı Drama Bilim Dalı, Ankara.
- Aykaç, M. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi*, (13), 1, 297-314.
- Aytaş, G. (2008). Türkçe öğretiminde tematik yaratıcı drama etkinlik ve uygulamaları. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bağdatlı, M.İ. (2017). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri için eğitici drama. İstanbul: Kayıhan Yayınları.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (12.bs). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Beetlestone, F. (1998). Creative children, imaginative teaching, S:6
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.(2015).*Bilimsel araştırma yöntemleri*(19.baskı).Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çağrı, E. (2007). *Aristoteles'te hayal gücü (phantasia) üzerine*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı, Muğla.
- Çalışkan, N., Karadağ, E. (2014). *Eğitimde drama teorik temelleri ve uygulama örnekleri* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Çelik, Ö. (2016). Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. Doktora tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Çelikkaya, T. (2004). Sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin önemi ve uygulama örnekleri, *Elektronik Türk Çalışmaları*, 9(2), s. 447- 470.

- Çokadar, H. ve Yılmaz, G.C. (2010). Teaching ecosystems and matter cycles with creative drama actives, *journal of science education and technology* 19, s. 80-89. doi: 10.1007/s10956-009-9181-3
- Duffy, B. (2006). Supporting creativity and imagination in the early years. New York.
- Dilek, D. (2009). Geçmiş imgelerle yeniden kurmak: ilköğretim düzeyinde tarihsel imgelem becerilerinin kullanımı üzerine ikonografik bir analiz, *Sinop Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv*, s. 633.
- Dündar, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimsel drama uygulama yeterlikleri ile yaratıcı drama dersine yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Doğan, S. (2017). Yaratıcı drama ile üstbilişsel farkındalığın geliştirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 804-816. DOI: [10.14686/buefad.315384](https://doi.org/10.14686/buefad.315384)
- Filiz, F. (2013). *Kimya dersleri için bilimsel yaratıcılık ölçeğinin geliştirilmesinde ve genel yaratıcılık ile bilimsel yaratıcılık arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Genç, H.N. (2003). Eğitimde yaratıcı dramın alımlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24). 196.
- Güler, M. (2015). *Sınıf ve branş öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algı düzeyleri ve görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Gökbulut, Ö. (2007). Anne baba olma farkındalığı gelişiminde yaratıcı dramın yöntem olarak kullanılması. *Yaratıcı Drama Dergisi*, (1), 2.
- Gündoğan, A. (2011). Yaratıcı hayal gücü testinin türk çocuklarına uyarlanması ve dramının farklı yaş gruplarındaki çocukların (10-13) yaratıcı hayal güçleri üzerine etkisi. Doktora Tezi, *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Güney, S. (2009). Drama tekniklerinin ilköğretim 4 ve 5. sınıflarda kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum*.
- Kaf, Ö. (2000). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 6, 173.
- Kandır, A. (2003). Yaratıcı dramın okul öncesi eğitim programındaki yeri ve hedefleri. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kara, Y. ve Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 145-155.

- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2006). Sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılabilirliği (örnek ders planı uygulaması). *Kırşehir Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü*, (7), 1, 35-44.
- Kayhan, F. (2006). Hukuk eğitimi ve uygulamasında yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, (1), 2.
- Kuzu, Abdullah. (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2),6.
- Koç, İ. (2013). Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kırşehir.
- Koç, M. ve Dikici, H. (2003). Eğitimde dramanın bir yöntem olarak kullanılması. *Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Yıl: 2, Sayı:1: İstanbul.
- Lehmann, H.T. (1986), 'Drama maddesi in: theaterlexikon, brauneck-schneil (der.)', Hamburg
- Mages, K.W. (2008). Does creative drama promote language development in early childhood? a review of the methods and measures employed in the empirical literature, *American Educational Research Association*, Çevrimiçi Ön Yayın. Doi: 10.3102/0034654307313401
- Merriam, S.B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Morgül, M. (2006). Eğitimde yaratıcı dramaya merhaba. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Nayci, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi (Şırnak İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Nutku, Ö. (1983), 'Dram sanatı', Dokuz Eylül Üniv. GSF. Yayınları, İzmir.
- Okvuran, A. (2001). Okul öncesi dönemde yaratıcı drama. *Çocuk Çocuk Dergisi*, (3), 22-25.
- Okvuran, A. (1994). Çağdaş insanı yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri empatik eğilim düzeylerine üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1).
- Orhon, G. (2011). Yaratıcılık; nörofizyolojik, felsefi ve eğitsel temeller. Pegem Akademi: Ankara.
- Oruç, K. ve Özdeniz, C.(2016). Ortaokul döneminde yaratıcı drama kuram ve uygulama. İstanbul: TEM Yapım Yayıncılık.
- Oruç, K. ve Özdeniz, C. (2016). Ortaokul döneminde yaratıcı drama kuram ve uygulama. Mutlu Basım Yayın: İstanbul.

- Ömeroğlu, T. ve Can Yaşar, M. (1999). 5 yaşına kadar çocukta drama başlangıcı. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi*, 259-271.
- Önder, A. (1999). Yaşayarak öğrenme için eğitici drama. Epsilon Yayıncılık, 89.
- Önder, A. (2016). Yaşayarak öğrenme için eğitici drama kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Öztürk, A. ve Adıgüzel, Ö. (2008). Okul öncesinde yaratıcılık ve drama eğitimi.
- Punch, F. K. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar*. (1. Basım) (Çev. D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitapevi
- Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim: amaç mı?, araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, (17), 4, 21.
- San, İ. (1985). Sanat ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 151, Ankara.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştirme bir disiplin: eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 7- 148- 160.
- San, İ. (2006). Tiyatroya rağmen yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, (1), 1, 5-12.
- San, İ. (2018). Yaratıcı drama ve müze sanatlar eğitimi 2. kitap. İstanbul: Tohum Yayıncılık.
- Saraç, A. (2015). Sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanılmasının tutum, başarı ve kalıcılığa etkisi. Yüksek Lisans Tezi, *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir*.
- Taş, F. (2008). İlköğretim 1-5. sınıflar matematik dersi temel becerilerine drama tekniğinin katkısına ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Taşdemir, V. (2013). İlköğretimde drama oyunları ile türkçe, matematik, hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji derslerinin öğretimi. Ankara: Kök Yayınları.
- Toivaren, T. ve Komulainen, K. ve Ruismaki H. (2011). Drama education and improvisation as a resource of teacher student's creativity, *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 12, s. 60-69. doi: [10.1016/j.sbspro.2011.02.010](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.02.010)
- Tuğrul, B. (2006). Okul öncesi dönemde düşünme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı bir süreç olarak drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, (1), 2.
- Uzgören, S. (2011). *Eğitimde drama uygulamaları: okul öncesi ve ilköğretimde*. (1. Baskı) Ankara: Nobel Yayınları
- Uzuner, Y. ve Girgin, Ü. (2014). Eylem araştırmasına giriş. Y.Uzuner ve M.Özten Anay (Çev.Ed.), Eylem araştırması el kitabı. (s.20-21-22). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Üstündağ, T. (1997). Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinin öğretiminde yaratıcı dramının erişkiye ve derse yönelik öğrenci tutumları. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14.
- Üstündağ, T. (1997). Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinin öğretiminde yaratıcı dramının erişkiye ve derse yönelik öğrenci tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Üstündağ, T. (2002). Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü. Ankara: Pegem Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Vural, R., Somers J. (2012). *Hümanist ilköğretim programları için ilköğretimde drama: kuram ve uygulama*. (s.59). (2. Baskı) Ankara: Pegem Akademi
- Yılmaz, S. (2013). Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemi ile öğretimin öğrencilerin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarı düzeylerine etkisi. Doktora Tezi, *Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum*.
- Zayimoğlu, F. (2006). İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi “coğrafya ve dünyamız” ünitesinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencinin başarı ve tutumuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

EKLER

EK-1: Araştırma Eylem Planı/Aşamaları ve Veri Toplama Araçları

Eylem Araştırması Uygulama Planı/Aşamaları	
Aşamalar	Kullanılacak Veri Toplama Araçları
1. Ön bilgi ve durum tespiti (1 ders saati)	Ön Değerlendirme Formu Gözlem Formu
2. Eylem/Uygulama 1 (Demokrasinin Temel İlkeleri Etkinliği) (2 ders saati)	Gözlem Formu Çiz-anlat Öğrenci günlükleri
3. Eylem/Uygulama 2 (Demokratik Yönetim Anlayışları Etkinliği) (2 ders saati)	Gözlem Formu Çiz-anlat
4. Eylem /Uygulama 3 (Haklarımız Etkinliği) (2 ders saati)	Gözlem Formu Öğrenci Günlüğü Çiz-anlat
5. Eylem/Uygulama 4 (İnsan Haklarının Gelişim Süreci) (2ders saati)	Gözlem Formu Öğrenci Günlüğü Çiz-anlat
6. Son değerlendirme (2 ders saati)	Öz değerlendirme formu

Eylem/Uygulama 1	
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	6
Öğrenme Alanı	Güç, Yönetim ve Toplum
Kazanım ve Açıklamaları	Kazanım: 1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır. 1. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır. 2. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur. 3. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder. Açıklama: Farklı yönetim biçimleri olarak monarşi, oligarşi, teokrazi ve cumhuriyet incelenecektir. Tarihsel metinler olarak Hammurabi Yasaları, Veda Hutbesi, Magna Carta ve Kanuni Sultan Süleyman'ın ilgili yasaları, 1789 İnsan Hakları Bildirgesi, Kânun-i Esasî, 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Değer: Hak ve özgürlüklere saygı. Beceri: Sosyal katılım.
Taksonomi Boyutu	İşlemsel Bilgi /Uygulama
Etkinlik Adı	“Hepsini öğren, tarafını seç” “Tarih Benden Sorulur” “Haklarımın Farkındayım.” “Yasalar”
Süre	2 ders saati
Yöntem ve Teknik	Yaratıcı drama, beyin fırtınası, çiz-anlat.
Araç ve Gereçler	Bilgisayar, projeksiyon.
Ölçme ve Değerlendirme Araçları	Soru-cevap, Zihin haritası, Gözlem formu, Öğrenci Öz Değerlendirme Formu.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri	Rol canlandırma.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri	Grupla beraber senaryo oluşturma.
Öğrenme ve Öğretme Süreci	Öğrencilere derse geçmeden önce işlenecek konuyla ilgili ön bilgi verilecek ve öğrenciler ders için güdülenecektir. Birinci Uygulama: Isındırma Çalışması: Ritim uygulaması. Ritim sesi verilerek, öğrencilerden aynı ritmin

	uygulanması istenir. Tüm sınıftan ortak sesler gelince, canlandırma çalışmasına geçilir.

	(5') Canlandırma: Sınıf dört gruba ayrılır. Teorik bilgi verildikten sonra(yönetim biçimleri ile ilgili görseller kullanılarak soyut kavramlar somutlaştırılmaya çalışılır. Örn: Meclis görselleri); ilk grup monarşi, ikinci grup, oligarşi, üçüncü grup teokrasi ve son grup cumhuriyet ile yönetilen ülkelerdeki yönetim biçimlerini olaylar halinde canlandırır. (20') Değerlendirme: Dört farklı gruptaki yönetim biçimleri birbirlerine kendi özellikleri ile ilgili sorular sorarlar. Hayallerindeki yönetim şekillerini günlük şeklinde yazarlar. Aynı zamanda yönetim şekillerinin resmini çizip, kağıdın arka taraflarına çizdikleri resimlerin açıklamasını yaparlar. (15') İkinci Uygulama: Isındırma Çalışması: Yürüyerek ısınma çalışması. Öğrenciler, verilen komutlarla beraber; yavaş yürüme, hızlı yürüme, geri geri yürüme, sırta yük varmış gibi yürüme, ayağının altında çamur varmış gibi yürümeyi gerçekleştirirler. (5') Canlandırma: Öğrencilere teorik bilgiler verildikten sonra sınıf dört gruba ayrılır. İlk gruptan; antik, ikinci gruptan orta çağ, üçüncü gruptan 18. Ve 19. Yüzyıl ve son gruptan 20. Yüzyıldaki yönetim anlayışıyla ilgili doğaçlama çalışması istenir. Öğrencilerden o dönemde yaşadıklarını düşünmeleri ve rol dağılımı yaparak, yönetim şeklini anlatmaları istenir. (20') Değerlendirme: Öğrenciler değişik dönemlerdeki yönetim anlayışıyla ilgili derste hayal güçlerini kullanarak bir günlük yazarlar. Aynı zamanda yönetim anlayışlarının resimlerini çizerek, kağıdın arka tarafına çizdikleri resimlerin açıklamasını yaparlar. (15') Üçüncü Uygulama: Isındırma Çalışması: Ayna çalışması. Gruplar eşleşerek karşı karşıya dururlar. Herkes eşinin gözünün içine bakar ve yaptığı hareketi vücut hareketleriyle taklit eder. (5') Canlandırma: Öğrenciler dört gruba ayrılır. İlk grup; yaşama hakkı, ikinci grup kişi dokunulmazlığı hakkı, üçüncü grup din ve vicdan özgürlüğü hakkı ve son grup düşünce özgürlüğü hakkını anlatan kısa hikayeler yazarlar. Daha sonra yazdıkları hikayeleri canlandırırlar. (20') Değerlendirme: "Eğer bu haklarımız olmasaydı neler olurdu?" bu sorunun cevabını düşünerek, canlandırma çalışmasını hedef olarak günlük yazarlar. Resim çizip(onun için en önemli olduğunu düşündüğü hakkı çizer) , arkasına anlatmaya çalıştıklarını yazarlar. (15') Dördüncü Uygulama: Isındırma Çalışması: Eşini bul oyunu. Gruplar ikili olarak eşleşirler. Öğretmen müzik açar, öğrenciler eşlerden bağımsız olarak dans ederler. Müzik kapandığında en hızlı şekilde eşini bulmaya çalışırlar. Sona kalan oyundan çıkar. (5') Canlandırma Çalışması: Öğrenciler dört gruba ayrılır. Her gruba iki konu verilir. İlk gruba; Hammurabi Kanunları ve Veda Hutbesi verilir. İkinci gruba; Magna Carta Libertatum ve Kanunnameler verilir. Üçüncü gruba; Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi ve Kanun-i Esasi konusu verilir. Son gruba; İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi konuları verilir. Öğrencilerden bu kanunların hangi olaylar sonucunda yapıldığını anlatan canlandırma yapılmaları istenir. Değerlendirme: "Geçmişten günümüze insanlar neden kanun yapma gereksinimi duymuş olabilir?" sorusuna cevap düşünecek şekilde günlük yazılır. Resim çizilir, arka sayfasına anlatım yapılır.
--	---

Ölçme ve	Yaratıcı drama uygulaması ile gözlem formu doldurulacaktır. Öğrencilerin öz
Değerlendirme Süreci	değerlendirme formu ve günlüklerini doldurmaları sağlanacaktır.
Planın Uygulanmasına Yönelik Açıklamalar	Araştırmacı etkinlik sonunda gözlem formunu dolduracaktır. Araştırmacı bir sonraki hafta yapacağı etkinliği ve drama uygulaması hakkında öğrencilere açıklamalar yaparak 2. Eylem Planı'na yönelik hazırlıkları yapacaktır.

ÖN DEĞERLENDİRME- SON DEĞERLENDİRME FORMU

1.) Yönetim biçimleri nelerdir? Açıklayınız.

.....

.....

2.) Demokratik yönetim anlayışı hangi tarihsel gelişimlerden geçmiştir? (Tarihsel dönemleri yazıp, açıklayınız.)

.....

.....

3.) Bireylerin sahip oldukları haklar nelerdir? (Açıklayınız)

.....

.....

4.) Demokratikleşme sürecindeki tarihsel belgelere örnek verip açıklayınız.

.....

.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

1.) Bu etkinlikteki görevlerim nelerdi?

.....

.....

2.) Bu etkinlikte neler öğrendim?

.....

.....

3.) Neyi iyi yaptım? Neden?

.....

.....

4.) Hangi bölümde zorlandım? Neden?

.....

.....

5.) Hangi konuda kendimi geliştirmeliyim?

.....

.....

6.) Aynı çalışmayı bir kez daha yapsam nelere dikkat ederim?

.....

.....

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI (RUBRİK)

Ölçütler	Çok iyi (20)	İyi (15)	Orta (10)	Geliştirilmeli(5)
Doğaçlama yapılacak konunun kavranması				
Çalışmanın planlı olması				
Çalışmanın konuyla özdeşleşmesi				
Doğaçlama çalışması için kaynak ve kişilerden yararlanma				
Her öğrencinin belli bir görevi olması				
Çalışmanın zamanında tamamlanması				
Çalışmanın özgün olması				
Doğaçlama çalışmasının sunulması				
Değerlendirilmesi				

EK-2: Resmi İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.1580597
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

22/01/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 18.01.2019 tarihli ve 1268814 Gelen Evrak No'lu dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 22.01.2019 tarihli tutanağı.

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Cansu AKDENİZ'in "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal gücüne Etkisi" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelinde bulunan özel/resmi ortaokullarda; gözlem formu, öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı formunu uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
22/01/2019

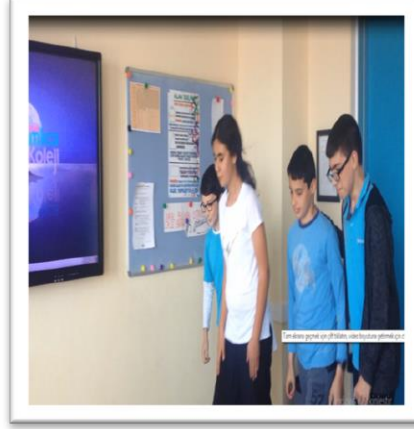
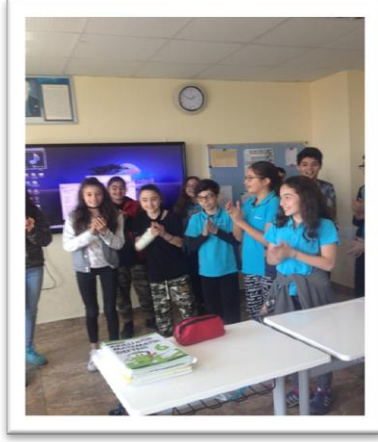
Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meh.gov.tr

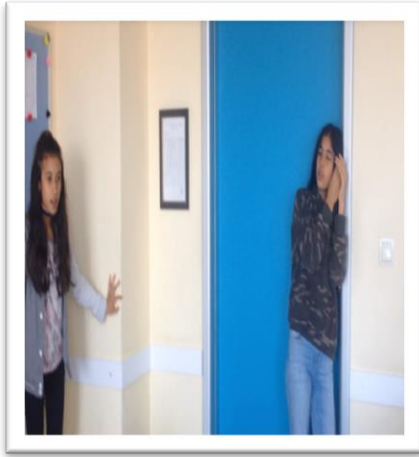
A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden C1fc-d075-35d9-b1ff-db3d kodu ile teyit edilebilir.

EK-3: Etkinlik Uygulama Fotoğraflarından Örnekler

EK-4: Çalışma takvimi

ÇALIŞMA TAKVİMİ

Etkinlikler		Yıllar	Aylar	Planlama	Literatür Tarama	Veri toplama araçlarının hazırlanması	Veri toplama araçlarının uygulanması	Verilerin Girişi	Verilerin analizi ve yorumlanması	Raporların hazırlanması ve düzenlemelerin yapılması	Tez savunması
2018	Eylül		*	*	*						
	Ekim		*	*	*						
	Kasım			*	*						
	Aralık			*	*						
2019	Ocak			*	*						
	Şubat			*	*						
	Mart			*		*	*	*	*	*	
	Nisan			*		*	*	*	*	*	
	Mayıs			*			*	*	*	*	
	Haziran										*

EK-5: Veli Onam Formu

VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, ‘Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Yönelik Bir Eylem Araştırması’’ adıyla,tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Demokrasinin Serüveni ünitesinin, ‘Güç Yönetim ve Toplum’ öğrenme alanının 6. Sınıf öğrencilerine yaratıcı drama uygulamasının uygulanmasının ardından, hayal gücüne etkisi.

Araştırma Uygulaması: Ön değerlendirme- Son değerlendirme / Günlük / Çiz-Anlat şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile Özel Ferah Büyük Çamlıca Koleji’nde gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Çalışmamızın uygulamasında video kaydı yapılacaktır. Öğrencinin vazgeçmesi halinde, veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak

ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Cansu Akdeniz
Doğum Yeri ve Tarihi : Zonguldak, 02.04.1994

Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi A.B.D. (Tezli)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel : 1. Ünal, F. ve **Akdeniz C.** (11-14 Mayıs 2017).

Faaliyet/Yayınlar Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı

Aldığı Ödüller Drama Uygulamalarının Değerlendirilmesi, IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Ordu.

2. Er, H., **Akdeniz, C.** (05-08 Ekim 2017). 6. Sınıf Öğrencilerinin Vatanseverlik Değerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu, Muğla.

İş Deneyim ve Stajlar :

Projeler ve Kurs :

Belgeleri

Çalıştığı Kurumlar : Özel Ferah Büyük Çamlıca Koleji / NUN Okulları

İletişim

E-Posta Adresi : cnsakdeniz123@gmail.com

Tez Savunma Tarihi : 24/07/2019